

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

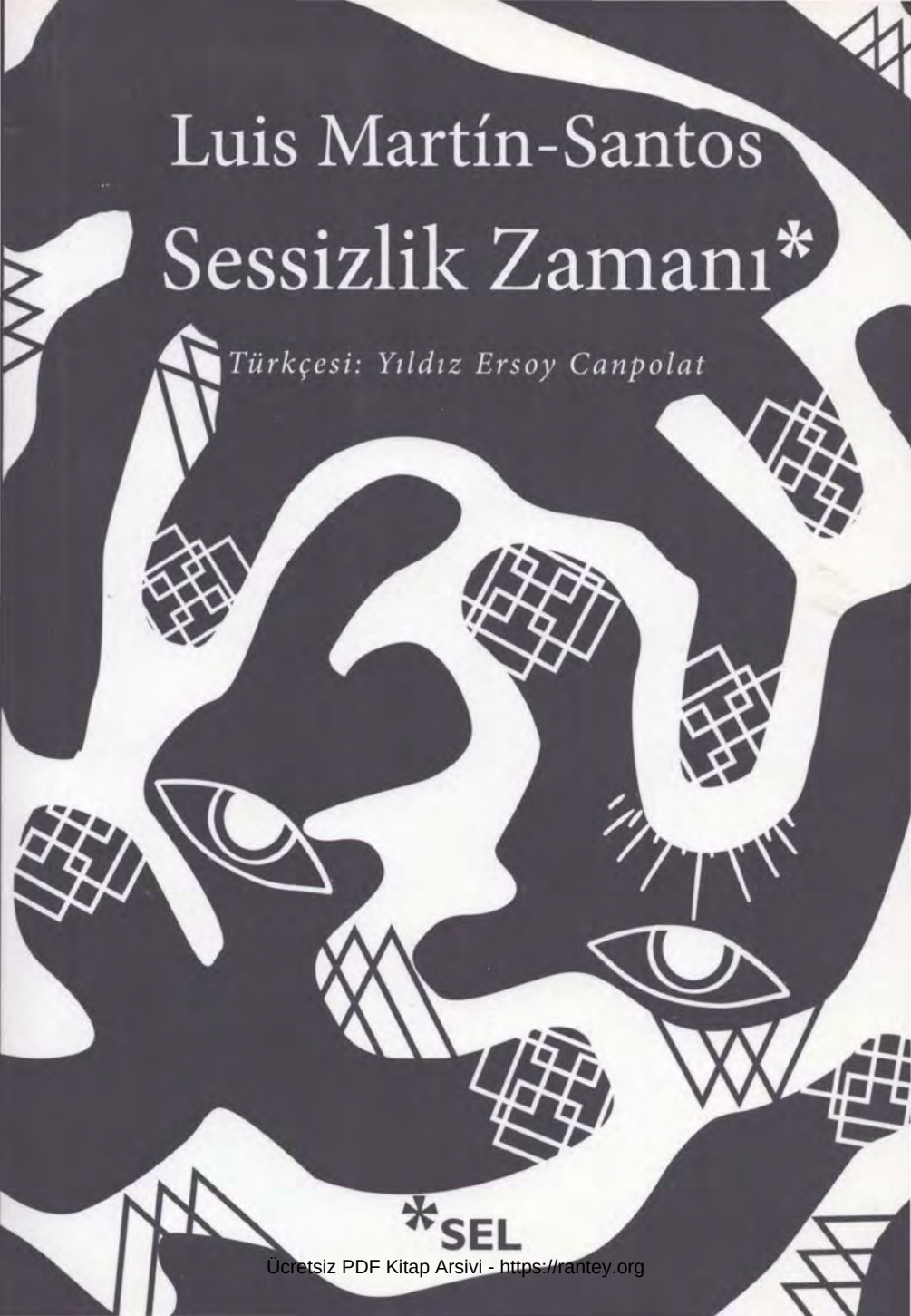
RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

The background of the entire page is a complex, abstract black and white graphic. It features several stylized, overlapping faces or masks. Some faces have large, almond-shaped eyes with simple pupils. Other faces are partially obscured or integrated with geometric patterns like grids, zig-zags, and triangles. The overall style is reminiscent of mid-20th-century modernist or surrealist art.

Luis Martín-Santos

Sessizlik Zamanı*

Türkçesi: Yıldız Ersoy Canpolat

*SEL

SESSİZLİK ZAMANI*

LUIS MARTÍN-SANTOS RIBERA, (1924 -1964), İspanyol romancı ve psikiyatr. İspanya işgali altındaki Fas'ta doğdu. Lise öğrenimini askeri tabip olan babasının görevlendirilmesi üzerine 1929 yılında taşındıkları San Sebastian'da gördü. Tıp öğrenimini tamamladıktan sonra psikiyatri dalında uzmanlaşarak Ciudad Real Akıl Hastanesi'nde çalışmaya başladı. Psikiyatri alanında çeşitli yayınlar yaptı, edebiyatla, özellikle varoluşçulukla ilgilendi. İspanyol Sosyalist İşçi Partisi'nin (PSOE) yürütme komitesinde görev aldı, üç kez tutuklandı. Yazımı 1960'da tamamlanan *Sessizlik Zamanı* 1962 yılında 20 sayfa kadar yayınlanıp Franco rejiminin sansürüne uğradı. İspanyol edebiyatında yeni bir dönemin başlangıcı olarak kabul edilen ve bütünü ancak 1980'de yayınlanabilen bu eserin ardından *Yıkım Zamanı* adlı romanını yazarken 1964 yılında geçirdiği bir trafik kazası sonucu hayatını kaybetti.

***SEL YAYINCILIK**

Kuloğlu Mahallesi, Turnacıbaşı Caddesi,

No: 17, Beyoğlu – İstanbul

Tel: (0212) 516 96 85

<http://www.selyayincilik.com>

e-posta: halklailiskiler@selyayincilik.com

SATIŞ - DAĞITIM:

Çatalçeşme Sokak, No: 19/1

Cağaloğlu – İstanbul

e-posta: siparis@selyayincilik.com

Tel: (0212) 522 96 72 Faks: (0212) 516 97 26

***SEL YAYINCILIK: 1003**

ISBN: 978-605-772-890-6

SESSİZLİK ZAMANI

Luis Martín-Santos

Roman

Türkçesi: Yıldız Ersoy Canpolat

Özgün Adı:

Tiempo de silencio

© Herederos de Luis Martín-Santos, 1961, 1980 ve 1995,

C/Jorge Juan 142, Madrid 28028 (Spain)

© Sel Yayıncılık, 2019

Genel Yayın Yönetmeni: İrfan Sancı

Editör: Işık Ergüden

Yayına hazırlayan: Mısra Gökylıdız

Kapak tasarımı: Aslı Sezer

Sayfa tasarımı: İklime Yılmaz

Birinci Baskı: Nisan, 2021

Baskı ve Cilt: Yaylacık Matbaası

Fatih Sanayi Sitesi, 12/197-203

Topkapı-İstanbul, 567 80 03

Sertifika No: 44865

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Luis Mart n-Santos

Sessizlik Zamanı

Türkçesi: Yıldız Ersoy Canpolat

Roman

ÖNSÖZ

İspanya İç Savaşı sonrası dönemin önemli yazarlarından Luis Martín-Santos, 1924'te babasının askeri doktor olarak bulunduğu Fas'ın Laroche kentinde doğdu. Madrid'de tıp öğrenimi gördü; psikiyatri dalında uzmanlaştıktan sonra Ciudad Real Akıl Hastanesi'nde çalışmaya başladı. Bu sırada yazın alanında da adı duyulur oldu. Politik olaylara karıştığı iddiası ve siyasi görüşleri nedeniyle dört kez tutuklandı; hatta her yıl verilmekte olan Pio Baroja Yazın Ödülü 1963'te iptal edildi, çünkü finale kalanlar arasında Luis Martín-Santos da vardı. 24 Ocak 1964'te, daha kırk yaşındayken, o yıllarda yasadışı sayılan İspanyol Sosyalist İşçi Partisi'nin bir gece toplantısından dönerken kuşkulu bir araba kazasında yaşamını yitirdi.

Tiempo de Destrución ve *Apólogos* adlı yapıtları ancak ölümünden sonra basılmıştır; *Sessizlik Zamanı* ise 1961 yılında yayımlanmıştır ama ilk baskıları falanjist Franco rejiminin katı sansürünce tırpanlanmış, pek çok bölümü, hatta sayfaları eksik olarak yayımlanabilmiştir. Ancak General Franco'nun ölümünden beş yıl sonra tamamına yakın bir biçimde on altıncı baskısını yapmıştır; biz sansüre uğrayan bütün bölümlerin eklenerek 1990'da yayımlanmış otuz ikinci baskısını çevirimize temel aldık.

Tanınmış İspanyol eleştirmen ve yazın tarihçilerinden Ricardo Domanech'in "Bugün için eşsiz, belki de bir daha benzeri yazılamayacak bir yapıt" olarak nitelediği *Sessizlik Zamanı*, İspanya İç Savaşı sonrası romanının dönüm noktasını oluşturur. İlk kez

1961 yılında yayımlanmış olmasına karşın romandaki olaylar 1949 İspanyası'nda geçmektedir; bu dönem İspanyol yazarlarının üstü kapalı da olsa –ya da sürgüne gittikleri ülkelerden– yansıtmaya çabaladıkları yoksulluk, acımasızlık, sevgisizlik, kardeşin kardeşe düşmanlığı, ahlak kurallarının yok olduğu ve bilimin küçümsendiği gerçeği, Luis Martín-Santos'un romanında da ele alınmaktadır, fakat bu konuları yepyeni bir biçimle ve farklı bir perspektifle işleyen yazar, daha önce geçerli olan nesnelci kuralları önemsemez.

Olaylar bir bölüm dışında kronolojik bir sıra izliyor, anlatım temposu çok ağır ama betimlemelerde bu ağır tempo görülmüyor. Roman altmış üç bölümden oluşmaktadır, bölüm başlarında ne ad vardır ne de sayı. Birkaç satırlık aralıklarla ayrılırlar birbirlerinden, hatta çok zaman paragraf başı bile söz konusu değildir.

İçkonuşmayla başlayıp içkonuşmayla biten romanda anlatıcının sesi egemen. Ses oyunlarının kişilerin düşüncelerine göre değiştiği bir biçimsel anlatı İspanyol romanı için yeniliktir. Baş kahraman Pedro'yu hem kendi içkonuşmalarından hem de öteki kahramanların değerlendirmelerinden tanıyoruz. *Sessizlik Zamanı* çoksesli bir söylevi andırmaktadır. Pedro'nun kendi düşünceleriyle, çevresindekilerin düşüncelerini yansıtan iç içe geçmiş sesler: Yalnızca insan sesi değil, bilimsel toplantılardan, kitaplardan, gazetelerden gelen sesler de karışmaktadır. Bütün bunlar hiç yapay kaçmamakta, aksine Luis Martín-Santos'un eleştirel ve yergici yanını daha belirgin bir biçimde ortaya koymasını sağlamaktadır.

Luis Martín-Santos'un İspanyol romanına getirdiği en önemli yeniliklerden biri de kullandığı dildir: Bilimsel dil, halk dili, sloganlar, argo sözcükler, yüksek tabaka ile gecekondlu insanının kullandıkları dil iç içedir, dille gerçek arasında bir uyum da söz konusu değildir. Dili kullananla dil arasında bir koşutluk aramıyor yazar, okuması yazması olmayan bir insanı bilimsel sözcüklerle konuşturduğu gibi, bir biliminsanını da bir cahilin diliyle konuşturmaktan hiç çekinmemekte; kimi zaman da küçümse-

mek istediği kahramanlarını özellikle tumturaklı ve yapmacıklı bir dille konuşturmaktadır. Luis Martín-Santos yeni yeni sözcükler üretmekte, o yıllarda İspanya'da İngilizceye olan özentiyile alay etmek istercesine İngilizce sözcükleri İspanyol sesbilgisine uydurarak *-ice cream'i aicecrim, one-step'i uanestep* yapıyor-, Fransızca sözcükleri değiştirerek *-foie'yı fua* yapıyor-, kimi zaman da İngilizce ve Fransızca sözcükleri birleştirerek yeni sözcükler yaratmaktadır. Özel adları cins adlara dönüştürdüğü de görülmektedir: Tanınmış Fransız mimar Le Corbusier'nin metinde *lecorbusiera*, film artisti Ava Gardner'ın avagarner olmaları gibi. Ya da ironik anlatımla yeni gerçekçilik akımı (*neorealismo*), aşağı gerçekçilik (*bajorrealismo*) olup çıkmaktadır Martín-Santos'ta. Herhangi bir ürünün genel adını vermek yerine özel bir marka adını vermekle yetinmektedir; söz konusu marka ülkede artık üretilmiyor bile olsa: Örneğin bira yerine bir bira markası olan mahou'yu kullanıyor. Kimi cins ya da özel adları kendi sözcükleriyle vermektedir: Örneğin kâğıt para demeyerek hamiline muharrer demek, Nobel Ödülü yerine de Kuzey Ödülü demeyi yeğlemektedir. Her şeyden önce tıp doktoru ve psikiyatr olan yazar tıp, biyoloji, anatomi, mikrobiyoloji terimlerini bol bol kullanmakta, kimi zaman Latince olarak kimi zaman da İspanyolca sesbilgisi kurallarına göre değiştirmektedir. Sık sık kullandığı argo sözcükleri çoğu zaman argo sözlüklerinde bile bulmak olanaksızdır, çünkü bunlar da yazarın ürettiği yeni sözcüklerdir. Noktalama işaretlerinde de belli bir kurala uymamıştır. Öte yandan, çok az da olsa, kısa tümcelerin hemen ardından bir-bir buçuk sayfalık uzun tümceler gelmekte; kimi zaman böylesi uzun tümcelerin başlangıcıyla sonu arasındaki uyumsuzluğa karşın, nesnelci soğukluktan uzak şiirsel anlatımı, İç Savaş sonrası İspanyol romanındaki şiirsellik yoksunu nesnelci düzyazıya bir tepki olarak değerlendirilebilir. Eğretilmeler, karşılaştırmalar, söylevler, tekrarlar, içkonuşmalar sık sık görülmektedir. Luis Martín-Santos'un örnek aldığı yazar İspanya'da yeni yeni tanınmaya başlayan James Joyce'tur; böyle-

ce yazar, ilk kez çağdaş İspanya yazını ile Avrupa yazını arasında bir köprü oluşturmaktadır.

Luis Martín-Santos için yazın, toplumsal eleştiri yapabilmek, duyumsadığı derin acıyı açıklamak için bir araçtır. İçinde bulunduğu koşullardan edindiği öznel deneyimden sıkça yararlanmaktadır. Karakol, tutukevi, hastaneler gibi özyaşamöyküsünü anımsatan anlar, mekânlar, olaylar az değildir. Martín-Santos, daha önceki yazarların yaptığı gibi eleştirilerini üstü kapalı yapma gereksinimi duymadığından, yapıtı her baskısında sansüre takılmıştır. Üstelik eleştirisi ironiktir; bu ironiyi de yalnızca kentsoylu sınıfı ya da seçkinleri yermek için kullanmakla kalmaz, aydın geçinen insanlara, bakanlıklarda ya da emniyette görevli bürokratlara, pansiyonlarda ya da genelevlerde seks işçiliği yapanlara da yönelir. Altmışlı yıllara dek hemen hiç unutulmamış olan işçi sınıfı konusuna ise pek değinmez, bu açıdan eleştirildiğinde de “amacı[nın] sınıflar arası dengesizliği vermek değil, bireyle toplum arasındaki anlaşmazlığı sergilemek” olduğunu söylemektedir.

Martín-Santos ironiyi yer yer silah olarak kullanıyor ve bu yolla bireyin gözünü açmayı amaçlıyor. Miguel de Cervantes’e hayranlığını sık sık yineleyen Martín-Santos’un, bu XVII. yüzyıl İspanyol yazarının gerçeği ironiyle yansıtmaya nasıl hayran kaldığını *Sessizlik Zamanı*’nda sezinliyoruz. Kahramanlar arasında da koşutluk söz konusu: adalet ilkesi peşinde koşan, bu uğurda savaş vermeye kalkışan fakat yenik düşen Don Kişot ile, kendisini bilime adanmış fakat toplumsal gerçeklerle yüzyüze gelince başarısızlığa uğrayıp bir köy doktorluğu ile yetinmek zorunda kalan Pedro ya da Don Kişot’un uşağı Sancho Panza ile Pedro’nun yardımcısı Amador arasındaki koşutluk gibi. Don Kişot ile memleketi Mancha ve Pedro ile Madrid arasındaki ilişkilere, bireyle çevre arasındaki çelişkiye *Sessizlik Zamanı*’nda da rastlıyoruz. Santos, yapıtına ironiyle karışmaktan kaçınmıyor, aksine metne giriyor, yorum yapıyor, bunu yaparken karşısındaki kişinin davranışına

ayak uydurabiliyor, yeri geldi mi romantik ya da gerçekçi, kaba ya da nazik olabiliyor. Bu yüzden karşımıza çelişkili, karmakarışık, çalkantılı ve gerçeğe uyan bir evren çıkıyor. Bunları yaparken yazar, yine de yaratıcılık görevinden vazgeçmeyip, her şeyi düzene koymaya çalışıyor. Zaten Luis Martín-Santos'a göre yazının toplum karşısında iki önemli işlevi var: "Birinci işlevi oldukça edilgin: toplumsal gerçeği vermek; ikincisi ise bir hayli etkin: toplumun kullanması için bir mitoloji yaratmak."

Santos, toplumsal gerçekleri ele almakla yetinmiyor, ironik bir dille tarihsel olguları da irdeliyor: kişileri, Avrupalılaştırmaktan yoksun kalmış bir ülkenin prototipleridir. Az gelişmişliğin ortaya çıkardığı sorunlardır Martín-Santos'un ele aldığı ya da ülkesinin az gelişmişliğinin, geri kalmışlığının nedenleri.

Roman kahramanı Pedro, henüz laboratuvarında fareler üzerinde kanser araştırması yaparken, bulacağı yeni bir ilaçla Nobel Tıp Ödülü'nü alacağı düşünce kapılır, fakat İspanya'nın bilim ve teknikteki geri kalmışlığını anımsayınca korkunç bir düş kırıklığına uğrar. İspanyol eleştirmen Gloria Doblado'ya göre: "İspanyol evreni, Martín-Santos'un klinik bakışıyla, Miguel de Unamuno'nun ya da Antonio Machado'nun aforoz ettikleri bando ve operetler İspanya'sına indirgenmiştir." Gerçekten de İspanya'nın o yıllardaki geriliği ve Avrupa'dan uzaklaşması Santos'un eleştirel oklarını üzerine çeker. Pedro'nun üzerinde çalıştığı fareler, İspanya'yı simgeler, kanser ise ülkenin tedavisi olanaksız hastalığıyla özdeşleşir. Bir tanı koyabilmek için yazar İspanya'nın bir otopsisini yapar; kahramanı Pedro aracılığıyla Madrid'in değişik düzeylerdeki kesimlerine dalar: kırklı, ellili yıllarda açlığın, cehaletin egemen olduğu kenar mahalleleri, buraların insanlarını, yaşam koşullarını, bireysel sorunları, bir lokma ekmek için kendilerini satan genelev kadınlarını, toplumun kokuşmasından sorumlu kurumları, varlıklı arkadaşı Matías aracılığıyla tanışma olanağı bulduğu kentsoylu sınıfının züppe, ukala, yarı cahil, bilgiçlik taslayan insanlarını, sanatçı kahvelerindeki aydın geçinen, sanatçı

geçinen kimi insanları sergiler, hatta buraların kimi gedikli müşterilerini plajdaki insanlara benzetir. Kültür sefaletini, kültürel kısrılığı hep acıyla, fakat kara mizahla ele alır; bu arada adalet kurumlarını da sık sık diline dolar: kısacık yaşamı boyunca dört kez –1957, 1958, 1959 ve 1962 yıllarında– cezaevine girmiş bir insanın ülkedeki adaletsizlikten, güneş girmeyen cezaevi hücrelerinden, buradaki acımasız görevlilerden söz etmemesi beklenemezdi.

Luis Martín-Santos, bir biliminsanı ve düşünür olarak çağdaşlarıyla İspanyol toplumu karşısında aynı eleştiri ruhunu paylaşmış, fakat daha önce de değindiğimiz gibi değişik bir perspektifle, değişik dil ve biçemle, içsavaşla kesintiye uğramış İspanyol romanını gelenekle bağdaştırmasını bilmiştir. Jose Antonio Gomez Martín'in de belirttiği gibi "Yalnız İspanya'da değil, tüm dünyada eleştirmenlerin üzerinde birleştikleri ortak nokta, *Sessizlik Zamanı*'nın iç savaş sonrası İspanyol romanının en iyi yapıtı olduğudur."

Yıldız Ersoy Canpolat

Telefon çalıyordu, sesini duydum. Ahizeye uzandım. Pek bir Şey anlamadım. Telefonu elimden bıraktım. "Amador," dedim. İri dudaklarıyla geldi ve telefonu eline aldı. Mikroskopa bakıyordum, preparat pek anlaşılır gibi değildi. Bir kez daha baktım. "Apaçık kanserli." Fakat mitozdan sonra mavi leke gitgide dağılıyordu. "Bu kabarcıklar da kayboluyor Amador!" Hayır, kabloya basmış. "Fişi tak!" Telefonda konuşuyor, bakıyor ve beni görüyor. "Başka yok." "Başka kalmadı." Fare kalmamış! Her Şeyi bilen, bilim karşısında doğuştan aşağılık duygusuna kapılan İber halkının namusunu kurtaran sakallı adamın yüzü karşımda, meraklı ve kıpırtısız, kobay kalmadı diye buyuruyor. Anlayışlı ve aşağılık duygusundan namusunu kurtaran sırtışi ödeneğimizin kalmadığını –anla işte!– açıklıyor. Zavallı halk, zavallı halk. İrmakların ve beyinlerin güröl güröl akmasını bekleyen bu susuz yarımadada, bir kez daha kuzey ödölünü almayı, bilimin saygı görmesini, yüce kralın yüzünün gülmesini kim istemez ki? Kristalciklerinde uyuşmuş anormal mitozlar – tüm devinimdekiler bunlar. Başta hareketsiz duran, telefonu yerine koyan Amador, sırtarak ve bana bakarak, "Bitti" diyor. Hem de dalga geçen, o kaba sırtışıyla. "Bu ne dudaklar Amador." MNA hücresi öylesine umut verici ki. Telefon bir daha alıyor. Unutmuşum. "Ne için gülüyorsunuz Amador? Neye gülüyorsunuz?" Evet, biliyorum artık. Fareler bitti. Resimdeki adama, denizde kaybolan ırmaklara karşın hiç mi hiç yok. Suların yolunu çevirecek barajlar yapma

olanağı var. Ama ya özgür düşünce? Yaratıcı güç kaynağı. Gerçeği araştıran Batılı saplı skalpelle çalışıyor ve orada İberyali olmayan gözlerin göremeyecekleri bir şeyler keşfediyor. Bir savaşmış gibi. Umutsuzluğa karşın, ödeneklere karşın, kobaydan boğaya varana dek hiçbir şeyimiz yokmuş gibi. Bu kanserli hücre Para Enstitüsünün sağladığı dövizlerle satın alındı. Memleketi olan Illinois'den getirildi ve şimdi sonu geldi. Amador sırtıyor, biriyle telefonda konuşuyor çünkü. Yarımada insanının dar bakış açısıyla, fiğden, bakladan, nohuttan oluşan, proteinden yoksun, sürekli dengesiz beslenmenin azalttığı beyin gücüyle daha da beceriksizleşecek, hiçbir şey yapamayacak mıyız? Yalnızca domuz yağı, yalnızca domuz yağı ve lapa. Amador gibi adamlar üzülse de sırtırlar, bu MNA hücreli son farenin yok olmasının, araştırmacının, yüce kralın önünde elinde yanan meşaleyle koşamayacağını, bura halkını, memleketi Illinois'de olduğu gibi burada da menopoz dönemine yeni giren, canlı olarak değil de uyduruk bir biçimde düzenli olarak kanı boşanan kadınların taze etlerini şişirip tahrip eden bu uyuşuk mitozla savaşımında elde edeceği tartışma götürmez üstünlüğünü ilan edemeyeceğini gösterdiğini bile bile sırtırlar. "Betrojen" Yenik ölü. "Uzanıver, siyah almaç göndermeci eline al, ilgili bakana emir ver, ona de ki, araştırma – ah Amador!– araştırma bir fareye değer." Bırak gülmeyi ve her şeyden önce de zekândan, gördüğün eğitimden insanı kuşkuya düşürecek şu tükürük sıçratma işini bırak. "Savaşta fare yedik. Bence kediden daha lezzetli. Kediden gına geldi. Yediğimiz kediler. Üç kişiydik. Lucio, Muecas ve bendeniz." Kötü beslenen halk için protein. Hareketli nöronların beyin zarına göç etmeleri sırasında, bunların noksan mitozları –olağandır bunlar– belirli giriş yerleri olmadığından zayıflar ve telef olurlar, kimi zaman sayıları azalır, kimi zaman düzenleri bozulur ya da hırpalanır, kimi zaman zorunlu olarak kollara ayrılıp cümbür cemaat yollarına giderler. Tahrip edici neoplazmanın nedenlerini bulmakta bu yüzden aciz kalacağız. Amador bana bakıyor. Gülünç buluyor

yüzümü. Bu güldürüyor onu. Ben denek yokluğundan, elektron mikroskobu olmadığı için dev gibi çekirdekleri yeniden sayarken Amador da başında kahverengimsi beresi, sırtında nasılsa henüz beyaz kalmış gömleğiyle yaptıkları tek iş arada sırada bol bol işemek, pis kokular yaymak olan üç uyuz köpeğin yırtınırcasına uludukları arka tarafa gidiyor. Amador farenin işini bitirdiği gibi köpeklerin de işini bitirmek istediğinden, vermeye yanaşmadığım bir emir bekliyor benden, bense bakıyorum ve bu konuda bir şeyler koparmak için, söyleyebileceği sözleri duyma isteğiyle kulak kabartıyorum. “Muecas’ta var,” diyor Amador. Yanlış. Her fare kanserli değil. Her fare, farelere daha iyi bir yaşam sağlamak için, özel olarak hazırlanmış, havalandırılmalı, parlak cam duvarları yarı saydam laboratuvarlarda on altı bin tür arasından dikkatle seçilen Illinois doğumlu farenin türünden değil. Otopsi yapılan bir sürü fare ailesi arasında küçük bir kasık tümörünü ve bu tümörde yerleşen, yalnız farelere özgü olmayan o tahrip edici, gizemli ve kendiliğinden ölümü keşfedinceye dek ustaca seçilmiş bir tür. İsveç ya da Sakson kökenli annelerin hamilelik döneminde ve daha sonra emzirme ve okul dönemlerinde aşırı protein almış Batılı sarışın kızlar. Güzel de olsalar, çirkin de olsalar, saydam sarayda bugün mitozların sayımını yapmakta kullanılan etin ve karmaşık lipidlerin elektronik beyne dönüşünde düzgün bir biçimde yerleşmelerine değin nöroblastların düzenli göç etmeleri sayesinde asla gerizekâli olmazlar. Bu yerinden yurdundan ayrı düşmüş soy, Enstitünün zaten kısıtlı olan ödenekleri kendisine harcandıktan sonra yok olup gidiyor. Doğum yerleri olan Illinois’dan getirilen fareler, kontrolsüz biçimde alabildiğine çoğalmalarını önlemek için, cinslerine göre –erkek ve dişi olarak– ayrılıyor. İyi düzenlenmiş hamilelikle cinsel uyarma. Bir yığın döviz harcanarak, uçakla, özel sandıklarda. Ve şimdi, üretildiklerinden daha hızlı bir biçimde tüketiliyor, ölüp gidiyorlar! – ve Amador gülerek, “Muecas’ta var” diyor. Muecas, üstüne başına havlayan ama işemeyen köpek kokusu sinmiş halde geldi. Seve

seve yaptığı ağır görevin kurbanı olan köpek, işlemeyince birikintileri terle dışarı atar. Ayak tabanları fazla terlemediği için de, terlemek için dışarı çıkardığı diliyle soluk alarak kokusunu da atar. Bir köpek ameliyat edildiği ve polietilenden ya da polivinilden bir uyluk kemiği yerleştirildiğinde öylesine acı çeker ki, Hayvanları Koruma Derneği adı altında bütün doyumsuz kinlerini kusak, kanserli olmayan, bir işe yaramayan, cinsel bakımdan tatmin edilmemiş bu iğrenç Anglosakson bakirelerin –burada– bulunmayışına şükretmemiz gerek. Aksi halde, en basit şeylerin bile bulunmaması yüzünden hiçbir araştırma yapılamazdı. Ve sakallı ihtiyarın yüce kralın önünde yaptığı beceriksiz hareketleri yineleme olasılığı –şimdiki gibi– bütünüyle yok olmakla kalmayacak, kaba bir biçimde gülünç olacak, yalnızca kuşkulu olmakla kalmayacak, şaklabanlık sayılacaktı. Yeldeğirmenleri dev sanılmayacak, isteklerimizin hayaletleri sanılacaktı. Neden, köpeklerden kime ne? Anasını bile çok az ilgilendirirken bir köpeğin çektiği acı kimi rahatsız eder? Bildiğimiz kadarıyla, dünyanın bütün gelişmiş ülkelerinin saydam laboratuvarlarında, polivinilin köpeğin yaşamsal dokularınca kabul edilmediği ispat edildiğine göre, polivinil üzerinde yapılan bu araştırmadan bir sonuç çıkmayacak; çok doğru. Buralı bir köpeğin, işlemeyen bir köpeğin nelere katlanabileceğini kim biliyor? Karşılaştırma olanağı yok, bunun için de bu Muecas'ın elinde bu türe benzer bir şeyler olabilir. Dişi farelerle ya da yakın türden ya da aynı türden dişi hayvanlarla birleştirerek yalnızca Amador'un bildiği üretim yollarıyla üretilebilir. Bu sayede bir başka buluş, İsveç kralının, bu Batılı sarışınların konuşmadığı bir Hacivat İngilizcesi ya da Latincesiyle konuşarak önümüzde eğitebileceği ve Amador'a –fraktan hoşlanmadığı için çizgili pijama giyen aynı Amador'a– istediği tek ödülü verebileceği bir buluştan daha da önemli bir başka buluş ortaya çıkabilir. Muecas da uzun düşüncelerden, katsayı, crossing-over hesaplarından, gen haritalarının belirlenmesinden elde edebildiği yeni türüyle orada olacaktır. Kromoplastların tükürük hücrelerinde

yetiştirilip, yaşamın nakledildiği önemli hücrelere aktarılmasından sonra, Amador, Muecas'ta MNA bulunduğunu biliyor. Illinois'den ithal edilenler tümüyle yitip gitmedi. Özel sigorta yaptırılarak, yüksek ücretle ve Amerika Birleşik Devletleri Sınır Veterinerliğince muayene edildikleri belgelenerek dört motorlu bir uçakla, belki de çift motorlu tepkili bir uçakla taşındıktan sonra, taşıma işi, bir kocaman yumurta sandığının içinde, özel kulübesine kadar Muecas'ın eline bırakıldı; bu kulübede, her ikisi de sarışın olmayan, her ikisi de ana karnundayken özel bir rejim uygulanmayan iki kızı –birisi on altı, birisi on sekiz yaşında– fare yetiştiriyorlardı. Burada kasık kanserinin kasık kanseri olmaktan çıkıp koltukaltı kanserine dönüşme olasılığı ortaya çıkacaktı. Yani dışderi değil, ortaderi türü. Öyle ki yalnız erkek ve dişi fareler için öldürücü olmakla kalmayacak, aynı zamanda konunun pek uzmanı olmayan doktorların gözetiminde özen göstermeden yaptıkları bakım sırasında, sarışın olmayan Toledolu iki kıza da geçerek yanlış tanı yüzünden acil ameliyata alınmadıklarından ölümlerine neden olabilirdi; bunun üzerine dehşete düşen ve kendisine de bulaşma olasılığıyla yüzünü korku kaplayan babasının izniyle otopsi yapılsaydı ve bakire oldukları halde hamile olan tümörlü kasıklarında, keza koltukaltılarında büyümüş şişkin tümörler, zayıf beyinlerini felce uğratan toksin salgıları bulunsaydı ve bu salgılar arasında –ne büyük mucize!– Illinoisli türün sözde kalıtsal tabiatlı olmasına karşın, ihtiyar sakallı beyin hibe etmesi sayesinde yararlandığımız iki gözlü bozuk mikroskopla bile teşhis edilebilen bir virüs ve ondan da, karnında taşıdığı sırada proteinden yoksun olan annenin iyi besleyemediği Toledolu kızın yumurtalığına tekrar tekrar yerleştirip kültürleyerek elde edeceğimiz insan türüne başarıyla uygulanabilen bir aşı keşfedilseydi; “Majesteleri, sayın akademi üyeleri, bayanlar, baylar: Bizim araştırmalarımızın başlaması, çimlenen mantarlar tesadüfen dikkatini çeken İngiliz bilgininki gibi, bir rastlantı sonucu olmuştur...” Evet, Amador, çalınan Illinoisli türün iyi olduğunu ve

Muecas'ın yalnızca ırkın saflığını korumak ve –istatistik yapılmaksızın– ölüm oranının doğum oranından yüksek olduğunu gözlemlediği bu eldekiler bitince, yavrularını laboratuvara satmak amacıyla erkekli dişili örnekler alıp götürdüğünü söylüyor. “Ama anlamıyor musun, o bir hırsız, polis örgütü, yargıçlar ve özgür vatandaşların muhbirlik yeteneği gibi şeylere sahip bir hukuk devletinde yaşadığımıza göre, bir hırsızdan bizzat bizden çaldığını satın alamayız ve soyulan enstitünün kendisinden çalışanı ya da çalınandan elde edilenleri ödüllendirici bir ücretle yeniden satın almayı kabul etmesi olanaksızdır – sahi, ne garantisi var ki?” “Delil yok ki” diyor Amador. “Çalındıklarını gösteren delil yok.” Hayır, var. Kasık tümörlerinin kendiliğinden ortaya çıktığının mikroskopla belirlenmesi. Yarımada'daki bütün türler arasında yalnızca bu türün harika ve öldürücü özelliği var. Yalnızca bu tür, araştırma amaçlarına yararlı olur. İnsan soyunu yıkıma uğratan ve bireyi, ölümüne değin fiziksel acılara, canlı olan öz varlığını yavaş yavaş yiyip bitirmeye sürükleyen fenomen yalnızca bu türde kendiliğinden meydana gelir. İlk Kalıtbilim –öyle kullanılıyor– öncülerinin iğrençliğin, orta boy mikroorganizmaların tahribi sonunda insana tebelleş olan iğrençliğin süreklileştiği bir ırkı meydana çıkararak (yetkin bir insan soyu yaratmak, her türlü kötü kalıtımı kökünden kazımak biçiminde) düşledikleri bir sonucu, bu bilimin nasıl tam tersine çevirdiğinden Amador'un haberi bile yok. Ama bilimin oluşmasını sağlayan bu harika kaynaklar karşısında ve yine bu kaynakların bir yan ürünü olarak pek akla gelmeyen ama önemli olan, araştırmacıların evlenebilmeleri, devletin yaptırdığı binalarda oturmaları ve hatta kendisinin de – Amador'un– sözü geçen araştırmacıların onun düşük aylığına ekledikleri bahşişlerle yaşıyor olması karşısında büyük bir şaşkınlık duyuyor. “Aslında iyi bir şey bu. Yoksa son vermek gerekirdi. Kızları bakıyor onlara. Eğer henüz ölmemişlerse doğurmazlık etmeyip, düşündüğüm gibi doğuruyorlarsa, durmadan doğururlar. Kulübe tıklım tıklım onlarla dolu.” Fakat nasıl oluyor

da ölmüyorlar? İyi beslenmemiş bu Toledolu kızlarda farelerin yaşayıp gitmesini ve çoğalmalarını sağlayacak nasıl bir güç var? Burada, laboratuvarında onları öldüren ne? Muecas'ın kulübesi saydam olmasa da, sıcak soğuk hava düzeni olmasa da Illinois'dekine çok benzeyen yaşam koşullarına sahip olmalı. Belki de polivinil uyluklu köpeklerin ardı arkası kesilmeyen bağırtıları – hemen hemen insana benzer bağırtıları, çünkü cerrahlık çok insanca bir iştir– MNA'ların sinir sistemlerini uyarak vakitsiz ölmelerine (kanserli fareler için bile vakitsiz ölüm) ya da en azından sürekli taşımak, sürekli kanser yaymakla, kanserin tümüyle ortadan kaldırılması için yaptıkları değerli işbirliğini unutup döllenmeye karşı istek duymamalarına neden oluyor. Ya da büyük bir olasılıkla Muecas'ın kızlarında öylesine ara yapıcı bir tatlılık, öylesine besleyici bir zekâ, öylesine fitri bir özellik var ki, onlardan yayılan ışınlar cinsel isteğin yeniden alevlenmesine ve kusurlu soyların kesintiye uğramadan hep sürüp gitmesini sağlamaya yetiyor. Kinle bakıyorum mikroskoptan. Mavi ışık preparatı yeniden aydınlatıyor ve formolle pıhtılaşmış hareketsiz mitozlar tam bir obur görünümü alıyor. "Gitme Amador, henüz işimi bitirmedim ben." "Tamam." "Biz gidinceye dek, araştırma bitinceye dek benimle ya da herhangi bir araştırmacıyla birlikte bulunmak zorundasın." "Tamam!" "Sen o resmi mesai masalına inanma." "Peki bayım!" "Yoksa benim çalışmam resmi mesai değil mi?" "Hayır bayım." "Mitozları araştırıp duruyorum." "Öyle ya." "Gücüm kuvvetim tükenene dek." "Dinle," diyorum. "Buyurun," diyor. "Git söyle Muecas'a, farelerini getirsin, bu soydan olup olmadıklarına bakacağım; belki satın alırım, belki adını hırsıza çıkarırım." "Çok güzel." "Öyleyse gelsin, hemen." "Gelmez." "Niçin?" "Adı hırsıza çıktığı için; zaten vaktiyle Müdür Yardımcısı kapı dışarı etmişti onu. İlk kez olmuyor bu. Daha önce de kedi işi vardı. Kafalarına ince tel sokup unuttuklarında, tutuyor onları bir daha satıyordu, sonunda yeniden ince teller soktuklarında iyice paslanmış eski telleri buldular. Kuşkusuz mitoz işi en kötüsü,

çünkü ne yaparsan yap haklarlar seni. Ama kediler sinirlense bile vahşi hayvan gibi davranırlar." "Tamam, söyle ona gelsin." "Gelmez. Yarı-Şeytan, Amerika'ya gitti sanıyor. Bir daha görürse mahveder onu. Göç etti diye söylediğimden beri hiç gelmiyor." "Peki, öyleyse benim farelerimi nasıl götürdü?" "O götürmedi, ben ona bir çift vermiştim. Elbette. Yoksa safkan olduklarını nereden bilecekti?" "Öyle ya." "Üstelik o zamanlar yığınla vardı. Her gün adi fareler gibi ölüyorlardı. Polivinilli köpeklerin kuş uçurmadığı zamanlardı." "Don Oscar sana bahşış vermiş olmalı." "Elbette." "Dinle," diyorum. "Buyurun," diyor. "Yarın onun kulübesine gideceğiz." "Ne kadar sevinecek."

Çarpuk çarpuk, tarihsel bir özden yoksun, yasa, düzen tanımayan yöneticilerin dilediği gibi evirip çevirdiği, geniş alanlar içinde üstüste evler yapılmış, ailelerin sürekli çekingenlikleri yüzünden cimrice yerleştirildiği, bir denizden ya da bir ırmaktan uzak mı uzak kentler vardır; gülünç yoksulluklarını paylaşmakta üstlerine yoktur, bütün eksikliklerini hemen unutturan şahane bir gökyüzü kayırır onları, on beşindeki kızlar gibi uçarıca kendilerinden memnundurlar, kazandıklarının tümü bir hanedanın saygınlığı içindir, –öte yandan– kendi dönemlerinde oluşmayanları unutabilen zenginliklerle donanmışlardır, geleceğe doğru tutkusuz ama cinsel istekle yürürler, gerçek bir soyluluktan uzak mı uzaktırlar, basit insanlar yaşar buralarda, zaman zaman, nasıl genç bir köylü ırmağı yarar da geçerse, onun gibi, nedeni bilimsel bir açıklıkla anlaşılmaz ama elle tutulur, gözle görülür biçimde kahraman kesilirler, içinde boğuldukları likörün sarhoş edici bir yanı olmasa da kendi kendileriyle sarhoş olurlar, kuşkusuz bir zamanlar başka başkentlere egemen olmuşlardır, iki katedralleri, birkaç piskoposluk binası, büyüleyici sarayları –en azından her yüzyıl için bir saray– vardır; iki yüz kilometre kuzeylerinde kurulmuş köyler kendilerine verilen dili doğru dürüst bir vurguyla konuşma olanağından yoksundurlar; bazen ele geçen bir altının

bir taşa dönüşmesine, bazen da arabalara, siyah zemin üzerine yaldızla süslenmiş kumaşlarla örtölmüş at sürülerine dönüşmesine şaşıp kalırlar; gerçek bir Yahudi mahalleleri yoktur; önemli olduklarında ciddi, önemsiz olduklarında sevimli insanlarla doludurlar; bütün doğa güzelliklerine sırtlarını dönmüşlerdir – en azından bir başka yerde elektrikli tren ve telesiyej icat edilinceye dek; bu kentlerde laik hukuk bir yana bırakılmış, şeriat mahkemeleri at koşturmaktadır; gerçek kuzey ırkından insanlar pek az gelirler bu kentlere; işe yaramaz tanrıbilimciler bol, gerçek tanrı âşıkları ise az bulunur buralarda; şarkıcılar, gelenek komedisi yazarları, entrika komedisi, silahşörlük komedisi, kahvehane komedisi, trajik komedi, Fransız salon komedisi yazarları doludur ama *dell'arte* komedisi yazarı yoktur; katedrali olmayan, soğuk günlerde gabardinli insanların dolaştığı kaldırımların üzerinde daha da siyahlaşan bir duman soluyan, iki katlı otobüslerin takur tukur gittiği kentler.

Bir gün birdenbire –hadi yavaş yavaş diyelim, yoksa inanılmaz gibi görünüyor– var olduğunu keşfettiğimiz ama görmediğimiz bir şey biçimleninceye, şimdi yerlerde sürünen bu cevher katı bir biçim alıncaya dek, bugün üzgün üzgün gülenlerin yoksul bir yazgıyla karşı karşıya gelmeyi öğrenecekleri ve yuvarlak ya da oval betonarme büyük binaları boşaltıp kendi aile ocaklarının dar mahremiyetine gidecekleri güne dek bu kentleri yargılamayı bir yana bırakmak gerek.

O gün gelinceye dek, yargılamayı bir yana bırakıp, şişelerin üzerinden cam gözlü, doldurulmuş boğa başı çıkan karanlık tavernalara dalmakla; sabahın erken saatlerine dek, tümüyle bambaşka bir kent olabilecek bu kentin doğranmış köklerini her an ayağımız takıla takıla Nuncio ya da Bola sokaklarında dolaşmakla; pazar günleri, kuşlar, atın kocaman karnında birer birer intihar ederken, büyük alanda erlerin ustalıkla at eğitimi seyretnmekle; gece, ufak tefek ve sinirli bir kadının bir yerleri gibi aceleci adımları izlemekle; gerçek denilen şeyden istifa eden

sarhoşları öpmekle; bir polisin, kendinden daha uzun boylu bir kadın geçerken takındığı pozları seyretmekle; kedi gibi sarı gözlü bir şoföre, bir manifatura dükkânında nasıl dolandırıcılık yapılabileceğini sormakla; yeşil üniformalı, dev cüsseli kapıcı bizi tanıyıp babacan bir tavırla bilet almadan içeri girmemize izin verinceye dek bir eğlence yerinin eşliğini aşındırmakla; garson kızın bize bir kez bile gülümsemediği bir kafeteryada bütün bir öğleden sonrayı harcamakla; içiyormuş gibi yapıp az içmekle; konuşuyormuş gibi yapıp tek bir sözcük söylememekle; sinemaya gidiyormuş gibi yapıp kırmızı yataklı pansiyon odasına gitmekle; bir İngiliz kıızıyla resim müzesine gidip Meninas* dışında, hepsini tanıırken, hiçbir tablonun nerede bulunduğunu bilmediğimizi kanıtlamakla; yeni bir yazınsal biçem bulup, birkaç gece boyunca, bir kahvede, usandırıcaya kadar, bu biçemi yaymakla; mezara dek sürmeyecek arkadaşlıklara, geceye dek sürmeyecek aşklara başlamakla; genç kızların bedava gittikleri öğrenci balesine gitmekle; kucağında emzikli bebeğiyle bir kadının bir kış sabahı kaç metro bileti sattığını keşfetmekle; kibritçi kadınların tek tek açık sigara satıp kazandıklarıyla âşıklarını gül gibi geçindirmelerini sağlayan yasanın hangi yasa olduğunu çözümlemekle; yalnızca tiyatroya gidenlerin çıktıkları bir gecede kar yağışı şiddetleninceye dek bütün körleri sokağa itenin ne türden çılgınca bir düşünce olduğunu düşünmekle; kendilerinin açlık yılları dedikleri –nedenini onlar bilir– bu yıllarda bütün bu insanların nasıl yaşadığını –Tanrım!– hayal etmeye çalışmakla yetineceğiz.

Böylece bir insanın bir kentin imgesi, bir kentin de bir insanın dışarı dökülmüş bağırsakları olduğunu; bir insanın, kendi kentinde, yalnızca kişi olarak özelliklerini ve var olma nedenini değil aynı zamanda, var olmasını önleyen bir yığın engeli ve üstesinden gelemediği güçlükleri de bulduğunu anlayabileceğiz; bir insanla bir kent arasında ne bu insanın sevdiği, ne acı çektiği

* Las Meninas: On yedinci yüzyıl İspanyol ressamlarından Diego de Silva Velázquez'in bir tablosu. (ç.n.)

kişiler ne de çevresinde durup ağzına yemek lokmaları tıkıştır-
maya, ayağına deri halkalar takmaya, tenini usta ellerle okşama-
ya, pırıl pırıl bir bar tezgâhının arkasına geçip gözlerinin önünde
nefis içkiler yapmaya uğraşan kişiler anlamına gelmeyen ilişkiler
olduğunu anlayabileceğiz. Kentin aynı iktidar arzusuyla bin göv-
deye ayrılmış bin başlı beyniyle düşündüğünü de anlayabilece-
ğiz, bu sayede marihuana sancıları, manastırların arka kapılarında
sebeplenen berduşlar, cömert orospuların belalıları, elektrik
motorsuz atlıkarınca işletmecileri, civardaki kuş uçmaz kervan
geçmez köylerde boğa güreşleri yapmak üzere tantanayla sözleş-
me imzalayan acemi matadorlar, araba bekçileri, tenis topu toplayıcıları ve bir sürü ayakkabı boyacısı, dışardan aydınlatılmayan,
kendiliğinden aydınlık, mimari bir çabaya gereksinme duyma-
dan, yalnızca güneş ışığıyla ve uyumlu, güzel bir düzenlemeyle
aydınlanan ışıklı bir alanda kalıyorlar; en güvenilir istatistiklere
inanılacak olursa, bu sayede kaza ve kader kurbanlarının yıllık
yüzde oranı sürekli düşmektedir; bu sayede insan soyu hiçbir za-
man yitip gitmez, kent de bunun için vardır (insanoğlunun hiçbir
zaman yitip gitmemesi için); her köşesi gelişmiş bir kayıp bürosu
olan bu kentte insanoğlu acı çekebilir, ölebilir, ama istese bile yi-
tip gitmez; çünkü bin, on bin, yüz bin çift göz onu sınıflandırır ve
yerine yerleştirir, onu tanır ve kucaklar, ona bir kimlik verir ve
onu kurtarır; tam yitip gittiğini sandığı anda kendi doğal yerinde
bulunmasını sağlar; cezaevinde, kimsesizler yurdunda, karakol-
da, akıl hastanesinde, acil servis ameliyathanesinde; insanoğlu
artık – buralarda – halktan değildir; ey insanoğlu sen halktan biri
gibi görülmezsin, herhangi bir kimse çıkıp senin halktan biri ol-
duğunu, halktan gelen biri olmasaydın bunun daha iyi olacağını,
söyleyebilir; ey insanoğlu çünkü sen halktan birisin.

Yaşam kimi zaman çetindir, sağlam yapılı köy insanları, dolaş-
masını ya da elleri kollarıyla hareket etmesini ya da hiçbir neden
yokken alık alık gülmesini ya da havanın güneşli ya da göğün
açık olması gibi sudan nedenlerle zevkten dört köşe olmasını iyi

bilirler. Gerçek sorunlar bulunduğunu gizliyor gibi görünen bu aldatici gençlik güzelliği, bu on dokuz yaş aldaticılığı, yalnızca on beş yirmi yıldan beri sefalete, kıtlığa ve bitkinliğe göğüs gererken bile hâlâ gözlerin parlayabilmesi gibi şeyler çok kez birbirine karışıyor ve gerçekte çok kötü olan şey o kadar da kötü değilmiş gibi görünmeye başlıyor. Kusursuz bir güzellikten çok sevimliliğin, canlılığın ve hareketliliğin yarattığı bir güzellik vardır; bu güzellikle, vaktiyle yırtıcılığın oluşturduğu salt canlı bir karakterin göstergesi gibi gelir, yalnızca o doyuma ulaşmanın kepaze yoksulluğuna borçlu olan neredeyse ipnotize edilmiş sabit bir bakış, güçlü bir cinsel istek belirtisi sayılır.

“Kocam daha bir şeyler bırakabilirdi bana, ama pos bıyıkları, kara gözleri ve beni rahat bırakmayan o sert davranışlarıyla bana çok büyüleyici gelen anılardan başka bir şey bırakmadı, çapkınlık ederken yakışıklılığını kullandığından onu görünce kadınların şapşallaştığını sanıyorum, yoksa onun herhangi bir kadının peşinden koştuğunu aklımdan bile geçirmem. Gerçek şu ki güzelliğine güzellik, yakışıklılığına yakışıklılık katan, onun için bütün parasını harcamaktan çekinmediği üniformasını giydiği zamanlar, kollarının arasında hep bir kadın bulunurdu. Bana güzel yüzünün anısından ve –bıyıklarını anımsatan kahverengi tüyleriyle, duruşuyla ve güzelliğiyle tıpkı ona benzeyen– küçük kızdan başka, yalnız yaşayan iki kadın için bile çok az gelen, zafer meydanlarında şehit düşenler için devletin verdiği üç yüz yirmi beş peseta elli santim tutarında dul aylığı ve bir madalya bıraktı. Bir de pek gençken katıldığı ve kıskançlıklar yüzünden madalya alamadığı Filipin savaşından getirdiği birkaç tane Çin vazosu var. Tanrı’ya şükürler olsun ki Filipin Adaları’na gitmeden önce bana kızımı vermişti, çünkü döndüğünde çocuk yapamaz olmuştı, sapına kadar erkek olduğu ve nefsinin yenemediği için kendisini tertemiz, kız oğlan kız diye yutturan ama ona o pis mikrobu bulaştıran gencecik bir kızla bir serüven yaşamış; sürekli at üzerinde

oluşu, yıkanamaması ve tedavi görmemesi yüzünden hastalık azmış ve idrar yollarını tıkamış, bunun üzerine sıkı fıkı dostu olan gemi doktoru elinden geleni yapmış, onunla birlikte giden ve Filipinli kızlarla düşüp kalkan öteki adamlar gibi kocamı da sağlığına kavuşturmak için uğraşmış, ama artık yapacak hiçbir şey kalmamış ve sonunda felaket gelip zencilerin eline düştüğünde, ben Carmen'ciğimle yapayalnız kaldığımda henüz yirmi sekiz yaşındaydı. Küçük bibloların ve bu felaketten başka, Filipinler'den beş yelpaze ve birkaç ipek şal getirmişti, şallardan ilki cennet kuşlarıyla, ikincisi egzotik çiçeklerle bezenmişti, üçüncüsünde bir yerli kızın kocaman yüzü vardı, bir şalda böyle resim olması tuhaftı, ama o bununla hep nadir bulunan ilginç şeyleri sevdiğini açıkça gösterirdi bana. Her zaman iyice dağıtmış bir adamdı. Öyle sanıyorum ki onu durdurmayı ben de beceremiyordum, her zaman gazinoda, her zaman da ölçüyü kaçırarak içiyor, her fırsatta nezaketiyle, davranışlarıyla ve yeteneğiyle başkalarından üstün olduğunu göstermeye çalışıyordu, en azından kadınların yanında böyle davranıyordu; benim de en beğendiğim yanıydı bu ve bu yeteneklerini, önünde ağzı bir karış açık afallayıp kalmış yasal karısı olan benim bulduğum evde değil de başka yerlerde gösteriyor olmalıydı. Onu kaybettikten sonra bir türlü avunamadım ve kendisini takdim edecek bir kimsesi olmadığı için sosyeteye giremeyen, o sevgilisi olacak domuza sorumluluklarını anımsatacak bir babası ya da ağabeyi olmadığı için evde kalan kızı da avunmak nedir bilmedi; gerçi, doğrusunu söylemek gerekirse, onu mutsuz, rezil ve kepaze edecek berbat adamın biri olduğu için bırakıp gitmesine neredeyse sevinmiştim. Erkek gibi değil, biraz erkeğimsi olmasına karşın, babasından miras kalan o davranışları ve güzel görünüşüyle o dönemde peşine düşen erkekler için çok çekici olduğunu sandığım kızımın sokağa düştüğünü görür gibi oluyorum. Bu arada resmi nikâhla evlenmeye ve boşanmaya varıncaya kadar her şeyin mubah görüldüğü, ahlaki bozukluğun egemen olduğu o güç açlık yılları başladı-

ğı için, onun kızımı orospu yapmış, pek çok erkeğin yatağına sürüklemiş olabileceği kanısına vardım sonunda; ne yalan söyleyeyim onun da babasından kaptığı huyuyla öyle kolay kolay rahat ve tek başına duramayacak biri olduğunu, babasından ve Tanrıya şükürler olsun, öyle taş gibi olmayan benden aldığı alışkanlıklar yüzünden zavallı kızımın da pek dayanamamış, o kadınlara tebelleş olan benimkine benzeyen erkeklerin eline düşmüş olabileceğini düşününce onu daha iyi anlıyorum. Gerçek şu ki, torunumun babası olacak o asalağı da sırtımızda taşıdığımız halde arada bir gördüğümüz geçici yardımlarla, tek başımıza çok iyi koruduk kendimizi, buna inanıyorum; öyle güçlü kuvvetli, sağlam duruşlu erkeklere özgü bir görünüşten yoksun, çelimsiz ama boğa güreşçisi ya da köçek pozlarındaki bir kuklayı andıran böyle bir babadan nasıl oldu da böyle tatlı bir kız çıktı anlayamadım. Bana kalırsa az buçuk saçlı sakallı bir teke olduğu bile kuşkuluydu. Fakat benim bir hayli erkeksi olan kızım, belki kendisinin tam tersi olduğu için, belki de çocukluğundan beri çok korktuğu babasının tersi olduğu için bu adama teslim oldu; çünkü babasının birçok kez beni dövdüğüne ve güçlü kuvvetli olduğum halde bana tam anlamıyla sahip olan ve gönlümü kaptırdığım bu sapına kadar erkeğe sesimi çıkarmadığıma tanık olmuştu. Böylece kızım, avcunun içinde tutabileceği ve canının istediği gibi biçimlendirebileceği bu erkek müsveddesini yeğledi ve bütün bunlar zaten bir hayli kemirilmiş olan kızlığını bozdurması ve bu güzeller güzeli kızı dünyaya getirmesi için yeterli oldu, bugün torunum on dokuz yaşında; güzellik karşısında hiçbir zaman kendimi tutamamışımdır, üstelik de bu, kendi kanımdan, canımdan olduğu için daha bir yürekten seviyorum. Şurasını kabul etmek gerekir ki babasının kadınsılığı kızın güzel olmasına yaradı. Siyah bıyıkları, güçlü kuvvetli kolları, sıcakkanlılığı ve çekiciliğiyle kocama benzeyen, fakat baston yutmuş gibi yürüyüşüyle, kıvraklığı, yüz çizgilerinin yumuşaklığı ve inceliği açısından pek sevimli olmayan kendi kızımdan çok daha narin bir kız olup çıktı.

Kocam zaten bana, kızımın üç yüz yirmi beş peseta elli santiminden, torunumun öteberisinden ve Filipinler'den gelme ıvır zıvırdan, şallardan, yemek odasındaki dört masif maun iskemleden, büyük bir oymalı gardıroptan, imparatorluk biçemi çift kişilik karyoladan başka hiçbir şey bırakmamıştı; bu yüzden büyük ve boş olmasından yararlanarak, Progreso Sokağı'nın dörtyol ağzında, iyi bir mevkide olan evimizi düşük ücretli temiz bir aile pansiyonuna dönüştürmek zorunda kaldık; evimiz birtakım kötü evlere yakın olmasına karşın onlarla karşılaştırılacak gibi değildi, üstelik bu da kimi beyefendileri gelip bizde kalmaları için yüreklandiriyordu. Mobilya alıp işe koyulmak için tek bir kuruşum olmadığından kendimi sokaklara atmak ve kocamın arkadaşlarını ziyaret etmek zorunda kaldım; bana en iyi, felaket koptuğu an orada olmamanın yolunu bulmuş bu insanlar –zavallicıklar bir hayli de varlardı– yardım edebilirdi; sonra kolaylıkla kendilerini ölenin yerine koyabilirlerdi ve beni siyahlar giyinmiş, yüzünü kalın bir tülle örtmüş halde gördüklerinde, bende kendi karılarını görmüş gibi hissedeceklerdi. Bunun onları gerçekten o kadar etkileyip etkilemeyeceğini bilmiyorum, çünkü bizim gibi birbirine bağlı çok az karı-koca tanıyorum. Evet, o her zaman tam bir erkekti, koşullar ne olursa olsun her zaman altından kalkmayı bildi; bana değer verirdi, yüzlerce fersah uzakta, adalarda benden ayrıyken, ilgilenmekten kendini alamadığı binlerce adi kadının yapamayacağı şeyleri, daima yasal bir kadının yapacağını bilirdi. Fakat çoğunun kıt kanaat geçindiğini, yalnızca birkaçının parası olduğunu bildiğim halde, onları ikna edebilmek için sonunda tülümü çıkarıyor ve göz yaşlarıyla ıslanmış soylu yüzümü gösteriyordum onlara, gözlerime de maviye çalan sürme çekmiştim, solgun hatta kansız görünmek için de yüzümü bolca pirinç unuyla boyamıştım, ne yazık ki her zaman kanlı canlı görünmüşümdür, böyle olmam kocamın hoşuna gidiyor ve bunu benim özelliğimin bir göstergesi gibi algılıyor idiyse de, pek çok insan, modanın biçimsizleştirdiği kurbanları, sirke içen klorozluları ve

kansızlık yüzünden üzgün ve süzgün görünen kadınları yeğliyordu. Kızımı da birlikte götürüyordum, oldukça büyük olmasına karşın, ona çocuk gibi baldırlarını meydana çıkaran kısacık etekler giydiriyordum ve beyler ezile büzüle bakıyordu bu baldırlara, onu arzu ettikleri için değil de, o anda o yetkin dostlarının ölümünden duydukları acıyla allak bullak oldukları için, onu arzu ettikleri için değil de bu kızın arzu edilir olduğunu ve ben bir sefaletin ortasına düşecek olursam, bu kızın da kösnül arzuların pençesine düşebileceğini anladıklarından öyle bakıyorlardı ve bu yüzden ellerini ceplerine attılar, bazıları evin pansiyona çevrilmesi için yaptıkları dostça yardımla da kalmayıp, başkentte oldukları sürece pansiyonun en iyi müşterileri olacaklarına söz verdiler ve onların söyledikleri gibi birçok kez gelmeleri sayesinde, en güç olan ilk günlerde müşteri eksik olmadı. Kuşkusuz bunların çoğu biriktirebildikleri ya da ödünç aldıkları parayla yarım ücretin yarısı gibi bir şey ödediler, bir kahramanın dul karısı olarak ait olduğum toplumsal sınıfa yakışan oldukça lüks bir yer olmasını istediğimden gülünçtü verdikleri, gerçi daha sonra pansiyonun durumu yavaş yavaş kötüleşmiş ve kızımın başına gelen kötü şeyler yüzünden bütünüyle batmıştı, bu olay pansiyonumuzun sınıf düşmesine neden oldu, bu arada başlangıçta döşediğim mobilyalar, perdeler, tüller, halılar ve başka eşyalar da çaresiz yıpranmıştı. Böylece müşterilerimizin düzeyi de düştü ve sözünü ettiğim köçek-boğa güreşçisi-eşcinselin yakın ilişkisi, o zamana dek saygınlığının temel dayanağı olan İçişleri Bakanlığında çalışan iki çiftin kaçmasına neden oldu. Çiftler çocuksuzdu ve hanımlara kocamın anılarıyla dolu fotoğraf albümünü gösteriyordum ben de, nüktedan, esprili bir adam olan kocamın ruhunun terazisinin hangi yana eğildiğini görebilmem, anlattığı gibi nasıldal gibi ve sivri çıkıntılı olduklarını anlayabilmem için armağan ettiğini söylediği Filipinli yerli kadınların fotoğraflarının iğnelerle tutturulduğu sayfaları özenle atlıyordum. Fakat pansiyonumuzun başlangıçta sağladığı başarı ve kötü bir yönetici olmam ne-

deniyle ortaya çıkan aksamaları gidermek için bir kahramanın oturaklı dul karısı olarak bu beyleri kolayca para vermeye ikna etmem yüzünden sarhoş olmuş gibiydim ve bu arada karakterim de zayıflıyordu. Bu sıralarda kendimi anasonlu içkiye ve Negrita romuna vurdum ve bu likörlere ölçüsüzce düştükçe gözetimim de o denli zayıflıyordu ve yalnızca kızımın akça pakça baldırlarının hatırı için değil, denizaşırı ülkelerden gelen bir yığın paranın da saklı olduğunu sandığı için hain sevgilisi evime daha sık girip çıkmaya başladı. Kuşkusuz bunda aldanmıştı, ama doğruyu söylemek gerekirse o kara günlerimde onu sevimli bile bulmaya başlamıştım, kadınlık yaşamımın kesin olarak sona ermesi demek olan o acılı günlerimde beni avutan, yeni yeni alıştığım bir iki kadehle her akşam neşemi buluyordum. İşi olurluna bırakmamın asıl nedeni gerçekte inandığım kuralların kesinkes yok olması ve moralimin bozulmasıydı ki birdenbire kesin bir karara vardım, artık sözde neşemi alkolde arayacaktım, bana nasıl davranacağını çok iyi bilen bu tüysüz oğlan sevimli bile geliyordu, kadını işveleriyle beni kandırıyor, irademin zayıflığını ve o sıralarda geçirmekte olduğum kötü dönemi çok iyi bildiği için içki getiriyordu, bu evde onun da masada çatalı, kaşığı ve peçetesi vardı artık, o sıralarda yatak örtülerinin de olduğuna inanmak istemiyordum, insanın kendi bol, kaynayan kanını sevdiği kızında görmesi son derece allak bullak ediciydi: Ben kızımda ölmekte olan kendi güzelliğimi görüyordum. Evi pansiyona çevirirken yardım istediğim zamanlardaki gibi yas giysilerimizi ikimiz de giymiyorduk artık ve tüyleri şimdiki kadar çıkmamış olan kızımı olgun bir kadın gibi giydirmek zorunda kalıyordum, ben de onların birlikte çıkmalarına daha bir resmiyet kazandırmak için kızımın tek başına gitmelerine asla izin veremeyeceğim pek çok yere onlarla birlikte gidiyordum. Bunlar adı kötüye çıkmış, özel locaları olan, fakat kafayı bulmanın, erkeklerin sürdüğü yaşamı, kuşkusuz müteveffa kocamın da sürdüğü yaşamı görmenin çok eğlenceli olduğu tavernalardı. Böylece sözde, kızımı korumak bahanesiyle En-

dls eğlencelerini tanımış oldum, zaten benim korumam ne işe yarardı ki. Delikanlının getirdiği Negrita romunun kurbanı olduğum zamanlar –gerçi tümüyle sarhoş olup kendimi yitirmezdim– tanıştırdığı arkadaşlarından kimileri bana çimdik atacak, ne kadar beyaz tenin var diyecek denli cretliydiler; müteveffa kocamın geceleri gizli gizli gelip yatağa daldığı ve tam uykuya dalacağım sırada omzumu ısırđıęı ve düşlerimde kendimi bir yamyamın yediği tatlı bir Filipinli kadın olarak duyumsadığım zamanlarda olduğu gibi sırtımda bir ürperti olurdu. Bir gün bürokratların hanımlarına Filipinli yerli kadınların göğüslerini göstermek aptallığında bulundum ve “Görüyorsunuz ya” dedim, “benden daha güzel değiller, onlardan daha güzel olmama karşın müteveffa kocam...”, bunu söyler söylemez korkunç bozuldular, önce bir nutuk çekip sonra da pansiyonu terk etmeye karar verdiler ve üstelik kızımın yatak odasından birtakım boğuk cığlıklar geliyordu, kız gecelikte kapıda belirdi, haykırıyordu: “Anne,” dedi, “sinir krizine tutuldum anne, korkunç bir dş gördüm.” Düşünülecek olursa ortada hiç de bozulacak bir durum yoktu; kızımın, benim aptal gibi hiç üzerinde durmadığım, tatmin edilmemiş kadınlık isteklerinden biriken isteri buğularından ve gaz sıkıntılarından ileri geliyordu yalnızca. Nankör’n arkadaşları da kendisi gibi yarı erkek, ufak tefek, benden çok daha kısa boyluydular ve Endülüs şivesiyle konuşuyorlardı, ellerini çok iyi şaklatıyorlardı, zaten kızımın da benim de en çok beğendiğimiz yanlarıydı bu, bunun dışında ne kltrlydler ne konuşmasını biliyorlardı, fakat o tavernalar dünyasında en beğenilen şey, benim hiç beceremediğim ama kızımın çabucak öğrendiği, seyircilerin eğlenmesine katkıda bulunan, bir yetenek sayılan elleri şaklatmayı bilmekti. Pansiyonumun iflas etmekte olduğunu, öz kızımın mahvolup gittiğini kurup duruyordum, ama her şeye karşın hoş günlerdi o günler, bu eğlenceler sayesinde kocamın hayaline duyduğum özlemi unutabiliyordum, hatta beni her zaman çok korkutmuş ve şaşırtmış olan kadınlığımı kaybetme felaketini bile unutturuyordu, yeni yaşama

nasıl uyum sağlayabilirdim, avunacak hiçbir şey olmadan yaşamın bütün kötülüklerine nasıl dayanabilirdim? Yalnızca Negrita romunun ya da midemin dayanabileceği daha sert başka bir marka içkinin acılarımı hafifletebileceğini düşünüyordum. Şimdi dönüşümleri tamamlayıp bir odun parçası haline geldikten sonra her şeye dayanılabileceğini biliyorum, artık içmiyorum da, geçimsiz, dırdırcı bir ev sahibi olup çıktım, bu benim de canımı sıkıyor, hiç olmazsa bütün bunlar, on dokuz yaşının baharını süren goncamıza faydalı olabilir; olaylara tepeden bakamadığım ve bir kez bu kapı kapandıktan sonra artık yaşamın yaşanmaya değmez olduğu kanısına vardığım yaş dönümünün o geçici ve aldatıcı bunalmırlarının kurbanı olan kendi kızımı sürüklediğim aynı saçmalıkları onun da yapmasına izin vermeye hiç niyetim yok. Benim zavallı kızım annesinin işlerinin iyi gitmediğinin ayırımına varmış olmalıydı, fakat onun da sırtını dayayabileceği bir kimsesi yoktu, bu yüzden nankör köçek denizaşırı yerlerden gelen paracakların hayal ürünü olduğunu, pansiyonun boşaldığını ve kızımın karnının her gün biraz daha şiştiğini görünce bizi kapkara bir yas içinde bırakarak kaçıp gitti. Fakat ben kızımı başkalarına peşkeş çekebileceğini ve o zavallının da o zamanlar her şeye boyun eğebileceğini, bu yüzden kaçmasının iyi olduğunu düşünmeye başladım hemen. Kendisi için annesinin ne kadar çok özveride bulunmuş olduğunu düşünmesinin, günlerini yine bir kız olan güzeller güzeli bebeğinin yetişmesine adanmasının ve benim zevksizce yaptığım modası geçmiş paçavraların yıpranmasına karşın yine de dürüst insanların beslenmesine, dinlenmesine, bakılmasına hizmet edecek en gerekli şeyler bulunan ev-pansiyonun çekip çevrilmesine kendisini vermesinin daha iyi olacağını anlatmaya çalıştım. O zaman, geçmişteki kural tanımaz yaşantılardan sonra benim ve kızımın –artık ikimiz de dulduk– daha çok anlayış göstermeye çalıştığımız yeni bir tür müşteri gelmeye başladı; kızım yeniden kendisine çok yakışan siyah giysiler giymek zorunda kalmıştı ve gayrimeşru dul olarak kuşkusuz şimdi daha az övü-

nülecek, daha gizli yürütülen ve parasal açıdan daha verimli başarılar kazandı, daha önce de açıkladığım gibi, eşcinsel babasının miras bıraktığı bu sevimli hergeleliğiyle dişiliği ikimizden de baskın çıkan harika torunumun yetiştirilmesinde ve bakımında bu başarılarının katkısı olduğunu bilmek onu mutlu ediyordu; bizim gösterişliğimize, güzelliğimize eklenen dişiliğiyle onu görünce ağzımız sulanıyordu ve bütün günahlarımızın bu başarıya bozulmaması ve şimdi uç veren büyüleyici tomurcuğun tümüyle açılınca kendisine yakışan kuşkusuz çok lezzetli olacak meyvesini vermesi için hangi azize adak adayacağımızı bilemiyoruz.”

İki çalışma arkadaşının efsanevi gecekondu ve Muecas'ın fareler, evine, tavşan beslediği tarlalara doğru yürümeye başlamaları ne büyük bir mutluluk sözü veriyordu! Kendi kökenleri arasındaki her türlü toplumsal farka ilgisiz, konuşmalarını engelleyebilecek farklı kültür düzeyinden gelmelerine aldırmayan, kendi değişik görünüş ve davranışlarını beğenen insanlarda görülen, merak duygusunu bilmeyen araştırmacı ile laboratuvar teknisyeni Madrid'in göçmen mahalleleri arasında dolaşırken ne büyük bir dostluk ve senlibenlilik vardı aralarında! Çünkü ortak bir tasarı bağlıyordu ikisini birbirlerine ve –değişik nedenlerle de olsa– her ikisi de kasının kıvrımında gelişen, hayvanı mutlak bir ölüme götüren, kalıtsal özelliği olan doğal kanserli seçkin bir soydan gelen gerçek fare neslinin bulunup bulunmadığıyla ilgililiyorlar, bu fareler, üreme yaşına basar basmaz, ölmeye –boyutları farklı olmakla birlikte– insanınkinden benzer görünüşte, bizim gibi karaciğeri, pankreası, böbreküstü bezleri ve Winslow boşluğu bulunan ve derinlemesine bilimsel incelemeler yapılmasına olanak veren ve belki de yüce kötülüğün nedenlerinin beklenmedik keşfini sağlayabilecek milyonlarca mikroskopik hayvancığı dünyaya getiriyorlar.

Gökyüzünün arsız saflığının yeryüzünden kopan çığlıkları gizlemeye kalkıştığı pek çok Madrid sabahına benzer güzel bir sabahtı. Uzaklardan, Sierra'lardan getirilmiş, yorulmak bilmez

yol işçileri ordusunun küçük karelere böldükten sonra su, kum ve demir çubuklarla birbirlerine tutturdıkları (daha sonra bu iş yürümeyince, taşların aralarına sıvı çimento akıtılarak yapılar oldu) parlak granitler parlayan, belediye temizlikçilerinin biraz önce yıkadıkları sokaklardan, hepsi de çok kötü kılıklı, sadece içlerinden birkaçı yeni tıraş olmuş değişik meslekten bir yığın insan geçiyordu. Yoldan geçenlerin soluk mor, sarımtırak kahverengi ve yeşilimsiyle gri arası anlatılması güç renkteki giysileri bu kentte öylesine soluk, öylesine renkleri atmış gözüküyordu ki, bu yürekler acısı görüntü yalnızca insanların yoksulluğuna –gardırobun nadiren ve yavaş yenilenmesinin doğal sonucuna– değil, özellikle ozon bakımından zengin bir havanın kimyasal kökenli arındırıcı etkilerine ve aynı zamanda zenci ırktan olmayan insanlar için zor dayanılır, birkaç saat süren, az rastlanan bir aydınlığın fiziksel etkisine de bağlanabilir. Gerçekten de söz konusu vatan-daşların, yerlilerin göbekli bedenlerini daha iyi ortaya çıkarabilecek ve mum gibi sarı insanları biraz daha yoğrulabilir bir hale getirecek olan koyu kırmızı, donuk mavi, kanarya sarısı büyük lekeli pastel desenli Made in Manchester pamuklu kullanmaları daha iyi olurdu. Don Pedro belki de jeokromatik kuralları pek anlayamayacak olsa da şehirden geçerken yol üstündeki davetkâr pek çok tavernadan herhangi birisinde yorgunluğunu giderecek bir iki kadeh bir şey içmeyi aklından geçiren Amador’a bu düşüncelerini iletmeden düşüne düşüne gidiyordu.

Fakat bu fikir henüz bilimsel sağduyudan uzak görünüyordu ve Amador da biliminsanının alnından ter damlaları akıncaya ya da henüz belli belirsiz iştirilen soluğu daha da ağırlaşmış uygun bir zaman gelinceye dek kendini tutmaya karar verdi.

Bu iki insan –dillere destan uyuşukluklarına ve tembelliklerine hiç de uymayan bir biçimde– yalancı kubbenin altında çabuk çabuk hareket ediyorlardı. Amador sevgili araştırmacısını, efendisini her gün sevine sevine bir mezara gömülür gibi her sabah

doğum sancıları çekerek çıktığı karanlık ininden, pansiyonun konuksever alacakaranlığından çekip çıkarmıştı, Antón Martín tepelerinden Atocha Sokağı'na doğru iniyorlardı. Amador bu evde araştırmacı efendisinden çizgileri az belirli ama hilafsız canı gönülden bir koruma görmüştü. Akça pakça bir kolun ucundaki beyaz bir el fırçayı omuzlarının üstünde özenle gezdirdi. Sevimli bir yüzün ortasındaki kalın dudaklar, dakiklikten, tarlalarda güneşin etkilerinden, tramvay hatlarının rahatlığından, bazı asalakların kolayca ev sahibi değiştirmedeki becerikliliklerinden dem vuran öneriler mırıldanıyordu. Uzaktan hoş bir ses o günün modası bir şarkıyı söylemeye başladı, en azından şu an için ruhunun en yüksek katmanı bilinçsiz olan bilim insanı –Amador bu sonuca varmıştı– mutlu bir gülümseyişle bu şarkıyı dinler görünüyordu. Don Pedro, hayatta kaldığını varsaydıkları ve bugün isteyecekleri yavruların var olduğuna ilişkin hiçbir belirti anlaşılmaması diye Amador'un bir gün önceki gazeteye sardığı pakete dikkatlice bakarak, "Kafesi getirdin mi?" diye sordu. Böyle yapmanın görevi olduğuna –içtenlikle– inandığı için savsaklamasından çok aceleciliği bu belirtilerin tümüyle silinmesine engel olmuştu ve ekledi:

"Hadî!" Oysaki Amador yanıt vermenin gereksizliğine aldırış etmeden, gecikerek yanıtlıyordu: "Evet!" Sabahın köründe, bu büyüklükte ve bu hafiflikte başka ne olabilirdi koltuğunun altında?

Aşağılarında Glorieta Caddesi ve her zamanki gibi otobüsler, tramvaylar, kırmızı çizgili taksiler, el arabaları, seyyar satıcılar, trafik polisleri, dilenciler ve büyük olasılıkla, ne istasyona gelecek bir sonraki trenle ve pek uzak olmayan Resim Müzesi'ne inanılmaz sayıda ziyaretçi gelmesiyle ne de çevredeki hastanelerden birisine hatırı sayılır çoklukta sedye akmasıyla hiç ilgilenmeyen, bilinmeyen bir amaçla orada duran bir insan kalabalığı görülen tepeye birtakım kadınlar çıkıyor, bir kısmı da halkın görüldüğü tepeden iniyordu. Bu kadınların hiçbirisi Don Pedro'nun ilgisini çekmiyordu, fakat aynı insana ait olmasa da en azından her ikisi de kadınlardan kalan, Amador'un bir tekini bile kaçırmadığı

beyaz kolların, cıvıtlı seslerin anısının tadını çıkarıyorsa benziyordu. Ergenlik çağının (onun sınıfından erkek çocuklar için bu yaşlara ergenlik çağı denebilirse) o unutulmaz tozpembe yıllarından beri asla yenik düşmediği binlerce savaşta direşken değerini kendi kendine denedikten sonra erkeklik gücünden emin olan Amador için bu iş saatinde oradan geçenlerin üzerindeki giysiler gibi rengi güçlkle seçilebilen kıyafeti, ne o acayip paketi taşıması –aksine, paketin içindeki nesnenin gizemi onun büyüleyici erotik gücünü daha da iyi gösterebilirdi– ne dalgın arkadaşının saygınlığına yakışmayan apaçık ortadaki aşağılık durumu ne de üç gün üç gecelik süreçte sakalları bitkisel olarak büyüyen, güzellikten yoksun yüzü canını sıkıyor, görüşlerine bakılacak olursa kimilerinin ekonomik düzeyi, meslek düzeyi, hatta sevişme düzeyi kendisinden üstün olan, karşılaştığı bu kadınlara, istek uyandıran pek çok kadına çapkın bakışlar fırlatmasına hatta laf atmasına engel olmuyordu. Küçük odasında kalan, henüz bilinmeyen pek çok hazinenin kendisine verdiği keyfi bir yana bırakıp, istediği deney nesneleriyle karşılaşacağı anın ilk keyfini çıkarmaya başlayan Don Pedro, peşinden gelenin yaptığı edepsizliklere pek aldırmıyordu. Titizlikle uygulanan kuralcı, öjenik çiftleştirme yerine piç birleştirmenin kaçınılmaz sonucunun, doğduğu yer olan Illinois’ten çok farklı bir ortamda bulunmasının ve Muecas’ın bu şahane hayvancıkları yaşatmak için –yaşattı da– uyguladığı diyetin hemen hemen akıl almaz fantezilerinin neden olabileceği MNA hücresindeki dejenerasyonun olası sonuçlarını düşündü. Bu diyetin oluşumu yalnızca çok bilinmeyenli bir diferansiyel fonksiyonu ile değişken bir belirsiz katsayının sonucuna bağlıydı ki, bunlar arasında ancak geçici kaydıyla şunlar sayılabilir: Muecas’ın ve ailesindeki öteki bireylerin gelirleri, sürünün kesin olmayan satışından adı geçen Muecas’ın elde etmeyi düşündüğü kafasındaki (olası olan ya da olmayan) miktar, Muecas’ın ve karısının yemek saatindeki iştah durumları, artık aybaşı görmeye başlayan iki tomurcuğunun iyi yürekliliği (bu belki de onların

dünyevi hayranlarının az çok yapışkan saldırılarına bağlı), ailenin oturduğu bölgenin mevsime göre kendiliğinden yetişen bitki örtüsü ile yiyecek sağlanmasında –zamanında– Muecas’la anlaşmaya varmış olan bir çöp toplama aile şirketinin arabalarıyla yakınlarda (aşağı yukarı barakaya üç kilometre uzaklıkta) bir çöp deposuna attığı ve asıl maddeyi oluşturan artıkların bileşiminin niteliği. F.D. Muecas’ın korkunç kıtlık yılları için yapmaya karar verdiği New Deal’da, bir mucize eseri olarak yaşamını sürdüren, öte yandan laboratuvarın duyarlı ortamında yaşamını sürdürme şansı olmayan, dejenere olmuş bir kanserli fare ırkının dikkati çeken bir ırk olması gerekir. Ah, bu canlı maddenin inanılmaz esnekliği! Görmesini bilenler için sen her zaman yeni yeni sürprizler hazırlıyorsun! İşte bu alt türlere bile ayrılmış olan sayısız sıgırcık ırkı bir takımadanın bölük bölük ormanlarını bile doldurabilirler! İşte o yaşta beklenmeyen ve insanlarda hiç görülmeyen, Toledolu erişkin kızlardan birinin –tek bir tane yeter– yakalandığı anlaşılan bir kasıkaltı kanserinin az buçuk belli olması ve böylece virüsle geçme olanağının bulunması –en sonunda!– gizli bir ölümsüzlük yeteneğine sahip olduklarından kalıtsal bir görünümü olmayan eşeyssel hücrelerin (yaşamdan önce, üremeden önce, hatta anne babadaki kaygı verici tümörlerin ortaya çıkmasından önce) kuşaklar arasındaki boşluğu atlayarak bütün plazmalarını –ölmüş cisimciklerle– başlangıç limiti içinde yeni ceninin yumurtasına aktarmış olmalarından az çok (ama büyük bir saygıyla) kuşku duyma olasılığı!

Fakat şu an için Atocha yamacından inmek hoş bir şeydi, yalnızca çirkin erkekleri, pasaklı olmalarına karşın çekici kadınları görüyordu biliminsanı ve hiçbir gerçek fare imajı gözlerinin duyarlı jelatinini etkilemiyordu. Yokuş aşağı iniyorlardı ve Amador *homo sapiens*’in yorgunluğunu daha az olası kılan yürüyüş yönüne lanetler savuruyordu, ve bununla birlikte yığınların ve Glorietta kalabalığının hemen yanında bir gün önceden ya da üç beş gün önceden kalmış zeytinyağında kızartılan kalamarların sarhoş

edici kokusunu yayan orada, aşğıdaki tavernalardan herhangi birisine girmeye de lanet ediyordu. Kızartmanın gücü, kızgın zeytinyağının ısı değeri ve kalamarların kokmaya başlamasıyla oluşan uçucu eter sayesinde tümüyle kapışılıyor (belli bir ısıda özelliklerini yitiren bileşikler olduğundan) ve böylece değışikliğe uğrayan madde tehlikesizce ve büyük bir lezzetle yutuluyor.

Geniş caddeden inerlerken yolun her iki yanında da açık kapıları ve binlerce çeşit dükkânın vitrinlerinin raflarında dizilmiş malları geride bırakıyorlardı. Burada ne istersen vardı: vitrinde karmakarışık yığınlar halinde beyaz, pembe, eflatun renkte, fiyatları indirilmiş, büyük indirim yalanlarıyla süslenmiş kadın iç çamaşırlarından tutun da dört köşe başlı çivilere, plastik vazolara, renkli tabaklara kadar, hediyelik eşya olarak da külrengi büyük porselenden av boruları, üzerine yerleştirilmiş gümüş kaplama Sancho Panza ile pirinçten Don Kişotlar işlenmiş siyah camdan bir tablo, deri kaplama yazı takımı, sedefli deniz kabuklarıyla süslü kâğıtlar üzerine konan cam küre, içinde Ava Gardner'in resmi bulunan ayna kırıklarından yapılmış bir resim çerçevesi ve nihayet büyük bir sanat eseri olarak birbirine birleştirilmiş yedi tane kırmızı minyatür tencereden oluşmuş bir takım. Daha zararlı görüntüde olan öteki dükkânlar, bütün dünyanın böcek öldürücülerinin, çeşit çeşit merhemlerin ve binlerce değışik laboratuvarından gelen öksürük şuruplarının (bazılarında ecza biliminin tüm üretim kurallarına karşın öksürük şurupları dükkânın arkasına yerleştirilmiştir.) satışta sarardıkları eczane ve ecza depoları. Bu eczanelerin kimilerinin üzerinde, eski dönemden kalma demir parmaklıklı balkonlarını, demir kısımların olduğu yere kadar örten ve üzerlerinde pabuç gibi büyük harflerle şu sözcükler yazılı olan uzun ve geniş beyaz levhalar vardı: Fimosis, Frengi, zührevi hastalıkların ucuz tedavisi. Don Pedro kendisinin de içinde bulunduğu bir bilimin sanayi işletmelerine ait bu parlak kanutlar karşısında rahatsız olmuyordu, tam tersine karakamuya ve bu denli yüce ilkeleri olan okumamış yığınlarla doğru açılmayı, soylu bir gelişme ve olması gereken bir şey olarak algılıyordu.

Peki, ama, bu yollarda yürüyen özgür insan, fakirliğinden, yaşam zorluklarından değil de enerjisinin, diriliğinin, bedensel isteklerinin ve hatta parasının çokluğundan ileri gelen hastalıklarının tedavisini, aşırı gururunu kırmadan bedava bedava dispanserlere başvurarak, ancak zırdeli olduğunu hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak bir biçimde kanıtlayarak yararlanabileceği, kadro kıtlığı çeken sosyal güvenlik kuruluşlarının eline nasıl bırakabilir? Hayır üç duroluk* muayenehaneler iyiydi, penisilin devrinde permanganatla yıkamak da iyiydi, çünkü sonunda tedavi süresini uzatarak bu yeni keşfedilen erotizm pohpohlamalarının erkek göğüslerinde yaratacağı heyecanı bir kahramanlık sayılacak acılı haçlar gibi körüklüyorlar ve insan doğasının en az tatmin edilen değil de en aşağılık işlevlerine değer veriyorlar.

Bu hümanistik-şeytanca düşüncelerden uzak olan ve öz yaşamında hijyenik gereksinimlerden nefret eden Amador, patronunun bir adım gerisinde, paralelyüz biçimindeki paket öte yanında, satılan malların bolluğuna ve yanından geçenlere dikkat etmeden, gittikçe yaklaştıkları Glorieta barlarına gözlerini dikmiş yokuş aşağı iniyordu, ve bunlardan birisinde –olanaksız da olsa– acele bir soluklanma molası düşünüyordu. Amador, eğer Don Pedro yokuşu tek başına indiyse kendisinin de çıkmak zorunda kaldığını, ondan daha önce ve hatta erkenden kalkıp, oturduğu uzaktaki Tetuán de las Victorias’tan metroya binmesi gerektiğini, o iğrenç deneysel araştırmalarını yaptığı Enstitüye –kafesi alarak– geldiğini ve sonra araştırmacının yaşadığı pansiyona yaya çıktığını ve onun da Muecas’ın barakasına bizzat giderek demokratik doğasına uygun olarak halkın dostu olduğunu açıkça ortaya koyduğunu düşününce kendisini haklı buluyordu; kaç saattir işinin başında olan Amador’un acil bir şeyler içme gereksinmesini anlayışla karşılaşması iyi olurdu.

* Bir duro beş İspanyol pesetasıdır. (ç.n.)

“Barakalar bunlar mı?” diye sordu Don Pedro kireç badanalı, raşitik birkaç binayı göstererek. Bunlardan birinin iki giriş aralığı vardı, birinden külrengi dumanlar çıkıyordu, bir yanı telisle kaplı olan ötekinin önünde ise alçak bir iskemleye oturmuş yaşlı bir kadın duruyordu.

“Bunlar mı?” dedi Amador. “Hayır! Bunlar ev!”

Bu konuşmadan sonra baharda filizlenmiş ama şimdi kuruşmuş çimlerle örtülü tarlaları çevreleyen ve zar zor görülebilen asfalt kalıntılarının olduğu yolda sessizce yollarına devam ettiler.

Amador ekledi:

“Köyden geldiklerinde hiç ev bulamayacaklarını söylemiştim ben ona. Hem karısı hem de iki kızı vardı yanında, fakat çok umutsuzdu. Ve savaştan beri benimle birlikteyken hep sıla özlemi çekiyordu. Elden gelen hiçbir şey yoktu. Madrid çeker insanı. Buralı olmayanları bile. Ben buralıyım. Madrid’de doğdum, Tetuán de las Victorias’ta. Hem de futboldan önce. Gelmekte inat etti. Gelmemesini, yaşamın çok zor olduğunu, köyde zor olsa bile burada bir de iş aramak gerektiğini, bir işe girmek için yaşının geçmiş olduğunu, yalnızca genç delikanlıları işe aldıklarını söyledim. Bir de mesleği olmayınca bütün yaşam boyu iş aramak zorunda kalacağını, hiçbir zaman uygun bir iş bulamayacağını. Her şeyi, her şeyi önceden anlattım kendisine. Savaştaayken burada bulunduğu için aklına koymuştu bir kez. Yapılacak bir şey yoktu ve geldi. Her şey benim üstüme kaldı. Kuzen olsak da olmasak da senin annenle benim annem aynı gün doğum yaptılarsa, senin annen Madrid’e geldi de benimki de bir doktorun evinde hizmetçilik yapıyorsa, ikisi de burada olmalıydılar; sonuçta bütün ailenin yükünü birdenbire omuzlarımda buldum, söz gelişiy böyle söylerler ya. Kuşkusuz kendimi temize çıkarıyor değilim, ve benim yaptığım yalnızca havanda su dövmek. Çünkü az sonra köyden getirdikleri bir şilteyle hepsi birden benim mutfığa yerleştiler, üst üste yatarak, uyuyarak. Kızlar şu parmağım gibiydiler, incecik bacakları vardı, insana tiksinti veriyordu. Fakat duy-

gularımın kurbanı olmak istemedim. Yaşamın çok güç olduğunu biliyordum, söylemiştim ona her şeyi, bu kadarı da fazla. Ne sanıyordu, bilmiyorum, evi ona kiraya vereceğimi belki, insan bir arkadaşından kira isteyecek olsa dostluk orada biter ve belki de kanlı bıçaklı olurlar bir gün. Benim için değil, daha çok onun için. Onu sevsem de eşeğin teki olduğunu biliyorum, tam bir hayvan. Ve her zaman bıçakla dolaşır. O zaman ondan kurtulmak için ona laboratuvarında iş aradım, çünkü o denli salak ki kendi başına hiçbir şey bulamayacaktı.”

“Laboratuvara mı yerleşti?”

“Hayır, nereden olursa bulup buluşturup hayvancıkları getirecekti. Elinden hiçbir iş gelmiyordu, ama hiçbir iş! Köyde de çalışmasını hiç becerememiş. Ayı gibidir ama işe gelince fostur. İnsan iş yapmasını bilmese de hiç olmazsa iş aramak için kafasını çalıştırmalı. Nasıl oluyor da açlıktan ölmüyordu, bilmem. Kuşkusuz o zamandan beri bir parça gözü açıldı. Öyle sanıyorum ki karısının babasının bir şeyleri vardı; ama bizimki dibine darı ekti. Ört ki ölem. İşler o duruma gelmişti ki. Karısı tam bir kurban. Kızlar daha sonra biraz ellerine yüzlerine bakılır gibi oldu.”

“Peki laboratuvarında ne yapıyordu o?”

“Dediğim gibi, hayvan bulup getiriyordu. Müteveffa Don Manolo’nun deyişiyle deney nesneleri. Başiboş köpeklerin konduğu yere gidip sahipsiz ya da sahibi henüz ortaya çıkmamış köpekleri satın almak. Ya da köpeklikteki görevliyle anlaşıp, köpeklerini geri alacak parayı bulamayan insanlara hayvanlarını geri vermemek ve birkaç duro kazanmak. Enstitüden parayı alacağından nasıl olsa emin, bir de kimi doktor beylerin verdikleri bahşişler. Müteveffa Don Manolo asla bahşiş vermezdi ama ona çok şey öğretti. Böylece köpekliğe gitmeden kendi hesabına köpek yakalamayı öğrendi, tasarruf etmiş oluyordu. İki taraflı kazanıyordu. Öte yandan tezlerini iki ayda bitirmek isteyen birinci sınıftaki burslu öğrencilerdi köpeklerle en çok para verenler, dünyada köpek kalmadığını söylüyor, tüccarlar gibi fiyatların yükselmesini bekliyordu, bu sırada barakada bütün ekmeği köpekler yiyordu,

kızlar da ağlaşıyorlardı, ne hoş. Kedi işi daha zordu ama sonunda öğrendi. Bu konuda epey de kurnazdı. Köydeyken kaçak avcıydı, her seferinde yeni bir tüfek çıkarırdı ki Tanrı bilir, bir tanesini bile alacak parası yoktu. Bir kedi buradan, bir köpek şuradan yakaladıkça dört köşe oluyordu. Tajo vadisinden de salyangoz toplamaya bayılırdı. Sümüklüböcek bile bulunmayan Allahın belası buralar gibi değildi orası.”

“Peki ya sen, sen niçin köpek işiyle uğraşmazdın?”

“O gelinceye dek ben yapmıştım bu işi. Fakat ona böyle bir yol bulmamış olsaydım şimdi hâlâ şiltesi de bütün döküntüleri de benim mutfakta olacaktı. Hem ben resmen ücretliyim, fazlasının ne gereği var, insan tamahkâr olmamalı. Kuşkusuz ben de komisyonumu alıyorum.”

“Nasıl?”

“Hermal gelişte birkaç kuruş. Bu işi ben ayarladığıma göre kedi ya da köpek sattığında birkaç kuruş. Hem böylece kazıklanmamış oluyordu. Bana şükran borçlu, seve seve ödüyor bana; çünkü onu sepetleyip yerine başkasını almak işten bile değildi. Ama kuşkusuz bunu yapmayı pek istemem, çünkü önünde sonunda akrabayız, bir de kötü bir yanı var, her yerde üstünde bıçakla dolaşması hiç hoşuma gitmiyor. Hayır. Onunla iyi anlaşıyorum. Savaşta birlikte olduğumuzdan beri. Canımı sıkan, yapmaması gereken şeyler yapmaya başladı. Tez yapanların unuttukları köpeklerle: iki üç deney yaptılar mı raporda otuz kırk kez diyorlar ve gözleriyle görmeden çıkacak sonucu yazıyorlar, içine tel yerleştirilmiş bir kedileri olduğunu unutuyorlar ve haydi... kazan parayı. En kötüsü sonunda o da hesabı karıştırdı ve içinde tel bulunan kediyi yeni gelene satınca her şey bombok oldu. Neyse bütün suçu üzerine atmam gerektiğini anladı. Fakat bizim sırık Enstitüye bir daha adım atmaması konusunda inat etti, benim için kötü oldu, çünkü hayvanları gidip benim almam, yakınlarda hiç kimsenin olmadığı bir anda sokağın ortasında ya da Retiro’da kafesi değiştirmemiz gerekiyor, fakat her an bir şey olabilir, özellikle nasıl yakalayacağımızı bir türlü öğrenemediğimiz kedilerle.”

“İyi de söyle bana, fareleri nerede yetiştiriyor? Hep bir arada mı yaşıyorlar? Kızlar farelerle oynuyorlar mı?”

“Kızlar farelerden başka şeyle oynamaya yaşındalar artık.”

“Ama hastalık bulaşabilirdi onlara.”

“Ne bileyim ben.”

“Bir şeyler bulaştı mı bulaşmadı mı bilmek isterdim.”

“Bunu göreceksiniz siz. İşin aslı şu: Yoksullara hiçbir şey bulaşmıyor. Bütün bu pislik içinde -bağışıklık kazanıyorlar.”

Birkaç akşam Pedro yemekten sonra söyleşilere katıldı. Evdeki üç kadın da ona karşı çok naziktiler. Burası artık onun için bir pansiyon değildi. Koruyucu ve baskıcı bir aile olup çıkmıştı. Cin gibi olan yaşlı kadın zamanla yalnızca istikrarlı, orta yaşlarda, tatlı ya da meyva yendikten sonra odalarına çekilen erkekleri seçmişti hep. Bir ilaç tanıtımcısı uzun boylu ve üzgün bir adam, bir kabak kafalı ya sayman ya da yüksek dereceli bir banka memuru olan bir bey vardı. Bir başkası, emekli asker. Dul kadıncağız müteveffaya hürmeten pansiyonda en az bir emekli asker bulundurmaya asla ihmal etmiyordu. Emekli askerlerin odası belli bir asker ciddiyetiyle döşenmişti, ve hiçbir zaman yakılmayan beyaz mermer bir şömine-nin üzerinde –süs olarak– yine müteveffanın bıraktığı iki sürahinin üzerinde iki haçlı Malezya krisi* vardı, sürahilerden birisinin içine pembe ve yakut sarısı İspanyol krebinden ufakık bir bayrak sokulmuştu. Çok az konuşan, çocukları olmayan bir çift vardı. Her ikisi de siyahlar giyinmişti, ikisi de kısa boylu ve solgundu, biraz yüzle-ri kırışmıştı, beyaz elleriyle masa örtüsünü düzeltiyorlar, portaka-lın getirilmesini beklerken masanın üzerindeki ekmek kırıntılarını bir yana atıyorlardı. Bu çift, pansiyonun en kötü odasında kalıyor-du, ortasında demir bir sütun olan içerde bir oda. Senyora, sütunu yarı yerine kadar koyu renkli kadife bir örtüyle kaplamıştı. Böylece “daha az soğuk” diye açıklıyordu çekinerek.

* Kri: Ağzının iki yanını keskin ve alev biçiminde dalgalı Malezya hançeri. (ç.n.)

Bütün insanlar arasında kuşkusuz Pedro en nazlananı, en sevileni idi, başkası da yoktu. Bellibaşlı üstünlüğü genç bir erkek olmasıydı. Dişi üçlü bu nesnel veriye çok duyarlıydılar, pansiyonda kaldığı sürece genç adam hiçbir zaman herhangi başka bir iki ayaklıyla karıştırılamazdı.

Birinci kuşak ciddi, güçlü kuvvetli, tuttuğunu koparan cinsinden, ve eğer bu sıfat krallık yanlısı ve töreci yaşlı bir kadına yakıştırabilirse oldukça kıpır kıpırdı. İlk kuşak görkemli davranışını koruyordu ve yaşına karşın dediğim dedikti. İnsan sarrafı olmuş, keskin bir zekâsı vardı. Ama hâlâ tek bir gülümsemeye tav olabiliyordu. Göğüslerini tam saran bir sütyen, bedenine güzel bir biçim veren korse kullanırdı hep. Dimdik dururdu ve kızından farklı olarak, onun kadar güçlü olmasına karşın, dudağının üstünde bıyığı yoktu.

İkinci kuşak, anne sultanın etkisiyle ve daha önceki öyküsünün bilinciyle oldukça asık suratlıydı. Yine iriyarı görünüşüne karşın boyun eğin ya da yenik düşen ikinci kuşağın sevecen ve yapmacıklı bir hayvan olan kedi gibi bir karakteri vardı. Bütün yaşamını, nazlı küçük kız, zayıf ve aldatılmış küçük kız, neyi yapacağını neyi yapmayacağını annesine soran küçük kız komedisini oynayarak geçirmişti. Bu rol doğrudan doğruya ne onun erkeksi karakterine uyuyordu ne de sağlam kemik yapısına, ama kendisinden daha güçlü olan annesi, onu zorla böyle yapmıştı. Ve kaçınılmaz bir değişiklik için çaba göstermesi gerektiğinde hep suratını ekşitiyordu, böyle bir değişmeye gerek de görmüyordu, bunun yararına da inanmıyordu, böyle şeyler onun için çok uzaklarda kalmıştı. Üstündeki on yıl önce moda olan giysiyle on yaş daha genç görünmek hevesindeydi.

Üçüncü kuşak, on dokuz yıl boyunca birlikte yaşamamanın ister istemez sağladığı dil, deyimler, sözcükler benzerliği dışında kendisinden öncekilere hiç mi hiç benzemiyordu. Üçüncü kuşak, annesinin yaşamı boyunca yapmacıklı bir biçimde özendiği her şeye, doğal olarak sahipti. Bu denli dişi bir ortamda yaşamak

(büyüklerin enerji değişikliği ya da ticari pantomimlerine karşın), sevgi, düşkünlüğü ve sürprizden oluşmuş, her an taşmaya hazır, kabına sığmaz bir ruhla doldurmuştu onu. Çok güzeldi. Annesinin gösterdiği özel sevgi nedeniyle, etli butlu, her bir yeri olgunlaşmış on dokuz yaşında bir kız olduğu halde, her haliyle, o canım on dört yaşlarındaymış gibi yerinde duramıyor, konuşuyor ve öyle hareket ediyordu. Bu yüzdendir ki –örneğin– evin koridorlarında koşturabiliyor ya da göğüslerinin varlığından habersizmiş gibi, oturan bir erkeğin başının çevresinde dolanıp durabiliyordu. Ya da kalçaları kapının pervazına çarpacak olsa bedeninin ne diye bu yararsız fazlalıkla donatılmış olduğuna şaşmış gibi kalakalıyordu. Acaba ruhunda bedenini tanımazlıktan gelmesine neden olan bir şeyler mi vardı? Belki de öyleydi, ve bu giz yavaş yavaş Pedro’yu bu zıt tanrıçalar üçlüsünün kendisini içine soktukları çarka boyun eğmeye sürüklüyordu.

Her üçü için de Don Pedro’nun öylesine erdemleri vardı ki onun sayesinde ailenin tüm yazgısı –onun büyüğü ilişkisiyle– başka bir yöne doğru ve başka bir anlam kazanarak değişebilirdi. Küçük kız, onda ısıltı ısıltı parlayan mızrağıyla bir haberci meleşti görebiliyordu; kızsız aynı biçimde, karnının meyvası önünde biraz gecikmiş bir 6 Ocak Yortusu’nu görebilirdi, ak saçlı anne ise, onun yardımıyla bir tepenin doruğunda, yeniden vücut bulmayı umuyor olabilirdi. Niyetleri ve sinizm dereceleri birbirinden farklı her üç kadın da ona kurban olmaya hazırdılar.

Kimi akşamlar, Pedro, yemek yenip hizmetçi kadın örtüleri kaldırdıktan sonra yemek ve oturma salonunda yapılan gece söyleşilerine katılmaya razı oluyordu, üçüncü sınıf bir otelin soğuk ortamındansa iddialı ve ondan daha az sıkıcı olmamakla birlikte, onurlu bir ailenin eski anılarıyla dolu, orta sınıf, alçakgönüllü salonuyla daha konuksever olan burasını yeğliyordu.

Üç tanrıça, her birisi kendi farklı podyumuna tünüyordu. Dul kadının kahraman kocasının arkadaşlarının yaptığı bağışlarla alabildiği koltuk takımından geriye kalan iki deri koltuk vardı

orada. Tümüyle eskimişti fakat hâlâ rahattı, iyi kaliteli eski İngiliz yayları vardı bu koltukların. Bu koltuklardan birisinde evin en büyüğü otururdu. Öteki ise her ne kadar yaşına ve cinsiyetine hürmeten ikinci kuşağın kişiliksiz temsilcisine verilmesi için ısrar etse de, Pedro'ya ayrılmıştı. Bu kadın, yine de, anneanneye ve koltuğa karşı saygılı davranır, yemek odasındaki herhangi bir iskemleye otururdu ve saatlerce hiç kımıldamadan orada kalır, çok gerekirse, esnek görünmek için arada bir bacak bacak üzerine atar ve bir gazeteyle yelpazelenirdi ya da en çok yabancıların ya da yakınlarının önünde –gerçekte– hafifçe rujunu tazelemekte, Pedro'nun yakmak için atıldığı bir sarı sigarayı binbir güçlülle içmekte sakınca görmezdi. Genç kız ise canlı, hoppa, dalgacı yapısına uyan bir sallanan koltukta otururdu. Ve patlamalı motorların, tepkili uçakların, devinmenin şehvetli heyecanından yararlanmak için daha gelişmiş yöntemler sağladıkları bir dünyada, yakında ortadan kalkacak olan bu koltukta yalnızca oturmakla kalmıyor, ona dikkatle bakanların nefis baldırlarındaki uzun kasların hafifçe kasılmalarından doğan titreşimli etkiyi duyumsamalarına da izin vererek durmadan sallanıyordu. Sallanır koltukta genç kız kendini arkaya atıyor, başını alçak ve yuvarlak arkalığa dayıyor ve saçları, –annenin de anneannenin de böylesine gür saçları yoktu– salınırken alev alev birbirine karışarak savrulan bir çağlayan halinde dökülüyordu; saçlarının ışık saçan yansımaları herkesi, içlerine işleyen ve bütün yemek odasını dolduran, gözle görülür güzel bir kokuyla kuşatıyor ve onların bir sözcük bile söylemeden geçen zamanın sıkıcılığını duyumsamadan öylece kalmalarına neden oluyordu. Durmak dinlenmek bilmeden dökülen, ellerine bir yaklaşıp bir uzaklaşan bu akıcı altını seyreden yalnız Pedro değildi, anneler de “bu bizim” diyen bakışlarını ondan ayıramıyordu. Kadınlar da kendini ancak bir vaat gibi teslim eden ama vaat halinde kaldığı sürece yatak odasındaki katı gerçeği örterek, yeni yenen yemeğin ve az önce soyulan portakalların berbat kokusunu, kibar fahişelerin sunduğu bir Paris ziyafetinin

ve tropik ülkelerin göz kamaştırıcı verimliliğinde ortaya çıkan meyvelerin güzel kokusuna –hem benzer, hem farklı– çeviren bu görünümünden erkeksi bir kösnüklükle zevk alıyorlardı.

Dördünün arasında geçen konuşmalarda sözcüklerin hiçbir anlam ifade etmediğini bildikleri halde konuşup duruyorlardı. El kol hareketleriyle, yüz ifadeleriyle, ses tonundaki değişikliklerle, bakışlarla, gülümsemeyle ve ani susmalarla desteklenen bir konuşma. Genç kızın güzelliği kadınları birden öylesine çarpabiliyordu ki –bir cümlenin ortasında özür dilemeye gerek kalmadan– Pedro susup kalabiliyordu; genç kızın yüzünün ya da boynunun kaymak gibi beyazlığı ya da bir bacağına terliğinin ayağından düşmesine neden olacak biçimde havaya uzatması ya da henüz yağların biçimsizleştirmedeği pürüzsüz baldırını her zamankinden biraz daha fazla ortaya koyacak biçimde eteğinin sıyrılması bu iki kadının hayran kalmaları için birer vesile oluyordu.

Bir müşteri unuttuğu bir şeyi (bir çakmak, bir mektup, pembe bir kurdela) almak için salona girecek olsa ya da şişman hizmetçi yanlışlıkla mutfaka götürdüğü bir çatalı, kaşığı büfeye koymak üzere dönecek olsa, üç tanrıça hakarete uğramış gibi sinirlenirlerdi ve yaşlı kadının siyah gözlerinde, çağrısız konuşun aşağılanan suratına doğrudan doğruya fırlatılan yıldırım bakışlar çakardı; genç kız sallanan koltuğunu sallamaya ara verirdi, ve ikinci kuşak sarı sigarasını gizler, üst üste attığı bacaklarını yavaşça indirirdi. Önünde kutsal altı ocak yortusunu sergilemeyi ciddi bir iş sayan üç basit ve şaşkın kadının tek şanslı seyircisi olan Pedro bile aradaki bağın koptuğunu duyumsardı. (Çağrısız konuk gidinceye dek) kendi iskemlesinde kımıldanmak, hareket etmek, sanki gerçekten okuyormuş gibi gazeteyi açmak zorunluluğunu duyumsardı.

“Öyle çocuksunuz ki,” derdi yaşlı kadın, “hiçbir savaşa katılmak zorunda kalmamış bir çocuk. Fakat bunun iyi bir şey olduğunu sanmayın. Hatta bence üzülecek bir şey. Erkekler savaş sayesinde daha erkek oluyorlar. Küçük kızın dedesinden biliyorum ben.”

“Ne yazık ki,” diye gülümsüyordu Pedro, “ben barışçıyım. Beni ilgilendiren savaşlar virüslerle antikorların savaşları.”

Bu görüşmelerin gerçekdışı havasında bu anlaşılmas sözcüklerinin güme gittiğini sanıyordu. Fakat sözcükleri güme gitmiyordu. Üç kadından hiçbiri anlamasa da, genç beyefendinin sahip olduğunu sezdikleri hatta bildikleri üstün mayasının canlı bir göstergesi sayarak bu sözcükleri güler yüzle ve sevinçle karşıyorlardı, fakat Pedro, kadınların, bilmeseler de alkışlamaktan kendilerini alamadıkları bir bilimin derinliklerini gösterirken özellikle belirgin bir kişilik kazanıyordu.

“Şimdi artık ne çarliston yapıyor, ne de one-step,” dedi ikinci kuşak. “Siz günümüz gençleri ağır dansları yeğliyorsunuz. En azından bana söylediklerine göre.”

“Size itiraf edeyim ki Senyora, ben dans etmem. Ayaklarıyla ne yapacağını bilemeyen beceriksizin tekiyim ben. Benimle dans etmek bahtsızlığına uğrayan zavallı kıza çarpıyorum ve ayağına basıyorum. Kuşkusuz hemen hiç dans etmediğimden. Bir iki düğün dışında.”

Bu sözler üzerine genç kız –on dokuz yaşına ve büyüleyici görünüşüne uygun bir biçimde– kızarıyordu.

“Buna inanmam. Yalnızca düğünlerde mi dans ettiniz? Arkadaşlarınızla bir kabareye ya da danslı eğlenceye gitmişsinizdir. Eskiden sizin yaşınızdaki gençler danslı çaylara pek düşkünlüdürler. Afrika savaşı sırasında bu danslı çaylar yardım dernekleri yararına olurdu ve şehzadelerin başkanlığında düzenlenirdi. Ben de gençken yardım olsun diye bu çayların pek çoğuna katılmıştım, ve şahane çarliston yapan çiftler vardı. Kuşkusuz o zamanlar başkaydı.”

“Yaşlılar gibi konuşma, Dora” diye yadsıyordu büyükanne. “Sen yaşlıyım dersen ben ne diyeyim. Kendini yaşlı göstererek beni utandırmaktan pek hoşlanırsın. Bizi kızkardeş sandıklarını söylesem inanır mıydınız?”

Pedro, şehzadelerin düzenledikleri çaylara Dora’nın gitmiş olması kadar annesinin de ona kızkardeşi pozlarında eşlik etmiş

olmasından tiksiniyordu. Dora'nın namusuna gölge düşüren – daha kötü şeyler düşünüyordu– ilk dönemlerde annesiyle birlikte girip çıktığı yerlerin batakhaneler olmadığı türünden bir yalan, Don Pedro'nun kafasında hiç de alay etmek ya da küçümsemek gibi bir istek uyandırmıyor, tam tersine o konuşmaların gerçek bir sanat yapıtı olduklarının bilincinde ve sözcüklerin içindeki derin gerçeğe (aldatıcı ve değişken olayları değil de aşırı istekleri yansıtan gerçek) inanmış olarak aynı türden başka sözcükler uydurarak onlara katılıyordu.

“Kızılhaç yararına olan bu çaylardan annemin bana söz ettiğini anımsıyorum. Belki de oralarda tanışmış olabilirsiniz,” –hemen düzeltmek için yetkinliğinin doruğuna ulaşarak– “sizden çok yaşlı olduğu için bunun olanaksız olacağını düşünüyorum şimdi. O, bir köşede oturup hayran hayran size bakan yaşlı kadınların arasında olmalı.”

Bu sözleri duyunca Dora iyice kasılıyor ve kendisine bir üstünlük sağlayan bacak bacak üstüne atmasını biraz daha yukarıdan yapıyordu, öyle ki, çaresiz düz bir iskemleye oturmak istemesi de alçakgönüllülüğünden değil de son on iki yıldır pek az tatmin edilen kendi kendine hayranlığını destekliyor olmasından ileri geliyordu. Fakat toplantının asıl merkezini (sessiz duranı) anımsayarak sürdürüyordu konuşmasını:

“Ama ben hiçbir zaman iyi dans etmedim. Bu konuda yetenekli olan kızımdır. Ben baston yutmuş gibi dururum. Onu bir gün dansa götürmelisiniz – ustaca düzenlenmiş olan bu dalaveranın iskeletini iyice gün ışığına çıkaran bu utanmasızca ileri atılışına hemen pişman oluyor.”

“Bu yaşta bir kızın öyle yerlere gitmesine izin veremezsin,” diyor kadın.

“Don Pedro çok ciddi bir insan olduğu için söylüyorum bunu. Ama anlıyorum, küçük bir kızla canı sıkılabilir.”

“Sorun hiç de bu değil, Senyora. Dans etmeyi bilmediğim için üzgünüm. Ama bana ders verecek olursanız ve yeterince dans

etmeyi öğrenirsem kızınızı da sizi de istediğiniz yere götürmek benim için bir onur olacaktır.”

“Ne çılgınlık! Siz bir beyefendisiniz,” dedi yaşlı kadın; kızının ve torununun, kendisi bu eğlenceye katılmadan dans salonuna gidecekleri düşüncesi yaralamıştı onu, ama bu eğlencede kendisinin bulunmasının da çok gülünç kaçacağını biliyordu.

Genç kız kızarak, ya sallanır koltuğunu daha bir hızlandırarak ya durup arada bir hafifçe gülümseyerek ya da bir utanmazlıkla bedeninin güzel çizgilerini yeniden sergileyerek, sallana sallana konuşmayı izliyordu.

Gece ilerledikçe dostlukları daha bir koyulaşıyordu. Zamanın ilerlediğini gösteren belirtiler –mutfak kapısının son gürültüsü, koridordaki elektrik düğmesinin kapanma sesi, horlaması duvarın ötesinden duyulan temsilcinin radyosunu kapamayı söyleşiyi sarmaya başlayan yalnızlığı daha da somutlaştırıyordu. Bu son anlarda dramın dört oyuncusunu derin bir sessizlik kuşatıyordu. Bu sessizlikten sonra, üç kadının anıştırmalı konuşmaları, kulağına üç tanrıça fısıldıyormuş gibi, başına neler geleceğini, Pedro için daha anlaşılır bir duruma getiriyordu. Ve bu sırada sallanan koltuk bir ara durduktan sonra yeniden sallanmaya başlarken Pedro’nun kulağına şu sözler geliyordu: İlk kuşak: “İleri.” İkinci kuşak: “Benden olan için...” Üçüncü kuşak: “Hoşuma gidiyorsun.”

Yavaş yavaş şeytanın oyununa gelirken içinde hafif bir tedirginlik duyumsuyordu.

İşte barakalar orada! Karayolunun sona erdiği küçük bir tepeliğin üstünde. Yüzyıllar önce Musa’nın daha yüksek bir dağda yaptığı gibi – Amador tepeye ulaşmış ve görkemli bir hareketle ve iri sarkık dudaklarından gülücükler saçarak, birisi moloz ve kireçten oluşmuş öteki ise kentten atılan karıştırılmış çöp yığınlarından oluşmuş (yakınlarda oturan yerliler satılacak ya da yemeye yarayacak maddeleri bulup çıkardıktan sonra geriye kalan) iki yüksek dağ arasına gizlenmiş olan küçük vadiyi gösteriyordu;

burada birbirlerine yapışmış, sefaletin görkemli sarayları çiçek açıyorlardı. Portakal sandıklarının tahtalarıyla, kondanse süt kutularıyla, petrol ya da asfalt bidonlarının metal saçlarıyla, gelişigüzel parçalanmış kıvrımlı beton levhalarla, her biri bir telden çalan kiremitlerle, çok uzak ormanlardan getirilmiş eğri büğrü sopalarla, bir zamanlar işgal ordusunun kullandığı branda parçalarıyla, temeli sağlamlaştırmak için kullanılan, bir dördüncü zaman buzulunun getirmiş olduğu granit taşlarıyla, şantiyeden tek tek çalınıp yağmurluk ceplerine doldurularak getirilen delikli tuğlalarla, betonarmede demir çubuklar ne ise çamurda da aynı şey olan, saman karıştırılarak güneşte kurutulmuş briketlerle, çatılarda kullanılan manastır harabelerinden çıkarılmış yuvarlak tabak-çanak parçalarıyla, eskiden çatılarda kullanılan sorgun ağacından oluklarla, yaldızlı süsleri Rastro'da kalmış olan imparator biçeminde karyola başlıklarıyla, bir arenanın pas ve kan rengi boyası hâlâ duran demir parmaklıklarının parçalarıyla, üzerine siyah yazılar yazılmış sarı tenekeden Amerikan yardımı peynir kutularıyla, insan derisiyle, insan teriyle ve taşlaşmış insan gözyaşlarıyla inşa edilmiş düşsel yapılar komşu ovayı kaplıyordu.

Bu akıl almaz evlerin pencerelerinden bezler sarkıyordu, rüzgârın hafifçe esmesiyle kımıldayan tavanlardan sarkan Bohemya kristali avizeler, üstündeki yükün ağırlığıyla sarkmış iplerdeki büyük bir çamaşırdan sonra asılmış bir sürü giysi, askeri brandadan yapılmış kapının arkasına (parlak, fildişi renginde) tıktırılmış buzdolapları ve ayak seslerini boğan kalın yün halılar Pedro'yu hiç de şaşırtmıyordu, çünkü insan doğasındaki çelişkileri ve kıt kanaat geçinmelerine yetecek olan parayı kullanırlarken çok dikkatli davranmaları gereken insanların, bu olanaklarını nasıl aptalca har vurup harman savurduklarını bilmez değildi. Banyolarda üçüncü el yiyeceklerle beslenen, homurdanan domuz sürülerini, hiçbir işe yaramadığı, orospu bile olamadığı için evde kalan, başına iyi bir mağazadan alınma saç filesi takmış kasıntılı bir aile kızını, tombul ve beyaz ellerinde artık hiçbir

anlamı kalmamış nişan yüzüğü olan, ayağında doğu işi pahalı terlikler, üstünde kırmızı saten sabahlığı ile şişman ev sahibi kadını, zamanlarını yararlı iğne işleriyle geçirecek yerde, namuslu işçilerin pazar günleri öğleden sonra tavernada oynayabilecekleri cinsten bir kâğıt oyununu aynı bilinçle oynayan, bu mahalleden –boş tenekelerin üzerlerine oturmuş– birkaç komşu kadını, artık pis kokan yaşa gelmiş çocukların sıracalı elleri arasında, içinde bir sürü nestle resimleri bulunan albümleri, cinsel isteklerinin en yoğun olduğu bir yaşta, artık büyümüş ve gözlerinden hiçbir şey kaçmayan çocuklarıyla aynı geniş yatağı paylaşan, her türlü edep kurallarına aldırış etmeyen çiftleri, cafcıflı erkek küfürleri karşısında renkli gülümsemeleri hiç değişmeyen pek çok aziz ve azize resimlerini, bir yatağın altında lazımlık olarak kullanılan, Limoges bir çorba kâsesini görmek çok doğaldı.

Fakat kolayca düzeltilebilir bu çelişkilere karşın bu içinde yaşanabilir çokgenin tümü ne güzel! İber insanının doğaçlama ve özgün inşa gücü konusundaki yeteneği, görkemli bir biçimde apaçık ortaya çıkıyordu! Başka halkların kıskandıkları manevi değerlerimiz ölüyü diriltten bir solukla bir hiçten, çer çöpten tam uyumlu bir kentin ortaya çıkmasıyla apaçık bir biçimde kanıtlanmış oluyordu! Onun vatandaşları için soylu bir gurur kaynağı olan bu coşku verici görünüm, yalnızca karıncalar, çalışkan arılar, Amerikan kunduzları gibi en zeki türlerin en yetkin yaratılarını –aslında tekdüze ve güzellikten yoksun– kıskanmamakla kalmayıp, onları aşan, bütünüyle yaşamın cıvıl cıvıl renkli, uğultulu, üreyip çoğalan maddesiyle kaplı olan bu vadiyi oluşturunuyordu. Yoksulluk içindeki Meseta’da, okyanus ötesi ormanların sınırsız verimliliği nasıl da yaratıcı gücünü göstermesini bilen bir uygarlık alanı çıkarıyordu ortaya! Çünkü öteki halklar –görünüşte daha yüksek olan– örgütlenmeleri, çalışmaları, zenginlikleri ve can sıkıntıları –niçin söylemeyeyim– sayesinde renksiz ülkelerinin üzerinde gecekondur mahalleleri kurmayı becermiş bile olsalar, bunlar, hiçbir zaman ne sanatçılar için bir dinlenme yeri ne

de sosyologlar için bir araştırma alanı olur. İnsanın töresini incelemek için uzaklara, Tasmanya adasına kadar gitmenin ne gereği var? Burada, bizimle aynı dili konuşan insanlar arasında ebedi sorunlara çözüm yolu bulamayacakmışız gibi. Bilmem hangi cennet adasının kokulu ot yığınları üzerinde olduğu gibi bu ilkel yataklarda aile içi seks tabusu gözükararılıkla yıkılmamış gibi. Sanki bu toplulukların ilkel kuramları o kadar dikkat çekici değillermiş ve kabilelikten henüz kurtulamamış halkların kurumlarından çok daha karışıkmiş gibi! Sanki bumerangın bulunuşu özellikle uzaklaştırılmamış ve bu insanların onlar sayesinde yaşamlarını sürdürdükleri ve çoğaldıkları hünerlerle –şimdi uzun uzun bunu anlatmakla vakit yitirmeyeceğiz– geri gelmemiş gibi! Sanki ocak başında, Eskimonun buzdan kulübesindeki sıcaklığın, Madrid’in kenar mahallelerindeki bir barakanın sıcaklığından birkaç Fahrenheit daha yüksek olduğu kanıtlanmamış gibi! Sanki bu evlerde kızlığın yitirildiği ortalama yaşın, karışık ve gülünç kuralların geçerli olduğu orta Afrika kabilelerindekiinden daha aşağı olduğu bilinmiyormuş gibi! Sanki Hotantoların yağlı kalçaları bizim Akdenizli kadınlarımızın gelişen yağ metabolizmasıyla tamı tamına eşit değilmiş gibi! Sanki üstün bir varlığa inanma, burada, tam yetkili güvenlik güçleri karşısında duyulan saygıdan ötürü daha olumlu olan bir korkuyla eşdeğer değilmiş gibi: sanki insanoğlu, Tanrım, her yerde aynı insanoğlu değilmiş gibi! İçgüdülerini bakımından en ilkel hayvanlardan her zaman daha aşağılık, ve uygarlıkları anlayan düşünürlerin kendisinden çıktığı düşünce-siyle sürekli daha üstün.

Don Pedro, gözleri barakalara takılmış şaşkın şaşkın onları seyrederken Amador da iri sarkık dudaklarıyla sessiz sessiz gülmüşüyordu. Orada, gizli bir çukurda insandan küçük ve onun egemenliği altında olan kanser hücreli fareler Muecas’ın bulduğu rejim yemeğini yiyip duruyorlardı ve vitaminsiz kalmalarına ve sinirlerinin çok bozuk olmasına karşın üremektedirler. O edepli acıların dalgalı denizinde boğulan, araştırma için hazır olan bu

küçük değersiz yaşam onu, yeni bir biçimde coşturuyordu. İçine doğan şeyler belki de pek açık değilmiş gibi geliyordu ona, ve yüzleri biçimsizleştiren, düşlerimize giren ve var olmadıklarına safça inandığımız hayaletlerin şişkin ve hayvansı görüntüsünü veren şeyin yalnızca kanser olmadığını düşünüyordu. “Bu ne sanıyor kendisini? Aklınca bana yutturacak, işi üstüme yıkacak. O, *senin senin.*” Bense onun başkalarıyla yattığını biliyordum. Benim olsa bile. Ne yani? Sanki başkalarıyla yatmamış ha! Başkalarıyla birlikte olduğunu biliyordum. Ya o, benimmiş, benim çocuğummuş. Yakışıklı’yı şişlediğimden beri bunu tutturdu. Yakışıklı o biçim işte. Herkes ondan korkuyordu. Bıçağım olmayınca ben de. Benimle çıktığını biliyordu ve orada, yanımda kızın orasını burasını mıncıklıyordu. Kız da korkuyormuş pozlarında tilki gibi bakıyordu. Bıçağım olmadığını biliyordu. Tilki anası içime ediyordu benim. Ve sürekli “*senin çocuğun*” “*senin çocuğun.*” Artık benim olduğunu biliyorum. Ama ne yapayım yani. Oyuna gelip piçi üstüme alacak değilim ya. Tilki karı dikkat etseydi. Ne sandı acaba? Hepsi hepsi Yakışıklı’nın hesabını gördüm ya, ondan? Peki niye bir yığın herifle düşüp kalktı bu tilki karı? Oysaki hep “hayır” “hayır” yalnız seninle deyip duruyor. Onunla olduğumda zaten yüzü gözü açılmıştı. Ve kendi kendime: “Dikkat, Fişek, burada tatsız bir şeyler oluyor” dedim. Fakat ona hiçbir şey söylemedim, çünkü hâlâ takılıyorum ona. Fakat tatsız bir şeyler var. Ve o “hayır” “hayır” diyor. Hiç, yutacak değilim ya onu. Yakışıklı benim önümde mıncıklıyordu onu, o da beni kıskandırmak için ses çıkarmıyordu. Aptal. Barakaya çıktım ve bıçağı alıp indim. Girmeden önce bakıyordum. Ondan uzaklaşmış bile. Yalnızca benim önümde sululuk yapmasına izin veriyordu. Aptal. Kimse onun karşısına çıkmaya cesaret edemiyordu. Bıçakları yoktu, olsa da kullanmasını bilmiyorlardı. Benim bıçağım bana çam yarmalarından daha çok güç veriyor. Ve benim önümde “Bana yakmış abayı” diyor. Balonları patlatılamamış gibi numara yapan, mangalda kül bırakmayan bu herifler sinirime dokunuyor. Bana. Bana. Karşısına dikildiğimi ve devirdiğimi görünce “Fişek’e şa-

rap götür.” Ben istemedikçe bana Fişek denmesinden gıcık alıyorum. Fakat ses çıkarmıyorum. Herifi deviriyorum, o da ibne der gibi bakıyordu bana. Ve de o “pekâlâ, şarap istemezsen isteme, beni ırgalamaz.” Ve su bardağını getirip burnumun dibine sokuyor, ben de içiyorum. Suratına baka baka. Ve o gülererek “Gözünü zü benden ayırmayın” dişlerinin arasından söylenerek gidiyor. “Mangır yok.” Ama mangırım vardı benim, ve sanki ibneymişim gibi bakıyor bana. O tilki karı anası içime ediyor. Ve gebe olduğu belli oluyor artık, beni dikizlemeye başlıyor, çevremde dönüp duruyor. Yakışıklı gülüyordu. Hep zevzeklik ederdi. Ve bütün garibanlar onun ağzına bakarlardı. Kızın bir de erkek kardeşi vardı, ve onun kızı kertmesine ses çıkarmıyordu. Fakat ben bıçağımı almaya gidince kız tezgâhtan uzaklaştı. Beni çatlatmak için yaptığı anlaşılıyordu, kertmesine izin veriyordu... Fakat bu yosmalar böyle oldukları için gülüp geçiyorum. Kendilerini kerttiriyorlar. Sırnaşıyorlar. Sanki bir kadın altına yatınca her dediğine amin diyeceksin. Bıçağımı aldıktan sonra kendimi emniyete alıncaya dek bekledim. Doğru içmeye gidiyordu, dünyalar kendinin sanıyordu. Onun en gıcık olduğum yanı bana Fişek demesiydi. Babasının mezarına ettiğim. Arkadan şişledim onu, hemen mortiyi çekti. Ne laflar çıkıyordu ağzından. Zaragosa Meryemi, Alicante Meryemi. Gökteki üçler. Kandan çamurdan bir hamur yaptım. Bıraktım. Bıçağımı temizledim ve minderin içine tıktım. Aynasız sorguya çekmeye geldi. “Haydi öt Fişek!” Ve sopa üstüne sopa. Fakat benden nanay. “Bıçağını bulduk senin.” “Parmaklarını uzat.” “Senin izlerin var bıçağın üstünde.” Bıçaktaki izlerin silindiğini biliyordum. Hepsini inkâr ettim. Adamın elinde delil melil yoktu. Parlak oğlanın işi bitmişti. Tam zamanıdır dedi. Ve çıkışta kırk yıllık karımmış gibi boynuma atılmak için orada bekliyordu. Davul gibi karnıyla. Ve ben “Bırak beni”, “Senin çocuğun”, “Bırak beni”, “Senin çocuğun” “Sen başkalarıyla da yattın.” “Hiç de değil.” “Zaten kız değildin.” “Yatak çarşaflarına kan aktı diyorum sana.” “Bırak beni.” Karanlıkta eğleniyordum onunla. O da tava geliyordu. Ne diyecektim ona.

Evet, ya. Onun yüzünden bıçaklamıştım onu. Yanımda geliyordu. Söylesin bakalım nereden çıkarıyor bu lafları. Fakat gacolar böyledir hep. Elimden geleni yaptım. Fakat hapisten çıkışta daha çok şey istiyordu, ama ben istemiyordum. Çünkü Muecas'ın büyük kızı daha çok hoşuma gitmişti. O, evet, o. Yine ağrıtıyor başımı. "Senin çocuğun." Hatta küçük erkek kardeşini yolluyor bana. Yakışıklı gözlerinin önünde kızı kerterken hiç ses çıkarmayan erkek kardeşini. "Bak oğlum, Yakışıklı'yı anımsa!" "Kızkardeşim çok iyi insandır." "Onun namusuyla oynadın." "Bak oğlum, o başkalarıyla da yattı." "Sen onu mutsuz ettin." "Yakışıklı'yı düşün." Ve o her zaman daha berbat bir durumda. Sanki çirkefleşmek bir işe yararmış gibi. Ve başlıyor sokakta bana bağırma. Sözümlü tutmadığım için beni mahkemeye verecekmiş. Ben de "delil yok ki", "Sizi gördüler onunla", "Başkaları da var işin içinde. Delil yok." Yargıç bıkmış. Ben daha çok bıkmışım. Karnı gittikçe büyüyor. Ve beni rahat bırakmıyor. "Beni rahat bırak, tilki karı, anımsayacaksın." Bir gece bağırarak yerine karanlıkta üstüme atıldı. "Sen beni seviyorsun." "Sen beni seviyorsun." Ağlıyordu. Ben daha yürekliydim. O ise gebe. Sonuçta kendisini çok kurnaz sanıyordu. Ertesi gün bir kez daha. Fakat ben istemedim artık. Yine de: sabah akşam peşimdeydi. Bıktım artık. Öyle bir yumruk attım ki burnu yamyassı oldu. Neredeyse paramparça olacak. Gebe bir kadına biraz fazlaydı. Bu durumuyla beni daha da tiksindiriyordu. Burun deliklerini ezmiştim. Ama burama gelmişti artık. Sonuç: kesin yargıç önü. Yargıç durumu biliyordu ama elinde delil yoktu. Bir altı ay daha kodes cezası. Daha iyi. Bu arada doğurur. Ondan sonra bir daha gelmedi. Ben de çok rahatladım. Muecas'ın kızı Florita'ya hoşuma gittiğini söyledim. Hapisten çıktığımda yüzüme bile bakmadı. Hergelenin biriyle dolaşıp duruyordu. Hık demiş babasının burnundan düşmüş! Tam ben. Ama kanıt yok ortada. Şimdi o bu mesleği çirkin kızkardeşine bırakıyor. O da bu işi kırık burnuyla yapıyor. İsteseydim tam bir madendi o. Fakat hep karılarla harbi olmak hoşu-

ma gider benim. Birini istediler mi tamam. Karılar bu iş içindir. Florita'nın memeleri kabak tadı vermeye başlamıştı. Bir daha çıkmaya paso. Ve o sırada babası üstümüze geliyor. Ve Muecas pek geçimsiz bir herif, hem de bıçak çekmesini iyi biliyor. Bu her işe burnunu sokan Mançalılar. Üstelik kız daha küçük, sorun çıksın istemiyorum. Çekip gidiyorum. Fakat yakamı bırakmıyor. Öteki kız gibi değil. Korkutuyor beni. Arada bir burama geliyor. Eğer Muecas beni bir yakalarsa. Sorun çıksın istemiyorum. Bu kızı yüzüstü bırakmak da istemiyorum. Onunla çıkmaya cesaret edemiyorum. Arada bir sıkılıyorum, fakat fazla sürmüyor. İçmiyorum da. Bir kahve içiyorum. Hepsi bu. Biraz oyun oynuyorum, biraz zar atıyorum. Biraz poker. Tavernalarda bir parça dans; dans etmeye bayılırım. Ve arada bir iyi parçalar düşüyor. Düşüyor ama bu Florita kafamda hep. Göğüslerinden hiç bıkmadım. Kimse yaklaşmasın ona, hiç gözünün yaşına bakmam, saplarım bıçağı. Artık Yakışıklılar yok."

Uçan şeytanlara karşı kendisini koruyan sivri, eğri çıkmalı çatılarıyla yasaklı kentin etkileyici görüntüsünü seyrettikten sonra Amador ve Don Pedro yokuştan aşağıya doğru indiler ve havlayan köpekler, çıplak çocuklar, çöp yığınları, yağmur suları dolmuş teneke kutuları gibi çeşitli engelleri aşarak kendilerine bir yol bulup Muecas'ın evinin kapısına dek vardılar, saygıdeğer evsahibi arkası dönük, birkaç aydan beri ekonomik açıdan büyük yararlar sağlamakta olduğu çöp yığınlarından –işe yaratacağı kanısıyla– ayırıp seçtiği karmakarışık atıkları barakasının arsasında bir düzene sokmaya çalışıyordu. Fakat Amador'un etli dudaklarından çıkan anlamlı bir ses sayesinde onları görür görmez pek de hoşnut olmadığını açığa vuran bir hareketle doğruldu; yüzünde yılların ve çalışmanın iz bıraktığı buruşukluklar, ve kendisine bu lakabın verilmesine neden olan sinirli tikiinin ahenkli fırtınasıyla çok şaşırmış görünüyordu.

"Hangi rüzgâr Don Pedro'yu buralara attı!" dedi. "Buralar için bu bir onur! Bana neden haber vermediniz?"

Bu soruyu uzaktan hısmı olan arkadaşına yöneltmişti.

“Buyurun, rica ederim buyurun, rahatınıza bakın.”

Evsahipleriyle aynı sınıftan insanların bedenlerinin onurlu ağırlığını bekleyen saten kaplı koltukların bulunduğu sessiz, tozlu ve karanlık odaya kendi düzeyindeki insanları buyur ederken bir kentsoylu da ancak bu denli kibar olabilirdi, bu insanlar koltuklarına oturabilirler ve çok değişebilen zaman süreci içinde – can sıkıcı ve boş da olsa– bir söyleşiye katılabilirler; aynı saygıdeğer sosyal durumda oldukları dolaylı olarak onaylandığından bu söyleşiye katılanların kasılmaları söz konusu olamaz. Bu yüzden ki Muecas, Don Pedro’ya orada bulunan, sandıklardan yapılmış, yatak çarşafları kaldırılınca kahverengimsi bir örtüyle örtülen öylesine bir yatağın üzerine oturmasını söyledi. Ve yüzünde yüzyıllardan beri Toledo bölgesi köylülerinde kuşaktan kuşağa geçmiş olan efendice mimiklerle, ve yumuşak bir ses tonuyla, bir hayli kendini zorlayarak:

“Soğuk bir şeyler içersiniz,” dedi.

Bir an için her şeyi unutup sesindeki o sert tonun kontrolünü elinden geçirerek bağırdı:

“Flora, Florita! Hemen bir limonata getir. Doktor Bey var burada.”

Kızılımtırak renkte ve ne cinsten olduğu pek belli olmayan bir bez asılarak barakanın daha girişten itibaren gözlerden gizlenmiş olan bölmesinde kuru ve anlaşılmaz sesler duyuldu. Don Pedro’nun karşı çıkmasına ve Amador’un hınzırca gülmesine aldırmayan Muecas, bölmeyi ayıran perdenin arasından kıvrık saçlı başını uzatarak ve kükreyen bir sesle anlaşılmaz emirler yağdırarak acele etmeleri için sıkılandı. Yüzündeki anlamlı ifadeler (engelleyemediği tikini binbir güçlkle tutarak) ses tonundaki değişkenlik ve hatta sırtını kamburlaştırıp omuzlarını öne doğru yaklaştırarak yaptığı bedensel hareketi sayesinde toplumsal bir kişilik sergileyerek biraz gecikmeyle yeniden görüldü.

Amador, Muecas’ın düzeltmekte olduğu nesnelerden birisinin, delik, paslanmış bir tencerenin üstüne oturdu. Fakat otu-

urken sırtını kapıya verdiğiinden barakanın içinde zaten yetersiz olan ışık daha da azalıyordu ve evsahibi bağırdı:

“Hadi Amador. Biraz yana çekil. Görmüyor musun, Doktor Bey’in ışığına engel oluyorsun.”

Tam bu sırada Muecas’ın kerimesi saygılı bir konukseverlikle, yüzünün ortasındaki beyaz ve küçük dişlerini örten kırmızı, kaba diş etlerini göstere göstere gülerek, barakanın geri kalan kısmını örten perdenin arasından içeri girdi, ve limon sıkıldığı ancak içerdeki küçük bir güdümlü füze gibi yüzen çekirdekten anlaşılan bir bardak su uzattı.

“Ver Florita. Doktor Bey biraz serinlesin.”

“Buyurun Doktor Bey,” diyebildi Florita biraz kızarak fakat aynı zamanda Don Pedro’nun ürkek gözleriyle göz göze gelmeye çalışarak.

Don Pedro, içindeki merak duygusu ne kadar dürtüklese de bu sürüsüne bereket sefil nesnelerin sahiplerini gücendiririm korkusuyla barakanın içindeki öteberinin hiçbirine dikkatle bakmaya cesaret edemiyordu, fakat her ne kadar gerçekdışı ve saçma da olsa bir ev sahibinin gururunun okşanması için konuğun övgüler yağdırması gerektiğini de anlıyordu.

“Limonata çok serinletici,” dedi sonunda.

“Bu limonları bana köyden yolluyorlar,” diye mırıldandı Muecas, çiftliğinin yönetimini uzaktaki kâhyalarına bırakmış bir toprak sahibi edasıyla, “övünmek gibi olmasın, üstlerine yoktur.”

“Başka ister misiniz?” dedi Florita.

Don Pedro bu ikramı aceleci ve kesin bir dille geri çevirirken Amador içtenlikle:

“Bana getir, ufaklık,” dedi.

“Eşek hoşaftan ne anlar!” gibisinden acele ve kaba bir yanıt verdi kız; bundan da –genç olmasına karşın– kızın da babası gibi iki ayrı kişiliği sergilemek ve karşısındaki kişinin sınıfsal düzeyine göre bunları kullanmak yeteneği olduğu anlaşılıyordu.

Saygıdeğer ailenin varlık nedeni olan ekonomik türden ilişkilerin Enstitüdeki bu görevli eliyle kurulduğunun, onun sayesinde

de gizli gizli kayırıldığıının, kendisiyle savaşta dostluk ilişkileri olduğunun ve daha sonra bu ilişkileri ortak bir anlaşmayla bir sessizliğe gömdüklerinin, fakat unutmadıklarının daha çok bilincinde olan baba:

“Ona da getir!” dedi.

Konuşurken toplumsal açıdan yeni kişiliği için daha az nazik, fakat bu son isteği için gerektiği ölçüde sert bir dille de:

“Amador amcanla bu denli sert konuşma!” diye ekledi.

Bu sırada barakanın kapısında ışığın içeri girmesini engelleyerek, yusyuvarlak denecek kadar şişman bir kadın vücudu belirdi, yılların eskittiği papaz cüppesi ya da büvelek kanatlarını andıracak denli yeşilimtrak, kahverengimsi bir renk almış olan siyah paçavralar vardı üstünde.

“Özür dilerim Doktor Bey,” diye tanıttı Muecas, “bu benim karım, nasıl hareket edeceğini bilmez zavallı, kusuruna bakmayın. Bak Ricarda, bu Doktor Bey, ziyaretiyle bizleri onurlandırdı.”

“Tanrı sizi korusun,” dedi Ricarda.

Üstünde, belden itibaren soğan gibi kat kat inen volanlı bir etek vardı. Amador’a göre bu etek farelerin yiyeceklerini taşımaya yarıyordu. Bu, konukseverlik ve nezaket gösterilerine bir son verip kesintiye uğramış olan asıl konuya geçilmesi için fırsat verdi.

“Pekâlâ, sadede gelelim,” dedi. “Don Pedro’nun laklakla kaybedecek zamanı yoktur.”

“Sizi dinliyorum Doktor Bey.”

“Doktor Bey’in bilmek istediği,” diye vurguladı Amador, “seni hapse atmalı mı yoksa atmamalı mı?”

Muecas’ın, “Sen neler söylüyorsun?” diye telaşla haykırdığı esnada Don Pedro da hem başı hem de elleriyle (artık sağ eli de kekre limonatadan kurtulmuştu) itiraz ederken onun kadar heyecanlıydı.

“Hiç de değil. Aksine onlara çok iyi baktığınız ve üremelerini sağladığınız için size şükran borçluyum.”

“Ah! Fareler,” dedi Muecas biraz rahatlamış olarak.

“Fareler, farecikler,” diyerek güldü Florita alçakgönüllü görünmeyi unutarak. “Yaramazlar iyiden iyiye çoğalıyorlar, sanırım. Döktüğüm tere, hatta bedenimdeki diş izlerine değiyor.”

Bunları söyledikten sonra giysisinin düğmelerini beline kadar çözdü. Göğsünde aşka gelmiş farelerin ısırıklarını kanıtlayan iki ya da üç kırmızı diş izini orada bulunanlara gösterdi.

“Hep soğuklar yüzünden,” diye açıkladı Muecas, en resmi havasına bürünerek ve suratına da buna uygun bir ifade vererek. “Kuşkusuz Amerika’da cam fanuslarda tutuyorlar. İklimi bizim burası gibi ılıman değil.”

Amador alaylı alaylı bakıyordu ona, hani neredeyse gülüyordu, fakat Muecas kökeni bilinmeyen bir kültürden dökülen bu kırıntıların eski silah arkadaşının üzerinde yaratacağı etkiye hiç aldırmış etmeden konuşmasını sürdürdü:

“Isının hayat verdiği bilinen bir gerçek. Kral Davud’un dansı gibi. İki genç kız ısıtıyordu onu, yoksa ölmüş olurdu çoktan. Aynı şey bataklıklarda ve su birikintilerinde de görülür. Birazcık güneş çıkmayagörsün, hemen çıyanlar, solucanlar çamurun içinde canlanıverirler. Kışın duvarlara dayanmış yaşlıları görmek yeter zaten. Öğleden sonraları saat üç sıralarında birazcık sıcak olmasa onların hali ne olurdu? Yaşlılar kalmazdı. Aynı durum onlar için de söz konusu. Isıtılmayacak olsalar üreyebilmeleri için nasıl cinsel istek duyarlardı? Bunun için, sözüm meclisten dışarı, bunlar husye gibi şişiyordu, ölümleri, yalnızca soğuktan ileri geliyordu ve siz de nedenini çözebilmek için gözlerinizi mahvediyordunuz.”

Yalnızca farelerin yaşamaları için değil aynı zamanda üremelerini sağlamak için de Muecas’ın ne gibi koruyucu çarelere başvurduğunu öğrenmeye can atan Don Pedro bu eşzamanlı kanser kuramını –a frigore– şaşkın şaşkın dinliyordu.

“Nereye varmak istiyorsunuz baba? Anlatırken nasıl da zevkten dört köşe oluyor, artık kimse durduramaz onu. Babam ya vaiz olmalıymış ya da şarlatan. Bir de onun için kaba diyorlar. Doğru, kaba ama yalnızca karakter olarak, kafaca değil.”

“Sus aptal kız!” diye karşı çıktı Muecas alçakgönüllülükle. “Gerekli doğal ısı sağlanacak oldu mu fareler ürüyor. Bakıyorum da bu hayvanları nerede bulabileceğinizi çok iyi biliyorsunuz. İşte burada fareler, Doktor Bey, çocukların çocukları, torunları demek istemiyorum, bu denli akrabalık ilişkileri aramak pek hayvanlara göre bir şeymiş gibi gelmiyor bana. Çocukların çocuklarının çocukları da var.”

“Ya da torunların çocukları,” diye güldü Amador, göğsünü ve kendini bilim şehidi yapan diş izlerini gösterdikten sonra kızarması geçmiş olan Florita da güldü.

“Her şeyi babam ayarladı. Fakat fareciklerin sıkıntısını çeken hep kızkardeşimle ben olduk.”

“Sus kız. Sana sorulursa konuş. Bak annenin hiç sesi çıkmıyor, kimseyi rahatsız ettiği yok. Oysa aynı sıkıntıyı o da çekiyor.”

Gerçekten de kocasının aksine içten fakat donuk ifadeli yüzü ile Muecas’ın öteki yarısı, bu konuşmaları bir senfoninin yorumunu dinliyormuş gibi dinliyordu. Söylenenlerden pek bir şey anlamasa da oradakilerden çıkan seslerden zevk aldığı apaçık ortadaydı. Fazla rahatsız etmemek için yere oturmuş, yuvarlak akça pakça, kılsız bacaklarını kat kat, volanlı eteğinin altından gösterirken farelerin yiyeceklerini eteğinin içinde sıkı sıkı tutuyordu.

“Onlara bu doğal ısyı nasıl sağlayabildiğinizi size sorabilir miyim?” dedi Don Pedro şaşkın şaşkın birkaç dakika dinlendikten sonra.

“Sorabilirsiniz, fakat saygımdan ötürü bunu size söylemeyeceğim.”

Pekâlâ,” diye söze karıştı Amador. “Daha sonra bana söylersiniz. Şimdi torunların çocuklarını görelim bakalım. Piç olup olmadıklarını bir öğrenelim. Çünkü eğer piç iseler hiçbir durumda istemeyiz. Erkek kardeş kız kardeşle olmalı. Ya da en çok kız baba ile.”

“Zaten böyleler,” dedi kısaca.

Fakat pek uzun sürmedi. Muecas tesislerini göstermeyi kabul etmedi. Yavruları istenilen saatte, istenilen yere götüreceğine söz

verdi, fakat inlerine kadar gidip de rahatsız etmelerini istemedi. Don Pedro'nun merakı öylesine büyüktü ki limonatasını bitirir bitirmez çekip gitmeye razı olacak gibi değildi. İlke olarak çekilebilir diye tanımlanabilecek koşullardan farklı koşullarda –fareler için olduğu kadar insanlar için de– insan yetiştiren bir tesis de olan –aynı zamanda– bu fare yetiştirme tesisini en ücra köşesine kadar gidip görmek gereğini duyuyordu. Sarkan kırmızımtırak perdenin arkasından, barakanın en çok oturulan bölmesine dek yayılan kokular, ayaklarının dibinde Muecas'ın karısının sessiz ve yumuşak bir yığın halinde durması ve Toledolu kızın bedenindeki diş izleri Muecas'ın bilimsel-filimsel kafa yapısıyla birlikte öyle bir bütün oluşturuyorlardı ki Don Pedro bu düşünceden kolay kolay kendini alamıyordu ve içtenlikten uzak bir merak duygusuyla birlikte gerçek bir ilgi duyuyor olmasına karşın denemeleri için fare sağlamak zorunluluğu kadar, en pis etsuyunda insan etini tanımak gibi sağlıksız bir isteği de olup olmadığını bilmek istiyordu. Muecas'ın barakasının iç bölümünde kanserli ırkın yetiştirildiği alan vardı. Her fare, paslanmış tellerden yapılmış bir kuş kafesine konulmuştu. Bu kafesler hurda yığınları arasından bulunup çıkarılmıştı, yetenekli parmaklarıyla kızı kendisine yardım etmiş, Muecas da kabaca tamir etmişti bu kafesleri. Kafesler odanın duvarlarına asılmıştı. Karısı eteğine doldurup getirdiği yiyecekleri beyaz seramik kaplara koyuyordu. Küçük oda nenden biraz kabarmış kalaslarla döşeliydi, fakat oldukça düzgündü. Kalaslar arasındaki açıklıklar eski giysilerle kapatılmıştı, böylece su sızması önlenmiş oluyordu. Sahibinin –çok zengin– sığabileceğinden daha çok tablo satın aldığı bir resim galerisi gibi boşluklarla, gölgelerle ve ışıklarla uyum içinde, beşer beşer zevkli bir biçimde asılmıştı. Bu küçük odada, yerde dört köşe büyük bir şilte vardı. Bir ucuna Muecas'la karısının bedenleri çıkmıştı, bir ucuna da kendilerinden daha zayıf iki yetişkin kızının bedenleri. Don Pedro'nun oturmuş olduğu önceki odada bulunan somyada, şimdi askerde olan kuzen yatardı. Fakat dördünün bu büyük

şiltede uyumasının birçok nedeni vardı: çünkü dördü bir arada odanın ısını yükseltiyorlardı (böylece daha az üşüyorlardı. Böylece Muecas'ın kuramına göre fareler için de daha iyi oluyordu). Çünkü artık alışmışlardı buna. Çünkü geceleri kızlardan birinin ayaklarına çarpmak Muecas'ın hoşuna gidiyordu. Çünkü kızları daha iyi gözaltında bulundurmuş oluyordu ve genç kızlar için en tehlikeli saatler olan gece boyunca onların nerede olduklarını biliyordu. Çünkü askerlik çağındaki oğlanın kullandığı, şimdi rehinde olan battaniye ve çarşafıya yaşamlarını sürdürmek için daha az gereksinime duyuyorlardı. Çünkü bedenlerinin kokusu –insan alışınca– rahatsız etmek bir yana daha hoş geliyordu. Çünkü Muecas, bu sözcüğün ne anlama geldiğini bile bilmeden, bütün bu kadınların bağlandığı bir kadim peygamber gibi duyumsuyordu kendini. Çünkü karısı biraz korkuyordu Muecas'tan, kızları pek belli etmeden az buçuk kendisinden yana çıkmasalar, onun geçimsizliklerine dayanamazdı. Çünkü farelerin üremesinin *nihai sebebi*, egzotik ırktan dışı fareciklerin cinsel isteklerinin tatmininden ibarettir. Çünkü Muecas dışı farelerin içine konulduğu üç plastik torba hazırlamıştı ve bunlar evdeki üç kadının göğüsleri arasına asılırdı. Çünkü cinsel isteğin insan ısısı sayesinde iki kat daha kolaylıkla sağlanabildiğine inanıyordu, üstelik kadın ısısıyla haydi haydi. Çünkü yavrucuklar kalaslar arasındaki açıklıkların iyi kapatılmadığı, geceleri bir arada olunmayan daha soğuk dış odada yatacak olurlarsa dışı farelerin vajinal salgılarındaki erginleşme olayının kesintiye uğramasını istemiyordu. Dışı farelerde cinsel istek uyanır uyanmaz Muecas hayvanı birkaç gece tuttuğu plastik torbadan dikkatlice çıkartıyor ve çiftleşmeye her zaman hazır ve özellikle kokulu uyarıyı alır almaz dışıye yönelen güçlü kuvvetli damızlık farenin konulduğu zifaf kafesine yerleştiriyordu. Bu çiftleşme kafesi, yuva yapılması için en uygun malzeme saydığı pamukla ve palmye yapraklarıyla bezenmiş çuvalla kaplanmıştı, fakat daha sonra Muecas, ilerideki yuvası böylesine süslü püslü olursa şehvet uyandırıcı bir heyecan yaratabilir dü-

şüncesiyle aşk saatleri dışında bu çuvalı döllenmiş dişi farelerin elinden çekip alıyordu. Bir kez gebe kaldıktan sonra fareler, masrafları aşırı derecede arttıracak olan pamuk ve palmiye yapraklarını bir daha göremiyorlardı, küçük saraylarının döşemesi olarak birazcık bir samanla yetinmek zorunda kalacaklardı. İnsan türünden farklı olarak ana fareler, doğanın kendilerinde gerçekleştirdiği gizemden ötürü sessiz sessiz, bağırmadan doğururlarken erkek ya da dişi yavrular doğar doğmaz bülbül gibi cik-cik sesleri çıkarırlar. Bu uslu doğumun ertesi sabahı –kimi kez gecesi– taze cıvıltılarla sevince boğulurlardı, kızlar da beyaza çalan kolsuz gecelikleri içinde aynı yataktan gülererek bağırırlardı: “Baba, yukarıdaki doğurdu”, “Baba, benimki, beni ısırın doğurdu. Durmadan yiyen bu domuzun karnının yalnızca yel ve pislik dolu olduğunu söylemiştim size, üstelik Manolo’yu da yaklaştırmadı yanına, zalvalılık üzgündü. Haspam kendisini rahibe sandı, rahibeden de beter!” Muecas bir gece önce çok içmişse kızlarının çığlıklarına pek aldırış etmezdi ve şişko karısı çalışmak üzere sözleştikleri çöplüğe gitmek için yola çıkarken o homurdana homurdana kafasını tekrar battaniyenin altına sokardı.

Günler sevinç içinde geçiyordu bu evde. Önemsiz küçük bulutlar, genellikle pembemsi gökyüzünü arada bir karartıyordu. Efendi çiftçi Muecas Ağa sabahları allamelerin iç evlenme yoluyla elde ettikleri seçkin ırktan doğuran kısırakların safkan taylar ürettiği harasını gezerdi. Personelin anlamakta güçlük çekmedikleri emirleri homurdanır gibi yağıdırırdı... Ve onlar da verilen alarmın gereğini *ipso facto* yerine getiriyordu. Sert içki bardağı elinde, içkinin damağında bıraktığı sıcaklığı duyumsayınca ağzını şapırdatıyordu. Yumuşak deriden yapılmış çizmelerinden heybetli gıcırtilar çıkarıyordu. Daha sonra çiftliğin ileri gelenleriyle konuşuyordu. Kendisini ruhların arınması işine adanmış olan rahipten köyün ruhsal durumu üzerine bilgi alıyordu. “Tahliye işiyle ilgili bir sorun olacakmış gibi geliyor bana.” Bilimle dalga geçen beş para etmez ebelerden nefret eden, yakı yakan sağlıkçı şöyle bir

açıklamada bulunuyordu: “Bu kızlar kürtaj olmak yerine Blasa suyu içmek gibi yanlışlıklar yaptıkları sürece ya klorozlu olacaklar ya da yenirceli, hepsi de şiş karınlı ve bozuk renkli olacak. Ameliyat olmamaları zaman kaybı demek ve sonunda sağlıkları bozulacak.” Çok küçük miktarda yiyecek maddeleri satarak zengin olan bir gecekondu vurguncu, zor günler geçirdiğimizi, yalnızca on kurusluk şeker satın almanın insanı her saat başı sütlü kahve içmek gibi kötü bir alışkanlığa sürüklediğini, kimi insanların yerelmasından tiksindiklerini ve zengin bir ülkeymiş gibi patates, yalnızca patates yemek istediklerini söylüyordu. Sakarinle pekâlâ idare edebilirlerdi, üstelik yerelmasıyla hem beslenirler hem de şekerden tasarruf sağlayabilirlerdi, fakat ne istediklerini bile bilmiyorlar. Gecekondu bir mimar-teknisyen-müteahhit mutlu bir cehaletle artık şimdi pek az kimsenin yaptığı gibi, özgürce, kendi mutlak sanatsal içgüdüğü ve elindeki malzemenin cinsine göre kent planları çiziyor, kendi belediyeçilik kurallarını koyuyordu. “Bu arsa üzerinde sizlere üç bin reale şöminesi, her şeyi içinde olacak bir oda yapabilirim. Fakat yağmur yağınca çamur olacağından bunu beceremeyeceğimi söylüyorlar. Suyun akıp gitmesi için tuğladan bir kanal yaparsam çamurun ne önemi olur ki! Fakat ne yapsam boşuna, evlerinde çamur istemiyorlar. Burada üç gün yağmur yağar, bir daha hiç yağmaz. Hayvan gibi yaşayıp gidecekseniz para biriktirmek neye yarar? diyorum onlara. Pöf! Sefalet!” Muecas belediyeçilikle ilgili sıkıntıları duyuyordu. “Piçkurularının burada oynayabilmeleri için boş yer bırakabilirdik. Şu taşlardan dümdüz olanlarını koyardık, bir de sardunya çiçekleri.” “Hayır, bu taşlara kimse dokunamaz, ben bunları kabul ederlerse diye ayırmıştım, kısaca söylemek gerekirse benim taşlarım bunlar, kimse aksini söyleyemez.”

Muecas’ın, üzerine bina yapılan arsasından başka, bina yapılabilecek arsaları ve bütün bunları çevreleyen parka bahçeye benzer yerleri vardı. Bir gün buldozerlerini, kamyonlarını çekip gelecek olan bir emlak şirketiyle üstündeki taşınmaz mallarla

birlikte toprağın metrekaresinin kaçtan satılacağı konusunda pazarlık yapan komşu kasabadan bir toprak ağasının iyeliğindeki arazilerin kullanma hakkının devriyle ilgili olarak, örf hukukunun miri mallarıyla ilgili bir hükmü yeniden ortaya çıkmıştı, bu hüküm, şu anda, satış, kiralama, değiş tokuş, istimlak gibi ikinci dereceden vurgunculuklara geçici bir statü tanıyordu; gerçek uyarılığın gelmesiyle ortaya çıkacak yeni ekonomik düzende kabile yaşamıyla ilgili mülklerin iyelik hakkı ve bu bölge insanların avlanma yerlerinin intifa hakkı da tıpkı bunun gibi değişikliğe uğrayacaktır. Fakat burada tersine işleyen tuhaf bir çelişkili durum ortaya çıkıyor ve eski hukuk şimdiki hukukun (terkedilmişten çok bilinmeyen) boşluklarından yararlanarak içeri dalıyordu. Sanki gerçek bir atom savaşından sonra, bir rastlantı sayesinde radyasyona karşı direnebilmiş, sağ kalan insanların, atom bombası yağdırılmış büyük bir kentin harabeleri arasına yerleşmek ve elden geldiğince artık bir işe yaramayan nesnelerden yararlanarak yeniden yaşamaya başlamak zorunda kalacakları gün, varlık bir çeşit deneme içinde bulunuyor gibi. Böylece bu bölgede yaşayanlar, içinde bir parazit, bir ur oldukları farklı bir dünyanın yapılarının yükselişini uzaktan seyrediyorlardı. Kaçınmaları olanaksız bir ikilem, bu büyük şirkete ortak olmalarına ya da görevli olarak girmelerine engel oluyordu. Yalnızca kentin önlerine attığı şeylerle geçiniyorlardı: çöpler, kırıntılar, sadakalar, Aziz Vicente de Paúl'un vaazları, molozlar, boş konserve kutuları, niteliksiz işçilerin asgari ücreti, son derece sadık hizmetçi kızların birikmiş paraları. Her şeye karşın, kendileri gibi olan yöre halkının av alanlarına doğru yaptıkları gibi her gün bu öteki gerçeğe doğru yürümeleri ve stratejik yerlere yerleşerek, metro merdivenlerinde, pazar yerlerinin bozuk mallarında, Yardım Derneğinin suya tirit çorbasında, çakmaktaşı vurgununda birkaç kuruşluk ganimetleri toplamaları gerekiyordu.

Muhkem mevkiin kumandanı, oturaklı kentin önemli kişisi, hemcinslerinden saygı gören, kendisinden akıl danışılan va-

tandaş Muecas, uzaklardaki açlık ülkesinden üçüncü sınıf kirli vagonlarla yeni gelmiş, yaşam savaşı verenleri –bir parça bez önlerinde bir parça bez arkalarında– verimli hayvan üretme çiftliğinin tepelerinden seyrediyordu. Yüzündeki hoşgörücü ifade, yeni gelenlerin suratlarında iğrençliğin ve aşağılık bir ırktan gelmenin izlerini gördüğünü belli ediyordu. Sezgileriyle anlıyordu ki bu adamlar, henüz bombayla yıkılmamış komşu kentin gerçek ve yasal bir bilimsel kuruluşu ile sözleşmeli işler gerçekleştiren bir hür teşebbüsçü olma onuruna erişecek –kendisi gibi– nitelikte insanlar değildi. Daha yüzlerine bakar bakmaz bu insan müsveddelerinin er geç ya açlık yüzünden kurtçuklara bir parça yem olmak üzere, ölümün karmaşık biçemlerinden birisiyle (verem, sıraca, açlıktan düşüp bayılma vs. vs.) öleceklerini, ya oradan, uzaklardan bakınca hepsi birbirine benzeyen dar pencereli, kırmızımtırak renkli yüksek barakalarda oturup henüz bombayla tahrip olmamış Devlet kesesinden çöpleneceklerini ya da bombayla yerle bir edilmeleri olanaksız açlıklar ülkesine geldikleri gibi geri gideceklerini –en iyisi bu– kestirebiliyordu.

Yatakta birkaç insan vücuduyla ısınan, içki içerek avunan, hayvanları yakalama ve üretme metodlarını geliştirmesini bilen, ot ve yapay yiyecek bulmayı sağlayan zekâsı sayesinde güç kazanan ve bolluk içinde yaşayan bu beyefendinin günleri neşe içinde geçiyordu; okuması yazması olmamasına karşın çevresiyle seçkin ilişkiler kurmuştu ve başka bir dünyanın insanları tarafından kayırılıyordu, hatta kimi zaman sözde akrabası olan Amador gibi, renkli sınır çizgisinin bu yanında ya da o yanında bulunan insanlar arasındaki, varlıkları birbirinden ayıran derin uçurumların ve gözle görülen farklılıkların sözünü bile etmeden kendisiyle eşit iki insan gibi konuşan doktor gibisinden insanlar ayağına kadar geliyordu.

Öteki ülkelerdeki insanlardan daha da mutsuz olan Muecas'ın kendisi ve Cumhuriyetin ileri gelenleri, biyolojik olarak özellikleri belirli iki ırkın bireylerine denk düşen deri renginin ve baldır

kaslarının ve liflerinin karşılıklı orantılarının rastlantısallığı (rahatça rastlantısal olduğu söylenebilir) birbirlerine eklenerek bütün kentlerin, bütün ulusların ve bütün anakaraların toplumsal gerçeğini oluşturan iki dünyadan (en az) bu dünyayla mı yoksa öbür dünyayla mı ilişkilidir, kestiremiyorlardı. Burada, alnın bir parça dar olması (kimbilir belki de yakından bakılırsa geniş görülebilir) bir başka insan sayılmak için yeterli bir ölçüt değildir. Zenci ve saygıdeğer Muecas gri inci rengindeki fötr şapkasını ve iliğine gururla horoz teleği sokuşturduğu kırmızı yeleğini, göbekleri dışarı fırlamış zavallı zenciler ile oynak kalçaları yarım yamalak peştemalla örtülmüş yoksul zenci kadınlar arasında gezdirdiyordu. Kendisi gibi zencileri (fötr şapkalı değilse bile en azından kasketli) Mor-A-Pio sarayında oyun oynamaya çağırdığı zaman, içkilerini hep birlikte keyifle içerlerken, ayaktakımı insanların çiğ yerelmasını tatlı niyetine ya da tuzlu suda pişmişse ilk yemek olarak yemekten başka seçenekleri olmadığını biliyorlardı ve dünyanın böyle iyi olduğu kanısına varıyorlardı; oysaki üstün-uzak-güçlü beyaz insanla düşüp kalkan saygıdeğer zenciler, hayvan yetiştiricileri, maden ocağı sahipleri ve fildişi ve abanoz satıcıları, kara bilimin verilerine göre beyaz tenli, sarışın, olağanüstü mavi gözlü olmaları gereken gökyüzü, Mars ve Venüs'teki varlıklardan farklı olarak siyah, simsiyah derili olmayı sürdürüyorlardı. Ve gece olunca, midesi yana yana saraydan çıkıp evine geldiği, şiltenin üzerinde üç sıcak vücudun bulunduğunu yoklayarak anladıktan sonra kendisine kucak açan yatağına süzüldüğü zaman, Muecas'ın dünyanın böyle daha iyi olduğu yolundaki kanısı –daha da güçlenerek– bir kanı olmaktan çıkıyor, bir gerçeklik biçimine dönüşüyordu. Gürültü patırtı çıkarmadan sessizce yatağına uzansa da, yeri önceden ayrılmış olsa bile, erkekliğini, evinin efendisi olduğunu –bir kez daha– belli etmek için, –canı istedi mi– uykulu sürüden gözüne kestirdiğine sille tokat girişse de o anda fiziksel mutluluğu doruğuna çıkıyordu. Daha sonra, kulağına safkan tayların kuş gibi cıvıldaşmaları gelirken Muecas

yalnızca mutlu, şöyle böyle mutlu uyumuyor, bunun yanında, zamanla ve mutlu bir sona ererek atlattığı bir savaş ve iki barışın gidip gelmeleri ile iri dudaklarının kenarlarına yerleşen saf bir mutluluk gülümseyişiyle uyuyordu.

Her cumartesi akşamı olduğu gibi, Pedro yemeğini çabucak yedi. Yemek odasında, soluk yüzlü çiftin tam arkasında ve iki adamın tek başlarına oturdukları iki küçük masa arasındaydı yeri. Kendi kuyruğunu ısiran kızarmış mezgıt balığı, tabağının üstünde öyle güzel, öyle simgesel duruyordu ki Pedro onu görünce kendisini tutamayıp güldü. Bu mezgiti yerken pansiyondaki yaşamla daha bir içtenlikle kaynaşıyor ve yavaş yavaş Avrupalı olmayan bir ülkenin temelini oluşturan, yalnızca kuş sütünün eksik olduğu Halil İbrahim sofrasına katılıyordu. Tabağındaki uroborosun* alaycı ve gülümser bir görünüşü vardı. Kuyruğunu öyle acıtarak değil de, usulca, kaçamayacak ve denizdeki o iğrenç balık bedene yeniden sarkıp gitmesini engelleyecek kadar ısıırıyordu, henüz tümüyle bozulmamıştı, eti beyazdı ama bozulmaya başladığı yerde morumtrak kırmızılıklar vardı. Dine aykırılığını gizlemek amacıyla limon sıkılmıştı, ve bu, Pedro'ya günlerce önce içtiği o kekre limonatayı anımsattı. Başını salladı ve buz gibi portakala sarıldı. Pansiyon müşterileri arasında yerli yersiz yorumlar yapılıyordu. Hizmetçi bir an önce dışarı çıkmayı aklına koyduğu için öteki günlere göre elini daha çabuk tutuyordu. Pedro izin istedi. Başka gecelerdeki gibi üç şaşkın kuşakla garip söyleşiler yapmaktan vazgeçti. Odasına gitmek üzere koridora çıktı ve çıkış kapısına doğru yönelirken yaşlı pansiyoncu kadın önüne çıktı ve ona "güle güle" dedi, daha kış başlamamasına karşın boynunu iyi örtmesini ve ertesi gün pazar olduğu halde geç kalmamasını öğütledi.

Soluk yüzlü ampullerle yarım yamalak aydınlatılmış karanlık merdivenlerden üç katı indi. Eski tahta merdivenler toz ko-

* Uroboros: Kuyruğunu ısiran çember halindeki yılan figürü. (ç.n.)

kuyordu ve bazıları gıcırdıyordu. Alt sahanlıkta nişanlı bir çift bir köşeye sıkışmıştı. Aşağıdaki kadın hizmetçisiyle aynı köyden bir delikanlı. Pedro dar sokağa çıktı. Hızlı adımlarla yürüyerek boğa başlı bir tavernanın önünden geçti. Tirso'de Molina alannına geldi. Ucuz kabarenin girişinde ilk müşterilerin gelmesini bekleyen birkaç çığırkan vardı. Hafif yokuş, dolambaçlı yolu izledi. Perakendeci dükkânlar ışıklarını çoktan söndürmüşlerdi. Yalnızca birkaç dükkân boşuboşuna elektrik harcıyordu. Karma-karışık bir dükkânda elden düşme kahve makinaları ve sorgun ağacından iskemleleriyle eski yuvarlak masalar üst üste yığılmıştı. Daha aydınlık olan metro girişindeki Antón Martín köşesine geldi. İki taksi duruyordu, birisi de ağır ağır dönüş yapıyordu. Sağlam ayakkabıya benzemeyen küçük kadınlar ya kaldırımlarda bekliyorlar ya da uyduruk yaldızlarla süslü kuşku yerlerde sütlü kahve içiyorlardı. Saatin geç olmasına karşın seyyar satıcılar mallarını satmaya çalışıyorlardı. Yürümesini sürdürdü. Ucuz bir çalgılı kahveden, henüz ortada müşteri görünmediğine göre –belki– daha sonraki saatler için müşteri toplayan bir çingene sesi geliyordu. Doğudan sert bir rüzgâr esiyordu. Pedro bundan sakınmak için apaçık, yüksek Atocha tepesini bir yana bıraktı ve solunda bulunan virajlı ve siperde kalan dar sokaklara saptı. Hemen hemen bomboştu sokaklar. Büyük otellerin bulunduğu bölgeye doğru ağır ağır ilerledi. Cervantes orada yaşamıştı –yoksa Lope mi?– yoksa ikisi de mi? Evet; büyük kentin orta yerinde ur gibi duran, tam olarak taşra görüntüsünü koruyan sokaklardı bunlar. Cervantes, Cervantes. Böylesine hümanist düşünceleri olan, özgürlüğe böylesine inanan ve her türlü belagatten olduğu kadar her türlü kahramanlıktan da, her türlü fanatizmden de uzak, düş kırıklığına uğramış bir hüzne inanan böyle bir insan, gerçekten böyle bir halkın arasında, bunun gibi bir kentte, böylesine anlamsız ve bayağı sokaklarda yaşamış olabilir mi? Kendisini vergi toplamaya, Türkleri öldürmeye, bir elini kaybetmeye, lutuflar dilemeye, mahkûmlarla düşüp kalkmaya ve vatandaşlarını

yalnızca güldüren kitap yazmaya zorunlu gören bir toplumun doğasının bilincinde ola ola, yapıtında belirttiği gibi gerçekten bu duru, tertemiz havayı soludu mu? Gerçekten neydi istediği? Romanın biçimini yenilemek mi, kendi türdeşlerinin aşağılık ruhlarına girmek mi, koskoca ülkeyle alay etmek mi, aşağılanmaktan kurtulmak için vergi toplamanın alçaltabildiği bir insan kadar para, çok para kazanmak mıydı istediği? Ömrü sona erer ermez anlaşılabilen bir insan da değildir o. Her zaman mesleğinde ötekenden –ressam efendiden– farklı oldu, istese belki o da kalemını yalnızca Cenevre bankalarında kredi mektuplarının altına bol bol imza atmak için kullanabilirdi. Kendi çağının insanı üzerine en çok şey bilen insanın ahlaklı olmasının yalnızca delilikte yattığını kabul etmesi ne anlama geliyor?

Çok karmaşık bir iş bu. Pedro malul beyefendinin bedeninin tanıdığı bu yerlere topuklarını yavaş yavaş vurarak dolaşırken sağlıksız düşüncesi, kendisini, birbirini izleyen sarmallarla kuşatıyordu.

İlk sarmal: Bir aktöre vardır –doğal ve herkesçe anlaşılır bir aktöre–, buna göre şövalye kitapları okuyan kişi, iyi, sağduyulu ve akıllıdır ve bu kitapların yalan olduklarını kabul eder. Şövalye kitapları gerçek dünyanın üstüne daha güzel bir dünya koymak ister; fakat bu dünya –yazık ki– yalandır.

İkinci sarmal: Yine de bir adam çıkar, gerçekte olmayan bir şeyin, her şeye karşın, olduğunu öne sürer. Sonra yaratmaya karar verir. Kötülük –ki yalnızca potansiyel olarak vardır– bu insanla gerçek olur.

Üçüncü sarmal: Böyle yapan bir adama –her şeye karşın– vatandaşları iyi adam derler.

Dördüncü sarmal: İyi bir dünyanın gerçek olduğu inancı, onun, alçak dünyanın sürekli kötülüğünü sezinlemesini engellemez. Bu dünyanın kötü olduğunu bile bile devam eder. Çılgınlığı yalnızca (yakından bakılırsa) onu düzeltmek olanağının bulunduğuna inanmaktan ibarettir. Bu noktaya gelince gülmek gere-

kir, çünkü –en aptal insan için bile– dünyanın, kötü olmakla kalmayıp, aynı zamanda bir çırpıda düzeltilemeyeceği de apaçıktır, öyleyse gülelim.

Beşinci sarmal: Fakat güldükten sonra gülmenin yetip yetmeyeceği, bu deli insana acı çektirmenin gerekli olup olmadığı endişesi çıkıyor ortaya. Çünkü deliliğinin özellikle utanç verici yanı, gülünlerin de inananlar gibi –en azından öyle söylüyorlar– aynı töreyi insanlara zorla kabul ettirmek ve gerçekleştirmek istemeleridir. Biri bir an için gülmeyi bırakacak olsa da ona dikkatlice baksa bu hastalık ona da bulaşabilir. Genel bir tehlike olmaz mı bu?

Altıncı sarmal: Fakat abartmamak gerek. Bu sanıyı sınırına dek götürmemeli. Delinin açıkça *deli* olduğunu unutmamalıyız. Yazarın son sözü kahramanını “deli etmek”te gizlidir. Yeryüzünde iyiliği gerçekleştirmenin olanaksızlığı, zavallı bir delinin bunu gerçekleştirmek için karşı karşıya kaldığı olanaksızlıktan açıkça anlaşılmaktadır. Bütün kapılar açık kalıyor. Cervantes, delisinin gerçekten deli olmadığını, rahiple ve berberle alay edebilmek için kendini deli gibi gösterdiğini olanca sesiyle bağıırıyordu. Önceden deliliğe vurmadan onlarla alay etseydi, hoşgörüyü karşılamazlardı ve örneğin küçük bir engizisyon mahkemesi kurmak, küçük bir işkence sehpasına çıkarmak ve çevredeki yoksullara yardım etmek için küçük bir hayır işi gibi birtakım önlemler alırlardı. Ve eğer delinin deli olmadığı ortaya çıksaydı, ahşap bir kafes yerine ona silah zoruyla güzel bir deli gömleği giydirilir ve yirmi iki seans elektroşok tedavisi uygulanırdı.

Fakat bu sessiz ve temiz taşra sokağını tanımış olan Don Miguel denilen adamın kim olduğunu kimse bilmiyor, içinde uyuklayan zırdelilik bir türlü ele geçiremiyordu onu; yalnızca düş kuruyordu ve ağrıyan başından hayaletleri kovarak sonunda Mesih olmaktan kurtuldu. Çünkü Mesih olmak istemiyordu. Para kazanmak, vergi toplamak, kızını evlendirmek, saygınlık kazanmak, üstün çıkmak ve büyüklere hoş görünmek istiyordu. Delinin öyküsü ya da bütün o güzel öyküler onun için hiç de önemli değildi, belki eğlendi-

rici bir yorgunluktu, çiğ renklerle boyanmış kuklaları, gerçekten dünyaya fırlatmak zorunda kaldığı aşk çocuklarıydı (en son gerçek bu), para kazanmadığı için borçlarını ödeyemiyordu, kızını dengiyle evlendiremiyordu, saygınlık kazanamıyordu, çünkü delirmemek yüzünden tek sözcükle aşığılanmış, hatta öldürücü acılar içinde unutulup gitmişti.

Artık daha uzakta. Kapalı kiliseler, ardına kadar açık tavernalar, göz kırpan elektrik ışıkları, ve bu saatlerde tam bir intihara koşuyormuşçasına bütün hızlarıyla büyük anayolların kavşağına fırlayan arabalar, lüks kadının sarı saçlarının ya da vizon etolünün görülmesi için soğuk gecelerde üstü açılan otomobiller, anlı şanlı kişilerin kaba sarhoşluklarının maskesi düşmesin diye sıkı sıkı kapatılmış iyi marka arabalar ve besbelli gelecekteki bir zevke doğru füze gibi fırlatılmış arabalar, otomatik kapılı, hiç zahmete girmeden açılan ve açılmak için gece karanlığının basmasını bekleyen, ve adı çıkmış bir bardan çıkan bir kadının arkasından kösnükçe sallanarak ağır ağır ilerleyen, narin balinalara benzeyen uzun, güçlü muazzam arabaların bulunduğu, bir anda gözden kaybolan gece kentini geçti. Otellerin kapısında, yanbaşındaki bir ağızdan çıkıyormuşçasına gelen bir sıcaklık çarptı ona, fakat o, dereden tepeden düşüncelere daldığı için ayırımına bile varmadı. Şu anda ise duruyor ve arabaların geçişine bakıyor, ve bir tek araba, gece yarısı arslanlı çeşmesiyle ıssız koskoca meydandan geçerken, güzel desenli tekerleri kaldırım taşlarına çarpınca çıkan özel gürültüyü duyuyor. Kibar fahişelerin sıcaklığına benzeyen, bağıra çağıra konuşan gençlerin neşeli sıcaklığından farklı bir sıcaklığı olan kahveye doğru ilerliyor.

Daha içeri girer girmez yanıldığını, istediği şeyin bu kahveye gelmek olmadığını, beyaz kâğıtlar üzerine kendi kanserlerini döken bu insanların hayaletlerini anımsamayı sürdürmeyi yeğlediğini anlamıştı. Fakat işte orada ve sekiz kollu ahtapotun yapışkan doğası onu tutuyor. Berbat bir sesle şarkı söylemeye başlıyor. Yumuşak ve pek çok, ardarda sıralanan ve durmadan yinelenen

suratı onu seyrediyor. Artık selam verdi, dinliyor. Ahtapotun kolları engellenemez bir biçimde yapışıyor ona. Her şeye karşın artık bir parçasını oluşturduğu ve kolay kolay ayrılamayacağı bu topluluğa girmiş durumda. Buraya girerken kent –en sivri bilinçlerinden birisiyle– onun için bir not düşünüyor: öyleyse var.

İnanılmayacak ölçüde dar bölgelerdeki gelgitin en canlı anına vücutlarını uydurarak, herkesin başkalarının yaşam alanını kapmaya çalıştığı karışık ve nefis bir kıyı dilinde gibi biraz rahatsız fakat memnun, ortamın darlığına karşın, işgal edilen alandan en büyük payı kapmak isteyen her birey nefes almaya ve vermeye gözü doymayarak, ısıtılmış ve yeniden yanmış etiyle olmazsa, en azından kurallarla, şiirlerle ya da ustalıklı eleştirilerle çıplaklığını herkesin paylaştığı bir utanmazlıkla gösteriyordu, bu kültürlü kalabalık daracık plaja yayılıyordu, bir tanecik ve uzaktaki güneşten olabildiğince yararlanan banyo yapanlardan daha mutluydular, bunların her biri, morötesi ışın, provitaminleri, kılcal damarları ve uyuyan melanoforları canlandırarak bedenin dört yüz mikron derinliklerine kadar nüfuz ettiğinde, kendisi ve sürekli kendi kendisine hayran kalan çevresindekiler için birer güneş oluyordu. Fakat insanı tatlı tatlı sersemleten ve bedenini gevşeten bu güneş morfininin tersine yazarlar kahvesinin gece uyuşturucusu coşkunluk veriyor ve bir gün üniversite amfilerinde, kolejlerde ve seminerlerde en iyi beyinleri tedirgin edecek olan gizli mekanizmayı harekete geçiriyor. Rüzgârın alıp götürdüğü ya da adi sığırsineklerinin taşıdıkları çiçektozlarının yaptığı numaralar, yahut henüz sınıflandırılması yapılmamış ama büyük bir kehanetle uzunlukları belirlenmiş bir gece kelebeğinin nevi şahsına münhasır hortumuyla Madagaskar orkidesinde, türün sürekli olarak varlığını sürdürmesi için gerekli dış döllenmeyi sağladığı gibi, cumartesi geceleri, biraz dikkatli bakıldığında büyük ustaların şakaklarında görülen ve gözlerinin altı morarmış geveze gençlerin inatçı alınlarında pembe bir iz bırakarak beyinlerine giren pembe

ışığın bu küçük göz kırpmaları, büyük kültür arabasının yürümesi için gerekli döllenmeyi sağlıyor. Hiçbir usta (öte yandan hiç kimse onları usta olarak tanımıyordu) öğrencilerine (onlar da kendilerini hiçbir zaman öyle saymıyorlardı) “Şunu yapmalısın”, “Söylediğimi öğren”, “Ulaçları çok kullanma”, “Kesinlikle içinde cinsel konu bulunmayan bir yazın yapıtı yazma”, “Yaşadığın o basit pansiyonda insan doğasının canlı gerçeğini iyi yakala” gibisinden sözler söylemiyor da, çok şeyler öğreten bir el hareketiyle ve cimrice kullanılan sözcüklerle: “Bu pek aptalca bir şey”, “Yazmasını hiç bilmiyor”, “Hemingway’i okumamış” gibisinden tümcelerle bütün çiçeklerin pastasından bilinçsizce payını aldığı ortak bir funda toprağı yaratıyorlar ve böylece asla övgüye boğmadan, her zaman eleştirerek, bir kaşını alınının ortasına kadar küçümseyici bir biçimde kaldırarak, beğendiğini göstermek için dinleyicilerinden en az yetenekli olanının omzuna bir tokat aşkedererek, futboldan söz ederek, felsefe öğrencisi bir genç kıza çimdik atarak, züppe bir kızın uzun örgülü saçlarına, siyah kadife giysisine hayranlığını göstererek, masasına doğru gelen topal bir ressam hakkında acımasızca bir espri yaparak, ikide bir telefona çağırılması sayesinde çapkınlık taslayarak, yedi komedi yazmış olan garsona densizce davranarak, henüz ağzına içki koymamış olan taşralı bir gence bir tek içki ikram ederek, bolca sigara içerek, durmadan konuşarak ama dinlemeyerek, bunları yaparken adına İspanyol yazını denilen neo-klasik şiir biçimiyle bu boşluğun kuşaklararası ve tarihsel sürekliliğini sağlıyorlar.

Pedro plajın tam kıyısında zekâsını ve son okuduklarını sermek için yöneleceği bir hedef, bir küçük kumluk parçası arayarak duraladı. Ta uzakta Matías bir kolunu kaldırıyordu. Oraya varabilmesi için uğultulu kaosu, uyakları, rahmet-i rahmana kavuşmuş son moda izinlerin artıklarını, Ramón’un safsatalarını, onun, oğlancık aktörlerin pisuvarlara şakır şakır akıttıkları *gregueria*’lar fantezisini, dudak boyamak modayken yalnızca gözlerini boyayan ve gözleri boyamak moda olunca da dudaklarını kan gibi

kırmızıya boyayan, siyahlar giyinmiş, kendini beğenmiş renksiz biçimsiz kızları, yüz bin bir sigara dumanını, oluk oluk akan tüm ukalalığı, kir yüklü tırnakları, bilgi balının masaların mermerlerini yapış yapış yaptığı bu mabette kalma hakkı veren gecenin sütlü kahvesi (şekeri de birlikte) için sadece bir duroluk pintiliği aşması gerekiyor.

Kızgın gözlere, tın tın öten dazlak kafalara çarpa çarpa kalabalığı zorlukla yardı. Matías onu tanıştırmaktan mutluydu:

“Bak. Zahmetine değdi. Proust’u okumuş,” dedi, siyahlar değil de üstüne iyi oturan limon sarısı kazak giymiş, gözlüklü bir kızı göstererek.

“Doğru mu?” diyerek ilgilendi Pedro.

“Bir daha bakma ona. Rahatsız edeceksin,” dedi Matías. “Bir cin iç.”

Ve hemen sonra Pedro’yu unutarak kıza döndü ve daha açık ve daha nükteli bir biçimde, Amerikan romanının önemini, seçkin Amerikalı yaratıcıların, çoktan aşılan, devrini tamamlamış olan ve belki de önlenemez çöküşlerinin bilincinde oldukları için içine düştükleri dar çemberden çıkamayan, çaptan düşmüş Avrupalı romancılardan üstün olduklarını bir kez daha vurguladı: her türlü teknik cambazlığı boşunaydı ve artık bir Fransız düşüncesi bulunmadığı, gerçeğin üzerindeki her şeyin gerçek değer sayılması bittiğine göre, ancak ırkçı bir ukalalık, elişi kanaviçe dememek için olsa olsa güzel yazı yazma denemeleri denecek klorozlu pansiyonerlerin yaptığı çalışmaları büyük roman diye Galıçya liselerinin gerizekâhlarına ve bütün dünyanın alıklarına yutturabilirdi. Genç kız kazağıyla oynayarak gülüyordu.

Cinin verdiği rehavetle, konuşma sırasının kendisine geldiğini düşünen Pedro, –hem neden olmasın?– birdenbire konuşmaya başladı. Estetik oyunlar. Gelip giden dalgalar. Ruhsal çalkantılar. Mısır piramitleri. İnsanın tümüyle bataklığa battığı anlar. Evet, kuşkusuz evet. *Ulysses*’i okumak gerekiyor. Bütün Amerikan romanı buradan, *Ulysses*’ten ve içsavaştan çıktı. Deep South. Biliniyor artık. Amerikan romanı üstün, Avrupa’yı etkiliyor. Kökeni

tam orada. Sen de kızım, sen de. Okumazsan hiçbir yere varamazsın. Eugenie Grandet'nin küçük Avrupalı öyküsünü yineleyip duracaksın ve öksüzlerin mutsuzlukları yüzyıllarca seni duygulandıracak. Amin. Allah kabul etsin. Amiiin.

Uzun boylu, sakallı bir genç yuvarlak gözlüklerinin arkasından bakınca, kızın sarı kazağı karşı konulmaz bir dalga çatlama-sının çekimine kapılmış gibiydi. Kayboldu. Yok artık. Kırmızı boyalı dudak. Buharlaştı.

Onları tek bir duyarlı konuda birleştiren şeylerden ilgisizce söz ederek sürdürdüler konuşmalarını. Kent, zaman, belli bir durumun, kimi belli zevklerin, bilinçsizce saygı gösterilen yasakların, berbat bir bilinçsizlikle harcanan asalak bir yaşamın, bütün dogmaları dogmatikçe yadsımanın, estetik normlara belirsizce duyulan gereksinmenin, erkekçe olduğu ölçüde içtenlikli –yine de kısır– bir şiddetle duyumsanan ana yönlerin eksikliğini özellikle katılığı, kent, yaşanan an onları içinde bulundukları gibi bir çaresizliğe itiyordu (onlar yine de kendi çabalarına borçlu olduklarına inanıyorlardı). Yaşamın basit gerçekçiliği bir biçem olarak ortaya konamıyordu. Bütün bunlardan hiçbir şey çıkmıyordu.

İkinci cini de istedi ve canlanmaya başladı. Sade kahve içmişti bir de. Kafası kazan gibiydi ve anlatılması güç istekler vardı içinde. Boş konular çevresinde dönüp dursa da konuşma canlandırmıştı onu. Cervantes imgesi, anlamsız bir nakarat gibi kafasına takılmıştı. Bu sigara dumanı ve gürültü ortasında Cervantes ona mantıklı gelmiyordu. Ve Matías'ın yazınsal duygusal saçmalıkları ancak balığı kulaklarından yakalamaya yardım edecek bir melek olmadığının gösteriyordu. Fakat Matías'ın insanı kendine çeken, insanın kolay kolay yanından ayrılmasına engel olan sıcacık bir yanı vardı. Matías sarhoş mu olmuştu? Büyük bir olasılıkla değildi, yalnızca konuşabilecek ve nükte yapabilecek arada bir yerdeydi.

İşte şimdi de Matías, önceden haber vermeden, kakofonik ses yapısı bir Schwab felsefecisinin adını andıran çetrefil bir adı olan bir Alman ressamla tanıştıırıyordu onu. Alman ressam uzun boy-

lu ve zayıftı –bir deri bir kemik–, sivri, sarı sakalları vardı. Nazlı, fersiz çocuk gözleri vardı ve korunmaya muhtaç gibi görünüyordu. Sert ve korkak bakıyordu. Eliyle çekiştirerek oturması için ısrar etti ve ne içeceğini hiç sormadan çabucak içip havaya girmesi için koca bir kadeh cin ısmarladı. Matías, Alman’dan kaynaklanan bir insan çekiciliğinden değil de kendi insancılığının gereği olarak onu koruyucu kanatları altına almış gibiydi, ve ne resimle ne savaşıla, ne de kanserli bir fareye benzeyen Alman’ın şapşalca hüznüyle hiçbir ilgisi olmayan bambaşka şeylerden tumturaklı bir biçimde söz ediyordu ona. Fakat bu üzgün suratlı beyefendi yalnızca resimden ve Buchholz’da açacağı sergiden söz etmek ve resimlerinin yeni dışavurumcu olduğunu vurgulamak istiyordu ve yeterince cin içtikten sonra, neden hemen şimdi, hiç kem küm etmeden ve vakit yitirmeden stüdyosuna gitmediklerini sordu, orada tablolarını seyrederek, bir Alman’ın yapıtında, cinsel çekiciliklere gereksinme duymadan, yenilgiye uğramış ve suçlu bir halkın acıklı söylevinin dile getirilişini görebileceklerini söyledi. “Fakat önce şu kadehlerimizdekileri bitirelim” diye karşı çıktı Matías.

“Pekâlâ,” dedi ressam.

Çok sabırsızdı. Yeni tanıştığı kimselerin, yalnızca fiziksel yapısına ya da düşüncelerini sergilemesini engelleyen yetersiz diline bakarak değil de, yapıtlarıyla ilişkiye girerek kendisi hakkında bir yargıya varmaları ve onu layık olduğu mertebeye yükseltmeleri gerekliydi kesinlikle. Bunun üzerine, cebinden –bulundukları yere ve zamana hiç uygun düşmeyen– bir tomar kâğıt para çıkararak oyun yazarı-garsona verip zehir taşıyıcı bardaklara çabucak, yeniden öldürücü dozlarda doldurmasını emretti. Parasını kendisi vererek aynı el çabukluğu numarasını birkaç kez yinelemesi için ısrar eden ressam dışında hiç kimsenin yüzünde bir şaşkınlık belirtisi görülmeden, şef garson çarçabuk ve büyük bir ustalıkla içkiyi bardaklara boşalttı.

“İşte şimdi burada,” dedi ciddi ciddi içkisini yudumluyormuş gibi yaparak, “ve şimdi de yok,” dedi bardağı boşalınca. Bedenin içine girdi.

Gölüşüp süreklı dalga geçen bu adama yakışan bir hareket olmamakla birlikte, şeytanından esinlenen Matías, hemen yöntemin genellemesine geçerek işe koyuldu:

“Şimdi, bu iskemle şurada, aşağıda,” –oturduğu iskemleyi aldı– “Ve şimdi yukarıda,” masanın siyah mermerinin üzerine koydu.

“Fakat senin vücudun olduğu yerde değil,” diye yadsıdı öteden beri fizikötesine eğilimli bir ırktan gelen Alman.

“Tamam,” dedi Matías, az içen ya da hiç içmeyen o kültürlü insanların hayranlıktan yoksun olmayan fakat pek de hoşlarına gitmediğini gösteren bakışları altında büyük bir utku kazanmış gibi tırmanıp iskemlenin üstüne oturdu.

Üç garson koşar gibi iskemleye doğru ilerledi ve zaten uzaysal görünümde, tam tersine, istenecek hiçbir şey olmadığından Matías yaptığı denemenin zamanını sınırlamak zorunda kaldı. Aşağıda, oracıkta gülerек onun deli olduğunu düşünen, siyah kadifeler giymiş, saçları örgülü acayip dört kadınla, gözleri boyalı, iki ya da üç sanatçı kadın vardı. Az bir masrafla bir an için böyle alışılmışlığın dışına çıkılması, tarihte yüzyıllar boyunca büyük çabalarla ele geçirdikleri koltuklara oturan insanlardaki gibi bir dediğim dediklik inancıyla doldurdu içini, ve geleneklere uygun olarak konulan kurallar sayesinde, bu kurallardan biri olan namusluluk, saygısal bütünlüğün korunmasıyla hiç de güç gelmiyordu ona. Aşağı indiğinde, henüz çıldırmamış olan ressam çok büyük sosyal önemi olan nesnelere gözlemsel yöntemi uygulamayı sürdürüyordu.

“Bunun parası tam verilmedi,” dedi garsona gülümseyerek. “İşte şimdi hepsi verildi.” İçilen şeylerin karşılığını bir hayli geçen parayı uzatmıştı.

Üçü, dışavurumculuk kadırgasına binmeye ve gecenin güvenilmez okyanusunu aşmaya hazır, kendilerini dışardaki karanlıklara doğru açarlarken garsonun İberyalı namusluluğu peşlerini bırakmıyordu:

“Bir saniye Senyor, bir saniye Senyor.”

“Benim vücudum şimdi içeride,” dedi Matías. “Şimdi ise lokalın dışında,” dedi kuş tüyü yerine kırmızı keçe kaplı ve yaldızlı pirinçten dört kanadı döner kapıyı geçerken.

“Vücudun şimdi senin vücudun değil,” diye yanıtladı Pedro. “Senin vücudun Bacchus’un vücudu.”

Alman, anlayabilmesi için geçen uzunca bir süreden sonra ilk kez –bu son kez olmayacaktı– gökgürültüsünü andıran bir kahkahayla yanıtladı. Kahkahası, sokağın bir köşesinde oturan gece bekçisini ürküterek, ağaçlara, evlere, bakanlık binasına çarpıp yankılandı.

“Bono, bono,” dedi dostça. “Stüdyoya gitmek istemez misiniz?” diye sordu daha sonra, alkole ve gülücüklere batmış varlığının derinliklerinden birdenbire bir kuşku yayılarak.

“Bono, gidiyoruz oraya,” dedi Matías ona öykünerek.

Ressamın artık iyice yersizleşen kahkahalarına bürünmüş olarak, ruhunun kurumuş filizlerinin onları beklediği Infantas Sokağı’ndaki çatı katına doğru gecenin içinde kuşkuyla yürüdüler.

Düşmemek için birbirlerine tutunarak karanlık merdiveni çıktık-tan sonra peşpeşe birkaç anahtarı boşu boşuna deneyen ressam bin bir güçlkle kapıyı açtı. Ve sonunda daha eşikten girer girmez taze boya kokan bir karanlık çıktı önlerine. Yeniden el yordamıyla ışığı yaktılar ve gözlerinin önünde geniş stüdyonun duvarlarını kaplayan nerdeyse sayılamayacak kadar çok tablo belirdi, hepsi de gülümseyen, şişko kadıncağızların pembe çıplak bedenlerini gösteriyordu.

“Hayır, hayır, hayır!” diye bağırdı yeni-dışavurumcu ressam. “Hayır, bu benim değil, benim değil. Başkasının,” dedi tam Matías rastgele tablolarından birisinin önünde sanki bu ağır et yığınının kaç para edeceğini hesaplamak istermiş gibi dikkatle eğilirken.

“Epeyce,” dedi Matías. “Bir hayli okkalı.”

“Lütfen,” diye vurguladı Alman, “Benimki öteki,” dedi büyük resim sehpaalarının arkasındaki gizli bir kapıyı göstererek.

Stüdyonun sahibi ve Bono'nun meslektaşı olan ressamın estetik ölçüleriyle ilgili açık düşünceleri olmalıydı ve en ufak bir utanma duymadan, her türlü yapay terbiye kurallarına da boş vererek aynı kadınları sergilemeyi yineliyordu. Pembe tenli kadınlar, kızarmış ekmek rengi yüzleriyle basmakalıp gülümsüyorlardı ve kollarını bacaklarını istifleme sanatının basit kurallarına uygun olarak çok değişik durumlarda sergiliyorlardı. Kuşkusuz, her tabloda bir vücut yerine iki vücut olması düzenleme ve değişim olanaklarının sınırsız derecede artmasını sağlamış olmalı, fakat –hileye benzer bir şeyler bulunan– bu yardımcı öge olmasa da sanatçı kendi temel olanaklarıyla sonsuzluk hakkında aşağı yukarı bir fikir verebilirdi yine de.

"Jubilatio in carne feminae," diye söze başladı Matías.

"Pulcritudo vastissima semper derramata," diye sürdürdü Pedro.

"Lüt-fen, benim değil."

"Senin değil belki, ama çok bono."

"Yok bono. Berbat bence. Bunun sanat yanı yok. Hiçbir şey söylemiyor. Olmaz dışavurumcu. Farklı Alman sanatı."

Sıkıla sıkıla yadsıdı:

"Bir halkın resmini çizdiği çıplak miktarı, o halkın üzerindeki baskı düzeyini gösterir," görüşünü ileri sürdü Pedro kendi bilinçaltına attıklarını düşünerek. Mastürbasyoncu bir şeyler bulunan Dachau'ya doğru gitmek yerine, etli butlu şakayıkların geniş serasında kalmak daha çok hoşuna gidiyordu.

Sanki telepatiyle haykırdı Matías:

"Hiçbir şey bana bu kadar gaz odalarını anımsatmadı."

"Yok gaz odası. Shocking!" diye yadsıdı sanatçı ve sözü kendi mantıksal ve açıklayıcı yönteminin uygulanmasına getirerek konuşmasını sürdürdü:

"Buradaki tabloları ben yapmadım. Benim yaptığım işte şuradakiler," dedi geniş stüdyonun tensel alanını arşınlayan uzun kollarıyla bir noktayı gösteren karışık hareketler yaparak.

“Gaz odasına girmeden önce bütün kadınları çırlıçıplak soyuyorlardı ve duş yapacaklarını sanmaları için hepsine birer havlu ve sabun veriyorlardı. Fakat çok zayıftı o kadınlar.”

“Ölümün korkunç imgesi benim rahatımı bozmayacak,” dedi Pedro. “Ben orada ölmedim. Burada yaşıyorum...”

“Ben de diyorum ki benim tablolarım orada.”

“Bu kadınların ellerinde sabun yok. Daha temiz olurdu oysa.”

Artık kendinde olmayan Alman, sanat inine atıldı ve dar kapıdan geçerek gözden kayboldu. Az sonra bir çığlık, ve hiç de metafizik olmayan küfürler duyuldu; estetik-hijyenik alışkanlıklarından ötürü ancak gün ışığında çalışıyordu ve her türlü elektrik tesisatından yoksundu; bu yüzden kendi yapıtlarının tümüyle sergilenmesi olanaksızdı. Az sonra bir kolu taze yeşil bir boyayla boyanmış, öteki elinde ise bir cumartesi gecesinin gürültü patırtısından uzak, onlara göstermek için buraya kadar getirmiş olduğu tablo, dışarı çıktı. Derin uykuya almış komşuların bir bölümünü işgal ettikleri kübik bir alanla, gecenin büyük başdöndürücülüğünde ve çevre sokaklarda kaynaşan ilkel kaba kuvvetten uzaklaşmış oluyorlardı, ve üstelik kafaları tütsülemişken öncü dostlarından hesap sormaya karar vermişlerdi. O da, geceyi, sarhoşluğu, gaz odalarını, çıplağın ve kendisinin karşısında duyulan bulantıyı tümüyle açıklamak için daha boyası kurumamış olan resmini, en beğendiği yapıtı olarak gösterdi.

Gerçekten çok kötü bir resimdi. Koyu kahverengi zemin üstünde daha açık bir kahverengi ve cehennem kırmızısı lekelerle, bombardımana uğramış bir kentin yerle bir olmuş harabeleri gösterilmişti. Kentin molozlarla tamamen tıkanmamış dar geçidinin iki yanında da taş yığınları yükselmışti. Kompozisyonun konusu görünüşte insalcıdı, fakat daha çok normalden de küçük boyda karınca gibi bir yığın insandan ibaretti. Geniş bir ırmağı andıran bu varlıklar resmin ön planına doğru dalgalar halinde iniyorlardı. Sanatçı, bu böcek yiyici ve kirli dünyanın çırpınarak debelenmesinde, toplu bir umutsuzluğu dile getirmek istiyor gi-

biydi, bu umutsuzlukta acının sonsuzluğu, hak ettiği katı bir adalet bilinciyle birlikte bulunuyordu. Tablonun berbatlığı ve kişilerin solucanlığı, sözdizimi bozuk, iyi para veren ve gözlemci bir mizahçılığı olan, cumartesi akşamının büyücüsü, onları hayran bırakmak için kaçınılmaz olarak bunca güzel dünya zevklerinden uzaklaştırıp, tam tersine, pembe bir ten görünümü altındaki öbür dünyayla kandırmak isteyen ressamın, ona, yeni doğmuş bebeğini seyreden bir annenin (babanın değil) coşkusuyla bakmasına engel olmuyordu.

“Ne söylüyor bu?”

“Shocking...”

Boğanın boynuzu Manuel’ ciğin uyluk kemiğine girinceye dek arenalarda çığlıklar atmayı bilmesine karşın hiçbir zaman gaz odaları yapmamış olan ve belki de yüzyıllardır genlerinde papaz cüppeli, kukuletalı engizisyon tohumları bulunmasına karşın Yahudi kıyımına girişmemiş, dışavurumcu olmayan iki İberyalının yorumuydu bu.

“Bono. Gördük artık,” dedi Matías.

“Sence bono mu?” diye sordu bu dünyanın zevklerinden uzak olan Alman.

“Çok bono.”

“Bono.”

“Bunu derken ne kastediyorsun? Avrupa uygarlığının batışını mı, yoksa geceleri kaybettiklerin sayesinde özene bezene koruyabildiğin bu usanç verici bakireliği yitirme gereksinmesini mi?” diye sordu, sanat yapıtının kökeniyle ilgili tutarlı kuramları olan Matías.

“Ne diyorsun?”

“Maya eksik.”

“Ne demek maya? Lüt-fen.”

Alman’ın meslektaşları bir insan vücudunu üç boyutlu bir mekâna yerleştirme olanaklarını araştırırken Matías da, pırıl pırıl ampulleri olan bir köşede, kuşkusuz pembe tenli kadın modelle-

rin uzandıkları divana uzanarak stüdyoyu enine boyuna gözden geçiriyordu.

“Açıklayayım mı sana?”

“Kuşkusuz! Açıkla lütfen.”

“Sen kötü bir ressamısın, buradaki tabloları sen yapmamışsın. Oradakini yapmışsın. Eğer sen oradaki tablonun yerine buradakileri yapmış olsaydın, oradayı tabloyu göstermek yerine buradakileri gösterirdin dostlarına. Sen, buradakini çizmemiş olduğunu bileceğin için bizi buraya getirmezdin, ne resmi yapmak istediğini unutacak, böyle resim yapmak zorunda kalmayacak ve bizi oradaki tabloların önüne götürecektin, biz de buradan geçmemiş olacaktık... Anlıyor musun?”

Alman ses çıkarmadı. Sonra utana sıkıla sorusunu yineledi:

“Fakat maya nedir?”

“Maya her şey demektir. Maya, katılan maddenin kaynaşan gerçeğidir. Maya, dünyaya gelen canlının ilk biçimidir, maya, spermin is karası yoğrulabilirliğidir. Maya, taş haline düşmeden önce ilkel durumunda erimiş kayadır. Maya, Yahudiler henüz kendi gettolarındayken kendi aralarında sınırsız bir biçimde çoğalmalarıdır.”

“Ben olmak Yahudi.”

“Ne?”

“Evet, anne tarafımdan olmak Yahudi.”

Pedro harabeler kanalından inen karınca gibi halkla ilgileniyormuşçasına eğildi. Matías yanılmıyor muydu acaba? Asıl maya bu olamaz mıydı? Her zaman böyle olmalı. Her zaman, bir cumartesi günü ortaya çıkan, istediğinde yerinde laflar eden, sıcak bir şeylerin fışkırması için insanlık teline şöyle bir dokunmanın yettiğini keşfeden kişi, sırası geldiğinde ya Yahudi ya mason ya da Cizvit olduğunu söylemek zorunda kalacaktır.

“Çabuk! Bu sanat mabedinden inelim! Gecenin dokularında karaya oturan bu gemiyi kendi yazgısına bırakalım. Fırtına onun kurt yeniği kalaslarını parçalayacak. Kurtarma botlarına! Herkes

botlara! Epeydir içmiyorum!” Birdenbire bir utanma duygusuna kapılan Matías bu baştan çıkarıcı dişilik çiçeklerine bir daha bakmadan atlaya atlaya merdivenleri indi. Böylesine saygın bir mesleğin onur kurallarına uygun olarak, azgın sular dolan deliklerini hâlâ asfalt ve üstü�üyle tıkmak umudu varmış gibi üzgün ve düşünceli seyrettikten sonra, su alan geminin karaya en son ayak basan kaptanı ve Pedro belli bir mesafeden onu izliyorlardı.

Sokak, onları sakinleştirici daha serin bir solukla karşıladı ve gerçekte bizim yaşam dediğimiz şeyin ne olduğunu bilmeyen Orta Avrupa halklarının yeni dışavurumcu resim anlayışına ve böceklerin samimiyetine karşın, bütün olanaklarını oracıkta seferber eden geceyi daha yakından duyumsadılar. Soğuk havanın yüzlerine çarpışı, Pedro’nun çelik gibi bilincine özgür olmayı, Matías’ın kendine özgü bilincine tümbilimciliğı (bir an için yitirmiş gibiydi) ve her ikisine de mantıksal olarak tükeninceye ve yavaş yavaş içkiyi tanrılaştırıncaya dek sarhoş olmayı sürdürme arzusunu veriyordu yeniden. Sonra, hemen küçük bir bara girdiler, kapısında insanın içini gıcıklayan bir levha vardı: “Büyük kadeh konyak, 0,50”; amaçları, bu kadarcık parayla bu denli çok içki alarak iyi bir vurgun vurmamak değildi, böylesine az parayla alınan alkol derecesi bu denli yüksek bir içkinin ne korkunç bir içki olduğunu kendi gırtlaklarında denemek merakı ve araştırmacı dürtüsüyle girmişlerdi oraya. Gerçekten de kehribar renkli sıvı, İspanyol konyağı denilen içkinin dış görünümündeydi ve büyük kadehin biçimi her zamanki gibiydi, fakat bunun dışındaki organik özelliklerinde hiçbir benzerlik yoktu. Bir kez yutuldu mu, alkol derecesi olağanüstü yükseliyordu ve bu da kahramanca bir ruhla geceleri daha az savunmalı olan midelerin ağrmasına yol açan, bütün cinleri ve “veterano”ları bastıran berbat bir tat bırakıyordu damakta. Yudum yudum içilen büyük kadehte geçirtiveren bir yaş tahta yongası tadı vardı ve pis kokusunun sertliğı ve sürekliliğı ile, geceyi sevenlere onun tehlikelerini gösteriyordu.

Fakat kola, bitüm, üzüm küspesi ve saplarından yapılmış olan bu içki, bu darmadağın olmuş gecede onlara istedikleri her şeyi ama her şeyi kolayca sağlıyordu; zehrin yutulmasından sonra Alman ressam ortadan kayboldu. Infantas Sokağı'nı boylu boyunca kesen, emme-basma gaz odası onu yutunca, iki üç kez anlamsızca "bono, bono" diye mırıldandı, onların boyunlarına sarılmak istediye de yapamadı, bir kez daha gülümsedi, yandaki ışıklı lokale doğru hızlı hızlı giden ve onları bir ateş çemberinde bırakarak mutlu eden bir sarışına çevirdi gözlerini.

İkinci kayboluş, madeni tezgâhıyla, sarhoşların afallamış suratlarıyla gece görevlisinin manşeti sıvanmış güçlü kuvvetli kollarıyla, doğrudan doğruya tavernanın kayboluşu idi. Varlığı da yokluğu da pek anlaşılmayan bütün bu görüntü oyunları altüst oldu ve yeni ortaya çıkan bir boşluğa gömüldü. Kendi Tur dağlarına çıkmış olmanın getirdiği bu ani değişiklikleri anlayınca, boyları farklı olmakla birlikte birbirlerinin omuzlarına yapıştılar, bu en kritik anda yere sağlam basmaya çalıştılar. Büyük kadehi, önu alınamaz ve yinelenen bir istekle yudumlamaya dalmışlar, her birinin öteki için var olduğu insanlıkla bağlantı ipine asılmışlar, pembe resimli tablolarından oldukça uzaklaştıktan sonra, kendilerini kalafatlanmış ve zorlu deniz yolculuklarına çıkmaya hazır duyumsuyorlardı. Karanlık gece olmasına karşın kimi taksilerin klakson çalarak yeşil kornalarıyla yanibaşlarındaki taksileri tehdit ettikleri gerçektir, yanlarından koyu renkli muton dore mantoları içinde, kıpkırmızı boyalı dudaklı, esmer şişman kadınların geçtikleri gerçektir, bir sürü işyerinin neonlarla aydınlatılmış tabelalarının bilinçlerinin bulanıklığında okunabilir olduğu gerçektir, belirsiz bir süre geçtikten, önceden kestirilmeyen kimi zevkler bittikten sonra sıcacık yerlere (her gece toplandıkları yere) dönmeleri gerektiğini duyumsadıkları gerçektir, ve böyle bir ortamda dinlendikten sonra akla hayale gelmedik bir çağrıyla –yalnızca kıyamet günü sur çalan meleklerin yaptıkları çağrıyla karşılaştırılabilir– karşı koyan ama hiç yerinden oynamayan makina parçaları

ya da vidalar gibi, içinde belli noktaları işgal ettikleri bir gerçeğe doğru yükselmiş olacaklardı, ama gerçek dünyalarını (bir bölümüyle de olsa) oluşturan bütün bu olanlara karşın, sınırları köşeli değil düzleşmiş başka bir yaşamın, daha kötü bir yaşamın içine gömülüyorlardı; bu yaşamda dostluk, ancak kafaca anlaşmayla insanı ayakta tutan bir diriksel ısı gibi, ağırlık merkezi tehlikeli bir biçimde –normalin altında bir verimle çalışan birkaç sinir telliyle yönetilen sağ ayakla sol ayağın gözle görülmeyen kemikten iki sacayağını bir çember içine alan– dayanma yüzeyinin sınırları dışına kayan bir dengenin payandası gibi ortaya çıkıyordu.

Fakat en kritik an, bu andan başka bir şey değildir: Bir an. Böyle bir noktaya gelinceye değin insan doğası öylesine sınırlıdır ki! Bir an için de olsa, bazan bir atletin atlayışında, bir balerinin dönüşünde, insanla Tanrı arasında doğrudan doğruya ilişki kuran bir esrimede, zamanın getirdikleriyle ilgisi olmayan salt bir erinç gibi kendi kendine oluyor, hafif ve güzel bir sarhoşlukta insan kendi varlığından sıyrılıyormuş gibi olur, böylesi ölümsüzlük pırıltıları sakat doğmuş, geçersiz ve geçici görünürler. Atletin atlayışı, her şeye karşın, düşerken bütün kalça kaslarının, dizinin bükülmesine engel olduğunu anladığı an sona erer; balerinin dönüşü, partnerinin ince ve nazik de olsa güçlü kollarında son bulur, mistik esrime, aynı zamanda biraz gazlaşma yeteneği gösteren altkarın boşluğunda da duyulan bir tür neşeyle sona erer, etil alkolün verdiği sarhoşluksa yalnız neşeyle yetinmez, çığlıklar atmaya ve kusmaya neden olur.

Daha sonra onlar için sonsuzluk yüklü kritik zaman gelip çattı, şekersiz duble kahveleri yudumlamaları ve sokağın soğuk esintisi sayesinde yerçekimine karşı birbirlerine tutunma gereksinmesini daha az duyumsadıkları an geldi. Başlarını hafifçe öne eğip eğmez konyağın verdiği bulantıdan uzaklaşarak hemen oracıkta Sanmarcos Sokağı'na doğru yürümek hevesine kapıldılar. Kocaman mideleri yedikleri yumrukları atlatabilmişti ve hiç kusmadan, parmakları titremeden, yüzlerinde yeşilimsi bir renkle fa-

kat yere yuvarlanmadan gidip, bir müzik kutusunun durmadan yozlaşmış bir flamenko ile eski bir iğnenin siyah ebonit üzerinde çıkardığı gıcırtilardan oluşan bir Endülüs şarkısının yinelenip durduğu, nikel tezg hl  küçük bir barın kırmızı pel şleri üstünde oturmuş buldular kendilerini; biraz ötede şışman fıstık satıcısı ile siyah gözlüklerinin altından k r değilmiş gibi dikkatli dikkatli kendilerine bakan sakat görünüşlü yaşlı bir adam oturuyordu. Her zamanki resmi üniforması ve fuları ile sokak bekçisi tezgâha dayanmış ayakta duruyordu. Birkaç masa ötede gece kuşu görünüşlü ve maalesef  zg n ve namuslu bir kadın duruyordu. Daha yüksekte, yine masalar olan sette yaşlı birkaç adam –belki de yakındaki sinemanın yer göstericileri– sütlü kahvelerini yudumluyorlardı. Birkaç sarı ampulü yansıtan sırt dökülmüş aynalı kanatları hareket ettikçe tuvaletin kapısı gıcırdıyordu. Eski dönemlerden artakalan bu yer henüz kafeteryaya dönüşmemişti ve uzun süre dayanılamayacak büyük bir hüzün sergiliyordu. Bek i kısık gözlerle bakıyordu onlara ve aynı ahl  oflu şarkının avaz avaz yinelenmesi için müzik dolabını bir defa daha a anlar, müziğin ritmine uyarak topuklarını hafifçe vuran, koyu renkli giysili serseri bir  iftti, hiç konuşmuyorlardı, yalnızca bakıyorlar, g l ş yorlar, hafiften alkış tutuyorlardı ve beyaz fularlarının, ceketlerinin yakası ile enseye yapışmış çok g r ve uzun saçları arasında düzgün durması için bütün gece boyunca büyük bir çaba gösterecek oturdular.

“Ve bu oğlan da benim rahmetli kocam gibi, vur patlasın  al oynasın eğlenip duruyor, sanki bir eş onun, gerçekte çok farklı biri, bizim kıza da pek yakışacağa benziyor. Dora aptalı, sanırım onu kuşkulandırmış, ağzının tadını bilen için bu kız bir şekerleme, sulu bir armut diye daha yeni açık açık laf dokundurmuş. Feleğin çemberinden geçmiş bir adam olsa onun değerini iyi bilir, ama bu zavallicık –kendi oğlummuş gibi seviyorum bu zavallicığı– onun değerini nereden bilsin. Küçük bir kız çocuğu gibi görüyor onu ve amacımızı iyice anlarsa kirişi kıracak, başka bir

pansiyon, başka bir şeyler arayacak, kızımıza da koltuğunda sallanmak kalacak ya da yeri yurdu olmayan bir kaptanın, bir tanıtımının eline düşecek. Sanki onların ağzının harcı bu tadı kız. Annesi gibi yapmasını yeğlerim yine de, rahat değilse de, hiç olmazsa yoksul da değil. Ama yok. Bu denli kötümser olmaya lım. Daha dişlerini geçirebilir. O oğlan böyle işte, bir aydın, bir araştırmacı, bir salak olduğu için biraz tuhaf. Bir şeyi asla açıkça göremiyor. Dünyayı tanımadığı için, bu kızın değerini anlamakta gecikiyor. Fakat bir gün zorunlu olduğunu görürse savunmasız kalacak ve bütün ağırlıklarıyla teslim bayrağını çekecek, ve bir beyefendi gibi sorumluluklarını yüklenmek zorunda kalacak; çünkü o her zaman sözcüğün tam anlamıyla bir beyefendidir, benim hoşuma gitmiştir hep. Bir beyefendiye beyefendi denir. Yapması gerekeni yapan, ve o utanmazlar gibi muhabbet tellalı olmayan birisi. O kahrolasica yakışıklı babası gibi. Bu oğlan sokağa çıktı mı bana bir şeyler oluyor. Gözümü uyku tutmuyor. Zaten benim yaşımdakiler sağlıklı da olsa az uyurlar. Dışarı çıktığı zaman, konsomatrisli barlara gittiği düşüncesi takılıyor kafama, eğer hâlâ varsa, hatta özel localarda kötü işler yapıldığı; ellerini bile çırpmasını bilmediğinden emin olduğum bu adamın başına kötü kadınlar, orospular arasında bir iş gelebilir, olmadık yalanlar söylerler, onu baştan çıkardığımızı söyleyip gözlerini açarlar, biyoloji okuduğuna göre bu küçük melek hiçbir şey bilmiyor olamaz; fakat kimi zaman öyle masum bir hali var ki beni şaşırtıyor, çünkü başka bir erkek olsa bu kızı, anasından doğduğu gibi bırakmazdı, diye düşünüyorum; elini bile değdirmeyi kızı, oysaki kızın odasının bitişiğindeki odayı hazırlamıştım ona; Dora olacak aptal: 'Kız odasında yalnız uyuyor' demiş; erkekler böyle şeyleri daha iyi bilirler; hiçbir zaman yüksek sesle söylememeli böyle şeyleri onlara. Bu adam ya çok masum olmalı ya da o kadar iyi bir insan ki henüz ondan yararlanmaya kalkmadı. Benim zamanımda böyle insanlar yoktu sanıyorum. Kız hoşuna da gidiyor, kuşkusuz hoşlanıyor ondan, apaçık belli bu. Ne kadar masum ve

kötülükten uzak da olsa duygusuz bir güzel gibi koltuğunda sallanan haspaya bakarken gözlerinden sevgi akıyor. Bu adamın bu denli saf olabilmemesini anlamıyorum. Onu baştan çıkarma işi bana düşecek, küçük kızın yalnız yatması neredeyse beni bile korkutuyor. İçlerinden birisi, örneğin şu tanıtımcı, şeytana uyup bundan yararlanabilir ve benim rahmetlinin ısıtır gibi yaparak bembeyaz bacağıma –henüz eski tazeliğini koruyor– okşarken dediği gibi bunun kralların ağızına layık bir parça olduğunu düşünebilir. Ne çapkın herifti o! Evet, bir erkek, tam bir erkekti o! Ama bu da hoşuma gidiyor benim. Onu nasıl köşeye sıkıştıracağımı bilmesem de, kendi kızıma çöpçatanlık yapmayı çok iyi becerdiğim gibi torunuma da çöpçatanlık yapsam iyi olmaz mıydı diyorum kendi kendime. Çünkü o köçek bu aptalı yüzüstü bırakıp gittiğinde ben olmasaydım ve hiç de utanç duymadığım –öyle ya, Tanrı dünyayı böyle yaratmış– çöpçatanlık yeteneğim olmasaydı kızımı birkaç ay sonra ırmakta bulurdum; çünkü kendi değerini bilmeyen ve o şeytanın yattığı yeri bilen dalgacı Fransız’ın dediği gibi kendini satmasını beceremeyen böyle bir insan görmedim, ona kalsa kızımı Fransa’larda Paris’lerde baş tacı edecekti ve gözlerimi açmasaydım eli boş ve kızsız kalacaktım. Fakat nafile, anasının kızı. Yaşadönümüm bittiğinde öyle her yere çekilebilecek bir kadın değildim. O müzikli kahveleri avcumun içi gibi biliyordum. Bildiğim bir tek şey vardı, o da, böyle bir malın ancak kendi evinde, herkesin eşi bulunmaz, namuslu birini aldattığını sandığı, erkeklerin çok kibar oldukları ve evlenmekten söz etmeye itildikleri düzenli ve onurlu bir evde, değerine satılabildiğiydi; doğru, fakat sonunda ölçüp biçip kendilerini çekerler, başka ne zararı olur ki. Ne var ki bir cumartesi dışarı çıktı mı tedirgin oluyorum. Gece. Bir cumartesi. Sanki benim oğlum! Oğlum olsa bile! Bir erkek, tıpkı bir asker gibi silahını temiz tutmalı, üstelik bu hiç savaşa da gitmemiş. Bugünün erkeklerinde eksik olan bu. Son savaşa yetişemediler ve bu uzun süren barış yüzünden ve çocukluklarında dengesiz beslendikleri için bir kadının ne ol-

duğundan çok az haberleri var ve onları bir elmas gibi penseyle tutmak gerektiğini, içlerinden ne geçtiğini anlamak için Fransızca konuşmak gerektiğini sanıyorlar. Saldırıları, işgalleri, ırza geçmeleri tanınmış olsalardı, ganimetin, fethedilmiş köylerin, vurgunun, ve kutsal hakkın ne olduğunu bilmiş olsalardı ve bunları yalnızca romanlarda okumamış olsalardı başka tellerden çalarlardı. Biz zavallılar da bambaşka havalarda olurduk ve bu küçük salak da yalnızca benim kızımın odasından geçmekle kalmaz, şimdi çok ötelerde olurdu ve biz utangaç pısıriklar, çift toynaklı Belzebut'a* bakar gibi, çıkardığı gürültü ve yanık kokusundan çok, ağzından dökülen bal gibi tatlı sözcüklere kaptırırdık kendimizi. Fakat şurası kesin ki eğer o nankör gibi biri olsaydı, küçük kız benim odamda yatmayı sürdürürdü ve bütün planlar değişirdi, Dora aptalına açık saçık fıkralar anlatmaya vardırırdı işi, o da böyle şeylere gülerdi; ben de suratımı ekşitirdim, evimizin kibar bir ev olduğundan dem vururdum ve kapı dışarı ederdim onu. Fakat durum hiç de böyle değil. Elinde yalnız teşbihi ve süseni eksik aziz peder Luis Gonzaga gibi konuşmalarımıza katlanıyor ve geceleri bizimle yemek odasında saatlerini öldürüyor; hatta bir gün üstünde denizci mavisini bir giysi, elinde, ne kadar bakımlı olsa da yaşına pek uymayan mor renkli bir demet menekşe ile küçük kıızı istemeye gelse bile hiç mi hiç şaşmazdım."

Kimi kesin belirtilerden, kutsal yerlerin, orfik** gece ayinlerinin yapıldığı mabetlerin çok yakınlarında oldukları anlaşıyor. Belediye örgütü bir yandan sokak aydınlatmasını ihtiyatlı bir düzeye indirerek, bir yandan da yıllardır aydınlık bir noktadan yoksun, ellerinde pırıl pırıl anahtar tomarlarıyla ve mavi atkılarının üstündeki gözüpek yüz ifadeleriyle çalım satmaktan geri kalmayan kapı bekçilerinin sayısını ondan daha az ihtiyatlı sayılmayacak bir ölçüde artırarak, bu sektöre bir düzen sağlıyor. Gabardinli

* Belzebut: Kenanlı Tanrı Baal-Zebub'a verilen adın bozulmuş biçimi. (ç.n.)
Orfik: Eski Yunan dini Orfizme ilişkin. (ç.n.)

genç işçiler –eskiden olsa bunlara zenaatçı denirdi–, çeşitli serbest mesleklerden çıraklar ve ekonomik bakımdan çok, biyolojik bakımdan daha geç kalmış insanlar, kalabalık ve aynı görüşü paylaşan yığınların çoğunluğunu oluşturuyor, karşlarına çıkan güçlüklerle, hesaba katılmamış çabalar gerektiren engellerle hırçınlaşmış, birbirlerini tanımayan, fakat aynı dünyevi ve yüz­süz insan doğasıyla uyumsuz bir demet oluşturdıklarını bilen, (birbirlerinin gözlerinin içine bakamamaktan çok kucak kucağa bir arkadaşlık anlamına gelen) utanç verici bir arkadaşlığı kolayca sağlayan bir kalabalık.

Daha ilk andan başlayarak, gece avlanan hayvanı umutsuzca yatıştırmak amacını gerçekleştirecek eylemler, rastlantının sert kayasına çarpmıştır. Niçin 19’a değilde 17’ye gireceğiz? Bu kapılardan hangisinin önünde duracağımızı kim kestirebilir? Güzel ve bulanık bir anısını taşıdığımız buraya niyetlenmemize neden olanın, bugün ve gecenin şu saatinde, bizim gelebileceğimize boş verip, uykuya dalıp dalmadığını kim bilebilir? Bu böyle olmasa bile, aynı sokakta 21 ya da 13 numaraya taşınmamış olduğunu kim garanti edebilir? Hafifçe değişmiş bir kıyafetle kırmızı mayo yerine bedeni saran siyah etek, gök mavisi döpiyes yerine sarımtırak çiçekli sabahlık, iki değişik tonda saç yerine siyah saçlar, gece masası üstünde kırık takma diş yerine parlak dişler, üst dudakta gizlice oluşmuş aklar yerine iyice pudralanmış esmer bir ten, yeşil renkli ipek bluz altında sarkan göğüsler yerine siyah Fransız sutyeni altındaki dik göğüsleri ile, kösnül bedeni ilk gördüğü anda şaşkına dönmüş kurbanınca tanınabileceğinden kim emin olabilir? Tanınacak olsa bile, o kıpır kıpır arzu kelebeğinin, biz yokken hizmet ettiği başka erkeğin eşliğinde merdivenleri inerken duyacağı bulantının etkisi altında ezilecek yerde bir kez daha havalanacağını kim umabilir? Ne olursa olsun, insan bu denli güç soruları bir yana bırakırsa, rastlantı, aşktan da öte, bu şaşırtıcı oyunlara hükmeden tanrı olur.

Orada Donya Luisa’nın çok karmaşık kadın-engellik görevleri vardı. Rezil cumartesilerin taşkın seli, bütün olasılık hesaplarını,

onları evin bu işe uygun çeşitli yerlerine postalamak için yaptığı olası planları aşarak koridorlara taşıyordu. O, yalnızca, modası geçmiş insanlığını bir yana bırakarak, stratejik kavşağı en etkili bir biçimde tıkiyordu ve bu sokak artıklarını salona ya da hiçbir zaman kadın bulunmayan bekleme odalarına doğru yolluyordu ya da kuytu merdiven altında bulunan, içeriden sokak kapısını açan ve –bunu yapmadığı zamanlar– kiliselerdeki iskemleler gibi bir iskemleye oturan, yazgısına boyun eğmiş, yüzü buruş buruş olmuş yardımcısı yaşlı kadıncağızın kuytu merdiven altındaki kapıcılar krallığına dehliliyordu. Bu durumlarda Donya Luisa'nın geçidi tümnden yasakladığı da oluyordu ve bu engel yalnızca bir bent olmakla kalmayıp, bir dalgakırana dönüştü mü de patroniçe tüm haşmetiyle öne çıkıyordu. Arzu canavarı kırmızı kanatlarını şiddetle ona çarpıyor, ateşten dilleri, ak düşmüş, soylu perçemlerini alevlendiriliyordu ve büyük bir soğukkanlılıkla layık olmayanlara girişi yasaklamayı sürdürüyordu. Belki yalnızca açıkça belli olan bir alçakgönüllüce davranış, sevecen gözler, kuşkusuz ekonomik temele dayanan eski bir tanışıklık, aşırı gençliğin özelliklerini taşıyan bir erkek güzelliğı, kalabalığın yoğun olduğu gecede güçlü sağduyusunun sertliğini sarsabilirdi. İşte bu nedenlerden biri sayesinde aşağı tabakadan insanlar namusluca çalışmalarının ürünü olan ve içeri girebilmeleri için gereken beş duroluk banknotu nasırlı ellerinde tutarak büyük bir özenle gösterirlerken, ancak Matías, Pedro ile birlikte zevkler şatosuna girebilme iznini kopardı.

Gecenin bu ilerlemiş saatlerinde salonun havası çok boğucu olurdu. Akşam saatlerinden beri bu denli küçük bir yere yığılmış insan vücutlarından çıkan kokular, birisi pencereyi açacak olsa sert bir biçimde cezalandırılacağı için dışarı çıkacak bir yol bulamayan sigara dumanı, müşterilerin ayakkabılarındaki çamurun kurumasıyla yükselen tozlar, ucuz parfümler, binlerce küresel ve mikroskobik zerreciklere bölünen öksürükler, pek çok erkeğin saçından yayılan briyantın yoğun bir akışkan tabaka oluşturun-

du ve bunların arasından, geniş duvarlardan birisine dayanmış, biraz önce muayeneden geçmiş beyaz kadınların inanılmayacak derecede, sembolik giysilerle belli belirsiz örtülmüş yontu gibi güzel vücutları hayranlıkla seyrediliyordu. Gürültülü patırtılı merdivenin hareketliliğiyle, dokunsal, kokusal ve görsel öğeler bakımından zenginliğiyle çelişen ağır ve utanç verici bir sessizlik sahneye daha da dinsel bir hava veriyordu. Sözsüz istek, biraz dolambaçlı, biraz gizli, biraz hırsızlama bakışlarla ifade ediliyordu. Her zamankinden daha etkileyici olan iki ya da üç müşteri, gelecekteki kurban-celladını olabildiğince çabuk keşfetmeye çalışan kadınların hoyratça bakışlarından kendilerini korumak için küçük bir halka oluşturmuş, kendi aralarında konuşuyorlardı. Tahrik en temel hareketlere indirgeniyordu burada: tanımadığınız bir kadında hiçbir zaman göremeyeceğiniz doğrudan doğruya, açık ve içten bir bakış, safça yarı açık, baştan çıkarıcı dudaklar, belki insana uzak adalar imgesini esinlemeye çalışan omuzların ve kalçaların oynayışı, belli belirsiz hareketi ince bir tülle örtülü olması yüzünden daha da iç gıcıklayıcı göğüslerin titreyişi. Sahneyi kaplayan sessizlik, bu kadınları, elle dokunulabilir, koklanabilir ve görülebilir nesnelliklerine karşın, hemen uçup gidecek korkulu hayaletler durumuna indirgiyordu. Fakat erkeklerden herhangi biri arzusunun büyüyle, yalnızca anlamlı bir biçimde başını eğerek ve gözlerini çivileyerek avını elde edebilirdi, o da bir an için ilk sessiz hareketine ara verir, bir eliyle ya çok dar olan eteğini ya havaya kalkmış saçlarını ya da yürüyüşünü engelleyen vücudunun herhangi bir yerini çekiştirerek, kendisi önde ve daha merdivenin başında, kiraladığı malın öyle üflesen gidecek cinsinden olmadığını, güzel ve oldukça etli butlu olduğunu, önünde giden titreşimli iri kalçaya elini koyarak duyumsayabilen adam arkada, egzotik zindanlara doğru yönelirdi. Bu ilk hazırlıklardan sonra sıra gelenekleşen, yukarıda sözü edilen beş duroluk banknotun verilmesine gelirdi. Sünger-peçeteleri ve su kovalarını getiren bu manastırın rahibesi için de birkaç kuruş eklemek iyi

olurdu. Küçük alüminyum bir mangırı ona verirken, usa aykırı bir biçimde kadın papazdan daha çok yetkisi olan rahibe, alaylı alaylı “Bugün koca bir paket marka oldu” dedi, öteki hiçbir zaman satın alamayacağı bir geleceğin ve bir sömürünün simgesi olan, kemerine asılı bir kesede özenle sakladığı öteki markaların yanına koydu onu da.

Fakat Matías evin erkeği gibiydi ve sözü edilen bu basit seçim törenleri böyle kısa yoldan pat diye uygulanamazdı ona, hele kesin kesin tanımadığı bir bedenle karşılaşacağı sırada iyice kafayı bulup her şeyi biliyor olmasının kendisine çok daha nazik davranmalarını gerektirdiği –bugünkü gibi– bir günde. Bu yüzden de huşu içinde bulunan salondaki sessizliği –öyle olması da gerekirdi– bozarak, ucuz bir genelevin havasına pek yakışmayan parlak bir söylev çekti:

“Kudüs Meryemleri! Benim için ağlamayın, kendiniz ve çocuklarınız için ağlayın! Ey, gecenin bilinmedik kadını, süsenler arasındaki tek bir zambak gibi arıyorum seni! Nerede benim kalbimin bir tanesi? Yorgun başımı dinlendirebileceğim sıcak göğsün nerede?”

Bir köşede duran, artık bedeninin herhangi bir yerinde arzu uyandıracak bir şeyler kalmamış, umudunu yalnızca arkadaşlarından arta kalan birini üst katlara çekmeye bağlamış, tiridi çıkmış yaşlı bir kadın, bu sorulara gülmekten kendini alamadı ve beyaz kollarını kaldırarak, binanın bu bölümünde geçerli olan katı kurallarla pek uyuşmayan bir biçimde Matías’ın boynuna sarılırken şöyle diyordu:

“Gel sevgilim!” ve daha alçak bir sesle “sana bir şeyler yapayım ister misin?” Çalışma yaşamının son dönemlerinde genç bir adama dokunabilmek için karşısına tek bir fırsat çıkınca –mesleğine karşın– yorgun bir dişi aslan gibi üzerine atıldı.

Fakat Donya Luisa’nın her olasılığa karşı siyahlar giyinmiş yarışmacıları, ileri gitmeden görsel tahriklere yönelik bir yerin kutsal havasını bozan saygısız ikilinin şiddetle üzerine atıldılar

ve onlarla birlikte Pedro'yu da, kapı dışarı edilemeyecek denli önemli ve seçim bölgesinde kalamayacak denli kararsız olan ve düzenlenen oyuna kendini kaptıranların beyinlerini bulandırmaktan başka işe yaramayan müşterileri kabul etmek için hazırlanmış bekleme salonuna püskürttüler.

Küremsi, fosforlu, çatırdayan, karanlık-aydınlık, dokunsan lif lif olacak, kıvrımlı tortop, okşayıcı, ehlileşmiş, koruyucu plilerle kaplı, kokulu, anaç, ağızlardan yayılan alkol içine sinmiş, mavi kapitoneli, kimi zaman ışığı geceleri gezip eğlenenlerin gözlerini rahatsız eden cansız bir ampulle süslenmiş, cıvıl cıvıl, fısıltıyla konuşulan, aşağılık, orospunun sarhoşu horlamak için kaldırdığı kadeh, patroniçenin yeniden, bedensel günahların önlenmesine yarayan açık ve kesin kuralları bildiren, günah çıkaran saygıdeğer bir papaza dönüştüğü yer, beden kurtçuğunun kendisini hapsederek kuşatan kalabalıklarla ilişkiye girdiğinde toprak renkli bir iç bulantısının boylu boyunca yükseldiği tünel, henüz başarıya ulaşamamış bir deneyde olduğu gibi denge sağlayıcı genel çekim kuvveti olmadan, kuzeyde bir yerlere doğru yönlendirilmiş, gizli bir deniz yolculuğu için seçilmiş, sereserpe uzanmış beden birazcık aşağıya yuvarlandığı demir bir sırayla donatılmış Cehennem Irmağı, Bordeaux fundalıklarını saatte yüz otuz kilometre hızla geçen yataklı tren kompartımanı, artık uzun saçlıların kalmadığı bir uzak batı kulübesi, sarı karabatağın uçuşunu engellemek için tayfunlar geldiğinde Hint fırtınası ile sallanan kamara, Montgolfier balonunun sorgun ağacından yapılmış sepeti, genleşmiş lastikten bir gökdelenin tepelerine doğru fırlatılan asansör, insanoğlunun yalnızlığının ortaya çıktığı devinimsiz cezaevi hücresi, çöp sepeti, içindekilerin dışkı haline geldiği kuyu, kendisini gri fareler ve çirkefler arasından denize götürecek olan kara suyun gelişini bekliyor, alçı parçalarının uğraşıla uğraşıla küçük kırıntılara bölünerek, süt veren bir kadının yumuşacık yüzüyle okşanan, kucağında sallayan şişman bir kadının beklediği bir denizkızının ve onun şaşırtıcı dişi balık kuyruğunun resminin

bir çiviyle ağır ağır çizildiği yeni bir cezaevi hücresi, etene, vajina, yeni doğan çocuğun ilk dışkısı, döl yatağı, yumurtalık kanalı, boş temiz yumurtalık, antiprotonik bir evrende yumurtanın öncelikle iki kişiye ayrıldığı ve Matías'ın varlığının sona ermesini durdurmaya başladığı tersine bir yok oluş, sonra emekli salonu, ziyaretçi salonu, çöp salonu, fırtınalı bir gecede gelen ve bir çaba göstermeyen ve anlayışsız bir bakışla onları süzen bir tek orospuda başarısızlığa uğrayan, portakal ve patates kabuklarının üstüne yan gelip yattıklarında kendi kendileriyle barışan ve kendilerini kurtaran iyi aile çocuklarının sarhoşlar salonu.

"Gecenin tatlı hizmetkârı, acılı hüznümün merhemi, söyle bana: Sonsuz gençliğin gizemini nasıl elde ettin? Bu kadar öpücük arasında dudaklarının kırmızı rengini korumayı kime borçlusun? Bunca insanla yattıktan sonra vücudunun etleri nasıl oluyor da aptal bir çocuğun çişini emmiş bir süngere dönmüyor? Söyle! Gizini hayranlarına ilet."

"Görünüşe aldanma! Şuraya bir dokun!" ve kaslarını gösteriyor. "Henüz sert. Beni daha önce görmüş olsaydınız. Ama ne kadar aptalsın! Ne diye bu denli çok içiyorsunuz? Sonra da bu duruma düşüyorsunuz."

"Anlayamıyorum bunu. Kim yarattı böyle bir eti? Nasıl bir şey ki hem cehennem ateşinde kavrulsun, hem de her dem taze olsun ve çiçek açsın?"

"Babafingo aptal! Babafingo!" ve o zamana dek on beş mumluk bir ampulle ve sıvandığı makyaj malzemesinin yardımıyla saklayabildiği kırışıkların ne denli çok olduğunu ortaya koyan korkunç bir kahkaha atarak güldü.

"Ey güzellik, sonsuzluk, şehvetlilik! Ey zamanı yenen Tanrıça! Ey şehvet uyandıran! Anlat, anlat. Aç yüreğini ve açıkla. Şeytanla bir sözleşme mi imzaladın?"

"Tanrım!" diye bağırdı korkarak. "Neler söylüyorsun sen?" ve sövüp saymamak için (neredeyse bilinçsizce) istavroz çıkarmak arzusuna (neredeyse istençdisi) kapıldı:

"O gülerken başka bir yana bakmam gerekiyor," dedi Pedro.

“Gölmek sağlıktır,” diye yanıtladı yaşlı kadın.

“Yüzüne bakabilir misin onun?”

“Onu seviyorum. Seviyorum onu. Ona sahip olmak istiyorum,” diye üsteledi Matías ve titrek, yaşlı bedene doğru hızla atılmak isterken sarhoşluk bulutları arasında, pek uzak olmayan jeolojik bir dönemde gizemli ziyaretçilerin bir zamanlar yedikleri portakalların kabukları üzerine, yere kapaklandı. Kalkmaya çalışmadı ama bir eli tuhaf bir biçimde ezilmiş, kendi bedeninin altında bütünüyle duyarlılığını yitirmiş olduğu için serbest kalan tek eliyle debelenmesini sürdürdü.

“Ne diye bu denli çok içiyorsunuz?” diye üsteledi yaşlı kadın üzgün üzgün, cıvıldaşan gençlerin acıklı fiziksel durumları yüzünden zevkler okyanusundan yoksun kalacağını düşünüyordu sanki, “Ne demeye bu denli çok içersiniz. Sonra da hiçbir şey beceremezsiniz.”

Matías bunları işitince önü alınamaz bir kahkaha tufanına yalandı:

“Sen içmemiş olsaydın sen ne yapardın büyük bilgin?” diye sordu iki hıçkırık arasında.

“Ben mi?”

“Evet, sana söylüyorum.”

“Bırak onu! Alay etme kadıncağızla!”

“Ben onu arzu ediyorum. Her şeye hazırım.”

“Gel, şekerim,” dedi yaşlı kadın, “Ne için bu kadar içmiş olabilirsin ki?”

“Çağır nöbetçi kadını, çağır. Bize evin en iyi odasını ayırmasını söyle ona. Seninle geliyorum ve herkes yorgunluktan kırılırken, bu gece içlerinde en mutlusunu ben olmazsam öldürsünler beni... Zavallılar!” ve uzun koluyla tehdit eder gibi yaptı, “Zavallılar!... Yaşamın kısa olduğunu ve yıldızlardan iki eşit uzaklıkta gülün ömrü kadar bir süresi olduğunu bilmiyor musunuz yoksa? Size verilen süreyi ne yapıyorsunuz? Postume, Postume labuntur anni! Bedenin öldüğünü ve ruhun sonsuza dek sürdüğünü bilmiyor musunuz?”

Kadın yere düşen adamın üstüne doğru eğildi, yumuşak portakal kabuğu halısının üstüne oturdu ve yılların sağlığını, esnekliğini kaybettiremediği ölümsüz budunun üstüne koydu kafasını. Kollarını –çok güçsüz– boynuna doladı ve yeşile çalan alnına karga kanadı gibi dökülen dağınık saçlarını okşadı. Şaşkın ve dalgın bakan Pedro’yu bir an için unuttu ve “Birlikte yatacağımız doğru mu?” dedi okşayıcı fakat elinde olmadan boğuklaşan bir sesle.

“Evet azize,” dedi, âşık, toy delikanlı.

Belediye görevlileri hâlâ dağılmamış olan aylak takımını ağır sözler söyleyerek ve aşağılayıcı hareketlerle dağıtırken, kadın-engel Donya Luisa kapıyı sıkı sıkıya kapayıp evi kolaçan etme görevlerini yerine getirdikten sonra gevezelik etmek üzere yanlarına geldi. Her üçünün de iyice dağıttığı büyümlü ortama girer girmez dengeyi kuruverdi, tutkunun egemenliğini frenleyerek aklın egemenliğini geçerli kıldı, daha demir sıraya oturduğundan, –bütün anlayışına ve nezaket kurallarını bilmesine karşın– o vakte değin onların paylaştığı mistik havayı bozacağı anlaşıyordu.

“İyi geceler. Nasılsınız?” şaşkınlıkları herhangi bir biçimde yanıt vermelerini engelledi “Ne biçim gece! Böyle bir gecede gelmemeliydiniz. Kuşkusuz! Kızların hepsi meşgul. Ve işler acele. Cumartesi geceleri duvarcılar için iyi derim ben. Ama sizler gelmemeliydiniz. Kuşkusuz bu evde her zaman başımızın üstünde yeriniz var. Bilmem ben nasıl dayanabildim, çünkü gittikçe saygı kalmıyor. Kuşkusuz! Herkes sizin gibi olsaydı! Fakat bu gece şu koridorlardan kimler geçmedi, düşünemezsiniz bile. Ne saygısızlık, ne laflar, ne laflar Tanrım. Hepsi sarhoş... şunda da görülüyor ya. İçmesini bilmek gerek. Sizler beni anlıyorsunuz nasıl olsa. Fakat böyle geceler bana göre değil. Tanrım, nasıl terledim. Hadi Charo, bana mutfaktan bir gazoz getir kızım!”

“Hemen Donya Luisa!” dedi kendinden geçmiş sevgili yerden kalkıp kollarının arasındaki başı yere bırakırken. “Hemen getiriyorum,” dedi Donya Luisa’nın bu emekli olacak yaştaki hayvana korku esinlemeyi başardığını irkilmesiyle belli ederek.

“Yaşlılığımın tesellisi çekip gitti mi? Titrek ayaklarıma güç veren baston benden uzaklaştı mı? Zavallı ben, güneşin ışığını hiç mi görmeyeceğim, ben zavallı Oidipus? Elektra kızım, yaşlı babanı bırakma,” böylece Donya Luisa’ya uyurgezerliğinin ne denli derin olduğunu göstermeye çalışıyordu.

“Herkes yatmış olmalı,” dedi Pedro bir şey söylemiş olmak için.

“Evet, şu anda çalışanlar ve şu zavallı kadın dışında hepsi yatmaya gitti,” diye açıkladı sevimli Donya Luisa. “Çok kötü zavallı, ama bu iş hoşuna gidiyor,” diye sürdürdü konuşmasını. “Evet, erkekler çılgına çeviriyor onu.”

“Evet, anlaşılıyor zaten...”

“Ötekiler gibi değil o. Biraz önce görmüş olmanız gereken o genç kadın, uzun boylu, zayıf, bütün kemikleri görülen sarı kız var ya. Bilmiyor musunuz? Neyse, işte o, burada ama burada değilmiş gibi. Hangi işte olursa olsun insan çalışmalı.”

“İçinden gelmiyor olmalı.”

“Bence o rahibe bile olamaz. Fakat Charo dört dörtlük.”

“Gazozunuz,” dedi Charo dalkavukça. “Buzun hemen yanındaki şeyi getirdim size.”

“İster miydiniz?” diye sordu Donya Luisa. Ve âdemelması inip çıkarken ilahi içkiyi yudumlamaya başladı.

“Bizi dert etmeyin,” diyebilirdi üzgün Oidipus. “Ben ne duyuyorum ne biliyorum.”

“Niçin bu denli çok içiyorsunuz?” diye directti patroniçe.

“Gençlik,” dedi Pedro.

“Evet, kuşkusuz anlıyorum...”

“İçmemiş olsam bu ilahi yaratıkla yatmamı nasıl istersiniz?”

“Sus, aptal,” dedi yaşlı kadın, yerde yatan sadık şövalyesine sahip çıkarak.

“Pekâlâ, artık gitmeniz gerektiğini söylüyorum,” dedi Donya Luisa yazın adamı olduğu kadar sarhoş da olan Pedro’ya dönerek. “Haydi bakalım, eğer kalmıyorsanız gitmelisiniz artık, saat

dört oldu. Gerçekten istemiyor musunuz?” ve ağzında tükürükler parlayan gazoz şişesinden arta kalanı onlara uzatarak. “Bu saatte çok sıcak oluyor hava.”

“Gidelim Matías!” dedi Pedro ayağa kalkarak.

“Dieu et mon Droit,” diye yanıtladı öbürü yadsımak yerine.

“Gitmemiz gerek.”

“Hadi, acele etmeyin. Ne zaman isterseniz o zaman gidin. Nezaket olunca, fazla söze gerek yok.”

“Ben ne isem oyum.”

“Bana kalsa, ama biliyorsunuz, bizim de uymamız gereken kurallar var.”

Tam bu sırada (elektriklerin kesilme saati gelmişti) elektrik yüklü küçük, korkulu mağara en derin karanlıklara gömüldü.

“Tamam. Kesinti,” dedi Donya Luisa. “Aydınlatacak bir şeyler bulayım.” Ayaklarındaki terliklerin hafif sesi ile yönünü bulmak isterken duvara dokunan ellerinin çarpması duyuldu.

Işıklar sönünce kustumuk ve portakal kokan bu bayağı yer, devin gözden kaybolmasından yararlanarak yeniden ideal koşullarına kavuştu.

“Zaten biliyorum ben. Tanrılar bana ceza hazırlıyorlardı!” diye haykırdı Matías bütün gücüyle. “İşte taşıyürekli körlüğümün saati geldi.”

“Ne diyorsun, sevgilim?” dedi ateşli Charo dudaklarıyla Matías’ın dudaklarını ararken.

“Üzgün Oidipus, bir daha asla güneş ışığını görmeyeceğim! Her iki gözümü de oyup çıkardım, sağ gözümü sağ elimin tırnaklarıyla, sol gözümü de sol elimin tırnaklarıyla oydu ve artık görmeme yaramıyorlarsa da hâlâ ellerimin içinde sıcaklık hissediyorum gözlerimi. Elektra... Elektra, yaklaş bana.”

“Çağır-san da saat altıya kadar gelmez. Fakat Donya Luisa şimdi bir lamba getirir,” diyerek yatıştırdı kız sevgilisini, “Ne önemi var? Yapmak istediklerimiz için daha çok zamanımız var.”

Pedro sıvışmak için tam onların bu coşkulu anlarından yararlandı. Hafif bir ışık, kapının nerede olduğunu gösterdi ona. El

yordamıyla merdivene yaklaşabildi. Değişik katlarda titrek alevlerin aydınlattığı canlı tablolar görülüyordu. Her aşk kadını, sol elini erkeğin beline dolayarak, ışık huzmesinin daha uzağa vurması ve ayağının tökezlememesi için sağ elini havaya kaldırarak, bir saatlik sevgilisine sokağa doğru yol gösteriyordu. Sabahlıklarına bürünmüş, yanakları al al utangaç kadınlar terbiyeli terbiyeli müsaade isterken, buruşuk yağmurluklarına sarınmış, suratları asık ve kaba erkekler, peşlerinden bir uğursuzluk geliyormuş da, ancak kapkara ve serin gece okyanusu kendilerini bundan arındırabilirmiş gibi arkalarına bakmadan sessizce sızıyordu.

Pedro, ağır adımlarla dönüyordu. Geride kalmış olabileceklerinden korkuyordu. Belli etmemeye çalıştığı bir bulantı ile sarılmış olarak yaşamın içerdiği saçmalığı unutmaya çabalıyordu. Kendi kendine yineliyordu: İlginç. Yineliyordu: Her şeyin bir anlamı var. Yineliyordu: Sarhoş değilim ben. Düşünüyordu: Yalnızım. Düşünüyordu: Bir korkağım. Düşünüyordu: Yarın daha kötü olacağım. Duyumsuyordu: Hava soğuk. Duyumsuyordu: Yorgunum. Duyumsuyordu: Dilim kurudu. İstiyordu: Yaşamış olmak ve bir kadına rastlamak, ötekiler gibi terkedilmiş olmak, istiyordu: Yalnız olmamak, yanında kendisini arzu eden biriyle, kadife gibi yumuşak bir bedene sarılı, insan sıcaklığını duymak. Korkuyordu: Yarın başka bir gün olacak ve düşünüyor olacağım: Niçin bu denli çok içtim? Korkuyordu: Hiçbir zaman yaşamasını öğrenemeyeceğim, her zaman kuralların dışında kalacağım. Kessin söylüyordu: Her şeye karşın bu değil, her şeye karşın belki ben, her şeye karşın kim böyle bir kadını arzu edebilir. Söylüyordu: Suç benim. Açıklıyordu: Bir şeyler kötü, yalnızca ben değil. Açıklıyordu: Kötülük orada. Soruyordu: Kötülüğü kim açıklıyor? Düşünürken anımsıyordu: Orada duran, ve orada olmaması gereken kadın, çünkü orada değilmiş gibiydi, çünkü bir işe yaramıyordu. Hem dokunaklı hem bağışlayıcı: Melekle hiçbir ilgisi yok, çünkü kanatları olmadığı gibi soluğu ölüm kokuyor. Melek tan-

rısına karşı gelebilir: fakat bu yarı melek annesinden başka kimseye karşı gelmiyor... Suçlayıcı ve kokuşmuş bir ihtiyar: Korkunç bir kocakarıydı, yalnızca korkunç bir kocakarı. Sonuç: Zavallı bir adamım ben.

Evlerin alnaçlarının ancak soluk ışıklarla birbirlerinden ayrıldığı boş sokaklardan geçiyordu. Hızlı adımlarla yürüyen, asık suratlı, garip adamlar, şapkalarını kaşlarına yıkmış, ondan kaçıyorlardı. Ortalıkta araba kalmamıştı. Yalnızca uzaktan dört köşeli ve sessiz gölgelerin geçtiği duyumsanıyordu. Kapıcılar fırtınaya tutulmuşların bağırıp çağırarak dışarı çıkaramadıkları bilinmedik inlerine gitmişlerdi. Kendisini rüzgârdan koruyan Reina Sokağı'ndaki evin önünde belki sigara satıcısı bir dilenci gizlenmiş olabilir. Belki ağzı şarap kokan bastonlu bir dilenci kilise avlusundaki yalvarıp yakaranlardan farklı bir teknikle sadaka koparmaya kalkışabilirdi. Astragan mantolu, esmer, briyantınli iyi taranmış saçlarına bir karanfil takmış, esrar uzatır gibi anasonlu içki uzatan bir kadın vardı. Bu kadın –bu uygunsuz saatte– başka bir mal satmaya hazırmış gibi gülümsüyordu. Fakat vakit artık çok geçti, yorgun ve sarhoş olduğunu belli etmemek için yağmurluğunun yakasını kaldırıp çok geniş ve ışıklar içindeki Sevil-la Caddesi'nden, akşam saat beşte uyuyan seyyar satıcı kadınların biraz sonra satmaya başlayacakları, kızartılmış sıcak sosis ve sucukların kokuları gelen daha dar sokaklara saparak, sonunda ıssız sokaktaki o bilinen geniş kapısına ulaşmak için, uzaktaki pansiyona, yukarıdaki Progreso Alanı'na hızlı hızlı yürümekten başka yapacağı bir şey yoktu. Analık önsezisi sayesinde giriş kapısının ve daire kapısının anahtarları vardı yanında. Bütün sorun, büyük anahtarla –çok ağır olmaması için kapıcının elinde bulunan ve kimselere vermediği modası geçmiş demir anahtardan daha hafif olan alüminyum anahtardı bu– ağır kapıyı açmaktı. Sonra da gündüzkinden daha da şaşırtıcı bir gümbürtüyle kapıyı kapamak. Kurtçukların delik deşik ettiği trabzana tutunarak basamakları çıkmak gerek. Bir kez basınca lambayı yakan düğmeyi

el yordamıyla bulmak gerek. Bulduktan sonra da bir odanın zili olup olmadığını düşünmek gerek. Kuşku duyuluyorsa basmaktan vazgeçip, her zaman törpü gibi olan ve kalemle çiziktirilmiş, gizemli yazılar, eğri büğrü resimler bulunan toprak rengi kireçle badanalı duvarda eller kirlenirken karanlıkta basamakları saya saya gözü kapalı çıkmak gerek. Ve sonunda ilk sokuşta kapının açılmasını sağlayarak son derece büyük bir ustalıklarla içeri girmek gerek. O zaman insanın yüzüne evin o her zamanki keskin kokusu çarpar. Mutfağın pis kokusu, çamaşırlıktan gelen kokular, iş gezisine çıkmış işadamı ile çocukları olmayan çiftin birbirine karışmış solukları, hizmetçi kızın ucuz parfümü ile evin kızının en pahalı –birbirinden güçlükle ayırt edilen– parfümü ve menekşe kokusunu anımsatan yaşlı kadının parfümü, işte kendi aile ocağı gibi gelen evin yumuşak havasına hemencecik gömülüyor. Kapının pervazına dayanıyor ve içine işleyen sıcaklığı duyumsamak için bir an duruyor. İçinde uyuyan birçok beden bulunan ev tümüyle yaşıyor: Bir homurdanma, hafif bir ısıklık duyuluyor, büyük beden horlamıyor. Fakat kendi gelişinin kör ve sağır bekleyişinde her şey eşzamanlı ve sessiz. İşte yanda kendi yeri, beyaz çarşafı, kalın battaniyesi, çaresiz üzerinde uyumak zorunda olduğu yastığı, artık tadı et suyu tadına dönmüş olan bir bardak su, eski kitapları. Estetikten uzak, sert eşyalar, portmantonun tavana doğru yükselen kolları, üzerinde iğrenç porselen biblolar bulunan büfe, yeşil bir bitki, alçak bir masanın üstünde işli masa örtüsü, hiçbir zaman hiç kimsenin oturmadığı pamuklu kadife döşeli bir iskemle, plastik olduğu için hiç sulanması gerekmeyen yapay bir kaktüs, Yunan kabartmalarıyla süslü, yaldızlı madeni bir şemsiyelik, –Yılbaşı gecesi dışında– hiç yakılmayan kaloriferin radyatörünü gizleyen masanın üstünde kristal bir küre onu bekliyor ve birisini rahatsız edebilecek ışığı yakmadan bir iç gözle kendilerini görünür yapıyorlar. Pedro, şu anda bir işe yaramayan iki gözünü sıkı sıkı kaparken “Üçüncü göz” diye düşünüyor. Görünüşte ilgisiz ve gereksiz gibi gelen bu kasılma hareketi düşsel ekranına

apaydınlık yeni bir imge yansıtıyor. Dorita kendi odasında, ev sahibesinin başkasına değil, yalnızca bu bedene tahsis ettiği en iyi yatakta hafifçe kıvrılarak uzanmış uyuyordu. Vücudu (pek çok battaniye, çarşaf, gecelik, ve belki de manto olarak kullanılmış herhangi bir giysiye bürünmüş olduğu için alışıık gözler bile anlayamazdı) inanılmayacak kadar belirgin titreşimler algılayan bir üçüncü göz için net ve tam çizgilerle beliriyor. Üzerinde oturup kendisini beklediği sonsuza dek durmadan sallanan koltuğunda onu gerçekten bütünüyle, gerçekten yatarken, gerçekten serreserpe görüyor işte. Ev, bir mücevher kutusu gibi yoğun sessizliğini inatla sürdürüyor. Alacakaranlığın gözle görülmeyen ya da me-nekşe renkli kadifesi onu öylesine sarıyor ki bir pervaza ya da bir masaya çarptığı zaman belli belirsiz bir acı duyuyor ya da tan vaktinin yumuşacık örtüsünde bunlar ona cınlıyorlarmış gibi geliyor, ve aşırı uyarılmış beyninin kuruntularında ve anılarında, Pedro'nunkine koşut derin bir istekle onu bekliyor. Genç kızın imgesi stereoskopik bir görüntüyle ikiye bölünmüş gibi geliyor; tünellerden birisinde hemen hemen belirsiz bir konuşmanın akışı içinde sessizlik, annelerin anlamlı sözcükleri ve sürekli biri çıkarılan, biri giyilen ve hep çiçek açan bedeninin bütün çizgilerini gösteren canlı renkte sabahlıklar uzanıyor; öteki tünelde hiç görmediği şeyin hareketsiz imgesi var yalnızca, tomurcuk biçiminde, aslına uygun örnekleriyle cırılçıplak bedeni. Her zaman erotik olan tüm dünya yazınının üstüne, pembe tenli kadın tablolarındaki bilinmedik modelin üstüne yeni-dışavurumcu harmaninin cırpınmalarının üstüne, terleyen madamın tıkız yuvarlaklığından sonra, kendini düşlere kaptırmış orospunun son bakışından sonra bu vücudun çağrısı, sessiz bir siren sesi gibi cınlıyor. Aşk mı bu? Acaba aşk aceleye gelmiş bir anlamlar dizisi midir? Yoksa aşk, simgesel bir varlığın çevresinde dünyanın birleşmesi midir? Yoksa aşk, kendi başına hiçbir anlamı olmayan, bu yüzden de inatla kendi var oluşumuzun kaypak örtüsüyle cisimleştirmeye çalıştığımız başka bir gerçeği cırılçıplak gözler önüne sermek için bireyselini yok edilmesi midir?

Hayır. Aşk bu değil. Aşkın bu olmadığını biliyor. Bütün bu kaba ve üstüste gelen gece olayı ile birlikte, bütün bu tanıdık eşyaların ve sıcak ortamın büyüğü ile birlikte bütün bu şarabın verdiği sarhoşluk ve tatmin olmamış erotizmle birlikte, estetik, müstehcen bir yücelikle donanmış seks organlarını güzel gösteren bitkilerin utanmazlığı ile, çirkin olduğunu çok iyi bildiğimiz –biz hayvanların– en aşağılık ve en müstehcen şiirsel parçası iyi kötü idare ediyor. Daha önemli bir yaşam kurmak, daha uzağa gitme tasarısı, kentin, ülkenin, zamanın kıt görüşlü gerçeğine benzememek amacını şimdilik bir yana bırakıyor; o çok farklı ve yazgısına boyun eğen, edilgin sınıfların sulu fakat içi boş filiziyile hiçbir ilgisi yok. Bir genç kızın yalnızca incecik ve yumuşacık olduğu için girmedığı başka bir dünyada yaşıyor. Ucunda başka tür bir kadın bulunan, temel ve devrimsel taşkınlığın değil de, özgür ve kararlı bilinçliliğin önem kazandığı daha güç bir yol seçti. Bir sinek gibi yarı aralanmış bir çiçeğin içine düşüp bacakları orada yapışıp kalmamalı.

Bununla birlikte, dünyayı avcunun içine alan sağ eli bir bilimsanının çileli odasının kapısını açmaya çalışırken sol eli okşama zevki ile arzu edilen çeneği aralıyor.

Dorita, kuşkulu elleri vücudunun üstünde duyumsayınca biraz şaşırıyor. Bir an sarsıldıktan sonra fısıldıyor:

Sen misin?.. Sevgilim!

Pedro, Dorita'nın vücudunu sıcak bir karşılama gösteren başka bir vücuttan henüz ayırdedemeden gömülüyor. Fakat (her zaman, hatta sabaha karşı ne yaptığını bilmeyen bir sarhoşun iğfal ettiği saatte bile uyanık olan) kadının bilinçliliği, o vazgeçilmez, o temel soruya bir yanıt isterken duyuluyor:

"Beni seviyor musun?"

"Seni seviyorum", "Seni seviyorum", "Seni seviyorum", "Seni seviyorum." Pedro, bir yandan, kendinden de genç kızdan da çok ötelerde, ruhunun ışıklık, aydınlık, gizli bir köşesinden kendisinin değil de herhangi bir şeytanın onları baştan çıkardığını, terke-

dilmiş, yalnız ve robotlaşmış bir durumda iki bedenini, öylesine uzak, öylesine ilgisiz, öylesine yitik, erkek şeytanla dişi şeytan gibi birbirlerine sarılmalarını, çırpınmalarını seyrediyor, bu yüzden de Tanrının erkeklere bağışladığı o büyük zevkin kendisini kaplamadığını, yakıp kavurmadığını düşünüyor, bir yandan da dilinin bağı çözülmüş ağzından sözcükler döküldüğünü, sözler verdiğini duyumsuyordu; henüz vermesi kaçınılmaz olan, tut-saklıktan kurtulma akçesini ödemededen –kara bir köpeğe ekmek atar gibi– ruhunun en özgür parçasının bulunduğu küçücük bir alandan, sığındığı yerden, bir an için özgürlüğünü kurtarmak, ondan sonra da yere yığılmak için kendini savunuyordu. Kon-yanın, bütün ağzını tuzlu bir salyayla dolduran bulantısından kurtarıp onu acımasızca uykusundan uyandıran bir “gitmen gerek”le sona ermeyen bir düşün derinliklerini arayarak, büyük bir boşluğun içine düşüyor, bocalıyor ve yeniden dalıyor. Fakat Dorita’nın onu daha sorguya çekmesi gerekiyor. Sıcacık iki kolu-nu onun boynuna doluyor ve yineliyor:

“Beni her zaman sevecek misin?”

“Her zaman”, “Her zaman”, “Her zaman”, “Her zaman,” di-yor, tanıdık eşyalarla ve yaşlıların ahı gitmiş vahı kalmış beden-lerinden düzensiz aralıklarla soludukları havayı püskürttükleri yatak odalarının yarı açık kapılarından yayılan kokularla dopdo-lu koridorun karanlığına doğru sendelerken.

Yaşlı bir kadının yüreğinin ve beyninin kıvrımları. Tuzak. Artık eti et olmaktan çıkıp yalnızca tanımlanamaz bir madde olduğun-da yeniden bir numaracılığa dönen kadınlık. Açlıktan ölmemek için ya da pencerelerinin perdelerini açmak zorunda kalmamak için aracılık eden kadın aracıdır. Filanın dul karısı olarak yer sil-mek zorunda kalmamak için. Av. Satış ya da kira üzerinden av-dan sağlanan kâr. Adamı bütünüyle elde tutmak gerek, düşmüş bir kez, düştüğüne göre bir daha kaçamaz. Görevini yapacak. Uyumamakla ne iyi yaptı kadın. Yaşlı kadınların sert olmaları

gerek. Uyumaya gereksinimleri yok. Yorgunluğu dinlenmek-
ten ayırt edemiyorsan ne diye yorgun argın bedenle uyumak
istiyorsun. Henüz kemiklerinizin soğukluğu ulaşmayan keskin
kulaklarınızı niçin tıkamak istiyorsunuz. Hâlâ geceleri görme ve
bildiğini bildiğinizi ve gördüğünüzü bilen bir kimseye dik dik
bakınca korkutma olanağınız varsa, kırış kırış, morarmış kesecik-
lerle çevrelenmiş ve bir yığın et beni oluşmuş gözkapaklarınızı
neden kapatmak istiyorsunuz? Öylesine masum ki! Artık etleri,
hâlâ kendisinin olan kemiklerinin üstünde değil, evin en iyi ya-
tağının üstünde. Onun eti kuşaklar arasında büyük bir sıçrama
yaptı ve oraya kondu, kızda da olduğu gibi, şimdi kızın duyum-
sadığını duyumsamaya, düşleyebildiği fakat duyumsayamadığı-
nı anımsamaya hazır. Ve nihayet! Bu oğlan nankör köçeğe karşı
bir oç alma! Kalın gözlüklü, göbekli, kendisine sunulan malların
tadına bakan kurnaz çeşnicibaşı bankacıdan oç alınması! Ve ni-
hayet! Gül sen mezarında kibirli asker, Filipinli yerli kadınların
hovardası, tüylü yerli kadınların fotoğraflarının koleksiyoncusu,
karısının kanını zehirleyen adam, biricik kızının ve kendisini neg-
rita romuna vuran dul karısının namusu ile oynayan adam gül
sen! Sen gül, çünkü her şey yeni baştan kuruldu ve bir an için adı-
nın kaybolan yasallığı, özenli bir biçimde, imzalarla ve tanıklarla
kuşaktan kuşağa geçecek!

“İyi geceler!” dedi yaşlı kadın kısık bir sesle. “Saatten haberin
var mı?”

“Evet... ben... tamam, çok geç oldu. İyi geceler!” ve odanın
kapısını (istemedi) hızla kapadı, kızarmış, yüreği ağzında ve
kendi kendine kızmış bir durumda; ve yaşlı kadına karşı, bütün
dünyaya karşı, kendine karşı, keşfedilemeyen kanserler ve kendi-
sinin olmayan ama kendisine ait olan bir hareketin yapılmasıyla
bozulan bakirelikler arasında silikleşen bir geleceğe karşı çaresiz
bir utancın ağırlığını duyumsadı.

Kilidi çevirdi. İşte yalnızdı. Utku kazanan bir erkek sevinci
kapladı benliğini, ve bir duvarın tepesine tünemiş, oracıkta, aşağı-

bağlıydı kadın. Kafası –kesilmiş gibi– çarşafın kıvrımlarında dalgalanıyordu, öylesine güzeldi ki! Uyuyordu kadın. Her şey doğaldı onda. Sessiz sallanan koltuğunda beklemekteydi ve hiçbir şey onu şaşırtamazdı.

Yüzüne bir kez daha su serpti. Tan ağarırken çok hoş oluyordu bu su. Beynini rahatlatıyordu. Genleşen her şey yeniden büzülüyor. Sarhoşluk dağılıyor. Alın yeniden alın oluyor, ve artık saldıran koç-boynuz-silah olmaktan çıkıyor. Soğuk su. İlkel çareler: yaraya örümcek ağı, bacaklar arasına çarşaf, ısırığa tükrük, göğüs şişmesine yarılmış güvercin, beyin kanamasına sülük, bağırsak düğümlemesine müşhil.

Ruhu arıtan banyolar, vaftiz, bir arabada taşınan ve ırmak geçidinde düşen ölünün yeniden dirilmesi, Siloé pisini, Lourdes mağarasının gurultuları arasında Pott hastalığına yakalanmış küçük kambur kızın suya dalması, kurban kesme, büyük kurban putu altındaki kan banyosu, ölü olmayan bir denizden bir deniz kabuğuyla gelen Ürdün, bunun çok sevdiğim oğlum olduğunu açıklayan gaipten gelen ses, yağmur, yağmur. Ve yağmur yağmayan bu ülke. Su olmayan bu ülke. Viyadükte intihar eden kişi ancak Roma kiremitleri üzerine düştüğüne göre burada hangi ırmağa atılmalı. Viyadükte intihar eden, Katedralin olması gereken ve yalnızca sarayın görkemliliği görülen yerin çok yakınında. Tuzaga düşürülen sarhoşlar için viyadük. Ben de, arzudan kudurmuş, Muecas'ın fareleri gibi özenle ısıtılmış, orospuların okşadığı, yaşlı kadınların şımarttığı, deney hayvanları çalınmış, kanser deneylerini düşünen, fakat edebiyatçıların dostu, mütevazı bir pansiyonda yaşayan, fakat cumartesi geceleri için bunlar, bahçeler bağlar yapmaya başladıkları Toledo ve aşağı ovalardaki Mağripliler adına, insanın yüzyıllar, yüzyıllar boyunca tinsellikle, temiz havayla beslendiği bahçesiz, bağısız yeni ulusa, seçkin halka, mikropsuz kente bir düzen vermek için geldiklerinde Ortaçağın uzak gecesinden beri insanın ve halkların büyük iyiliği için, sorumluluklarımı yüklenmem –ailenin ve şimdiki statüko-

nun savunması esinlenen namuslu bir adam olarak– ve konmuş en iyi kuralları izleyerek her şeyi korumayı başarmam için, başkanın buyruğu üzerime farz oluncaya dek boynumda kenti ayağa kaldıran bir keseyle eli ayağı bağlanmış olan ben. Amin. Daha çok su, ağzımdaki izi silmek için daha çok su. Bir kez tertemiz gelince, pneuma üzerinde lokal uyuşmazlık göstermemesi, buyurma isteğini köreltmemesi, keçeleşmiş kafaları değiştirmemesi, fakat soluyan erkeklerin, her şeyi apaçık görerek, uzaklardaki genel valiliklerin devinimsiz ve hantal gövdelerine bir biçim verip, başarı kılıçlarını kaldırmayı, doğrultmayı sürdürmeleri için uzak sıradağlardan, parası ötelere terleyen adamlarca ödenmiş kanallarla getirilen su. Banyo yapılmayan, yalnızca içmeye yarayan su, bir sis gibi ya da yakın bir bulut gibi insanı çepeçevre sarmayan ama bedeninin ince gözeneklerinden giren, şişirmeden tıkanıklığı gideren, cildi kalınlaştırmayan, kuraklık imparatorluğunun oldukça keskin, sert yüzünü ağırlaştırmayan su.

Ve kendisi de çok uzaklara uçması gereken bir kartal gibi bu suyu içiyordu.

O gece özellikle olaylarla dolu bir gece olmalıydı. Şamatalı havasını bulaştırarak pazar gününün erken saatlerine dek uzayan uzatmalı bir cumartesiydi. Pedro'nun uykuyla henüz yıldızı barışmamıştı, yaldızlı aynada Kastilya suyu ile serinlemiş yüzüne bakıp duruyordu. İşbilir gece bekçisi ana kapıyı açtıktan sonra daire kapısına hızlı hızlı vuruk belki o, hâlâ giyinik olarak, hizmetçi kızın araladığı yatağa kendisini atmıştı, belki de cıvılcıplaktı; bir yandan berbat tadın verdiği bulantıyla uğraşıp duruyor, bir yandan da Dorita'yı ve Dorita'nın görmekten çok dokunduğu vücudunu düşünüyordu. Bu hengâme son bulunca evsahibesi peşinde hizmetçi ile, yazgının Pedro'ya hazırlamış olduğu serüvenler daha sona ermediğinden olacak, yeniden gecenin günahkâr kucağında yitip gitmeye yolladığı haberciyi onun yanına soktu. Bu görevi yapmak zorunda olan ve değişik engelleri –mesafe, alı-

şılmadık saat, kapalı kapılar, sakınganlık ve kadınsı çekingenlik–aşmak için gerekli ivedi damgasını görevine vurmaya bilmiş olan ve yorgunluğunun sığındığı içtenlikle sert bir biçimde içeri dalan haberci, Muecas’tan başkası değildi. Muecas, sesine tumturaklı bir eda vererek ve yüz kaslarını akıl almaz mimiklerle oynatarak, dostluğun, genelevin, sarhoşluğun ve aşkın zaman zaman ortadan kaldırdığı *Don*’ları yeniden kullandığı bir anda “Don Pedro, Tanrı aşkına Don Pedro!” çığlıklarını ulaştırıyordu ona.

Ve Muecas’ın suratında belirgin çizgilerle somutlaşan korku, evlenme çağındaki iki kızından birisinin sağlığını, daha doğrusu tehlikede olan yaşamını kurtarmak için çırpınan bir babanın korkusuydu, çeşitli mekanik taşıtlara başvurarak, önce bir komşunun paslanmış velosipeti ile, sonra da bunun bir ölüm-kalım sorunu olduğuna inandırdığı, garajında pinekleyen bir taksiye atlayarak, hiç vakit yitirmeden koşup gelmişti.

Çünkü bu yeni karşılaşmanın nedeni (kesinlikle ikinci bir fırsat değildi, özel bir nedendi bu) bilgin, iyiliksever ve koruyucu Don Pedro’nun sevecen elinin, Muecas’ın kişiliğinde somutlaşan sefalet ve Toledolu iki kızın belli başlı üyeleri olduğu ailesine sevgiyle uzanmış olması idi. Ve daha önce sözü edilen eli açık Don Pedro’nun bu genç kızların doğal ısıları sayesinde başardıkları fare üretimine karşı gösterdiği ilgi, araştırma yapmaya uygun laboratuvarlarda yetiştirilen ırkların fiziksel sağlıklarının kuşkusuz onun dürüst ve cömert ilgisini çekeceğinin güvencesi idi.

Fakat Muecas’ın böylesine önemli bir adamı, yatağından, oturduğu zengin evinden çıkarma, ve sosyetenin bu bölgelerdeki az çok bildiği gelenek ve göreneklerine göre tümüyle pek doğal olan, cesaretini küçümseyici bir bakış fırlatarak cezalandıracak ondan daha az rahatsız olmayan saygıdeğer hanım arkadaşlarından ayırma biçimindeki hiç de küçümselemeyecek bir sorumluluğu omuzlarına almaya karar vermesinin nedeni, ihtiyarlığının iki alçakgönüllü tesellisinden büyüğüne acı çektiren kan kaybının alışılmışın üzerinde ve tehlike çanlarını çalacak ölçüde bolluğundan

başka bir şey değildi; zaten yaşam suyunun eksikliği yüzünden sararmış solmuş olan kızda renk diye bir şey kalmamıştı ve titreyip duruyordu; aile içindeki öteki kadınların, yanaklarına soğuk kompres yapmak, Aziz Antonio'nun okunmuş ipleriyle bağlamak, şakaklarına yeni kesilmiş patates dilimleri yapıştırmak, ilkelce dövülerek çıkarılmış kereviz suyu içirmek, kan bağlayıcı adamın ellerini üstüste koyması biçiminde özetlenecek olan büyü ve batıl türden eylemler, bol bol çeşitli dualar okumalar gibi bilimsellikten uzak akıl almaz tedavi yolları ile ayakta durabiliyordu.

Çok sınırlı coğrafi bir alanda sağlık memurlarının, ebelerin, ve öteki sağlık görevlilerinin, berberler gibi değişik mesleklerde uzmanlaşmış insanların –hatta bir uzman hekim bulunan mahallelerde bile– ölümcül olmayan pek çok hastalığı, hastanın yüzünde gördüğü durumun ciddiyetine göre başarı ile tedavi eden doğuştan (ya da doğal) bilim adamlarının bulunacağı varsayılıyordu; ve böylece oracıkta bulunan, kuşkusuz iç salgı bezlerinin boşluklarını bile aydınlatan onun gibi iyi bir araştırmacı dururken, ışıktan nasibini alamamış bu profesyonellere koşmaları yüzünden, onu hastalarına bağlayan sevgi ve ilgi bağları iş yapamaz bir duruma düşürüyordu, o da naylon çoraplarını çekerek henüz keşfedilmemiş Nausikaa'ya doğru gece gezintilerini yapmak için can atıyordu.

Zaman faktörünün gözden ırak tutulamayacak olan önemi ve evde bulunan yalnızca iki çarşafı kıpkırmızı yapan kan aktıkça, zavallı kızın son umudunun da gittikçe tehlikeye düştüğü hesaba katılırsa, savurgan topluluğun, kendi çocuklarından en yoksullarına verdiği acil servislere, o ilk yardım kurumlarına, genel hastanelerin ya da başka kurumların nöbetçi bölümlerine kızı götürmek akıllıca bir iş olurdu; ama bu gibi yerlerde genellikle stajyer hekim olup da daha sonra tarınmış bisturi ve iğne ustası kesilecek olan orospu çocuklarının şimdilik –ve özellikle cumartesi gecesi– deneyimsiz olduklarını bilen Muecas, kan kaybının uzamasının ve yukarıda adları geçen kurumlardaki özenle steri-

lize edilmiş ameliyathanelere oranla buranın mikroptan daha az arındırılmış olmasının yaratacağı sakıncaları hiçbir güçlük çekmeden yenebilecek olan Don Pedro'nun uzman ellerini yeğlemek konusunda hiç duraksamadı.

Fakat Don Pedro, bu seçimin bir yanlışlık sonucu ya da bir kurnazlık işi olduğunu düşünebilirdi, çünkü henüz son aşamasına ulaşamamış gelecekteki bir bilimin yapımcısı olarak, kenar mahalle insanlarına doğrudan doğruya yardımda bulunmak gibi aşağılık işlerle –kuşkusuz bu gerçektir– uğraşmak zorunda değildi; iyi ve kötü yanlarını göz önüne almalı, bir yanda hayırsız baba, efendisini aşağılayan uşak, haklı kızgınlığının nedeni, buna karşılık şaşkın babanın yazgısının dümenini beceriksiz olduğu ölçüde kirli ellerine almak istediği ölümle pençeleşen çocuğun yeni doğmuşçasına masumiyetini düşünerek, layık olmadığı bir sevinçle ya da Hristiyanlık aşkıyla, belki de cömert doğasının özenciyle iyi yürekli davranır ve henüz soğumamış vücudunun şu saatte içinde yüzdüğü kan deryasına doğru yönelirdi.

Bu yüzdendir ki, o iğrenç, sefil Muecas, mahvolmak pahasına da olsa, dünya kadar para ödeyerek, ta Okyanusun öteki yakasından gelen pahalı benzini yakıp duran, motoru tıslayan bu hurda takayı sağlamayı başarmış ve bu krallara layık konağın kapısına dayanmıştı; yanında mutsuz babanın bizzat okkalı bir rüşvet verdiği gece bekçisi ve gecenin bu ilerlemiş saatine karşın, her zaman, her yere burnunu sokmaya hazır iki üç meraklı vardı, bunlar arasında yakışık almayan ve hatta iyice işin tadını kaçıran, bakanların gözlerine beyaz bir leke gibi batan, evine dönmekte olan bir fırıncı çırağı da vardı, ama ne yaparsınız, insanlar böyleydi işte.

Don Pedro'nun korktuğu şeyse, ameliyat aletlerinin, dikiş ve pansuman için gerekli gereçlerin yeterince bulunmamasıydı, ama bir engel sayılamazdı bu, uzaktan akrabası –bilime kuramsal yakınlığıyla ailenin övüncü olan– sevgili Amador'a bir telefon sallamak onu seferber etmeye yeterdi; bu saatte, inançla dolu olarak, bir an önce Enstitüye ulaşmak için Madrid'in gece batakhaneleri-

ni arşınıyor olmalıydı, Enstitünün anahtarı elindeydi, köpeklerde ve bilime yardımcı olan öteki büyükbaş hayvanlarda kullanılmaya göre yapılmış, ama kolayca ve kuşkuyla yer olmadan, şimdi cesareti yüzünden bir kez daha özür dileyen aşağılık Muecas'ın iğrenç dölüne de uygulanabilecek gerekli gereçleri elinde bulundurmak ayrıcalığı vardı onun.

Don Pedro'nun yaptığı hazırlıklar ve davranışları her şeye hazır olduğunu ortaya koyduğundan, dünyadaki en büyük acıya son vermek üzere, kızının acı çektiği yatağına doğru giden Muecas'ın adımlarını izlerken, gönül borcu dolu baba ve coşkulu köle olarak: Tanrım, kurtarıcım, binlerce kez şükürler olsun sana! ve arkasından: Tanrı seni kutsasın, senden razı olsun! diye çığlıklar atarak, tozlu kasketini havaya fırlatmaktan başka yapacak bir iş kalmıyordu ona.

Fişek, şeytanla buluşma yalnızca Sanmarcos, Reina, Villarosa, Tudescos ya da Echegaray sokaklarında değil de, daha pek çok yerde olmuş gibi bütün gece dolaşıp durmuştu; kenar mahallelerin en uzak bölgelerine, öylesine yoksul yerlere dek uzanmıştı ki, bir yığın mahallelinin cepleri karıştırılsa bir telefon jetonu parası bir araya gelmezdi ve oralarda gece ve gündüz yapılacak eylemleri, yıkma içgüdüsünden çok açlık belirliyordu. Sözüm ona yol denen patikada, pusu kurup gizlenmiş, onun bildiği yere doğru –lanet olsun!– yönelmişe benzeyen –lanet olsun!– bütün gölgelerin –lanet olsun!– geçişine bakıyordu ve orada neler döndüğünü biliyordu: kendi tekeline almak istediği bir marşandiz işi. Fakat ne yazık ki aklından geçenlerden emin değildi, ve sözde içki içilen bir yere girdi, anasonlu bir içkiyle ya da *cazalla* ile kendine geldi ve birkaç kuruşunu içkiyle bitirdikten sonra, smokin yerine yakası siyah kürklü kadife ceket giymiş, garsonluk yapan gence “Muecas'ların evinde neler dönüyor?” diye sordu. “Bir dolaplar çeviriyorlar” diye yanıtladı ceketli adam. “Az önce geçti o.” “O” dediğinin kim olduğunu sormadı, fakat şişko karısı kendi

kendine bir şeyler mırıldanarak ya da kadınları dinleyen tanrıya bir şeyler fısıldayarak çıktığı ve kim olduğunu seçemediği başka bir karanlık dedikoducu kadınla döndüğü zaman siniri tepesine çıktı, ve sonra başka bir şişman kadın geldi ve başka kimseyi alamayacak kadar küçük olan kulübeye doluştular, fareden çok insan olmalıydı şimdi orada. “Artık tepemin tasını arttırıyor bunlar” dedi Fişek sözde garsona. “Şimdi onları konuştururum ben.” “Bırak onları, ne halleri varsa görsünler” dedi içki sunucu. “Senin umurunda mı?” “Ne bu ne başka birisi ağzıma etsin, istemem.” “Boş ver aldırma.” “Kafamı kızdırmaya başlıyor bu iş.” “Florita hiç de senin değil.” “Ne bu ne başkası. Bana bunu yapacak biri anasından doğmadı henüz.”

Dükânın kapanma saati gelmişti ve belediye yönetmeliklerine uymak için değil de günün yorgunluğundan, adam, tezgâh görevi yapan tahta bir sandığa on şişeyi, altı bardağı ve likör kadehini yerleştirdi ve o cılız ampulü söndüreceğini haber verdi: “Bütün kazancım elektriğe gidiyor.” Fişek, üzerine kan kırmızısı boya ile TAVERNA yazılmış camekânlı kapıya gözlerini dikmiş bakarken sakın bir biçimde “Bırak onu” dedi, sözlerinde ricadan çok kesin bir emir havası vardı.

Çok daha sonra patika yolunu tutan Fişek, bir eliyle kasap bıçağına dokunurken öteki eli üşümüş erkeklik organıyla oynayarak dolaşıyordu. “Artık tepemi attırıyorlar benim” ve “Daha anasından doğmadı henüz” ve “Bir zıvanadan çıkarsam, kabak gibi oyarım adamı” ve “Alacağı olsun ibnelerin” ve “Muecas hergeslesini takmam ben” ve “Yoktur benim ayarım, ben adama kayarım” ve “Anasının örekesine ettiğim” ve “Babasının mezarına ettiğim.” Ve korkunç küfürler savuruyor, içindekileri kusuyor ve Florita’nın yumuşacık teninin görüntülerini sayıp döküyordu, ve hoş kızdı, kızın nasıl olduğunu iyi biliyordu o; anasından yeni doğmuş gibi lekesiz. İnce, beyefendi elleriyle yokladığı için onun nasıl olduğunu, ne denli yumuşacık olduğunu iyi biliyor-

du; iş görmekten elleri kırış kırış ve beton gibi sert değildi onun. Mıncıklamanın birini bitirip birine başlarken kızı baştan aşağı dikizliyordu ve onu yeterince tanımamış bile olsa, tam bir erkek, gerçek bir erkek olduğu için, neden bir başkası için çalıştığını bilmiyordu. Zembereğini kuruyor, ve orasını burasını elliyordu. "Bu balonu patlatanı dimdik bulacaklar, kıvrırma yok, ayarlama-ya çalışanlar hamile bıraktı onu, Fişek değildi bu, ama üstüne yıkmayı beceremeyecekler, ve içerde yapışıp kalan piçkurusu bana benzemeyecek bile."

Ortalık henüz zifiri karanlıktı, ama sağdaki, günahları daha iyi çırılçıplak ortaya koymak için fosforlaşan, kentin kustuğu, bir sarhoşun alkol kokan nefesini andıran bir ışıkla savaşıyor, solda, uzaklardaki küçük bir aydınlıkta sabahın gülü belirliyordu. Hava öylesine berrak, öylesine temizdi ki insanın içine süzülüyor, burnun deliklerini, burnun gerilerini gıdıklıyordu. Fakat bir erkek için bu hava bir dosttur ve sisin dağılmasını, çıtırdayanın parlamasını beklerken ağzı kapalı, dudakları sıkılmış, kaşları aşağıya devrilmiş olarak onu içine çekmesi yeter.

Son zamanlarda ameliyathaneleri altıgen, hatta (yardımcı personelin hareketini ve istenilen her an gerekli gereçlerin taşınmasını kolaylaştıran) daire biçiminde inşa etmeyi yeğleyen İsviçreli sağlık tesisi mimarlarının görüşlerinin tersine, Florita'nın yattığı yer dikdörtgen gibi ya da kenarlarından birisi düz, boyu eninden uzun bir biçimdeydi ve uzun kenarlarından birinin boyunca tavanı alçalıyordu. Doğurmak üzere olan kadın bir nikel masadan ya da hemen hemen bütün meslekten olanların yeğledikleri jinekolojik pozisyon için en uygun olan, kalçaların dayanacağı destekli, paslanmaz çelik bir masadan değil de, Galiçya çamından çekmeceleri olan, bir zamanlar Valencia bölgesinden limon taşımada kullanılmış olan ve daha sonra yatak görevi yapacak biçime sokulmuş madeni bir somyadan, ve bol bol akan kendi kanı ile boyanmış örtülerden yararlanıyordu. Eterden ve bioksit

dö nitrojen kokusundan daha hoş olan toz ve hayvan otlatılan orman kokusu yayan asetilenli iki kollu pürmüz lambası iyi iş görüyordu ve (ne yazık ki ağız maskesi ile donatılmamış) davetsiz misafirlerin girişinin yarattığı titreşime karşın odayı yeteri kadar aydınlatıyordu. Sağlıklı ve üstelik Toledolu bir kadın söz konusu olduğu için, her zaman zararlı olan ve hastayı kendinden geçiren her türlü anestezi gereksiz görüldü ve bu noktada bugünkü modern cerrahlik kuralları uygulandı, refleksoloji, öneğitim, apı-şarası kaslarının gevşemesi için yapılan egzersizler ve güç anlarda çenelerin kasılması sayesinde zaman zaman ağrısız, çok hoş çığlıklara tanık olundu. Muecas'ın yontulmamış kızı (kaba saba olmaktan uzak hafif iççekmeler yerine) ameliyata yardım eden çok sayıda seyircinin gerekli soğukkanlılıklarını yitirmelerine neden olan garip sözcükler çıkararak böğürüyordu. Bu seyirciler değişik ölçütlere göre şöyle sınıflandırılabilirdi: "aileden olanlar ve olmayanlar", "kürtaj uzmanları ve bu alanda uzman olmayanlar", "Toledo yaylasından gelen komşular ve İspanya bozkırının başka bölgelerinden gelen göçmenler", "ahlak kurallarına uygun insanlar ve yaşamın bu olduğunu anlayan kinikler", "karanlık bir dayanışmanın bir araya getirdiği kadınlar ve hastanın göğüslerini görmek için kaçamak bir umut beslemekte birleşen erkekler", ve nihayet bu ikiye ayırmaları bir sonuca bağlamak için ekleyelim: "Florita'nın babasının baba-dede olmak üzere olduğunu bilenler ve gün gibi ortada olan bu gerçekten yalnızca kuşkulanırlar."

Genç kız, rahmin içindekinin dışarı atılmasını kolaylaştırmaya daha çok elverişli olan yukarıda anlatılan durum yerine şiltenin üstünde yan dönmüş, kıvrılmış yatıyordu. İğnenin büyüğü ile yapılan ameliyatın memnun edici olmayan başlangıcından beri akıp giden yaşamsal sıvıyı saatler boyunca kaybetmesi arttıkça, anlamlı çığlıkları da daha kısıklaşıyordu. Bu büyü ya iğnenin yolunu şaşırtmış olmalıydı ya da çok fazla kullanılmış olması yüzünden pek çok kez kanıtlanmış etkisini kaybetmişti. Hastanın çok genç olmasının kendi dokularına olduğu kadar ürettiklerine de

normalin üzerinde bir dayanıklılık, bir elastikiyet veriyor olması da olasıydı. Ya da başka durumlarda kadının çektiği acılardan kurtulması için yeterli olan rahmin kasılması, bu kez kan kaybeden damarların genişlemesine ve aralıklı çığlıklarından belli olan ritmik acılar durmasına yarıyordu yalnızca. Sorun şu ki üzücü ve hatta belki biraz da utanç verici olan büyü her çeşit tedavi etkisini yadsıyordu ve XVII. yüzyılın tanınmış doktorunun belirttiği gibi yalnızca doğanın seyrini izlemesi gerekiyor olmalıydı. Bu çağrının yöneldiği canlı varlıklar, kuşkusuz taşkın olduğu kadar şiddetli de olan bu seyri izleyerek, pek çok olgular yaratmışlardı. Bu sözlere ve büyüye sığınmadan önce büyücü, en çok salık verilen önlemlerle iğnenin tahrip edici etkisini tamamlamak istemişti. Şişko karısını kızının karnının üstüne oturttu, böylece hem yoğun bir genel çekimin hem de utanmanın gereklerini yerine getirdiğini sanıyordu; göbeğinden itibaren kızın ince belini sardı, ipin düğümlerini kızın iri kalçalarına indikçe daha kuvvetlice sararak sıkı sıkı bağladı; kalça kemiklerinin ucundaki deriyi kaldıran ipi çıkardıktan sonra bütün dışkı ve idrar boşalınca dek iki eliyle yukarıdan aşağıya doğru var gücüyle hızlı hareketlerle söz konusu bölgeye masaj yaptı; yarı anne-yarı kızın damağını (kuşkusuz hafifçe) ıslatan, içeriği gizli, çok sıcak şerbetler yaptı; karnın üzerine soğuk su, baldırlarının alt kısmına da bir parça hardalla kaynar su döktü; ve kan ter içinde fakat henüz yenilgiyi kabul etmemiş olarak, çıkarılması tamamiyle olanaksız gibi geleni eliyle çıkaracağını açıkladı ve bunun üzerine Muecas'ın uzak bir kurtarıcıya doğru yönelmesi, ve tehlikesiz bir hareketsizlikle ve canlı varlıkları afsunlamakla yetinmesini sağlayan –o zamana dek görülmeyen– eşinin kızmasına neden oldu.

Tersine, kadın, kızının bacaklarının arasına kokusuyla bebTersine, kadın, kızının bacaklarının arasına kokusuyla bebeği kendine çekecek olan yeşil bir rezene buketi konmasını istedi. Fakat az sonra yeşil buket kokusunu yitirdi ya da çekip alındı, belki de bu denli küçük olunca koku fark edilmiyor. Gençliğinde kilise ko-

rosunda çalışan –kendi söylediğine göre, fakat kesinlikle doğru değildi– ve bu duanın yalnızca dış ağırlarının azalmasına yaradığını –yaşının ilerlemiş olması yüzünden– anımsamayan yaşlı bir kadının ezbere bildiği uzun bir duayı, sonra da Azize Apolonia dualarını okumasına da izin verildi. Animist koşulların belirgin özelliklerini taşıyan bu ilkel tıp kalıntılarının dışında kalan tedavi etkinlikleri, etkin-ci-deneyci tipteki bir avcı ve hayvan yetiştirici Weltanschauung’unu* sergiliyordu, bu da barakanın hayvanlarla insanların içiçe yaşadığı havasına çok iyi uyuyordu. Bu başarısızlık, yalnızca az rastlanan bir yazgıya yüklenebilir, fakat Kuzey Amerika’nın gelişmiş kentlerinin övüncesi olan en modern hastanelerde de kimi zaman böylesine acı veren ve kuşkulu ölüm olayları olmuyor muydu acaba? Evet, oralarda da duralüminyum ve kobalt ışınları altında, önceden kendilerine (ve sevgili annelerine) bir anlık bir iş diye güvence verilen küçük kızlar ölüp duruyorlar.

Don Pedro gelince, yer boşaldıktan sonra, deney farelerinin kuluçka makinası olan genç kızın uğradığı apaçık belli olan hemoraji durumuna bir tanım koymaya çalıştı. Yol boyunca, hayvanlarla içli dışlı yaşamak yüzünden bulaşıcı bir virüsün söz konusu olabileceği düşüncesi kafasını karıştırmıştı ve kendi kızlarının ve onların diriksel ısılarının pahasına deney farelerini üretme işini sürdürme biçimi dolayısıyla üretici beyefendiyi dostça azarlamıştı. Fakat birdenbire olayların tuhaf gerçeğinin ayırdına vardı ve kara bir ışık saf beynini sarstı. Genç kızın kanı –bir kez daha– bir anda midesini bulandırdı. Beyni uyuştı ve korkuya kapıldı. Muecas’a “Allah belanı versin!” demek ya da “Bir ambulans çağır!” ya da boğa güreşçileri gibi “Kan nakli!” diyerek bağırarak için hiddetle arkaya döndü, fakat tam o sırada tecrübesizliğine karşın o anda çarçabuk görevini yerine getirmesini sağlayacak aletleri elinde sallayarak Amador içeri giriyordu. Hareketsiz yatan genç kızın üzerine eğildi. Artık bağırıyordu. Uyuyordu ya

* (Alm.) Dünya görüşü. (ç.n.)

da ölmüştü. Göğsünü açtı. Stetoskopu dayadı. Dişi fareciklerin ısıruk izleri ortaya çıktı. Belli belirsiz çarpıyordu kalbi. Stetoskopu topladı. Sessiz kalakaldı. Amador onun kulağına fısıldadı: “Kürtaj yapmak gerek.” Evet.

Önce kızı jinekolojik pozisyona uygun bir biçimde yatırmak, öngörüşlü doğanın sıkıştırdığı dölyatağının boynunu genişletmek ve en sonra da kaşığa benzer bir aletle gizli yuvayı temizlemek gerekiyor. Aletin bu dokularla teması, koparılıp alınan maddenin canlı olmayıp sert, odunsu ve kayalaşmış olduğunu göstermek istermiş gibi takur tukur bir gürültü çıkarıyor. Bu maddenin canlı olmaması her an ortaya çıkabilecek bir yaşam yokluğunun habercisi olabilirdi tedirgin Don Pedro’ya göre. Kanın durması, tedavinin bir başarısı olabileceği gibi damarlarda kan kalmamasının bir sonucu da olabilirdi. Çalışırken neredeyse ölmüş kızın yüzüne bakabilmeyi de isterdi. “Nabızı duyuluyor mu?” diye soruyordu Amador’a. Amador kızın elini kaldırıyor ve köpek ile fare yetiştiricisi dört iri parmağı, zayıf nahif ölünün bileğini tutuyordu. Hiç nabız atışı duymuyordu, fakat Don Pedro’nun çabalarını sürdürmesi için ihtiyatlı bir onaylama işareti veriyormuşçasına iyi şeyler isteyen koca kafasını eğdi ve kalın dudaklarını sarkıttı. “Fallop borusunun köşeleri,” diye yineledi Don Pedro, –bir zamanlar öğrendiği için–bu köşelerde canlı bir parçanın saklanabileceğini (anneninkiyle aynı olmayan bir parça) ve buradan kanama, enfeksiyon ve tehlikeli çürümeler yayılabileceğini biliyordu. Amador’un baş sallamasından daha çok güven veren bir içgüdü, böylesine bir titizliğin, yaşamın en ilk mağarası ile bulunduğu köşeleri bu denli dikkatle kazımanın pek bir yararı olmayacağını söylüyordu kendisine. Ölünün baldırları büyük taçyaprakları gibi sarkmıştı ve küçük çaptaki kanamalar bile son bulmuştu. “Nabızı atıyor mu?” “Devam edin, devam edin,” diye yanıtladı Amador yalan söylemeyi sürdürmeye cesaret edemeye edemeye. “Devam edin, az bir şey kaldı,” çünkü Amador, Don Pedro’nun bu geceyi anım-

sayacağı ilerdeki günlerde, aylarda ve yıllarda daha rahat olabileceğini ve mesleğin kurallarına göre hareket etmiş olduğunu düşüneneğini sanıyordu. Don Pedro, yumuşak ve kanlı mukozadan, ölünün canlılığının –hâlâ varsa– kaçıp gidebileceği herhangi bir parça olup olmadığını bir parmağıyla usta hareketlerle anlamaya çabalıyordu. Zaman uzun ve ağır geçiyordu. Karın boşluğunun artık temiz olduğunu düşünerek karanlık iç yüzeyi kazımayı sürdürüyor ve aletin sertçe çıkardığı kırık dökük maddenin gıcirtısını dinleyerek eliyle bir şeyler duyuyordu. Ölü acı çekmiyordu ve artık kendisiyle hiç ilgisi olmayan çalışmaların yapılmasına uslu uslu izin veriyordu. İçindeki havayı atmosfere, kanı da dünyaya bıraktığı için (derslerini iyi öğrenmiş olmasına karşın) ilk kez böyle bir müdahalede bulunan biliminsanına pratik yapma olanağı sağlamak gibi önemsiz bir yararlılığa boyun eğiyordu. Pedro, Amador'un ciddi ciddi baş sallayışının amacını anlayarak ve "ikinci kez daha iyi yapacağım" ve "Zamanında bir kan nakli onu kurtarabilirdi," gibisinden düşünceleri kendi kendisine bile itiraf etmekten çekinmesinin bilincindeydi ve otomatik olarak kürtaşı sürdürüyordu ve işi bitince fareler için ayrılan temiz gazlı bezle tamponladı, pansuman yaptı, ellerini yıkadı, vücudunu uygun bir biçimde düzeltti ve her şeyi görmüş olan şişko anneye döndü ve sonra da Amador'a baktı ve herkes, onun yüzünden bir işaret gelmesini, suratının allak bullak olmasını, aleti yere fırlatmasına ya da ağlayarak kadınların acılı korosunu başlatacak olan bir küfür savurmasını bekliyordu.

Bütün açıkyürekliliğiyle söylediği ilk şey, "Ben geldiğimde zaten ölmüştü," oldu ve utançtan kıpkırmızı kesildi, çünkü bu sözler annenin kinini sakinleştirmek için söylenmiş bir özür dilemeden başka bir şey değildi. Kin beslemek için doğmamış olan kadın bağırmağa başlamadan önce, ölmüş kızının üstüne kapanmadan ve meme verdiği günlerden beri –küçücük bir kızken– hiç öpmediği, büyük bir olasılıkla kendi sütünün özel tadını alan o dudakları öpmeden önce ve evinin efendisi olmasına karşın bu-

gün pençelemesine izin vereceği, yarın ise yere tutturulmuş demir bir halka gibi ezip geçeceği karısına ses çıkarmayan yanındaki adama vurmadan önce “Siz elinizden geleni yaptınız” diye onu teselli etmeye çalıştı.

Anne haykırmaya başlayınca bütün ağıtçılar da hep birlikte yaygarayı bastılar. Vakitsiz ölümlere önceden hazırlıklıymış gibi ağıtçılar, siyah giysileriyle olabildiğince çok sayıda (pek de çok değillerdi) ölünün bulunduğu odaya akın ettiler.

“Beceriksiz!” diye haykırdı birisi operatörün önünde, yüzüne tükürecekmiş gibi, kasılmış ellerini havaya kaldırıp, tam bir tokat indirecekken şiddetle kendi yüzüne vurarak. “Küçücük çiçeğime ne yaptın sen?”

“Bak hele! Nasıl da melek gibi!” dedi giysisinin kolları çemrenmiş bir kadın; belki de önceden büyü işlerine katıldığı için bu sanat yapıtının meydana gelmesine yardım etmiş olduğuna inanıyor olabilirdi.

Gerçekten de zavallı genç kız ergenlik yaşının tombulluğunu ve dengesiz beslenmenin neden olduğu aşırı kiloları atınca güzelleşmişti.

“Sanki uyuyor gibi, öyle kalakalmış...”

Muecas'ı tırmaladıktan ve söylemesi gereken şeyleri doktora söyledikten sonra ister istemez büyük bir umutsuzluğa kapılan annenin açık ağzından bir hıçkırık gibi taşan, bitip tükenmeyen “Kızım”, “Kızım”, “Kızım”, “Kızım”, “Kızım” nakaratı bu yorumları silip süpürüyordu.

Muecas, her zamanki bilmiş ve sakin haliyle meraklıların giriş ve çıkışlarını düzene koyuyordu ve daha rahat girip çıkmaları için seyir alanını aydınlatan lambalardan birisini çıkardı ve barakanın girişine yerleştirdi. Kalan lamba kendisine az görüldüğü için cenaze töreninin şerefine halel gelmesin, eksik bir şey kalmasın diye iki pürmüz lambası daha yakıtı. Az sonra binbir özenle üretilen farelerin kafes-saraylarını yerlerinden çıkardı ve seher

vaktinin serinliğı yüzünden güç bir gebeliğın gecikmesine neden olabileceğine aldırmadan bir bir kötü havaya bıraktı onları.

Çenesi düşük kadınlar stratejik mevkilere geçtiler, yere çömelip güç işitilebilir dualar mırıldanurlarken kolları çemrenmiş kadınla çöp gibi ince bir başkası ölüyü giydirip kuşatıyorlardı.

Pedro ile Amador ölüme hiçbir çare olmadığının ve bir kez olup bittikten sonra –ölümden sonra– ve olayların seyrinin bir düzen içinde geçmesi için gerekli önlemleri almanın yeteceğinin bir kez daha ayırımına vararak, olup bitenlere biraz bozulmuş, biraz şaşırmış bakıyorlardı. Fakat Pedro ve Amador için ölüm acı olmaktan ya da yapılacak düzenlemelerden de başka bir şeydi, teknik bir sorundu. Pedro kuşkulu bir anlam taşıyan madeni bir parçayı sıkı sıkı elinde tutarak orada duruyordu; Amador da ağzı yarı açık steril gazlı bez paketi ile oradaydı, annenin “Kızım”, “Kızım”, “Kızım” sözcükleri bir motorun ya da bir şelalenin biraz sonra işitilmez olan sürekli uğuldamasına dönüşmüştü ve mutsuz kız, yassılmış konserve kutuları ve inşaatlardan çalınmış tahtalar arasındaki alan ya da sokak görevi gören kuşkulu yerlere doğru yola çıkarıldığı zaman bu ses pek duyulmaz oldu. Muecas, Pedro’nun yüzüne bakmıyordu ve hatta “Siz elinizden geleni yaptınız” bile diyemedi (oysaki bunu karısından daha iyi becerebilirdi). Buna karşılık ölenin küçük kızkardeşi duraksamadan babasına bakıyor, sanki her türlü kötülükten korumak istermişçesine iki elini karnının üstünde sıkıyordu. Ağlamıyordu. Bu denli bilinçlice yapılacak işleri düzenleyen babaya bakıyordu ve bu önlemleri bitirince de kızına emretti:

“Doktor Bey’e içecek bir şey getir.”

Kız, Pedro’nun içi yanıyormuş gibi içtiğı az şekerli acımtrak bir limonata getirdi.

“Bana da ver,” dedi Amador.

Kız da verdi.

Don Pedro çekip gitmemişti henüz, çünkü orada yapacağı bir şeyler olabileceğini hissetmişti. Bunun ne olduğunu da az sonra anımsadı.

“Kürtajı kim yaptı?” diye sordu Muecas’a.

“Ama doktor bey, siz gördünüz. Bizzat siz yaptınız...”

“Kim yaptı bunu?”

Dedikoducu kadınlar anlamlı bir biçimde baktılar Pedro’ya. Dualarını yarıda kestiler. Artık giydirilip kuşatılmış olan ölü de tartışmada hazır bulunuyordu. O zamana dek hareketsiz kalan, hiç yardım etmeyen, hatta ağlamayan iki üç adam sessizce oradan sıvıştılar ve gözden kayboldular.

“Kanaması başlamıştı,” dedi Muecas, “çünkü Tanrı böyle istemişti. Kimse ona elini sürmedi. Önce kanama az az başlamıştı ve gittikçe artarak ırmak gibi kan akmaya başladı. Bu konuda hiçbir şey bilmediğim için ben cahil, sizi aramaya gittim. Gittikçe fenalaşıyor gibi geldi bana. Ve zavallı kız kendini iyi hissetmediğini, dayanamaz olduğunu söyleyip duruyordu. Zavalılık kanlar içinde elimizden kayıp gidiyordu.”

Küçük kız Muecas’a duraksamadan bakıyordu; ağzını açmış, titrek dudakları arasından hızlı hızlı soluyordu. Bembeyazdı. Birdenbire gergin bir yüzle ileri atıldı.

“Sizsiniz! Sizsiniz! Sizsiniz baba! Sizsiniz onu!..”

Muecas’ın indirdiği tokat yere devirdi kızı, ağlamaya başladı. Uzun çılgınlıkları biraz sonra seçilmeyen iniltilere, çırpınmalara ve hummalı dayanılmaz bir sinir krizine dönüştü, bir yandan da giysilerini didikliyor, ısıyor, yırtıyor ve işiyordu; Muecas da bu canlı ve çırpınan yığına hızını alamadan neresine gelirse tekmeler indiriyordu.

Sonunda Don Pedro kırmızı lekeli nikel aleti bıraktı elinden ve bu gecenin kendisini içine gömdüğü çılgın olaylardan çok uzaklarda kalmak isteyerek uyumak, yalnız kalmak, kimsenin olmayacağı ve uyandığında her şeyin kendisine uzun, canlı, içki içmeye alışık olmayan insanlarda alkolün yarattığına benzer bir düş gibi geleceği sıcak bir yatağa girmek isteyerek yolunu yitirmiş gibi hızlı hızlı yürüyerek çıktı.

Gün ışıdı bile. Başka bir barakanın köşesinde, gözünün yaşı kurumuş, kovulmuş ana, kendisine benzer iki kadının yanın-

da, kesik kesik iniltisini sürekli yineleyerek ağlıyordu: “Kızım”, “Kızım”, “Kızım”, ve telaşla uzaklaşıp giden doktoru görmüyordu bile. Soğuk hava ve yeni yeni görünen ışık gözleri yakıyordu. Yaklaşan sabahın ışığında barakalar, henüz gizlenmiş güneşin gerçek ışıkları tüm çirkinliklerini ortaya çıkarıncaya dek birkaç dakikalığına geçici olarak bir sedef yansımasıyla güzelleşmiş gibi güleryüzlü görünüyordular. Karayolunun sonunda bir taksi bekliyordu onu. Bindi ve sertçe adresi söyledi. Ve barakanın eşiğindeki Amador ona boşuna:

“Don Pedro! Don Pedro! Rapor!..” diye bağırırken taksi hareket etmişti bile.

O sabah kesiksiz uyudu. Evsahipleri odanın çevresinde tam bir sessizlik ağı örmüşlerdi. Dorita da geç saatlere dek yatakta kaldı ve annesi olacak kadın kiliseye giderken ve belki de El Prado Gezisi’nde bir tur atarken ya da geçmiş onurlu günlerinden uzun uzun söz edeceği eski bir arkadaşı ile Retiro’daki bir barda vermut içerken anneanne, Pedro’nun girmiş olduğu yatak odasına dalarak torununun kulağına bir şeyler söylüyor ve onu konuşturuyordu, yeniden bir şeyler söylüyor ve birtakım öğütler veriyor, biraz gülümsüyor ve sonra ağlıyordu, fakat çok bilgiç kadınlara özgü ölçülülükle, yollarına ahlaksız, utanmaz, dansçılar ya da kendilerini Negrita romuna vurmuş ve çekiciliklerini akıllıca kullanmayı beceremeyen kadınlar çıkmaması koşuluyla tasarılarını iyi limanlara götürmekten umudunu kesmeyen erkeklerin rotasını yönlendirici basit güdülerin neler olduğunu bilen bir kadın olarak ağlıyordu.

Yemek saati gelince geveze ana eve döndü, bütün müşteriler de pansiyona dönmüşlerdi, kızarmış patateslerini ya da parasal durumları elveriyorsa kerevitlerini yedikten sonra yaşlı evsahibi kadın, gelecekte başarılarla dolu olacak mesleğini icra ederken gerekli gücü yeniden toplayabilmesi için acil bir ameliyat yapmak üzere gecenin geç saatlerinde çağrılan insanın uykusunun farkında olunmadan bölünmemesi amacıyla aile bireyleriyle hiz-

metçiler kadar, saygıdeğer müşterilerinin de pansiyonda dolaşırlarken ve konuşurlarken ölçülü davranmalı konusunda anlamlı direktifler verdi. Bunun için kadın, onun artık araştırmalara, laboratuvar çalışmalarına ve uzun uzun teorik incelemelerini geliştirmeye adanmış günlerine bir son vermesi gerektiğini, bu nankör işleri bırakıp yaşamda başarı elde etmek ve ayaklarına kapanıp onu paraya pula boğmak için kendisinden tek bir işaret bekleyen güzelim müşteriye kollarını açarak daha az yetenek isteyen işlere girmesi gerektiğini düşünüyordu. Bu sözleri, edilgen sınıfların hepsinin bir parça kendi koruyucuları olarak gördüğü bu genç adama başka yolun değil de bu yolun hazırlanmış olduğu konusundaki ortak inanışlarını ortaya koyan homurdanmalar, baş hareketleri ya da omuz silkişlerle dinleniyordu; taşra modasına uygun giysileriyle ve içinde kitap ve giysi dolu tahta bavulunu sürükleyerek pansiyonun kapısına geldiği günden beri – artık iyice gerilerde kalmıştı – genç adam dürüstlüğü, ciddiliğini ve iyi alışkanlıklarını bol bol kanıtlamıştı; daha sonra iyi niyetli evsahibesinin öğütleri sayesinde, kılığını kıyafetini de gelecekteki parlak mesleğine uyan yeni giysilerle değiştirmişti.

Fakat sofra toplandıktan ve yavaş yavaş yemek sonrası söyleşileri de bittikten sonra genç adamın uykusunun, metabolizması canlı ve oldukça hareketli bir varlık sergileyen genç bir bedenin kaçınılmaz beslenme gereksinmesini oldukça engellediğinin ayırımına varıldı ve tam, bir gereksinmenin giderilmesine tümüyle ara verilmeden aynı yatakta başka bir gereksinmenin karşılanabilmesi için hizmetçi kızın yiyecek dolu bir tepsiyle odaya yollanması görüşü ortaya atılmıştı ki, tanıdık, fakat henüz pek iyi bilinmeyen, Matías adında, şık giyinmiş ve arkadaşının yatak odasına dalmaya kalkan bir delikanlının gelmesiyle bu kararın gerçekleşmesi engellendi. Bu gencin –pansiyonun yüksek yöneticilerine göre– belki de ölmüş bir araştırmacı ve yeni doğmuş bir cerrahı kötü yola sürükleyecek biri olmasından kuşku duyulmasına karşın, Matías'ın iyi ütülenmiş giysisinin, ipek kravatının, şahane

saç traşının ve sesinin tonundaki kültürünü kanıtlayan kıvraklığın ve zengin söz dağarcığının ortaya koyduğu hoş, sosyetik havası, özel kolaylıklarla karşılanmasını engelleyemeyen belli başlı nedenler oldu; genç evlilerin balayı sarhoşluğu geçtikten sonra onlara gerekebilecek yüksek sosyeteye girme olasılığına bakılıyordu böylece; ve uygun toplumsal çevrede elverişli bir konum, henüz uyuyan fakat biraz sonra bir gece öncenin güçlüklerle dolu dünyasına götürülecek olan insanın usta ellerine teslim olmaya önceden karar vermiş, onu bekleyen müşterilerin –daha önce söylemiştik– onun lüks muayenehanesine akın akın gelmelerini kolaylaştırabilirdi.

Baskına karar verilince, bunu yapacak olanlar yatakodasının eşliğinde sırayla dizildiler; en başta üst dudağının kıvrımlarını büken belli belirsiz bir gülümsemeyle çok bilmiş büyük hanım; ikinci sırada arkadaşının öğleden sonrasını ve gecesinin ilk saatlerini meşgul etmek için hazırladığı planı ile Matías denen genç; üçüncü sırada pansiyon yönetimince kutsal sayılması gereken böyle bir izin gününde –pazar günü– çıkış saatini geciktirebilecek bir aykırılığa hoşgörülle bakılmasını çatık kaşlarıyla karşılayan hizmetçi kız. Daha kapıdan girerlerken duydukları alkol buharıyla karışık pis asit kokusu nelerle karşılaşacaklarını kestirmelerini sağladı; şaraplı kusmukla lekelenmiş yatak çarşafı, horul horul uyuyan ve kendi dışkısına bulanmış, atalarımızın bize miras bıraktıkları tanrısal değil de insansal koşulların acıklı bir imgesini sergileyen Tanrıya yakın bir melek.

“Zavallı! Üşütmüş olmalı!” diye açıkladı az sonra büyük hanım, “Hemen banyoyu hazırla.”

“O zaman sıcak suyum bitecek. Henüz bulaşıkları yıkamadım,” dedi hizmetçi kız.

“Karşılık verme.”

“Banyo yalnızca sabahları oluyor.”

“Sus dedim sana.”

“Saat kaçta çıkacağımı söyler misiniz bana?”

“Defol git ve bizi rahat bırak! Küçük hanım hazırlar.”

Bir işe yaramayan yiyeceklerle dolu tepsi iskemlenin üstünde kaldı. Pedro yavaş yavaş gerindi. Matías, bıyık altından gülüyordu. Yaşlı kadın düşündüklerini yapmak üzere gitti. Yaşam yeniden beylik seyrini alıyordu. Dorita, banyoyu doldurup sıcak suyla soğuk suyu karıştırarak her şeyi uyumlu bir vücut için ideal sıvıyı sağlayıp sağlayamadığını eliyle yoklarken, yaşlı kadın da, bir dolaptaki beyaz çarşaf yığınları arasından kendisinin arada bir kullandığı ve iri kabarcıklar çıkan solgun derisinde, solgun fakat henüz soğuğu ya da gıdıklamaları duyumsayabilen derisinde dolastıkça nostaljik bir zevk veren bir şişe mavi banyo tuzu çıkardı.

Fişek, baraka bölgeleri içindeki en perişan mahallede oturuyordu. Muecas'ın cenaze çıkan barakası yasal yollardan yapılmış ve onurlu göçmenin saygınlığına ne denli uygunsa Fişek'in barakası (daha doğrusu Fişek'in yaşlı annesinin barakası) kötü, biçimsiz bir virane, hatta bir in idi. Bu kuraldışı ve pis barakalar, öteki barakalardaki kutu gibi bir ev görüntüsünü vermeye bile zahmet etmiyor, tersine içinde oturanların yaşamlarıyla sıkı sıkıya bağlı olarak, bir saygınlık ya da özsaygı savında olmadan pis pis kokan birer delik olma özelliğine boyun eğiyorlardı. Bu geri kalmış barakalara hiç ulaşamayan tek lüks, hayvan yetiştiricisinin barakasında gördüğümüz gibi mutfak-yemek odası, oturma odası ve yatak odası-yüklük-kuluçka odası biçimde bölmelere ayrılma idi. Fişek'in oturduğu yer tek bir odadan ibaretti ve çalıntı eşyalar, özel bir bölüme değil de ya (aynı zamanda oturmaya yarayan) yuvarlak bir taşın altına gömülüyor ya da Retiro havuzuna atılıyordu. Bu mahallelerde oturan zavallıların ellerinde nitelsiz işçilerin ellerindeki nasırlar görülmezdi, ama bunlar sol ellerini de sağ elleri gibi kullanan ve ticari açıdan sömürülen bir cinsten pay alarak kıvrak ve kasılı vücutlarıyla çalım satmayı yeğlerlerdi. Bu amaçla baldırlarına iyice oturan fermuarlı pantolonlar giyiyorlar ve folklor ve ritim alanındaki derin bilgilerini ortaya koyuyorlar-

di. Fakat kentin kirli işleri arasında bir baltaya sap olacakları yaşı geçtiler mi yaşlılık onları en sefil bir sevimlilik kırıntısından bile yoksun bırakıyordu ve yalnızca (gelişme yolundaki toplumlar- da önlenmiş olan) dilencilik ya da pezevenklik yapmak, sabahın erken saatlerinin o içerdeki ve dışarıdaki soğuğunda, onları tümüyle yok olmaktan ve bedenlerini büzüşmekten kurtarabilirdi. Tırtıkçılar, tırnakçılar, yankesiciler, kapkaççılar, zarfçılar, soyguncular ya da dolandırıcılar gibi çok zengin olmuş insanlar değil de, daha yeni yeni gelişmeye başlayan fakat gerekli akıl düzeyinden ve karakter sağlamlığından yoksun oldukları için bütün yaşam boyu az gelişmiş olarak kalacak olan insanlar geliyorlardı buralara. Böylece bunlar, küfürler ve arada bir (kamyon yüklemek, boşaltmak, bir otele kömür taşımak gibi) olası ağır işler arasında harcanmış, hiçbir zaman bir yerde dikiş tutturamayan insanlardı ve kendilerini dışlayan toplumdan olduğu kadar, akla uygun onur kuralları, diller, hareketler ve geçici anayasa meclisleri uydurarak oluşan alt toplumlardan da kovulmuş olarak yaşamlarını sürdürüyorlardı. Buralarda kente doğru giden çingeneler görülürdü. Kenti fethettikleri zaman burada mola veriyorlar ve daha sonra saygılı denebilecek bir biçimde ilerliyorlar ve sokaklarda kaybolup gidiyorlardı. Daha sonra, kahvaltı bitince ekmek kırıntılarını silkeleyen bir insan gibi kent de bunları eteğinden silkeleyip attığı zaman yeniden yaşlı çingene kadınları görülürlerdi. Yüzleri, kendilerini bütünüyle yaşama vermesini bilmeyen, yavaş yavaş onları şifonlardan, fırfırlardan, şapkalardan, lame ve kadife giysilerden soyan yılların geçişini ışıktandırmayı (sanatın ışığı ve albenili malların gelişmesiyle) bilmeyen kadınlardan daha ustalıkla boyanmış olarak gelirlerdi.

İşte Fişek'in annesi yaşlılığının ve, oğlunun altına Yakışıklı'yı ve kimsenin bilmediği başkalarını hakladığı kamayı tıktığı, taşın üstüne çömelmişti. Oğlu ona ilençler yağdırarak bir ekmek parçası getirirdi, ayağa kalkamayan kadın da her zaman değişen ufak bir ganimeti getirmesini beklerdi: bir yüzük, bir saat, rastlantısal

olarak alın teriyle kazanılmış para, bir üzengi, ikinci kez elden düşmüş bir mal, oyuncak dikiş makinası, bir hizmetçi kızın satın almak için bütün yıl para biriktirdiği ve kıvrıkcık saçlı, esmer bir oğlanla dans etmeye giderken eline aldığı çantası. O evlenmemiş annenin çocuğu, yaşam ağacına çiçeklendiği sırada tırmanan o piç, bir sirkteki gülünç öyküler anlatmasını bilmeyen, kâğıt rondela arasındaki bir palyaço gibi, bütün sabah, taşlar arasında ölü evinden birinin çıkmasını beklemişti, bu evde kendisinin olan, kalbini büyük bir kinle dolduran özel bir şeye birinin elini sürdüğünü düşündüren çıgıklar duymuştu.

Amador, şişeler, gazlı bez kutuları ve acı yüklü olarak, bir kadının yakınlardaki kuyudan getirdiği su ile özenle yıkadığı aletlerin madeni şingirtısının eşliğinde çıkıyordu dışarı. Ölümünden çok, her şeyin bu denli sefil bir yerde bile olsa ve hatta bilmedikleri işe kalkışanların beceriksizliğine karşın her şeyin orada kalmasını sağlayacak olan raporu düşünüyordu. Muecas'la konuşmuştu ve rapor olmasa bile her şeyi yoluna koyabilecek bir yol bulmuşlardı. Fakat bunu bilen çok insan vardı ve Muecas, yargıç vekilini de konuşmak üzere çağırmıştı. Zorla konuşturacakları saat gelecek olursa söyleyebilecekleri şeyler hakkında yavaş yavaş anlaşılmaya varmak üzere alçak sesle konuşmaya başladılar. Anne ise düzenli iniltiler çıkarıp duruyordu ve ses tonuna alışacak kadar onunla uzun süre birlikte yaşamış olan Muecas için bile rahatsız edici bir sestti bu. Fakat kadın genellikle pek sessiz olmuştu her zaman ve Muecas Tajo vadisinde buğday tarlalarındaki ilk günlerinden beri sesinin böylesine tiz olduğunu anımsamıyordu. Bu yüzden onu, vaktiyle bir iyiliğini görmüş olan uzak kuzenlerinden birisinin oturdukları, meskûn yerlerden epeyce uzak bir yere yollamaya karar verdi. Küçük kızı sinir krizinden sonra öylesine derin bir uykuya dalmıştı ki tırmık yaralarına ve dayak izlerine karşın zararsız görünüyordu. Çocuklardan biri çekip gidince geride kalan kıza baba, kolayca tatlı duygular besleyebilirdi. Daha sonra üçü ne olacağı bilinmeyen gelecekte söz ettiler ve kendileri gibi önemli kişilerin yapmaları gereken önlemler aldılar.

Fişek, devletin malı olan eşyaları yasadışı götüren Amador' u izliyordu, ona öyle geliyordu ki, bir Enstitüye verilen cömert kredilerle, Devletin yaptığı binalara karşın kendi paralarıyla öğrenim gören ülkesinin yurttaşları, burada hakkında hiçbir şey bilinmeyen, gizlice sıralanmış bilgi dağını yükseltmeye yardım edebilirlerdi. Ve olayların geçtiği yerden uzaklaştıkça –sabahın bu erken saatlerinin ıssızlığında taksi bulunsa bile bunun için tek bir kuruş bile harcayacak durumu yoktu– Fişek, kimi bedenleri toprağa, kendisini de geçici de olsa çok besleyici ve dinlendirici bir gölgeye götürmüş olan büyük kabadayılıklarından sonra tartışmasız bir sultan gibi egemen olduğu az gelişmiş barakaların az gelişmiş mahallesine doğru yavaş yavaş yaklaşıyordu.

Hiç beklemediği bir anda Amador'un üzerine atıldı ve bıçağının ucunu onun sol böğrüne dayadı ve iyice duyması için de biraz bastırdı bıçağını. "Yürü!" dedi ona. Yürüttü. "İçeri gir!" dedi. Amador, yuvarlak taşın üzerine kıvrılmış, artık soğumuş sarmısak çorbasını içen dişsiz, yaşlı kadının, evlenmemiş annenin bulunduğu yere kadar gitti.

"Kim yaptı bunu?"

"Anamın üzerine yemin ederim ki ben yapmadım!"

"Bırak bunu."

Amador paketi yere bıraktı ve Fişek'in annesi, parlak aletleri, gaz bezlerini, sargıları ve tentürdiyot şişesini görmek için paketi açtı.

"Sendin! Yalan söyleme!"

"Yemin ederim ki ben değildim."

"Peki bunlar neyin nesi?"

"Ona bunun yapılmasını isteyen Muecas'tı, çünkü kız..."

"Kimin?"

"Bu konuda hiçbir şey bilmiyorum, yemin ederim sana."

"Kimden olduğunu söyle."

Anne ilgisizce çorbasının başına döndü. Üzerinde rahat rahat uyuyabildiği, deri değiştirmeyen yılanın eski derisi gibi zayıf vücuduna yapışmış fırırlı jüponunun altında kayboluyordu.

“Bırakma onu oğlum,” diye araya girdi. “Yaptığının cezasını çekeceksin.”

“Bırak beni, yoksa seni şikâyet ederim.”

“Yok canım! Sıkıysa ispiyonla!”

“Bırak beni!”

“Korkacağımı sanıyorsun değil mi? Ama sen korkuyorsun bak...”

“Ben değildim diyorum sana.”

Fişek, her şeyi yiyip yutabilmesi için oldukça yumuşak bir nesneden yapılmış olan Amador’un oldukça şişkin karnına hiç zorlamadan bıçağın ucunu batırıyormuş gibi yapıyordu. Kendisini bu iğrenç kocakarıya doğru iten, korkudan yavaş yavaş sıırsıklam ter içinde bırakan bu kara adam, yağmur gibi gökyüzünden mi inmişti, yoksa bir maden ocağı mı kusmuştu onu, Amador kestiremiyordu bir türlü. Nereden bulaşmıştı bu işe? Ölen kıza abayı yakmıştı. Düşüp kalkmıştı Florita ile. Çocuğun babası olabilirdi. Fakat Muecas bilmiyordu bunu. O kızla araları iyiydi, ama Muecas onu eve aldıklarını bilmiyordu. Her şeyi yapabilecek vahşi bir hali vardı, Tanrı bilir ne korkunç şeyler yapar...

“Doktordu,” dedi Amador.

“Yalan söyleme.”

“Doktor...”

Üstünde yürürken uzun tüyleri bir yana yatan kalın bir halı ile kaplıydı. Maviler giyinmiş, kırmızı suratlı, sinekkaydı traş olmuş şişman kapıcı, lastik bir top gibi alışık sıçramalarla atıldı ve eğilerek onlara asansörün kapısını açtı. Girişte, mahalle sinemalarındaki gibi çok farklı güzel bir dezenfektan kokusu yayılıyordu. Üç yanı aynalı olan asansör çok yavaş ve gürültüsüzce çıkıyordu. Burada da kırmızı kalın bir halı vardı. Asansör kabininin bir ucundaki kadife örtülü küçük bir masa yorgun balon pilotlarına dinlendirici bir ortam sunuyordu. Gizemli, sessiz bir mekanizma ile uyarılan asansörün kapısı, madeni düğmeli dar, gri bir ceket

giymiş bir uşak tarafından açıldı. Bu zayıf ve çevik uşağın kıvrıcık saçları, yeşil gözleri vardı. O da eğildi, ama kapıcıdan farklı bir biçimde, ağzıyla hem gülümseyen hem de alaylı alaylı sırtan bir hareket yaparak eğildi. Bir yığın anlaşılmas sözcükler arasında “küçük bey” sözcüğünün bir ortaya çıkıp bir kaybolduğu birtakım bulanık sözcükler mırıldandı. Kazık gibi dimdik durmasına karşın eğiliyormuş gibi görünüyordu. Dar, gri ceket, otel görevlilerinin ve artık ortadan kalkmış bir takım eski ordulardaki subayların üniformaları gibi, özellikle boyun kısmında sıkarak bedenine oturmuştu. Beyefendiler bilinmeyen bir nedenle, belki korumak için belki de yalnızca ısmarlama iskarpinler giyen ayaklara gösterilen duyarlılık dolayısıyla, üzerlerine ikinci bir açık renk örtü serilmiş olan yer halısıyla kaplı koridora hızlı adımlarla dalarken, uşak, şaşırtıcı bir çeviklikle, asansör kabininin iç kapısını ve aynı çeviklikle madeni parmaklıkları kapatmayı ve kendini (ardına kadar açtığı) daire kapısının önüne atmaya becerdi. Uşak, yürürken çevik ayak bilekleri üstünde yaylanıyor ve kayan bir tabağı yerine koymak, aniden gerekebilecek bir küllüğü uzatmak, palto almak, yaldızlı bir silmenin altında kaçamakça gizlenmiş bir düğmeye basmak, yüzüksüz işaret parmağı ile beyefendileri oturmaya isteyecekleri yere yönlendirmek için işaret etmek gibi beklenmedik bir hizmet yapmaya hazır kollarını iki yana sarkıtmış dimdik duruyordu.

Matías’a bile –ev onundu– koridor oldukça uzun geliyor olmalıydı, yine de uşak hemen her yerde bitiveriyordu. Pedro çevresini kuşatan bu görkem karşısında güçlkle hareket ediyordu. Büyük kalın perdeler sokağın yiyecek artıklarıyla kirlenmiş bayağı havasının girmesini engelleyerek içerdeki nispeten temiz havayı koruyora benziyorlardı. Çapraz lambalar, yönlendirilmiş ışıklarını düşürüyor ve yoğun ışık, eski yağlıboya tablolara çarparak parlaklıklarını gideriyor ve normal zamanın geçişinden daha hızlı bir biçimde resimlerde çatlaklar meydana getiriyor gibiydi. Uzun koridorun sonunda büyüklükleri bakımından bir manastır

yemekhanesine benzeyen geniş salonlar başlıyordu, fakat onlardaki mermer masaların kirli beyazı yerine demir çağından kalma dev gibi vücutları rahatça içine gömecek deri koltuklar ve bunların hemen yanbaşıda da gülünç denecek kadar küçük, alçak, bastıbacak ve üzerlerinde anlatılması güç ıvır zıvır ve İngilizce resimli dergiler bulunan sehpaalar vardı.

Matías bu koltuklardan birisine oturması için ona işaret etti ve Pedro, oturunca ördek tüyü yumuşacık yastıklar ve hiç ses çıkarmayan İngiliz malı yaylardan oluşmuş birkaç katmana vücudunun ağır ağır ve her an biraz daha gömüldüğünü duyumsadı. Bu sırada uyurgezer uşak iki işi aynı anda yapmaktaki ustalığıyla bir eliyle Matías'ın seçtiği plağı koymayı ve öteki eliyle de dikkatli bir biçimde içinde renksiz bir içkiyle gazoz ve buz karıştırdığı, çarptıkça çıkardığı sestten kristalin kaliteli olduğunu belli eden iki uzun bardak sunmayı becerdi. Pedro kendi midesi gibi hastalıklı bir mideye bile iyi gelen içkiyi yudumlarken buldu kendini ve biraz sonra Matías parmakları arasına kokulu, sarımtırak bir sigara sıkıştırdı; uşak ise, sigaraların yakılması ve gri küllerin el işi tablalara dökülmesi gibi oldukça kişisel küçük işleri kendi elleri kadar usta olmayan ellerin yapmasına izin vererek çekip gitti.

Pedro, iğrenç, karanlık, sefil yatak odasından Matías'ın evine dek yol boyunca hemen hemen hiç konuşmamıştı. Gelişen olayların akışını gözden geçirince, aralarında herhangi bir yakın ilişki, bir tutarlılık bulamıyordu ve her şey düşü bir röportaj yazarının, yaratıcı esin kaynağının karanlık bir öykünün gizlerini kendisine fısıldamasını beklerken, çalışma masasının üzerine yaydığı bir yığın notlar, enstantane resimler gibi darmadağınktı. Matías bütün kibarlığına karşın kendi gece deneyiminin etkisi altındaydı ve henüz tumturaklı Grekçe-Keltçe ya da Latince neşeli cümleler patlatmaya başlamamıştı. "Ne sarhoşluk!", "Seni kurnaz moruk", "Saf edebiyat..." ve "Can sıkıcı bir Alman'dan daha eğlenceli ne var?" gibisinden gündelik İspanyolca kullanıyordu.

Zaman yavaş yavaş ilerleyip Pedro'nun şakaklarındaki ağrılar ensesine doğru yayıldıkça (pek belli olmasa da) gözleri kapanıp

vücudunun o derin koltuktan daha da rahat başka katmanlara dağıldığını duyumsarken önce tereddütlü daha sonra kararlı, sınırlı adımların, kendilerine doğru yaklaştıkları işitmekten çok anlaşıldı; adımlar iyice yaklaşıncı hazırol durumunda ayağa kalkan Matías, Pedro'yu da yüzyıllık dinlenmesini kesmeye ve kendisi gibi davranmaya zorladı. Sırttan düşmeli, üstünden incecik boynu, uyumlu olarak biçimlendirilmiş başı ve özenle taranmış saçları fışkıran bembeyaz üçgen yakalı, üzerine kalıp gibi oturan tuniği içinde, siyahlar giyinmiş bir kadın, uçarı ve sevimli gülümsemesi ile onlara doğru geliyordu.

"Anne," dedi Matías, "Pedro'yu tanıyor musun? Sana ondan söz etmiştim."

"Evet, ya," dedi senyora, incecik elini Pedro'nun ancak eğilebileceği bir yüksekliğe kadar kaldırırken; Pedro bu kupkuru eli öpmenin mi yoksa her türlü şapırtılı gürültüden sakınarak yalnızca dudaklarının ucuyla öpüyormuş gibi yapmanın mı iyi olacağını düşünüyordu.

"Siz araştırmacısınız," dedi senyora. "Ne ilginç! Deneylerinizden söz etmelisiniz bana. Hiçbir şey bundan daha çok coşku vermez bana. Oğlum sizin gerçek bir bilim adamı olduğunuzu söylüyor."

"Yo; ben yalnızca kanserli fare hücrelerinin kalıtımında belirleyici bir transmisyon olup olmadığını ya da daha çok çevre faktörlerinin etki edip etmediklerini bulmaya çalışıyorum. Gerçekte bütünüyle yeni değil. Benden önce de bu konuyu inceleyen Amerikalılar var, ama ben..."

"Çok ilginç... Evet, bilim adamı suratı var sizde. Oğlum sizinle ilgilenmiyor mu? Neden onu yanınıza almıyorsunuz? Size yardım eder. Benim oğlum çok zeki ama çok tembeldir."

"Kendisi isterse, kuşkusuz. Ben..."

"Burada mı kalıyorsunuz? Kızkardeşin o kızlarla gelirse onlara biraz dikkat et lütfen."

Kadın, sürekli kendi çevresinde dönüp duruyordu ve biçimlerinin kibarlığına karşın koltukların rahat olmadıklarını düşünüy-

yor gibiydi. Yuvarlak yüzünün, kalkık burnunun, incecik çizilmiş kaşlarıyla iri ela gözlerinin çevresinde zevkli bir biçim verilmiş sarı saçları, ona uçup gidiverecekmiş gibi bir görünüm veriyordu, ışıklar saçarak süslüyordu onu, ancak bir kasılma ya da ağız uçlarının sürekli oynamasıyla sinirler belirliyordu, alın derisinin son derece saydam olması yüzünden altında mavi bir damar görünüyordu, bir ikinci çene gölgesinin saklanıp, yok olup gitmekten başka bir şey yapamaması için sakınarak (bir Sisypheos günahı ya da bir alışkanlık sonucu) sürekli bir kusursuzluk isteğiyle kalkık tuttuğu çenesinin altındaki dışderi hafifçe tahriş olmuştu.

“Siz oturun, siz oturun,” dedi, “ben ayakta durmayı yeğlerim.”

“Otur,” diye rahatlattı Matías kendisi de oturarak, alışkanlık bu kadının varlığına karşı bağışıklık kazandırmıştı ona.

“Bir telefon bekliyorum; hemen gidiyorum.”

Onlara arkasını dönerek (boş kalamayacak kadar büyük olan salonun her yanını dolduran, nereden geldiği bilinmeyen müziğe yakın) mermer şöminenin üstündeki aynaya yaklaştı ve görünüşünde herhangi bir kusur olup olmadığını dikkatlice gözden geçirdi. Bu sırada, o zamana dek donmuş kalmış ya da beyaz yüzüne bir toplu iğne ile tutturulmuş gibi duran gülümsemesi (onun bir parçasıymış gibi değil de gerekli basit bir eklentiymiş gibi) birdenbire yok oldu ve dudaklarının kenarları oynamaz oldu, aşağı sarktı. Kaş yaylarının hafifçe inmesiyle birlikte gözlerinin sertliği de yumuşadı. Böyle bir anda doğrudan doğruya merkezdeki bir noktaya, iki gözbebeğine eşit uzaklıktaki bir noktaya bakıyor gibiydi, ama bir dakika sonra, her ayrıntıyı gözden geçirince kendisinin ürettiği düşüncenin karmaşık olduğu kadar da uyumlu yapısını yeniden derleyip topladı ve sonsuz oyununa yeniden başladı. Saniyenin küçük bir parçası içinde, gizli acısı ya da duyarlı bir yerine batmış çelik çiviyle, maskesinin altında direnmesini güvenceye alan ve hep aynı kalmasını sağlayan önemli bir şeyi gerçekleştirmişe benziyordu.

Pedro oturmamıştı ama –oğlunun orada olduğunu unutmuş olan– Matías’ın annesine büyülenmiş gibi bakıyordu. Kadın onun baktığının ayırımına vardı.

“Beni mi inceliyorsunuz? Korkutuyorsunuz beni. Bilim adamları her zaman beni korkuturlar. Bizim hakkımızda bizlerin de bilmediğimiz birçok şey biliyor olmalılar.”

Pedro şaşırarak geri geri gitti ve –o anda oturmaması gereken– koltuğa çöktü, yanmakta olan sigarasının külü dizinin üstüne düştü, beceriksizce külü izledi, yere attı, izmariti halının üzerinde ezdi. Daha sonra yine kadına bakmayı sürdürdü.

“Yarın konferansa gidecek misiniz?”

“Evet kuşkusuz, evet,” dedi Pedro hangi konferansın söz konusu olduğunu bilmeden.

“Pekâlâ. Öyleyse daha sonra bize gelin. Bir toplantı yapacağız. İnanmayacaksınız ama aydınlar toplantısı olacak bu. Canınız sıkılacak diye korkmayın. Getir onu, Matías.”

“Peki. Birlikte geleceğiz,” dedi Matías. “Fakat senin toplantıların hep sıkar beni.”

“Öyleyse sen gelme. Ama o görüldüğü gibi biliminsanıysa onu ilgilendirecek toplantı.”

Birdenbire onların orada olduğunu unutarak, tam bir ciddiyetle, bir kez daha bakmak için aynaya doğru gitti, bakışları, dış görünüşünü oluşturan bütün parçaları birden bozuveren ortadaki gizli bölgeye takılıp kaldı. Bu kez aynaya bakışı daha uzun sürdü.

“Hoşçakalın! Hoşçakalın! Kalkmayın, geç kalıyorum,” ve salyangozun geçerken bıraktığı o şahane sedefimsi sıvı gibi sürekli salgıladığı gizli sanat yapıtının bilincinde, kasıla kasıla, bacakları birbirlerine çok yakın, dimdik, edalı edalı yürüyerek aynı sinirli adımlarla uzaklaştı.

“Özür dilerim! Evde olacağını düşünmemiştim,” diye özür diledi Matías, o tümüyle gözden kaybolmadan önce. “Ne sıkıcıdır kendisi.”

“Ne kadar genç!”

“Yok, yok, öyle pek genç değil. Benim odama gidelim!” ve anenin çıktığı, gözden kaybolduğu yönün tersine doğru yürümeye başladı.

“Fakat kızkardeşini beklememizi söylememiş miydi?”

“O kadar önemli mi? Gidip Goya’ mı görelim.”

Matías’ın Goya’sı İmparatorluk biçemi mobilyaya ve odayı kaplayan pembe duvar kağıtlarına büyük bir hakaret gibi duran raptiyelerle tutturulmuş renkli, büyük bir röprodüksiyondu. Büyücülerin gece toplantısında şaşkın kadınlarla çevrili büyük teke, yalnızca yere uzanmış kadınların her birine değil, tabloya bakma cesaretini gösterebilecek silahsız bütün seyircilere de egemen olarak, başını kaldırmış, tepeden bakıyordu.

“Nasıl buldun?” diye sordu Matías.

“Bırak da bakayım!.. Neredeyse bakmaya cesaret edemiyorum.”

Scène de sorcellerie: Le Gran Bouc - 1798 - (H. - 0,43; L - 0,30). Madrid. Musée Lázaro. Le gran bouc, koca delikanlı, büyük teke, günah keçisi, çok iyi gelişmiş İspanyol keçisi. Pis kokan günah keçisi. Hayır! Ününün doruğunda, egemenliğinin bütün güçlerini elinde tutan, çevresini saran, tapınırcasına sevgiden yararlanma hakkına sahip büyük teke. Onun boynuzu iğrençliğin boynuzu değil, onurlu erkeklik egemenliğinin simgesi. Bu yüzden iki boynuzu sahip olmak, iktidarının iki kat artması demek. Orada, gözünü dört açmış bir takım kemik çuvallarının düzenli aralıklarla tazecik bir fidana takıp doladıkları hayırsever sol toynaklarını, kir pas içinde, yetersiz beslenmiş, yinelenip duran kirli yatakların raşitik meyvası olmakla birlikte henüz soğumamış bir bedenine üzerine atmaktan hoşlanan (hiç kuşku yok kötülüğün bedenlenmiş biçimi ya da yalnızca bir oynaşın büyük olanağı) insanlarla ilişkileri sonunda ortaya çıkan canlı cenaze fırlamaları yüreктen gelen bir yakarışla, olası bir yenden dirilişlerini dile getiriyora benzeyen sırtüstü uzanmış kadınlar sürüsüne bakıyordu. Neden böyle asılmışlar? Peki ne ile asılmış-

lar? Acaba toplardamadaki oksijenli kanla, atardamadaki kirli kanın içinde fokurdadığı yaşam veren göbekbağı ile mi? Boğazını henüz bağlamak, soluk almak, öksürmek, ağlamak için değil de, yalnızca üzerinde yaşamın yüzdüğü sıvıyı belli belirsiz ve ağır ağır hazmetmek için kullanan tazecik fidan, göbekbağı ile boğulmuş olabilir mi? Titrek yarasalar büyüleyici boynuzların üzerine konmak için üçer üçer iniyorlar. Sol toynağı kalkarken o, içe işleyen bakışlarıyla biz hepimizin çocukları olduğumuz toprağa bağlılığımızı gösteren uzak dağlardaki temiz havayı (kendisinin soluduğu hava) işaret ediyor. Niçin sırtüstü durumdaki bu yenik kadınlar büyüdü acaba? Dört açtığı gözünün devinimsiz dinginliği ile söylediği gerçek hangisi? Kadınlar atılıyorlar; gerçeği duymak için atılan kadınlar bunlar. Açıkçası, gerçeğin, tümüyle ilgisini kestiği kadınlar. Öteki, sağ toynağını kaldıracak ve oraya bir elma yerleştirecek. Orada bulunan seçkin insanlara elmayı göstererek bir saat boyunca onlara elmanın belli başlı, ve varoluşçu özelliklerinden söz edecek. Elmanın belirgin özelliği, bu belirgin özellikle hiç ilgilenmeyen kadınlara gösterilmiş olacak. Haydi, tedirgin kadınlarla, nazik kadınlarla, seçkin kadınlarla içimize doğan bir söyleşiye başlayalım! Doğaötesinin büyük palavracısının önünde başlarımızı eğelim, ve bırakalım beyinlerimizden onun ballı şekerli sözcükleri aksın. Onun verdiği ve yalnızca onun vermeyi bildiği bir şey var. Gece boyunca yüzler gerçekdışı bir güneşle aydınlanıp duracak. Fakat orada pırıl pırıl parlamaktadır, ama bir maske arkasında. Yalnızca gözü maske altındaki gerçeğe ait. Ve buradan daha çok büyülemek için bir periskopla bizi seyreliyor. Öyleyse gözü neden böylesine dört açılmış? Bizi daha iyi görmek için! Niçin boynuzu bu denli büyük? Bizi daha iyi boynuzlamak için! İnceleyici göz bakarken çocuk düşürmüş vücutlar yeniden dirilmiş yatıyorlar. Silahsız yığınlar devrimci gibi tanıtılırlarken, yatıp uzanan seçkin kişiler ışınların bedenlerine işleminin tadını çıkarıyorlar. Gece güneşi yararsız vitaminler ve ele-don yaparken, posası kalmış portakal kabuğu, sürekli olarak, dev

gibi yaratıkların çoğalmasını sağlayacak. Çünkü Elefanta tapınağında* ve Bhuvaneshwara'da** çocuklar acımasızca açlıktan ölüyordu, fakat açlıkla ve başka felaketlerle yaşamın engellenmesi, herhangi bir neden gibi, halkın canını sıkmazken, Vatsyayana'nın tanımıyla her zaman bir ana olan doğanın –evet emziriyor, bu doğru– yasalarına uyma, bu tapınaklarda büyük önem taşıyordu, halksa –halkta böyle şeyler olur– sanatın soylu olarak kutsadığı ateşin yakıcılığına, birden yıkıvermeye, zorlamaya hiçbir zaman kendini yeterli görmeyerek, sürünen, sürüklenen aşağılık bir yaratığın, tiksinti veren bir sürüngenin halkaları gibi ustaca mezheplere bölünmüştü. Ey asla ve asla peygamberlik olmasın diye ilan edilen peygamberlik bildirgesi! Ey keşif, araştırma, gelecek sancısı! Nasıl ihanet adını koyarım sana! Bir adın olmadan seni ihanete ve Barcelo kardinaller meclisine çağırırım! Sen günah keçisi değilsin, ama zevkine düşkün tekesin. Sol toynağını cömertçe uzatıyorsun, ama sağ toynağınla gözdağı veriyorsun; ey teke, sen sık sık o ukala sendikanın sekreterine şahsen başvuruyorsun. Zevzek bakışlarını iks ışınları gibi göbek damarlarımızın üzerine çeviren ok gibi gözlerle paslanmış Vizigot kanunu görüyorsun, alnı bu denli dar bir halka göre ne hinoğluluhsun sen! Ah teke, bizden çok daha soylu bir nesneden yapıldığın için hepimizden tiksiniyorsundur! Evet, gerçekten, evet çok iyi gördün sen bunu: Hepimiz aptalız! Aptal olmamak elde değil. Çünkü bu aptal insanların yiyebilmeleri, giyinebilmeleri, yeni inşa edilmiş binaların aydınlık sahınlarında eğitilmeleri, bol vitaminli bitki sularıyla, meyvalarla, kümes hayvanlarının etleriyle, şarküteri yiyecekleri ile, biftekle, taze balıkla, yeşil fasulye ile, kalamarla, portakalla, portakalla, portakalla (yalnızca kabuğu ile değil) iyi, düzenli bir biçimde beslenmeleri asla, asla yeterli olmayacak; düşük kaliteli Got kanının kurbanları ve Akdeniz'in aşağılık halkı kendi Asyalı

* Elefanta: Bombay Körfezi'ndeki küçük adada bulunan tapınak. (ç.n.)
Bhuvaneshwara (Bhubanesvar): Hindistan'da Orissa eyaletinin merkezi.
Burada insanlar açlıktan ölüyorlardı. (ç.n.)

yapılarına bağı kalacaklar ve sıkıntı içinde ot yiyecekler ve Kuzeybatılı ülkelerin iğrenç tekniği ile değil de yalnızca yardımıyla giyinecekler. Flamenko şarkıları, yarı örtünme, çocuk taşıyan firavunlar, yaşlı banderillero sadakati, konukseverlikleri, Romalı şövalyeler, aşığı Endülüs santorları, bütün bunlar Elefanta'nın ana çizgileridir, ve sınıflar; sınıf denince yalnızca boğa güreşçileri sınıfı değil, dilenciler sınıfı, gezgin şövalyeler sınıfı, katiller sınıfı, çarıklılar sınıfı, bütün Marsilyaların Çin mahalleleri sınıfı, henüz iyice yuvarlanması gereken re harfini bile bilmeyen –ne büyük beceriksizlik –kara gözlü Paris'in kara gözlü sokak yosmaları sınıfı, büyük Gilbert ve pasaklı Mary sınıfı, kentlerimizin en Avrupalı olanında tek Avrupalı belirti bıçağa geçiş, fakat bıçaklar sonunda yalnızca bayat ve kurtlu ekmek kesmek için kullanıldıkları masalara (daha üst katmandan soylu kuzey kralları tarafından) tel halkalarla bağlandılar. Sen bütün bunları en ince ayrıntılarına dek biliyorsun, teke, ve bu yüzden kökten bir koruma ve tedavi için, olgubilimsel açıdan besleyici büyük Almanya'ya, büyücüler ve tekeler Harzhessen'ine katılmamızı öne sürüyorsun. Ve senin Carolina'ların bizim geçici hapishanelerimiz olacak. Fakat sen iyisin; bunun için sol toynağını sağ toynağından biraz daha yükseğe kaldırıyorsun. Bunun için başka bir kılığa bürünüyorsun, seni hayranlıkla seyredenleri eğlendirmek için. Bunun için kaleminden kan damlayan öylesine parlak biçeminde, neden öldüklerini bir türlü söylemediğin çocukların seni bağışlayacaklar, hinoğluhince lafebeliğinle, öylesine tertemiz mavi bluzla, öylesine hoş bir çocuk gibi bir hevesli matador rolü oynayarak insanları sevgiyle felsefene bağlıyorsun. Ama (maskene değil gözlerine bakarak) iki boynuzunun üstünden geçeceğiz ve bir tuhaf, acıklı bir cenaze marşı söyleyerek mezara götüreceğiz seni.

Kusursuz düzenlenmiş evrenin tümü gibi olayın geçtiği bu yer de üst üste gelmiş kürelerden oluşmuştu. Bir alt küre, bir orta küre, bir de bütün binaya sağlam bir payanda görevi gören bir üst, te-

pedeki küre vardı. Çok doğal olarak her dinsel dizgede görüldüğü üzere, alt küre –aşırı hürmüzehrimenizm* eğilimini bir yana bırakırsak– günahlar, kötülükler, nankörlükler ve hakettiği büyük cezalara çarptırılma imparatorluğu ile birlikte, topraktaki doğurganlık, döllenme coşkusu ve infaz öncesi seyirmeli kösnüllük imparatorluğunun kurulduğu cehennemlere ayrılmıştır. Böylece sözünü ettiğimiz ve daha üstteki kürelerle ne bir birlikteliği ne de (görünüşte) bir ilişkisi olan evrenin bu alt küresinde bir hizmetçiler balosu vardı. Daha üstte üstadın buyurduklarına (zamanda mükemmel bir eşzamanlılık, mekânda da kesin bir içiçelik) ilgisiz kalan bu kürede, kan ter içindeki kalabalık, Afro-Küba halk ezgileri eşliğinde ya dönerek ya da yerinde sayarak sallanıyordu. Bu alt kürede, ancak boş oldukları zaman orta ve üst kürelerde belli belirsiz ortaya çıkan sesler ve kokular oluşuyordu. Fakat çok değişik bir biçimde de olsa orta kürede, sayı bakımından alt küredekinden aşağı kalmayan bir kalabalık toplanıyordu. Seans başlamadan önce bu kalabalık, avluya bakan açık bir pencereden kaçamak olarak karışan bir trompet sesinin ya da çığlık çığlığa bir bateri solosunun karıştığı belli belirsiz mırıltılar çıkararak salonun pek lüks olmayan mobilyaları arasına ve gürültülü koridorlarına bir browning düzensizliği ile yayılıyordu. Kokuya gelince, orta kürenin kokusu, çeşitli pahalı parfümlerin (ödeme dengesindeki güçlülere karşın bir bölümü doğrudan doğruya Paris'ten ithal edilmişti) tıbbi losyonların, briyantınların, bolca yanmış sarı tütün dumanlarının ve varoluşçuluğun başarı kazanmasından bir hayli önce az çok içki düşkünü olan felsefe meraklısı öğrencilerden gelen pek sert olmasa da ister istemez duyulan koltuk altı ve boyun terleri kokularının karışımı bir koku idi. Sonuç olarak, tanrıbilimimizle ilgili bu kısa incelemeyi bitirmek için, toplam kürelerin en üstteki, tepedeki –sözcüğün bütün anlamlarıyla– üçün-

* Özgün metinde "Ormuzorimadiana": Yazarın, Zerdüştilikte iyiliği ve kötülüğü simgeleyen Ormuz (Hürmüz) ve Ahriman (Ehrimen) adlarından yararlanarak oluşturduğu sözcük. (ç.n.)

cü küresi, üstünde bir lamba, bir su sürahisi, bir bardak ve bir elma bulunan bir kürsü ile birlikte üzerine hiçbir şey yazılmamış uğursuz bir karatahta olan bir sinema sahnesinden oluşmuştu. Bu üçüncü küre Üstad'ın tam eğitim direğindeki yerini alacağı ve seansı başlatacağı ana dek, bir gizilgüç ya da alegorik bir varlık olarak kalıyordu.

Bodrumdaki mahkûmların –başlarının üç metre üstünde– olup bitenden haberleri yoktu ve bu yüzden de en sivri Kelt-İber bilincinin (kızgın olmalarına karşın) kendilerinin de ait oldukları toplumun kültür düzeyini yükseltmeye özellikle çalıştığını düşünmüyorlardı. Fakat olayın karşılıklılığını ve mükemmel simetrisini gözlemlemek olasıydı, böylece orta kürenin insanların ve hatta güçlü kuvvetli Üstad'ın bile biraz önce sözünü ettiğimiz eş-zamanlılıkla gözlerinin önünde oluşan ilginç gerçek hakkında en ufak bir bilgileri yoktu. Çünkü aynı ırktan ama karşı cinsten kız arkadaşlarla eylemli bir birlikteliği gerçekleştirebilecek üç pesetayı bir araya getiren bir delikanlı için bile peş para harcamadan o kızların tattıkları cennet zevklerini tatmak önemini yitirmiyor. Çünkü dünya kuruldu kurulalı biyolojik süreklilik, beden pek çeşitli gereksinimlerine yanıt veren ve sanatçı, yaratıcı, ressam, boğa güreşçisi ve her cinsten hayat kadınının isteklerini karşılayan tohumsal cücüklenme, başka bir yolla değil de –kendiliğinden ve duygusuz bir üreme ya da çocukları gizemli bir biçimde leyleklerin getirmesi gibi– ancak bu birleşmelerle uç veriyor. Fakat her şey olduğu gibi kalıyor, başını kuma sokan halk, düşünürü bilmiyordu ve ikinci sınıf sinemanın kapısındaki lüks otomobillerin çokluğu, bu tarihsel anın iyi bir değerlendirmesini sağlayacak yerde, ona, yalnızca caddeyi karşıdan karşıya geçmek için yeni güçlüklerle karşılaştığını gösteriyordu.

İki arkadaşın –orta küreye dahildiler– sağlarında, üstüne eski papazlara özgü siyah ceket giymiş eski bir papaz okulu öğrencisi, sollarında ise yüksek sosyeteden şık bir hanım vardı. Önlerinde, arkalarında, yanlarında aynı soydan kadınlar ve değişik cinsiyet-

ten ozanlar vardı. Balenciaga'dan giyinmiş, başında duruma çok uygun olarak seçilmiş bir şapka –kırmızı sinekkuşunun ufacık tüyü iliştirilmiş, Filistinli asker şapkasını andıran bir şapka– bulunan bir kadın, şahane ellerini yüzünün hizasında oynatıp duruyordu. Hemşehrisi olan ve kendisi gibi felsefeye düşkün arkadaşına düşüncelerini (kimbilir vardı belki) anlatırken, bu eller, canlı hayvanlar gibi, önceden kestirilemeyen geniş yörüngeler çiziyordu. En hafif iş aletlerinin meydana getirdiği kabalaşmayla, parazitlerin neden olduğu kalınlaşmayla, şeytan tırnaklarıyla, nikotin lekeleriyle bozulmamış bir çizginin güzelliğini taşıyan bu iki uçan oyuncak hiç konmadan uçmalarını sürdürüyordu. Pedro, bir an, bu elleri süsleyen tırnaklara baktı. Normalden daha uzun, normalden daha içbükey-dışbükey, normalden daha cart kırmızı olan bu tırnaklar, bir şeyler anımsatıyormuşçasına onu tedirgin ediyordu.

İşte şimdi büyük Üstad göründü ve evren-dünya onun kürelerinin kusursuzluğunu tamamlıyordu. Alkış tufanı sona erdikten sonra haklı olarak kızan saygıdeğer bayların şıştlarına uyararak, son züppeler yerlerine çöktüler. Araf alanlarını –görünüşte sahneden biraz yüksek olan, değersiz yerleri böyle tanımlayabiliriz– geç kalan ruhlar doldurdular ve gösterişli, görkemli, kendinden emin, dinleyenlerin düzeyine inmesini bilen, bütün sevimliliği üzerinde, omuzlarında seksen yıllık Avrupa idealizminin yükünü taşıyan, özgün bir metafizikle, dünyanın bütün sevecenlikleriyle, dopdolu kocaman bir kafayla donanmış, yaşama tutkun, ağzı iyi laf yapan, yeni bir laf ebeliği yaratıcısı, tarihten tat almasını bilen, Almanya'daki taşra üniversitelerinde değer verilen, kâhin, gazeteci, denemeci, arındırmacı, Heidegger'den-önce-onun-dediğini diyen, aşağı yukarı şunları söyleyerek konuşmaya başladı:

“Bayanlar (ara), baylar (ara), benim elimde olan (ara) bu şey (ara), elmadır (uzun ara). Sizler (ara) onu görmektesiniz (uzun ara). Fakat (ara) oradan, olduğunuz yerden görebiliyorsunuz onu (uzun ara). Ben (uzun ara) aynı elmayı görüyorum (ara), fa-

kat buradan, olduğum yerden aynı elmayı görüyorum ben (çok uzun ara). Sizlerin gördüğünüz elma (ara) benim gördüğüm elmadan (ara) farklı, çok farklı, (ara). Buna karşın, (ara) aynı elma (duyulanma).”

Dinleyiciler alçakgönüllülikle yaptığı bu açıklamanın etkisi altına girince, o, bilmecenin anahtarını ele geçirmek için konuşmasını aralıklarla sürdürdü:

“Olan şu (ara), sizler ve ben (uzun ara) ona farklı perspektiften bakıyoruz (hayranlık).”

Son anlarında başında bulunan doktorun yasal raporu olmadığı için Florita’nın cesedinden (hem ceset hem de suç aleti) kurtulmak yalnızca şu üç yoldan biri izlenerek sağlanabilirdi: resmi evrakta tahrifat yapmak, dölyatağında ölüme tanınmış bir hekimin düzme rapor vermesi, kutsal toprak dışında bir yere gizlice gömme. Suratından düşen bin parça olan birinin yaptığı saldırı-sorgudan sonra geri dönen sadık Amador’un yardım ettiği Muecas’ın işlek zekâsı soruna bir çözüm bulmaya çalışıp duruyordu. Çelişkili çözüm yollarının her birinin kendine özgü güçlükleri vardı. En iyisi rapora imzayı Pedro’nun atması olacaktı, fakat bu olanaksızdı, bütün zamanını hayvanlar üzerinde yaptığı deneylere adanmış için bu hakkı yoktu ve ölümü yasalaştıramazdı. “Bu kadar kan kaybı olmasaydı aşağıdakini çağırırdık” diye fikir yürüttü Muecas. “Ani bir ölüm olmalı.” “Onu gömmekten başka çaremiz yok, ama hepimiz kodesi boylarız.” “Kümeşte yer var.” “İspiyonlanabiliriz, şu adamı gözüm hiç tutmadı.” “Hayır, ispiyoncu değil bu.” “İspiyoncu olmayabilir ama bak sana söyleyeyim, bir şeyler çeviriyor gibi geliyor bana.” “Kocakarıyla şu kırıkçı, öylesi işlerine geleceğı için ağızlarını açmazlar.”

Fakat şişko karısı yola koyulmuştu bile, ve meslekten mezarcılar yıllarca aynı işi yapmanın verdiği çabukluk ve ustalıkla, kırmızı topraktan ilk kürekleri üstüne atarken, kadersiz kızı kilisenin cenaze çanını (köyünde olduğu gibi) işitebilsin ve zavallılığın

cenazesine okunması zorunlu dualar (karşılıklı okunan ilahilerle birlikte) eşlik etsin diye, göçün kirletmediği insanların oturduğu bir yer bulmak için kilometrelerce tozun toprağın arasından geçerek, yavrusunun kanlı cesedini koyacağı bir yer satın almak üzere koşmuştu, bu sorumsuzca fakat bütün benliğini kaplayan arzunun, gönlü olmadan kendi önünde onun yazgısı üzerine karar veren herkes için doğuracağı bütün yasal güçlüklerle aldırımıyordu.

Her şeye karşın Florita'nın vücudu, ölüme eşlik eden gizli eylemler henüz başlamadığından tam bir huzur içindeydi. Suratı çarşamba pazarına dönmüş kızkardeşi cesedin çevresine küçük çiçekler koyuyor ve ona bakıyordu.

Çağrılılar sevinçle, neşeyle, aceleyle, mangalda kül bırakmayan bir coşkuyla ve çok zeki olmanın verdiği mutlulukla, Tanrının bu acar hizmetkârının düşünce alanlarına doğru atılıyorlardı ve ellerindeki içki bardakları ile tünelerine tünemiş kültür kuşlarını rahat ettiren dev gibi iri koltukların kimi zaman minderlerine, kimi zaman kollarına ya da arkalıklarına değişik pozlarda çökerek, her yana cıvıltılarını saçıyorlardı; bunca ses arasında kendi seslerini, söylediklerinin içeriğinden değil de boğuk ses titreşimlerindeki nüanslardan ayırt edebiliyorlardı. Kırmızı gagalı, az çok yaygaracı, bilim ağacının aşağı dallarına dek kolayca uçabileceklerini gözü kesmeyen, çekingen denebilecek küçük civcivlerin ağızlarından sık sık bir "Anlaşılması ne kolay!" dökülüyordu; "Onu çok iyi izledim"ler kendi kendine yetme merdiveninde bir basamak daha çıkıldığını gösteriyordu, ve bunu bağıra bağıra söyleyenler, duydukları şükran borcunun yanısıra, düşünürün gerçekleri açıklayış biçimini onayladıklarını da belli ediyorlardı; "Her zamankinden daha iyiydi", sözü ağacın meyvelerinden tat almasını bilen ve bunların amerikanarmudu mu, hintkirazı mı, ananas mı, yoksa herhangi bir tropikal meyve türü mü olduğunu şıp diye anlayan, aynı zamanda meyvenin tam olarak olgunlaşıp olgunlaşmadığına, dökülmesinin ve kabuğunun soyulmasının

damak zevki kurallarına uyup uymadığına tanı koymasını bilen birinin gaklaması idi; “Elma örneği dahice bir buluştu, hiç kimse herkesin weltanschauung’unun evrendeki konumuna bağlı olduğunu böylesine kesin, böylesine açık ortaya koymadı” görüşünü öne sürense, kutsal bir gece kuşu, bir ağacın tepesinde, yaprakların en sık olduğu yere çöreklenmiş bilgin bir baykuştı. Bütün bu sınıflandırmaların dışında kalan değerli kuşçağız, üstelik becerikli dişi kuşçağız, evin sultanı, kendini göklere çıkarmak için de söylense –bütün uçucuların şarkıları gibi– bazen hiç de iyi oluşturulmamış ve birleşip dağılmaları sürekli dinamik dengeyi bozan grupların birleşmeleri konusunda çöpçatanlık etmek gibi pek soylu amaçları olan pek karmaşık şarkılar şakıyarak daldan dala uçup duruyordu. Ya aptal bir sığırcık kuşunun aşırı yalnızlığının ya da sorumsuz bir devekuşunun beklenmedik saldırısının birliğin uyumunu bozmasından kaygılanarak hem doğuştan daha üst sosyal katmanlara atanmış kuşların yer aldığı hem de yemek odasında hızlı gaga darbeleriyle tıkınarak ya da gereğinden tiz, çatlak sesler çıkararak cibilliyetini belli eden dünyanın bulanık çaylarına ve çamurlu havuzlarına yakın daha aşağı tabakalardaki kuşların bulunduğu geniş seralara doğru kanat çırpıyordu. Bu güzel kuşlar doğanın kendilerine bağışlamadığı bu denli yükseltilere ancak türlerinin tümünden yetersizliğini dengeleyebilen, ötüşlerinin ve tüylerinin estetik değerleri ve “ilginç”liğiyle ulaşabildiler. Böylece alışılmadık değişimler, belli bir neden olmadan, toprak renkli bir keklik ailesinin içinden, sedef tüylü yeni bir birey çıkarıyor ya da adi ötücü kuşlar arasında, beklenmedik bir torun, ıslıl ıslıl renkli harika boynuyla kendini gösteriyor, boğa güreşçisi kuşlar, ressam kuşlar, hatta çok seyrek olarak ozan ya da yazar kuşlar (eğer ozanlık yetenekleri yanında madalya profillerine özgü soylu bir kelleleri de varsa), halk çocukları olsalar da, cennetkuşlarıyla, soylu pembe flamanlarla bir hizaya gelebiliyorlar, yine de bunlar, teleklerinin zarafeti, boyunlarının uzunluğu, en tanınmış terzilerin elinden çıkmış ince tüyleriyle yeni gelenlerden her zaman ayırt ediliyorlar.

Buruşuk ve dar lacivert giysileriyle bir penguene benzeyen Pedro'ya bakışlarını diken başkan dışı kuş:

"Bakıyorum, geldiniz," dedi sevimli sevimli. "Konferans hoşunuza gitti mi?" bu sırada Matías'ın iyi dostu olmaktan başka bir niteliği olmayan bu tanınmamış araştırmacıyı tanıtılabileceği birisini bulabilmek için gözleriyle çevreyi araştırıyordu. Bir de yıllar yılı büyük bir özenle taşıdığı taş gibi bedenine büyük bir aşkla bağlı olan, ama ne yapsa ne etse solmaya yüz tutan markizin iç organlarını harekete geçirebilecek *kanser* sözcüğünü, bu sözcüklerin en sevimsizini anıştırmasa. Ve düşündüğü gibi yaptı, anlaşılmasız fısıltılarını dinlemeden ve gülümsemekle yetinerek ürkmüş genç adamı koluna takıp götürdü, bu arada, kimi eğri büğrü dalları, karşılarında konuşanın inanılmaz düşüncelerine şaşmış, çenesi düşük kadınların tiz çığlıklarını ve kahkahalarını patlatan kokteylin gür, yeşil dalları arasından geçmişlerdi.

Pedro kendisini, o içine kapanık iki soylu kadınla karşı karşıya bulunca yarım bir reverans yaptıktan ve başarısız bir yarım el öpmeden sonra, sunucu bayın ağzından çıkan *kanser* sözcüğünü duyunca, o kaybolur kaybolmaz, derileri kalınlaşmış iki leyleğin kişisel izlenimlerini birbirlerine anlatırlarken hiçbir şeyi gözden kaçırmamalarından, ona dikkat fukarası bir zavallı gözüyle bakmalarından ev sahibesinin -çok iyi konuk ağırlamasına karşın- bir hesap yanlışlığı yaptığının, çok özel bir şeylerin geçmekte olduğunun dehşetle ayırımına vardı. Ne kadar sürdüğü anlaşılmayan fakat oldukça uzun bir süre geçtikten sonra yaşlı kadınların pek seçilemeyen dedikoduları sona erdi ve her ikisi de, Pedro'nun kravatının ve ayakkabılarının kalitesini ölçüp biçerek dikkatle ona baktılar.

"Yoksa Dolores'in yeğeni siz misiniz?" diye sordu yaşlı kadınlardan biri.

"Hayır Senyora, ben..."

"Matilde, ne söyledi? Dolores kanser miymiş?" diye sordu arkadaşı ötekine ve dolambaçlı yoldan da olsa ilgisiz görünen Pedro'ya "Zavallı kız!"

“Hayır, kanser üzerine çalıştığımı söyledi o.”

“Ya! Siz... Siz doktor musunuz?”

“Daha doğrusu araştırmacı diyelim. Farelerdeki kanser üzerinde incelemeler yapıyorum...”

“Fakat siz konferanstaydınız,” dedi birinci kadın açık olmak zorunluluğuna boyun eğerek.

“Evet.”

“Peki kanserin felsefeyle ne ilgisi var?” sorusu ise akıllıca yanıtlaması gerektiğini düşünen ve tam bunu yapacakken başaramayan Pedro’yu tedirgin etti.

“İstediğiniz kadar deney yapın, hep boşuna, iyileşmeyen iyileşmiyor..”

“Evet henüz iyileşmiyor.”

“Peki siz Dolores’in kanser olduğunu mu söylüyordunuz? Ne gibi bir tedavi uygulandı ona? Her ne hal ise zavallı bitmiş tükenmiş.”

“Ben söylemedim...”

“Niçin yadsıyorsunuz bunu? Bilinen bir şey. Göğüs kanseri. Ailede kadınlar hep bundan ölüyor. Fakat kanser dememekte direniyorlar, zâtürre diyorlar. Annesinin kanser olduğu, rahibe kızkardeşinin kanser olduğu biliniyor... Peki Matilde!” ve görünüşünden beklenmeyecek inanılmaz bir çeviklikle kalkıp, onu işitmezlikten gelen, mal dağıtımının zamanında yapılmadığı durumlarda kadının hakları konusunda söylev verip ahkâm kesen, kabul etmek istemeseler de kritik yaşa bir hayli yaklaşmış kadınlarla çevrili ünlü bir hukukçuya doğru uçarcasına giden ev sahibinin peşine takıldı.

Pedro, sağır olduğu anlaşılan, tuhaf görünüşlü, hiçbir şey söylemeden dikkat kesilerek, elindeki boş bardağa durumunu mazur gösterecek bir kurtarıcı gibi yapışan öteki yaşlı kadından kurtulmak için bu kaçışı fırsat bildi. Vaha yakınlarındaki bir bedevinin yaptığı gibi Pedro, burnu havada ve gururu okşanmış Matías’a yanıtlamakta hiç de acele etmediği sorular soran, bir eliyle güçlü

erkeğin ceketinin yakasına incecik elini dayamış, bakışlarıyla onu yiyen, genç, dal gibi bir sarışınla birlikte olan Matías'la karşı karşıya gelmeyi başardı. Pedro tanımadığı insanlarla dolu salonda palamarsız bir şamandıra gibi dolaşmalarına bir son vermek için sevindiğini gösteren bir gülümseme ile ona yaklaşmaya yeltendi, fakat tam elini uzatacağı ve selam vermek üzere ağzını açacağı sırada arkadaşının taşlaşmış bakışı durdurdu onu; sanki hiç tanıymıyormuş havalara girmiş olması ve yalnızca onun kişiliğini değil de üzerine çarpabileceği fiziksel bedenini tanıymış gibi davranması onu dondurdu. Bir an için Pedro, yanılıp yanılmadığını, yoksa birini beklerken, zamanımızı boşa harcatan kimsenin çizgilerini, hatta hareketlerini tanımadığımız bir kişinin yüzünde görür gibi olduğumuz bir sanrıya yakalanıp yakalanmadığını sordu kendi kendine. Fakat, hayır, şimdiki yüzünü tanıymıyor da olsa bu, Matías'ın kendisiydi. Yalnızca bakış biçimi değildi değişik olan, ağzının sırtışı da değişmişti ve bu ağızdan çıkabilecek sözcüklerin de kuşkusuz Latince sözcükler değil de, daha bayağı, gizli bir dille söylenmiş, yalnızca acemi çaylakların hoşlanacağı sözcükler olduğu apaçık ortadaydı; ve bu dilin başka erdemleri yanında, kuğu gibi boyunları, çevresinde ışıklı bir hale yaratan ve bu hale içinde yüzen başlarını mıknatıslanmış gibi bu sözcükleri söyleyene doğru çeviren nefis yaratıkları, birlikte olma duygusuyla, istekle titretmesi gibi bir erdemi de vardı. Hatta Matías'ın bedeni, kollarını bacaklarını da bambaşka bir düzene sokmuştu. Pedro, birdenbire çok değişen bu salona arkadaşının annesi girdiğinde –geçen gün– bu konuda ani bir önseziye kapılmıştı. Matías'ın elindeki bardak –evrensel boyutta bir buyurgana boyun eğercesine– bambaşka bir biçimde tutulur olmuş, bambaşka bir biçimde kaldırılmış ve ayrıntıları apaçık görülen bambaşka bir biçimde içilmişti, hareketlerinde öylesine farklıydı ki değiştirilmesi günah bir ibadet gibi boşlukta ağır ağır havalanmıştı. Böylece Üstad'ın konferansının içerikten yoksun oluşunun onda yarattığı şaşkınlığı paylaşan aynı Matías şimdi ayın öteki yüzü

gibi bilinmeyen ve yine de varlığından kuşku duyulmayan bir yüzünü onun gözleri önüne seren bambaşka bir yaratık olup çıkmıştı. Ve belki de onun bildiğinden daha gerçeğe uygun olan bu görüntünün altında, eski arkadaşının gizliden gizliye varolduğunu belli etmek için birdenbire göz kırptı, ve sanki: “Bu başımın belası bizim sevdiğimiz konuları seninle konuşmama izin vermiyor, fakat ne denli tatlı olduğunu bilseydin, beni bağışlardın” demek isteyen bir zekâ pırıltısı fışkırdı.

Pedro, son derece yumuşak, bir kez oturduktan sonra erişilmez derinliklere dek inilen koltuklardan birisine gömülüverdi. Fakat içinde duyumsadığı karıncalanmanın basbayağı kıskançlıktan başka bir şey olmadığını kendi kendisine itiraf etmek zorunda kaldı: Ortaçağ ressamlarının, kösnüllüğü elinde elma tutan çıplak bir kadın, gururu başında taç bulunan elbiseli bir kadın olarak gösterdikleri istiare anlayışında, tablolarına yerleştirdikleri sarı hayvan, sözcüklerin taşımadıkları (ama bir gün pekâlâ taşıyabilecekleri) bir anlam kazandığı ve davranışların onun görmediği (ama bir gün, açığa vurmadığı renk körlüğü tedavi edilince görmeye başlayacağı) bir düzene göre güzelleştikleri bütün bu âlem, ona karşı iyiliksever ve sevimli görünen ve çok uzun fakat aşilamaz olmayan bir merdivenin basamaklarını tırmanmasına gönüllü olarak yardım edecek olan başka türden yaratıklardan bir alay oluştuyordu. Evet! Yalnızca bir eylem, bir isteme eylemi. Tıpkı bir meleğin kışkırtıcılığı gibi: “Bu meyveyi yiyin, tanrılar gibi olacaksınız.” Bu adımı atmak ya da eylemde bulunmak ya da bir kez ısırarak, ve kendilerini oraya götüren sıraya girmekten başka bir şey gerekmiyor. Yalnızca onlar gibi olması, meyveye yaklaşması, onlara katılması, ortama uyması ve yeni bir karakteri yüklenmesi gerekiyor. Fakat istemiyor. İstemediği için acı çekiyor. İşte bu noktada –içi giderek– kışkırttığı şeyi hor görmeye kendini zorladığı için acı çekiyor. Fakat gerçekten hor görülecek bir şey olduğu için mi yoksa içine girmek için yeterince yaklaşma yeteneği olmadığı için mi bu yaşam biçimini aşağılıyor? Bu, yalnızca yoksunluğun verdiği bir hınç mı, yoksa ahlak anlayışının

mutlak bir değeri mi var? Eğer olmak istediğinin olması gerektiği olduğundan eminse niçin acı çekiyor? Niçin kıskanıyor? İstese yürüyebileceği ama yürümediği bu küçük dünya yüzünden, bu bomboş, bu saçma, süslü püslü, kuşbeyinli kadınlar yüzünden acı çekmenin âlemi yok. Sözü dinlenmek ve beğenilmek, el öpmeyi bilmek, insanın içine işleyen konuşmalara kabul edilmek, yukarıda olmak, onlardan biri olmak, seçkinlerden olmak, hiçlik meyvesini ısırma yürekliğini gösterdikleri için ya da kendilerine zaten ısırılmış meyve sunulduğu ve onu duyumsamayan, dokunulmayan bir hava gibi soludukları için iyiliğin ve kötülüğün daha ötesinde olanlardan olmak.

“Peki siz burada yapayalnız ne yapıyorsunuz?” diye sordu başkan dişi kuş.

“Matías çok meşguldü,” diye açıkladı Pedro öç alırcasına.

Duyduğu kin sert davranmasına neden oluyor, çünkü düşünüp taşındıktan sonra kimseye hayran olmamaya, kimseden korkmamaya, bir küstahlık zırhına bürünmemeye kararlı.

“Kızgın olduğunuzu söylemeyeceksiniz ya bana.”

“Bu yüksek sosyete toplantılarının amacını anlayamıyorum. Bunun konferansı eleştirmek için yapıldığını söylememiş miydiniz bana?”

“Ama bundan başka bir şey yapılmadı ki... Dalgın olmalısınız. Profesörle konuşmadınız mı?” ve kabak kafalı bir adamın hâlâ açıklamalar yaptığı kalabalıkça bir grubu göstererek, “Sizi onunla tanıştırmamı ister misiniz?”

“Hayır, çok teşekkürler. Gitmek zorundayım.”

“Kızmışsınız. Sizinle ilgilenmediğimizi düşünüyorsunuz.”

“Hayır, ondan değil.”

Ve birdenbire, sonunda tuzağa düştü, ilginç görünmek ve fiyaka yapmak isteyerek ekledi:

“Dün gece bir ameliyat yaptım.”

“Ya! öyle mi!” dedi alımlı kadın. “Anlatın bana!” fakat öyküsüne başlamadan önce kalkmak zorunda kaldı, “Pardon!” Profe-

sör gidiyor; toplantıdan ayrılacak. Bilgiyle dopdolu olan profesör, denize açılmak üzere olan bir gemi gibi hafifçe sarsılıyor. “Ne yazık! Niçin bu denli erken gidiyorsunuz?”

“Senyora...”

“Daha gitmeyin. Sizinle konuşamadım. Bana açıklayacağınız o kadar çok şey var ki...”

“Yalnızca bir süre; yalnızca bir süre...” yumuşak davranışlarla, ve içe işleyen bakışlarla, bütünüyle ilgisiz olduğu bir bilim üzerine bilgi vermek için kadını kapının yakınındaki bir köşeye götürüyor. Pedro, sahiplenir bakışlarla kadını gözetliyor; bu kadının üstünde hâlâ hakkı varmış ve ötekine gösterdiği ilgi kendisinden çalınmış gibi. Onun kendisini dinlemesi hoşuna giderdi. Ona anlatmaya hazırdı.. fakat Florita’nın kadavrası salonun ortasında beliriyor. Geniş, kalın, yumuşak, tüylü halının üzerinde kendi yatağındakinden çok daha rahat yatıyor, inadına çıplak, kanı, mobilyaların ve toplantıya katılan bir yığın çağrılının ayakları arasında koşturuyor. Bu, kuşkusuz onların göremeyecekleri nesnelerden birisi, çünkü yanından geçseler ya da ayırımında olmadan çiğnenseler bile onu görmüyorlar. Tanrıların ve kuşların dünyası olan bu dünyanın yasaları arasında kadavralarla ilgili bir yasa bu.

Matías, kaygılı, suratı gerilmiş bir durumda Pedro’nun yanında bitiveriyor, biraz önce elini göğsüne dayayan sarışın periyi unutmuş, yeniden her zamanki halini almışa benziyor, suçlu suçlu ona bakıyor. Çok önemli ve çok ivedi bir konuyla ilgili bir şeyler söylüyor ona. Biri gelmiş, söylemesi gereken şeyler varmış. Çok önemli. Yukarıda, büyücülerin devinimsiz bir cumartesi gecesi toplantısına başkanlık etmeyi sürdüren büyük erkek tekenin bulunduğu odada. Matías çok sinirli, neden böyle sapsarı kesilmiş? Birisi onu acele görmek istiyor. Derin koltuktan kalkamadı. Sessizlik katmanları öylesine kalın ki Matías’ın sesi pek duyulmuyor bile. Neler olduğunu davranışlarından kestiriyor. Matías onu kolundan yakaladı ve şenlik ortamından, Tanrıların huzurundan dışarıya, hemen oracıktaki yatak odasında, büyük, egemen tekenin önünde kendisini bekleyen bir gerçeğe doğru götürüyor.

Piyasaya büyük çapta ürün süren fabrikalarla, oldukça kısıtlı maddeler üreten fabrikalar arasındaki fark –tahmin edileceği gibi– yalnızca bir nicelik farkı değildir, bir nitelik farkı da vardır, bu nitelik sayesinde Taylorizm-Bedoizmden kaynaklanan kuralların uygulanması son derece üstün ve bambaşka bir verimlilik sağlar. Gerçekten de, bir fabrikasyon üretim, zincirleme mal üretirken, imalat sürecinin çözümsel ayrışımından çıkan işlemlerin her birini yapmaya, özel olarak, bir ya da birkaç işçiyi ayırırsa *büyük seriler* halinde üretim yapacak bir kapasiteye ulaşır. İşte o zaman kronometre kuralı bütün olanaklarıyla kullanılır, tüm personelin “en az üretken işçinin hızına ayak uydurmasını” engellemek mümkün olur. Her işlemin göreceli karmaşıklığını muhtasar tablolarla gösteren, istihdam ekonomisine, iş akışına, iş süresine ve duraksamalara, yapılacak tüm işlere uygulanabilir bir planlama, el becerisine duyulan gereksinmeyi ortadan kaldırarak hepimizin özlediği mutlu sonuçlar veriyor. Bu rasyonelleştirme, belki gerekli üretim miktarının olmaması yüzünden kentimizin hiçbir işyerinde gerçekleşmedi. Bu yüzden rasyonelleştirmenin dayanaacağı ilkeler üzerine bir fikir edinmek için, içinde, tam anlamıyla bir imalat söz konusu olmasa bile, rasyonelleştirilmiş normların kesin bir verimliliğe ulaşmalarını sağlayacak yeterli miktarda işlenecek hammadde bulunan bir kuruluşa yönelmek zorundayız. Sağlığında aşağı toplumsal sınıflarda bulunan, özel bir gömüte sahip olmayan ya da olmak istemeyen kişilerin cesetlerinin dikine gömülmesi söz konusu olmaktadır, ve bunun için bu kişilerin çürüme sürecinin işlevini bitirmesine yetecek yıllar boyunca, sınırları belli olmayan boş bir araziye üstünkörü bir biçimde atılvermeye ve sonra da kulağa hoş gelen ve kibar bir sözcük olan “kemiklik” adlı çukura nakledilmeye hazır olmaları alınlarına yazılmıştır. Kullanılan arazi –kenti çeviren çölün dikkati çekecek denli geniş olmasına karşın– ister istemez sınırlı olduğu için, pratikte ölü sayısının sonsuz olduğu, durmadan akıp giden zaman boyunca her günün cimrice ya da eliaçık olarak görevini

yerine getirdiği düşünülürse çürüme bölgesinin genişliğinin sınırlandırılması rasyonel kullanma tekniği açısından zorunludur, üstelik belediye bütçesinin her kentlisine yapmak zorunda olduğu son hizmetin masrafını da azaltmaktadır. Taylo-bedoizmin özü ve temeli –herkesin bildiği gibi– her işçinin tek bir saniyesini bile (aletlerin gelmesini beklerken, üzerinde çalışması gereken parçaya uygun bir biçimde yerleştirirken ya da dalga geçerek bir sigara yakarken) boşa geçirmesini engellemekten ve iş sırasında maddenin uzaydaki durumunu değiştiren bu kesintisiz eylemin üretici hareketlerinden her birine gerekli randımanı saptamaktan ibarettir, burada söz konusu olan mamul maddedir. Bu normlara uygun olarak Doğu Gömütlüğündeki çukur kazıcılar, hemen her zaman pis bir zevk veren iç karartıcı şakalar yaparak kafataslarıyla ya da kavalkemiğiyle oynamak yerine, çalışmalarını sürekli bir biçimde doğal ve usa uygun bir işe adıyorlar. A harfiyle tanımlayabileceğimiz bir işçi kolu, kırmızı toprakta derinliği ortalama dört metre, genişliği uzun bir deneme sonucu en uygun olarak saptanan, kare prizması biçiminde çukurları açarlarken C harfini verebileceğimiz başka bir işçi kolu toprağın kalan kısmını –genel olarak toprağın sekizde birinden biraz az demektir bu– el arabalarıyla doldurulması gereken arsalara taşır, boğaz tokluğuna çalışan işçileri de işin ince ayrıntılarına dek anlatılması gereken, uzmanlık isteyen evresi olan asıl gömme işlevini yerine getirirler. Yapılan tasarıma göre bu işçilerin her biri yalnızca kendisine verilmiş işi yapar ve en yüksek verim alınmak isteniyorsa işin süresinde yapılıp yapılmadığı ciddi bir biçimde denetlenmeli, onlara işleyecekleri malzemeyi uygun bir tempo ile öteki yardımcı hizmetler sınıfı sağlamalıdır. İşin süresinde yapılması, önceden belirlenmiş değişik yollardan aynı hızla taşınan pek çok cenazenin düzenli aralıklarla çıkarıldığı geniş bir hangara bir çalışma günü süresince nakledilerek önceden depolanması ile sağlamaktadır. Her kare prizma için parça başına harcanan zamanın çok iyi saptanması süreliliğin temel ögesini oluşturuyor, buna ölenin

ailesinin duyduğu insansal acıya dayanan saygının temel alındığı bir düzeltme katsayısı eklemek gerekir; böylece cenaze alayları aynı şantiyede ne birbirleriyle karşı karşıya geliyor ne de ayakları birbirlerine takılıyor. Eğer peşpeşe yapılan iki taşıma işi için birbirleriyle çakışmayan değişik yollar kullanılırsa bu utanç daha iyi bir biçimde korunur. A grubunun belli bir uzaklıkta bir yenisini kazmak üzere terkettikleri kare prizma çukurun başına nesne gelince, B grubu işçileri işe koyulurlar, çabuk ve kesin hareketlerle tabutun altından geçirdikleri iki kalın halat yerleştirirler: birisi tahminen boyun hizasından ya da biraz daha aşağıdan, omurganın sırtın başında bir çıkıntı yaptığı yerden geçer. Böylece sarılmış olan iki halat mükemmel bir denge sağlar. Bu halatlar sayesinde grubun dört üyesinden her biri bir uçtan tutunca (iyi bir çürüme için gerekli nem, toprak, kökler, tohumlar, böcek kurtçukları, beyazımtırak küçük kurtlar gibi içeri sızmaları gereken bütün öğelerin girmesine uygun olan ve pek kalın olmayan çam ağacından yapılmış) tabut çabucak, hiç çarpmadan ya da yalnızca çukurun yan duvarlarını biraz okşayarak iner. Dibe inince ve tam olarak yerleşince halatlar uçlardan birisi bırakılarak rahatça çekilir. Sesli ve dinsel gömme kuralları aynı anda olur ve en yakın akrabalarından birisinin kısa bir süre tabut kapağının geçici dokunulmazlığını bozan bir avuç toprağı çukura atması için olanak tanındıktan sonra eşzamanlı hareketlerle ve birbirlerinin işini engellemeden nesneyi meraklıların bakışlarından (ve kimi zaman siyah tahtanın küçük bir parçasını olsun görebilmek umuduyla deliğin üstüne inatla eğilen dengesiz yaşlıların bakışlarından) gizlemek için üstünü yeterince fakat çukurun hacmini önemli derecede küçültecek olan ve işin randımanını azaltacak kadar da kalın olmayan bir toprak tabakası ile örterler. İş bitip de bu toprak tabakası ölü-yü sıkı sıkıya (yine de ölünün gelecek yaşamı için gerekli havanın girmesini sağlayarak) sarınca B grubu işçiler all right, finito, artık tamam gibi, bitti anlamına gelen bir hareket yaparlarken, çukurun çevresinde bulunan herkes hâlâ tabutu örten toprağın ren-

gini incelemekte ve uğraşlarının boşluğunun bilincinde olarak kısa bir kararsızlıktan sonra gözlerini kaldırarak, yeni bir görev üstlenmek üzere morga doğru hızla uzaklaşan huzur tarlasının papazının ve yamağının –daha sert olan– adımlarını izlerler. Tam da zamanıdır, çünkü acıdan buğulanmış gözlerin izleyebildikleri daha sonraki cenaze yavaş yavaş, usçu davranışın gereklerine uygun olarak vakit yitirmeden yaklaşmaktadır. Böylece, dikine gömmeler, gelenekleri ve dinsel kuralları zedelemekten en küçük alana, en az fiziksel çabayla olabildiğince çok sayıda cenazeyi istif edebiliyor. İyi yapılmış bir işin –inanılmayacak derecede– en ideal biçimi, ufacık bir bilgiçliğe, ukalalığa sapmadan bu basit işçiler tarafından sağlanmaktadır.

Bu ortak yazgıya boyun eğerek Florita'nın kansız ve sözde kır-zoğlankız cesedi söz konusu morga belirsiz bir saatte geldi ve düzenli bir biçimde sıralanmış cenaze masalarından birisinin üstüne kondu. Doğu Gömütlüğü, güneş ışığı altında Bosch bahçesinin tüm olağanüstü gözettiklerini yaymıştı. Tapınakların sivri çatıları, renkli kiremitlerini doğu yönüne çeviriyorlardı. Amaçsız, avare ve yaşlı insan topluluğu, küçük gruplar halinde dar yollarda dolaşıyor, çeşitli harikalara hayran hayran bakıyordu: solda üçüncü bir gömütlükte olanakları bulunanlara sonsuza dek dinlenme yeri sağlayan, toprağa burgulanmış parabol biçimindeki spirallerden içine girilebilen, çalınabilecek ayrı ayrı kapıları olan bütün ölü kulübelerini süsleyen damalı nişlere; dipleri genellikle sarı çiçeklerle çevrili sivri uçlu ağaçlara; hiçbir sürekli mezar taşına izin verilmezken, yalnızca tahtadan ya da demirden geçici haçlara, bir insan boyutlarındaki özel bahçeyi çevreleyen küçük parmaklıklara izin verilen bu kupkuru bölgelere; yüzyıl başındaki zevksizliğin utku kazandığı zaman çılgın bir mimarın planını çizdiği binalara; bütün bu kuraldışı öğeler, hep birden, üzerine yapay göller, su fıskiyeleleri, kemerli köprüler ve gözü yaşlı serviler kesilip yapıştırılmış bir Japon yelpazesi görünümü çıkarıyor ortaya.

Şişman kadın ile daha yaşlı üç kadın, büyük içkili gazonunun kadife ceketli garsonu, köyden bir kuzin ve Amador'un karısı, eti günaha sokucu aldatici bir hayalet gibi ortaya çıkan, tozu yine toza çeviren becerikli ellerin işleyişinin tek tanıkları idiler. Fakat uzun yolculuğunda ona eşlik edecek toprak, çukurda tehlike çarını çalarak tabutun üstüne atıldığı ve kadınlı erkekli üç arkadaş Florita'nın genç bedeninin üzerine kapandığı sırada cesedin topraktan çıkarılması emri geldi, toz toprak içindeki bir mahkemede, uzaklardaki bir yargıç, Tanrı bilir hangi dalavereler gereği, samanlı fakat yeterince yasal bir kâğıt üzerinde imzalamıştı yazıyı ve gömütlüğe dek bisiklet sırtında bir aynasız alıp getirmişti. Saçma bir biçimde –her zaman insanlıktan uzak olan– Yasa, çalışmanın hızını kesiyor ve günlük çalışmanın her zamanki üretim düzeyine ulaşmasını önliyordu. Yumuşak toprağın yeniden B ve C gruplarınca yarı yarıya kazılıp atılması gerekti, çünkü A grubu bunun kendi üzerlerine düşen bir iş olmadığını ileri sürdü ve güzel koyu füme renkleri az önce lekelenmiş, yeni gömülmüş tabutlar, hiçbir zaman bir daha göremeyecekleri güneşe bir daha gösterilerek, düzensiz, beklenmedik, çıfıt çarşısı gibi bir halde ve uygunsuz biçimde sıralandılar.

Bir kez nesne açıldıktan sonra gruplardaki işçilerin en yetkili-si, hafızasının hiç yanılmadığını kanıtlamak istercesine kendisinden emin ve soğukkanlı bir biçimde:

“İşte bu,” dedi; Florita'nın cesedi bir daha asla dönülmeyen yoldan, depoya değil de daha yakındaki bir binaya, çalışma saatlerinde adli tabiplerin ve her zaman şişman, kırmızı suratlı, neşeli, iğrenme nedir bilmeyen, ama insan bedenini ve çeşitli kurtçuk cinslerini çok iyi bilen bir otopsi görevlisinin bulunduğu, kartonpiyerli, aynı zamanda şaşaalı ve Asyavari bir binaya doğru yol almaya başladı.

(Gün boyunca gökkubbenin doruğunu kaplayan ve aldatici ışığını, yalnızca beyaz badanalı evlerin cepheleri, gecekondu-ların gü-lükle ayakta durabilen çatıları ve arenalar gibi önünde alıkça boy

gösteren düz yüzeylere değil, nesnelerin ışık geçirmez yüzeylerinin, biçimlerinin, ölçülerinin, boşluktaki konumlarının bir gerçeği olduğunu, özlerinin, derin ve simgesel anlamlarının tersine böylesi şeylerin, geçen hiçbir değeri olmadığını ortaya koyduğunu inatla direnerek, yadsınamaz bir biçimde her şaşkın seyirciye göstermek için, aynı yalancı ışık sayesinde aldatıcı bir eylemi son sınırına dek götürmesini bilen duyarlı ruhların toplandığı en ücra köşelere dek yayan) suçlayıcı büyük göz, her günkü dönüştürme eylemini ta karanlıklar dünyasının sinirağına kadar tatlı ve sözle anlatılması güç Donya Luisa'nın beyaz, koca karınlı karıncalar kraliçesi gibi devinimsiz fakat her zaman öngörüşlü olarak, kaldığı gece kızlarının sarayına dek yaydı. Onu da, öteki karanlıklar krallığındaki benzeri gibi güçlü genç yaratıkları, gece uçuşunun beyaz-uzun-tüllere bürünmüş namuslu dansözlerine, yorulmak bilmez kanatsız işçilere dönüştürebilme yeteneği vardı; ve yine benzeri gibi, bu üzücü fakat verimli dönüşüm için herhangi bir ameliyat yapmak, organ çıkarmak ya da madeni bekâret kemeri takmak zorunda değildi; yalnızca beslenme alışkanlığında ve davranışlarında küçük değişiklikler yapması (uyuma-uyanık kalma saatlerini dikkatle gözden geçirerek değiştirme de dahil) kolaylıkla istenen sonucu veriyordu. Nasıl ki bir arıkovanına ya da karınca yuvasına camdan bir duvar konulduğunda, bu tip yerlere özgü ve özel etkinliklerine yegâne uyan karanlık ortamı yeniden kurmak için yarı saydam parçayı ışın geçirmez bir maddeyle örten topluluktan hemen böyle bir yanıt gelirse, Donya Luisa'nın karınca yuvasına da büyük yalancının ve onun bozguncu ışınlarının girmesi, jaluzilerle, oluklu, yeşil rafyalı pancurlarla, ahşap pancurlarla ve kalın, ağır perdelerle sıkı sıkıya engelleniyordu. Bu mavi farlarla bir sanat yapıtı gibi süslenmiş gözler, bu sürmeli gözkapakları ve müşterilerin ikram ettiği neşe verici bir iki bardak içki, bir peri masalındaki gibi, kolunda alışveriş yapan bir ev kadını ya da sebze fiyatlarının arttığını görünce kaşlarını çatan bir aşçı kadın görmemek için yatağını paylaşmakla hata ettiğini

anladığı kösnük hurinin sararıp solduğunu ve gündüzün ölüm saçan ortamında yitip gittiğini görünce düş kırıklığına uğrayan müşteriyle birlikte olmayı, ucuz pansiyon odasını ya da geçinmesine yardım edilen dul kadını terkettiklerinde, yaptıkları işe uygun düşen bir dernek olmaması yüzünden, gündüzün acımasız hakaretlerle cezalandırdığı yalnız ve sözde özgün hemcinslerinin uğradığı hakaretler yüzünden çektikleri acıyı çekmemeliydi. Güneşin bu aldatıcı eyleminden bir tek oda korunamamıştı, çünkü uğursuz güçler orada bu tür başkalaşımlara uğrayabilecek bir nesne bulamamışlardı. Aşçı kızın ter döktüğü mutfağa güneş iç avludan giriyordu ve günün berbat hatta korkunç saatlerinde, Donya Luisa'nın yuvarlak kalçalarına dipdiri sıcaklığını veren bir kediyi okşuyordu. Yüksek mevkii, herhangi bir kadın patron gibi, iğne oyları yaparak ya da yün kaşkol örerek vakit öldürmesine izin vermediğinden, hiçbir zaman aylaklık etmeden cennete gitmeyi hak eden bir insan olarak, ona, her zaman saraylarda hüsnükabul gören tazılar, ceylanlar, evcilleşmemiş kibar kediler gibi soylu hayvanların sırtını örten deriyi okşamak uygun düşüyordu. Nitekim, mutfağın bir köşesine oturmuş, gece kuşları arasında ışığa meydan okuyabilen tek kişi olarak, ellerini, hem dokunma hem işitme duygusuna seslenen gizli bir şarkıyla kendisine yanıt veren kara kedinin arkalarında tekrar tekrar dolaştırırken, kurbağa gözlerini iyice kısarak dinleniyordu.

Matías'la Pedro, Kutsal Topraklara giderken geceyi şatoda geçirmek isteyen ve gönül borçlarını ödemek için şaklabanlık yaparak saray kadınlarını eğlendirmeye söz veren iki soylu gezgin delikanlı gibi, kadının önünde duruyorlardı. Mutfaka götürüldüklerinde, korku ve düşünceyle geçen bir geceden sonra pek cılız ve solgun görünen patrondan güneşe daha az dayanıklı, düşünüp taşınan, tehlikeyi sezerek ötesini düşünmeden kaçınılmazdan kaçmaya çalışan bu iki insan, sonunda o saçma oyuna, o anlamsız kaçışa, saatlerin değişik bir hızla geçtiği, kavram sınırlarının, üzerinde ölüm ve ceza düşünceleri parlayan gündüz ger-

çeğinin kavramlarıyla aynı olmadığı, çok iyi bildikleri başka bir dünyaya doğru atıldılar. Pedro da, bilmeden, suçlunun başka bir yerde cinayetini işledikten sonra ait olduğu dünyaya dönerken izlediği aynı yolu izliyordu, tıpkı kullanmamak yüzünden gözleri körleşmiş, hiç açılmayan, boyun derisi altında iki kör nokta haline dönüşmüş bazı hayvanlar gibi, tıpkı görülmeyen ahlaksal sağduyu organlarını hiç çalıştırmadığı için alnının altında açmadan gizleyenler gibi. Genellikle şistli kayaların oyuklarında gizlenen bu tip yılanlar ya da sürüngenler iyisine kötüsüne aldırmandan küçük böcekleri yiyerek beslenirler, fakat kimi zaman geceyi birlikte geçirdiği dişinin kazancını da tırtıklamaktansa bir banka görevlisinin ya da tramvay biletçisinin daha az da olsa değişik gelen parasına dişlerini geçirirler, bunlar, doğrudan doğruya işledikleri suç yüzünden değil de bunu gün ışığında yapmaya kalkışmaları için çaresiz ezilirler.

Matías ile Pedro, suç ortağı ile suçlu, bayatlamış tütün kokan karanlık koridorları ve merdivenleri geçtikten sonra, bacaklarını yer silen diz çökmüş kadınların üzerinden attıktan sonra, ıslak mozayiklerde kaydıktan, yazın yağmur yağdıktan sonra kuru topraktan çıkan kokuyu tahta parkelerde duyduktan sonra, açık bırakılmış kapılardan, iyi idare edilen orta halli evlerin belirgin özelliği olan yirmi dört saatte bir yatak çarşaflarının değiştirilmesini keşfettikten sonra, başka bir koridorda evin tek-erkeği olan çolak elli, gerizekâli, erzak dolu sepeti ile sağlam ayağının gücü kuvveti sayesinde sakat ayağını sürükleye sürükleye uzaktaki mutfağa doğru ilerleyen, Decameron öykülerinden çıkmış manastır görevlisi ile karşılaştıktan sonra, ışıklar içindeki yüzükoyun yere yatmış Budha heykeline ayağı takıldı. Güneş, tozlu yerlerde geldiği yeri gösteren o ufacık zerreciklerden gözle görülebilir bir yol yaparak mutfağa giriyordu. Donya Luisa hafifçe düşmüş gözkapaklarıyla onların geldiklerini gördü ve geceleri gösterdiği ticari güleryüzlülüğünden ve bütün delikanlılara beslediği sözde sevgiden çok daha başka duygularla dolu olarak, sessiz

kalakaldı, Matías heykelin üzerine atıldı ve soylu kollarının ve bulanık midesinin var gücüyle kucakladı onu.

“İşte buradayız. Kızlar nerede?”

“Saati değil,” dedi patron sertçe.

“Önemli değil. Sizlerle yemek yemeğe geldik. Sizi davet ediyoruz. Davet eden Pedro...”

Manastır görevlisi giriyordu içeriye, Donya Luisa bir sepetin içindekileri görmek için bir el hareketiyle onu yanına çağırdı. Daha iyi görebilmek için öteki eliyle de Matías'ı uzaklaştırdı. Pedro, pencerenin yanında korkmuş, biraz da bir mutfak, bir fırın, siyah bir kedi ve yiyecek sepeti görmekten şaşırılmış duruyordu. Donya Luisa kalkmadan örtüyü açtı ve beğendiğini belli eden sözler mırıldandı. Bir domates aldı ve küçük kırmızı yuvarlağa güneş iyice vursun diye havaya kaldırdı. Bir yandan da domatese bakıyordu. Pedro da öteki yandan bakıyordu, ikisi onu değişik perspektiften görüyorlardı.

“Bu domatesler çok olgun. Daha yeşil olsunlar isterdim.”

“Ne önemi var? Biz çağırıyoruz sizi. Şimdi yemekleri sipariş ederiz. Seninle ve başka kızlarla yiyeceğiz. Bütün gün burada kalırız.”

“Zamanı değil,” diye diretti Donya Luisa.

Fakat Matías görevlinin eline bir iki banknot sıkıştırarak sosise, salam türünden yiyecekler, zeytinyağlı sardalye konservesi, şeftali kompostosu, peynir ve kırmızı şarap ısmarlamıştı bile. Donya Luisa'nın hareketsiz gözkapakları yavaşça kapıya doğru çevrildi. Sonra bir domatesi daha yokladı.

“Pekâlâ. Nasıl olsa domates salatası yapacağız.”

Fırının çevresindeki kadınlıktan uzak kadınları şöyle bir süzerek:

“Sizler,” dedi, “sebze tencerenizi alın, aşağıda yiyeceksiniz.”

Ve ekledi:

“Andresa ile Alicia'yı uyandırın, hemen gelsinler.”

Donya Luisa siyah kediye yere atarak güçlükle kalktı ayaĝa. Bir yerden bir yere gitmenin g  l       ve ayaklarının yere deĝmesinin ne denli g   olduğunu belli ederek pencereye doĝru s      , aĝır fakat kendinden emin, yeniden kendisine gecenin mutlak sultanı s    vererek g      n n  kapadı.

Alacakaranlıĝın yumuşak t    evin mutfaĝındaki ger   i ve     ni yeniden egemen kıldığında, nesneler, biçimlerinin, a ıllarının ve boyutlarının uzaydaki ger  ekd             bir yana bırakarak varlıkların simgesel doĝasını yeniden ilan ettiklerinde, Donya Luisa –normal saygıyı açarak– giysilerinin fırfırlarına dek eĝilen, o mor kurdelaralı, o kayısı rengi dantelleri, –bu ya ında– asla k      ce siyah olmayan, edeplince pembeye çalan jartiyerleri        –saygıyla kendinden geçerek– herkesi yaşam kadehini içmeye  aĝıran gizemli ve becerikli b       seks anası pozlarına girdiğinde, kurbaĝa g      g            n n kırık yelpazesini gererek ve çok bilmi  g            n n asla kaybolmayan pırıltısını sergileyerek iyice a ılabildiklerinde ve –son olarak– artık gereği kalmayan kedi kom  u odalarda her zamanki av partilerine çıktığında, Mat  as, artık kendi a   yla itiraf etme saati geldiğini anladı. Ve (namuslu erbabınca bir sanat yapıtı d  zeyine çıkarılmış) a   n tadını çıkarma konusunda hen  z bir karar vermediğinden, y     i acıyla yanarak y      ci hanıma b  ylesine uygunsuz bir saatte gelişinin nedenlerini kimbilir hangi u ursuz y      nden ve Tanrı bilir hangi ne id     belirsiz adli tabibin d  zenledi i otopsi raporu sonunda polis n izine kur   n sıkarak peşine d         orada duran, sararmı , bir par  a titreyen, sokaklarda sucuk satan kadın satıcılar arasında panik içinde ge   n, uykusuz kaldığı bir geceden sonra g       çukura ka mı , bir iki kadeh mano rakısı ile birazcık kendine gelmiş, şimdi daha kuvvetli bir yemek, bir sı ınak, korunma ve ana        yle kendisini sarıp sarmalayacak bir ipek  al sıcaklığı arayan arkadaşının su unun (evin      durumuna hiç de yabancı olmayan) neler olduğunu bir bir anlattı. İçinde bulunan

koşullar, sevimli kurbanın yaşı, kurban edilmesine neden olduğu söylenenin masumiyeti, kürtaj yapılan kızdan yararlanılmamış olmanın asılsızlığı, kızını iğfal eden babanın ustaca kurduğu tuzak, sadık Amador'un aracılığı ile ikisi arasındaki ticari alışveriş ve en sonunda da aşırı kanamanın durdurulamaması yüzünden karşılaşılan kaçınılmaz sonuç sayılıp döküldü. Donya Luisa cinayet olayını dinlerken, dağınık saçlarını ateşten ya da yumuşacık altından bir hale çevrelemiş gibi olan, sızlanıp duran bu toy zamparaya bakıyor ve bu yarı açık cehennemin geçici daimilikteki yeni müşterisinde âdeta şeytani bir güzellik görüyordu. Siyah giysili, mücevher dolu –yalnızca geceleri morumtırak, pırıl pırıl ışıklar saçan– bir kolun ucundaki elini usulca uzatarak Pedro'nun soğuk elini tutup önce okşadı, sonra yetenekli parmakları hayranlıkla seyretti. Pedro'nun eli inceydi, fakat öteki yaşlı kadının (pansiyoncu kadının) düşlediği gibi başarı yollarını izlemeye hazır yetenekli bir cerrahın eli gibi olmasa da, duygu sınırları aracılığıyla genç adamın tedirgin ruhuna açık bir duygu tepkimesi ilettili. Fakat o, gittikçe artan elini çekme isteğini yenmesini bildi ve arada bir, dikkatsizlik ya da şanssızlık eseri, yanında çalışan kızlar, kesin kısırlık eğilimleri geçici olarak kalkıp hamile kaldıklarında, birtakım olayları yoluna koymak için ondan sağlayacağı çıkarı önceden gören yaşlılara özgü ve içten pazarlıklı bir dikkatle elini okşamasına, süzmesine, yalanarak tadını çıkarmasına izin verdi. Fakat kadın, o anda, bu denli şanssız ellerden isteyebileceği yetkiyi değerlendirmeye cesaret edemedi ve henüz kullanmaya başlamadığı ıslıl ıslıl tabancısını okşayan kiralık bir katilin kabasaba duygusallığıyla, bir an için, henüz onların eyleme dönüşmemiş gücünden tat almakla yetindi.

“Oğlum!” dedi Donya Luisa.

Pedro da ağzından, işlediği suç için, kendisine tek kurtuluş yolunu gösteren bir kehanet dökülecek olan gerçek bir ananın ayaklarına kapanırcasına, bir ana dizine dönüşen bu dize alnını dayamak için başını eğdi.

“Burada birkaç gün kalabilirsiniz,” dedi Donya Luisa. “Her şey yoluna girinceye dek.”

Pedro, duyduğu gönül borcundan ağladığını duyumsadı, oysa ne ağzından tek bir soluk çıkıyordu ne de gözlerinden yaşlar dökülüyordu, ve ne de yüreği çarpıyordu; gizemli bir biçimde soluk almaz olduğunu ve orada taş kesilmiş dururken her şeyin (gıda, hava, aşk, nefes) lastik bir borudan iletildiği su içindeki ortamda hareketsiz kalakaldığını sanıyordu. Bu sırada Donya Luisa bütün gece ve yıllardan beri yürüyüp gelene doğru epeydir beklenen bir harekette, önemli bir harekette bulundu; güçlü kuvvetli kolunu delikanlının boynuna doladı ve onun burnunu kendi boynunun buruşuk derisine bastırarak ve daha on beş yaşındayken alıp sattığı, daha sonra –yeteneksiz bir şarkıcı olarak– cumhuriyetin çalgılı gazinolarında halkın önüne çıkıp, sonra da Eslava Tiyatrosu’nun zemin katı localarında –bir müsteşarın metresi olarak– göğüslerini şahane bir tilki kürkünün içinde saklayarak arzı endam ettiğinde, –artık durmuş oturmuş biri olarak– misk-geyiğinin cinsel keselerinden daha az zevk alarak çiçeklerin öğütülmüş yapraklarından yapılan bir dizi kokuya yönelerek esans düzeyini değiştirdiği parfümlerden arta kalanlarından bedenine sürdüğü bir karışımı ona koklata koklata, başını, göğsünün tombul yastığına doğru çekti.

Fakat Matías gülerek atıldı hemen:

“Hey! Kiskandık yani!” diyerek pörsük yanağına şakadan bir öpücük kondurdu ve sanki her şey yoluna girmiş, kendisine yalnızca saygıdeğer topluluktan izin istemek ve sirkin çatısının ve müziğinin ötesinde gizemli bir biçimde var olmakta direnen gündüz dünyasının içine dalmak için, bir iskemlenin tepesinden tehlikeli bir atlayış yapıp ayağının üzerinde yarım bir dönüş yapmak kalmış gibi gülmesini sürdürdü.

Geldiklerini bildirmek, belki de ricada bulunmak için, kapıyı usulca tıklatıp, iki oda arasında ilişkiyi sağlayan kapıyı aralayaarak, çekingen adımlarla içeri giren iki genç kız belirdi. Lambanın

ışığında, sonunda, Pedro'nun kurbanları ya da değerli rehineleri olarak kutsanacağı şenliğe (şölen de diyebiliriz) katılmaları için Donya Luisa çağırmıştı onları. Her iki huri de, dağınık saçlarıyla (uçları sarı, dipleri siyah), üstlerinde rengârenk (şakayık ve gelincik desenli), düğmeleri çözölmüş sabahlıklarıyla, iri iri esnerken açılınca, dillerinin uçları hınzırca görünen kırmızı boyalı ağızlarıyla, usulca gerinirken yavaştan salınarak uzayan kollarıyla, etli butlu oynak kalçalarıyla gelip, uzun zamandır tanıdıkları Matías'a da hiç tanımadıkları Pedro'ya da aynı sevimlilikle birer selam sarkıtarak mutfak masasının çevresindeki tahta iskemlelere –bacakları hafifçe ayırık– oturdular. Fakat –henüz kendi zamanlarının gelmediğinin, şimdilik yalnızca patroniçenin o cömert istenci ile hareket eden birer süs eşyası olduklarının, gecenin onlara bağışladığı dayanılmaz gücün gerçek saygınlıklarına yakışır biçimde geri gelmesi için saatlerce beklemeleri gerektiğinin ayrımına vardıkları için– alçakgönüllülükle ve bir kolejli kız saflığıyla davranıyorlar ve fizikötesi bir dil kullanmak ve dört dörtlük insanların çalımıyla davranışlarıyla hareket etmek yerine kırık dökük sözcüklerle konuşuyorlardı ve kendilerini gizleyen, rahatsız edici kabuklardan kurtulacakları anı beklerken, bu kabuğun altında bile, gelecekteki görüntülerini şimdiden hafifçe belli eden, krizalit döneminin sıkılğan dudak bükmeleriyle hareket ediyorlardı.

Yeraltı dünyasının haremağası olan kâhya bir yığın yiyeceklerle içeri girdi, kimse onun ayrımına varmadan getirdiklerini masanın üzerine koydu.

Donya Luisa ekmeği paylaştırdı ve Tanrı'ya şükretti. Kızlar, verilenler için teşekkür etmeye gerek görmediler. Ellerini açgözlülükle, patroniçenin sucuk yağına buladığı somunlara doğru uzatıyorlardı. Çiğnerken ağızlarını ölçülüce açarak, hafifçe ağızlarını şapırdatıyorlardı ve eşit bir paylaşırma yapabilmek için Donya Luisa'nın dolaptan çıkardığı mavi plastikten yapılmış, diş bardağı tipinde kulpsuz bir bardağa koyduğu kırmızı şarabı içmek için başlarını geriye kaldırıyorlar, dikkatli bir sessizlik içinde atıştırıyorlardı.

“Ne lezzetli!”

Pedro, berbat bir gecenin verdiği öfkeyle yiyordu, ekmek parçaları ağzında eriyip gittikçe, bir hayli üşüyen bedenine hoş bir sıcaklık yayılıyordu. Mutfakta hava gerçekten sıcaktı. Yanan fırın, yatak odalarındaki bideler için gerekli sıcak suyu sağlıyordu. Aşçı kadın, kahya kadar sessiz girdi mutfağa, ve yeniden kömür attı.

“Afiyet olsun!” dedi.

“Aşağıya in sen!” diye directti Donya Luisa.

Ve içkilerini içtikten sonra binbir masum öykü anlatmaya başladılar, ya da, çok lezzetli, şahane, dinlesene, bir parça daha al, gibisinden o zamana dek duymadıkları, kızların birbirlerine söyledikleri masum şeyleri dinlediler. Matías’ın, sabahlığının altından Alicia’nın yağlı bacaklarını ellemek istemesine dek sürdü bu. “Rahat dursana sen!”

Donya Luisa –nefis yiyecekler tükendikten ve şarabın kalanı da dolaba saklandıktan sonra– esenlikler dileyerek oradakileri kutsadı.

Pedro da, istemeye istemeye, kasıtlı yaşı kadının sözlerine uyup elden geldiğince gece uykusuna benzer derin bir ögle uykusu çekmesi için numarasını kulağına söylediği, hiçbir çekiciliği olmayan, kullanılmayan bir yatak odası bulunan gizli köşesinin yolunu tuttu.

Güçlü kuvvetli, sarkık dudaklı Amador karısını mutlu ediyordu. Kadın, onun babasından miras kalma Asturia aksanlı o yumuşak ses tonuna hayrandı, gece bekçisinden daha yüksek olan toplumdaki mevkiine hayrandı, kocasını çok uzun boylu, çok güçlü, cinsel gücü çok fazla ve yaşamın tüm güçlüklerine karşın, Batı Gömütlüğü Yardımlaşma Sandığı’nın ödentilerini düzenli bir biçimde ödeyerek özel gömüt yeri alıp kendisini üçüncü sınıf, lüks, güzel bir cenaze töreni ile öbür dünyaya uğurlayabilecek yetenekte görüyordu. Amador’un eli açıldı. Taptığı küçük karısına, önceden haber vermeden, sütlü kahverengi plastik bir çanta almak

gibi işler için son derece çalışkan bir biliminsanına bin dereden su getirmeden zamanı ayırabiliyordu. Enstitünün yıpranmış karolarını cilalayan temizlik işçisi kadınlardan birisine bir çimdik atabiliyor ya da uzaklardan, kuzeybatıdan gelmiş, fingirdek bir hizmetçi kızla Monumental'de bir locada kaçamak yapabiliyor, bu dürüstlükten uzak olaydan sonra, geç saatte dönmüş olmasını büyük bir çaba harcamadan karısına unutturabiliyordu. Kelt kurnazlığı, Asturia gözüpekliği, dünyanın tam göbeğinde doğmuş olmasına karşın soyunun özelliklerini taşıması, onun yolunun bir yığın bozkır yerlisinin üzerinden geçip gitmesini sağladı. Şimdi ölmüş olan sırık gibi babasından -Kuzeyli kanı ile- ona büyük bir yaşam tutkusu, büyük bir gülüp eğlenme yetisi ve Toledo annesinin kuru rahminin bile önemli ölçüde azaltmadığı bol bol içki içebilme gücü geçmişti. Bunun içindir ki Tetuán de las Victorias'ta yıllardan beri oturduğu uzak dairenin oldukça konforlu odalarını dolaşırken beklenmedik bir hüzne kapılması daha da dikkat çekiciydi.

"Ne oluyor sana?" diye sordu her zaman kösnül duyguları kamçılaman kısır karısı.

"Bu zavallı Don Pedro, bu zavallı Don Pedro," diye yineliyordu Amador, böylesi düşünceleri karısına duyurmadan kendi kendine konuşur gibi; onu sert bir omuz silkmesiyle yanıtlarken, bu küçümseyici hareketini sevecen bir ben ne bileyimle yumuşatmayı biliyordu.

Ve sonra yüksek sesle:

"Hadi Glorieta'da birer tek atalım."

"Hadi! Yalnız git sen!" diye gülümsedi âşık kadın.

Glorieta'da güneş, birkaç tramvay, iki üç taksi ve yoksul giyimli insanlardan oluşan her günkü karışımın üzerine vuruyordu. Amador, dikkatli adımlarla, biraz yorgun, aşırı şişmanlıktan soluk soluğa kalmış, gülümsemeyi asla tümüyle elden bırakmadan katlanabilir küçük tahta iskemlelere, boyaları dökülmüş, üstlerinde ne perişan plastik örtüler ne de Cinzano reklamı küllükler

bulunan masalara yaklaştı. Yeni gelen 43 numaralı tramvaydan mavi ya da koyu kahverengi giysili yığınla işçi iniyor ve sarı ya da yeşil desenli bir mendile sarılmış boş sefertasları ile civardaki patika yollara doğru ilerliyorlardı. Bunlar yaşlı inşaat işçileri, elektrikçiler ya da su tesisatçıları idi. Kendilerine miras kalmış daireleri ya da küçük özel evleri vardı. Yalnızca ikinci elden kiralık bir yer ya da bir otel odası tutarak para ödemeyi sürdürmeye hazır bir Koreli, onların arasında gösterişsizce duruyordu.

“Bu zavallı Don Pedro” hâlâ Amador’un beynini kemiriyor ve bilincini sarsıyordu. Artık karısının onu görmediğinin ayırımında olmadan omuzlarının aşağılayıcı ve yumuşak hareketini yineliyordu.

“O işte,” dedi önünde dikilen bir çocuğu, komşusunun çocuğunu göstererek.

“Tamam. İşte polis.”

Çocuğun yanında çok şık giyinmiş, hiçbir kuşku uyandırmayacak kadar yakışıklı (yakından bakınca) genç bir adam vardı.

“Pedro’nun arkadaşıyım,” dedi bu denli basit bir yalan kuşukları azaltabilir ve Amador’un bir istiridye gibi sıkı sıkı kapadığı ağzını açabilirmiş gibi. “Ona yardım etmemiz gerekir. Bir işe bu laşmış. Bana sizi aradığını söyledi.”

“Ne Pedro’su?” diye yadsıdı Amador.

Fakat Matías her şeyi açıklamaya başlamıştı bile; sözde kürta-jın sözde sorumluluğu ve Muecas’ın ya da herhangi bir edepsizin ihaneti yüzünden; çünkü Pedro asla inanmaz, bunun Amador olması kesinlikle olanaksız, Amador kim...

“Hiçbir şey bilmiyorum,” dedi Amador, yalnızca bir polisin bu denli çok şey bileceğine inanmış olarak.

“Saklandı o. Ben sakladım onu. Sizin gitmenizi, Amador’un gitmesini ve her şeyi anlatmasını bekliyor. Olayların gerçekten nasıl geçtiğine ve kızın niçin öldüğüne Amador’un tanıklık edebileceğini söyledi bana. Benimle karakola dek gelmelisiniz ve her şeyi açıklamalısınız...”

“Ben mi?” Sırtının diken diken olduğunu duyumsadı. “Ne anlatacakmışım ben, hiçbir şey bilmeyen mutsuzun, zavallının biriyim, neden bu işe karıştırmak istiyorlar beni?”

“Lütfen!”

“Ben mi? Fakat bunu nasıl istersiniz benden?”

“Benimle gelin!”

“Ben mi?”

Çam tırtılı, sarı tüylü ve çok yumuşak görünümlü, buna karşın dokunulduğunda ısırğan gibi dalayan ve deride kabarcıklar oluşturan ve dikkatsiz bir doğacı, meraklı gözlerine parmağıyla dokunacak oldu mu gözkapaklarının şişmesine neden olan bir kurtçuk. Görünüşte kör olan her hayvancık geçtiği yerlerde parlak ve yarı saydam maddeden bir iplikçik bırakıyor. Birincinin peşinden giden bir başkası minicik ayakları arasına alıyor bu maddeyi ve kendi salyası ile daha da büyütüyor. Bundan sonraki aynı şeyi yapıyor ve kör sürüden her biri, rastlantı ile önder olmuş olan kılavuzu sırasıyla izliyor... Körlüklerine karşın bu tırtıllar limana dek ulaşıyorlar ve soğuk gecelerde birbirlerine sokulup, karşılıklı olarak birbirlerini ısıtıyorlar. Aynı biçimde Matías'ın, Amador'un, Fişek'in ve Similiano'nun (her birinin arkasında bıraktığı yapısı değişik ama anlamı hep aynı olan iplikle koca kentte birbirlerini bulan) oluşturdıkları topluluk da böcek-bilime katkılarda bulunabilirdi.

“Daha çok saklanana daha çok ceza verilmesi gerekirdi. Yargıçlar, toplum içindeki biz alçakgönüllü memurların nasıl çalışmak zorunda olduğumuzu, karşı karşıya kaldığımız ya da bırakıldığımız tehlikeleri bilmiyorlar ya da bilmek istemiyorlar. Susmamız ve her şeye amin dememiz, gece yarısı kendi sağlığınıza boşvermemiz gerekiyor, sanki biz demirdenmişiz gibi, hiç de öyle değil, benden bir şeyler istenince ne sabredip kendini tutmasını ne de nasıl dayanacağını bilmeyen ben nasıl böyle sağlıklı oluyo-

rum, ben de bilmiyorum. Fakat çalışırken o kadar zor gelmiyor. Kazık kesiliyormuşum ve daha sağlamlaşıyormuşum gibi geliyor ve yorulmadan yürüyüp duruyorum. Korkuya kapılıncaya dek, zaten de ödleğin biriyim ben.”

“Bana verecek sanıyorlar. Vermiyor bana.”

“Bu zavallı Pedro bir deliğe girmiş olacak, ben böyle düşünüyorum. Fakat bu beni beklediğini söylüyor, işte buna inanmam. Bu adam onu evine saklamış da olabilir, bakalım göreceğiz. Bakalım, onu bulursam bütün bunlar nereden çıktı öğreniriz. Bunlar hep o rapor yüzünden.”

“Bundan hiçbir şey çıkmaz sanıyorum, fakat bana öyle söylüyor: izleyin onu. Ayrımında olmadan bizi bir yerlere götürecektir. Ama onun gelenek görenekle hiç ilgisi olmadı ki, bilmez de. Komşusu olmuş ne yazar, her zaman cinayetle, bıçaklamakla ya da hırsızlıkla başı dertte oldu, ama bu işin ucunda para olmayacağına göre onun bu işe karışmış olacağını pek sanmıyorum. Tavernadaki garson bütün gece, gözlerini dikip orada kaldığını, fakat bunun kıskançlık yüzünden olabileceğini sandığını söyledi. Kızdan hoşlanmış olabilir, şimdi de sustalı bıçağı ile dolaşıyor, cebinde kol kadar bir bıçak, bahse girerim, kendisini boynuzlatan adamı bulmaya çalışıyor. Zaten doktordan başkası olamaz. Bu insanların verecek beş paraları bile olmadığına göre, nedeni bu değilse doktor ne için gitmişti oraya. Bir açıklaması yok. Fakat benim işim düşünmek değil, benim işim şaşkın şaşkın koşan bu alığı izlemek. Sıçraya sıçraya gidiyor. Büyük bir olasılıkla kendisini izlediğim ayrımına vardı.”

“Beni ökseye düşüremezler. Bunu ödeteceğim onlara. Karşılarındakinin kim olduğunu bilmiyorlar daha.”

“Ne denli sevimli olursa olsun onun hoşuna giden tek şey, mikroskopla farelere bakmak. Onun bütün kusuru bu. Bir de şu yumrular çıkan bağırsakları eşelemek. Bu işe neden burnunu sokuyor, bilmiyorum. Üstelik bir anladığı da yok. İlk kez başına geldiği anlaşılıyordu. Ben olsam işin içinden çıkardım, fakat bu

kafasız hemen kan nakli yapacak yerde nabzını bile ölçmeden, kimseden yardım istemeden kaşığını daldırdı da daldırdı.”

“Fortuna audentes juvat, pero perseverare diabolicum.”

“İşte bana doğru geliyor, durmuyor bu moruk. Bir hap alacağım. Sonra da afyonun sağlık için iyi olmadığını, uyuşturucu olduğunu ve insanı zehirlediğini söylüyorlar. Afyon özü olmasaydı ben ne yapardım. Bağırsaklarımın nasıl düzeldiğini, işkembemin nasıl rahatladığını görmek gerek. Beni Malaga ya da Alicante gibi yumuşak iklimli bir yere götürmeleri gerekirdi... Berbat olan apartman dairesi. Karımı burada bırakıp bir pansiyona yerleşmem. Daireyi satabilirdim, karım da Alicante’de bir başka daire alabilirdi. Daha da kârlı olurdu... tramvaya binecek. Bindi! Şimdi de karnımın gurultusu ile koşup duracağım. İnsan neredeyse dirilenir gibi oluyor. Bir tramvayın peşinden koşarken gizlenmek kolay. Hiç kimse sizin kim olduğunuzu anlamaz.”

“Trolleybüse bineceğimi sanıyordu. Benim. İbne moruk. Benim. Onu bıçaklamak için daha ne duruyorum bilmiyorum.”

“Hey gidi varlık! Bu onun varlığını zenginleştiriyor. Yolun sonu, uçurumun kıyısı, kesin karar, yaşanan ilk deney. Şu an! Var olanın tasarısını değiştirecek bunalım. Seçim. Somutlaşmış özgürlük. Ölüm, senin utkun olan ölüm. Akhilleus’un öfkesini şakı ey esin perisi.”

“Onun başına bu işleri açan o. Benim burnumun dibinde. Benimse Muecas’tan ödüm kopuyor. Memelerini muncıklamaktan öteye gitmiyorum. Enayilik işte.”

“Demek sen günah istiyordun, zavallım. Günah oyunu hoşuna gidiyordu senin. İlk günah. Yenileyici bekâret, işte burgaca düştün. Şimdi de yaşlı orospularla yatanlarla gırgır geç bakalım!”

“Her şey fareler yüzünden oldu. Barakalarla bu denli ilgilenmesi de sinirime dokunuyordu. Herkes kendi dengiyle, davul bile dengi dengine. Oraya gitmesi için bir neden yoktu. Ne de şen şakraklı: Barakalar bunlar mı Amador? Hoş çocuklar, bunlar hoş çocuklar ve kendilerini adam sanıyorlar.”

“Alicante’ye gidecek olursam başkentte yaşama zammını çekip alacaklar elimden. Madrid’deki konut yardımına da, fazla mesai ücretine de elveda, öyle ya, Alicante’de fazla mesai gerektirebilecek ne iş olabilir ki! Tatilden vazgeçip, öğleden sonraları için de küçük bir iş bulmam gerekecek sanıyorum. Fakat Laura buna dayanamıyor, dayanamaması da çok doğal. Burada kimse bir şey bilmezken utanıyor da, herkesin er geç her şeyi istese de istemese de öğrendiği Alicante’de nasıl dayansın. Oysa iklim bana yarardı ve halimden anlayan tek doktorun dediği gibi doğrudan doğruya karnımı güneşe göstermem bile sağlığım açısından iyi gelirdi. Gün boyu karnımı güneşe vermekle bütün bu gurultulu ağırlardan ve su toplanmasından kurtulabilirdim. Çünkü bence bu yalnızca gaz; zaten annem derdi ki: Karnına kedi koy, gazını alsın. Fakat o bunu köyde, ateşin karşısında alçak bir iskemleye oturup çorap örerken rahatça yapabiliyordu. Ama ben böyle bir herifi tramvayda izlerken karnımın üzerine nasıl bir kedi koyabilirim. İçeri girmek daha iyi olurdu, sahanlıklar beni öldürüyor. Ama içeri girersem beni görür. Teknik hata. Beni tanımaz ama kokumu alır. Kominin dediği gibi çok az tanınan biriyim ben: ‘Siz Similiano, nasıl arazi oluyorsunuz görmek gerek. Tam olarak kâhyaya benziyorsunuz.’ Fakat hiç mi hiç değerim bilinmedi. Basamak basamak ilerle ve kazık kak. Madrid’de bir yerin var ve bu bile bir şans. Şu moruk ineceğe benziyor.”

“Çok yükseklerdeki parlak yıldızlar gece ona kılavuzluk ediyorlardı. Kuşkusuz daha yataktadır. Hastaymış gibi. Ona dokunmuş olabilir de, olmayabilir de. Daha çok hiç dokunmamış olabilir. Evet, ama bence dokunmuştur. Kollarına atılmış olmalı. Korunmaya gereksinmesi var. Ana göğsüne yeniden dönüş. Doğduğu dölyatağını yeniden fethetmeye yelteniş. Kızlık zarını bozmaya çalışma. Bu adam hep aynı kalacak. (İçinden gülüyor) Bu yazgısı onun.”

“Ben ona söyledim, söylüyorum: çok çok sevineceksiniz. Ama bu denli sevineceğini düşünmemiştim. Bu Muecas yırtıcı bir hay-

van. Bizi bu pis işe bulaştırdı. Hep, hiç de sağlığına uygun olmayan aynı yatakta yatmak için, hayır bayım. Ondan kurtulmakla ne iyi etmişim. Yok öyle ikinci elden kiralama. Ne ise çocuğun da yok. Ve ben bu yüzden ona çocukları olmamasını söylüyorum. Yalana benziyor, ama ilk kez değil ki. İnsan her şeyi görüyor. Fakat bu zavallı Don Pedro'nun ne ilgisi vardı ve şimdi ona kim yardım elini uzatacak. En azından yok yere insana çatmak için bahane ararlar."

"Ona şöyle söylemiş olacak: Özür dilerim Senyorita, biliyorum, şimdi zamanı olmadığını biliyorum ama Donya Luisa öyle inat etti ki."

"Bir doktorun bir düşeşe ya da bir karaborsacının kızına kür-taj yapmasını anlıyorum, ama bir doktorun bir gecekondu da kür-taj yapması görülmedik şey. Bu kadar da düşmez insan."

"Adam yürüyor işte. Arkadaşına benziyor, arkadaşısıya eğer. Tramvayda işler daha iyiydi. Şimdi San Bernardo'daki kitapçıların önünde duruyor. Kitaplar beni ilgilendirirmiş gibi. Bakalım bütün bunlardan sonra onu aramayacak mı, yoksa hepsi masal mıydı. Pekâlâ, biraz daha izleyeyim onu, ama bilmiyorum, beni ilgilendirmeyen bir işe ne diye burnumu sokuyorum."

"Anlaşıyor ki bu şişko bir koku aldı. Aynasız kokusu gibi geliyor bana."

"Ya pansiyonun fıstığı? Âşık olmuş. Cılgın, isterik, kızgın diş gibi adlar tekrarlar ona. Kibar hanımların böyle adı olmaz. Pedro! Pedro! Ne yaptın Pedro? Niçin senin peşindeler? Doğru olmadığını söyle, Pedro! Böyle bir şey olamaz de bana! Ne bir tek serzeniş, ne bir tek kırgınlık sözcüğü. Kadın anlayışı, özümseme, mutsuz erkeğin bir yılanın göğsünde beslenmesi. Kadın etine giren o aslan yürekli, çiftleşmeden sonra bütünlüğünü nasıl koruyabilecek? Dişli vajına, duygusal içdiş etme, iyelik soysuzlaştırması, benimsin, benimsin, sen benimsin, kim onu benden çekip almak istiyor? Vay vay... ne güzel bir fıstık."

“Bana bunu yapamazlar. Sonunda kodese düşeceğim. Ama ne bu adam ne başkası bana bunu yapamaz. Bana bunu yapacak daha anasından doğmadı.”

“Laura hemen işi çakıyor. Sen isteydin. Ben dayanamaz oldum, gözlerim oyuluyor, üç günde kendime gelebiliyorum. Başka hap alacağım. Çok şükür susuz alabiliyorum, hap yutarken boğulacak gibi olanlardan değilim. Büyük bir olasılıkla boğazları körelmiş onların. Başıma bir ağırlı saplandı. Onu inandırmam gerekiyor ki Alicante’de karnımı güneşe verirsem...”

“Ah ne tatlı kadın. Pansiyondaki kadın kadar hoşuma gidiyor. O salına salına yürüyüşü. Öyle anlaşılıyor ki her istediklerini yapmalarına izin veriyor, aydın olmalarına, konferanslara gitmelerine bile. Gençken annem de böyle miydi acaba? Evet, böyle olabilir, ama asla bunun gibi yürüyemezdi. Annem de bunun gibi güzel olmalıydı, daha ince, kalkık bir burun, incecik el bilekleri... Annemi düşünüyorum! Sen de Oidipus, sen de oğlum, çocuksu komplekslerinden ne zaman kurtulacaksın? Aradığını aramaktan ne zaman vazgeçeceksin ve sayısız deneyimleri yüzünden üstün gördüğün kadınları bir yana bırakıp evlenme çağına girmiş genç kızlara ne zaman teslim edeceksin kendini; sendeki tek kompleks, şu anda zavallı arkadaşının içinden attığı kompleksin aynısı, bir dölyatağının sahibine hakkını verme kompleksi ve ancak Klytemnestra’nın yüzüstü bırakılan tüllere bürünmüş hayaleti senden uzaklaştığı gün bu kompleksini tatmin edeceksin, sonunda ancak, kendisine sahip olunan ama sahiplenici olmayan, döllemeyle hiçbir ilgisi bulunmayan Havva’daki saflığı görecekmisin bakalım?”

“Ne ise ki şimdi oraya buraya sapmadan dümdüz yürüyor, nereye gittiğini biliyor gibi. Vay anam, ne kadın be! Romatizmalarıma bunların iyi geldiğini söylüyorlar.”

“Beni artık kimse durduramaz, şu kadın bile: Güzelim! Yanına aldıklarıyla her ikimiz de kahvaltı yapabiliriz.”

“Dönerken beni görmüş olabilir. Teknik hata. Onu daha uzaktan izlemek gerek. Çok şükür pek göze batan biri değilim. Fakat kafam çalışmıyor. Korkunç bir ağrı saplandı bile, bu hiç de iyiye alamet değil.”

“Kızı kendisine âşık etmeyi nasıl sağlamış olabilir ki? Çünkü öyle pek girişken biri değil. Kadın onu ağına düşürmüş olmalı. Fakat kadın kârlı. Siz Sarah Bernhardt’la alay edin. Ne büyük sanatçı! Seni seviyorum, seni yiyorum, seni yutuyorum ve köpekdişlerimi senin en yumuşak iç organlarına geçiriyorum. Ve ben özel temsilde, özel locada ayrıcalıklı seyirci. Ve o, bu soylu köşkün Asyalı lüksünden habersiz, bütün bunlar yalnızca dekor ve göz aldatmacasıymış gibi ağır perdelerden hiç rahatsız olmadan ustalığının doruğunda oynuyordu. Bu aptal hiç layık değil ona, onu anlayamaz da zaten. Neyse ki ben oradaydım. Yoksa gösteri güme gidecekti. Trajedinin bir cisimleşmesi gibi girdi. *Deus ex machina*. Bir el hareketiyle yazgı kararlaştırılmış gibi idi. Aşk, öfke, ürkütücü korku, içsıkıntısı sersemliği, dokunaklılık. Ve ben: Onu saklayacağım, merak etme. O edebiyatla büyüleneni. Burgaçla sürükleneni. Çünkü yapması gereken şey, polise teslim olmaktı: ifade vermeye gitmekti. Bu saklanmak aptallığı, saklambaç oyunu neye yarar? Onun yüksekliğine çıkmamız gerekti. Bir taksi çağırdığımızı ve sevgilisini karakola göndermiş olduğumuzu asla anlamamıştır. Bu kız ne mavallar okuyacak? Yürelerinde ne varsa onu.”

“Benim bilmek istediğim onun için bir şeyler yapıp yapamayacağım, kuşkusuz söz vermemek koşuluyla. Ben hiçbir şey yapmadım. Her şeyi yapan o. Ne söylememi ister, bilmem ki. Kızın ölümü şanssızlık oldu. Ve yanıt vermesi gereken Muecas’tır, ama yanıtlamak istemezse ben bir yakınımın aleyhinde nasıl konuşabilirim. En iyisi Amerika’ya gitmesiydi, orada gerçekten araştırma yapabilir ve aradığını bulabilirdi, çünkü o kahrolası fareler oradan geliyor. Gitsin, bir burs istesin ve bıraksın bizi, kendi çöplüğümüzde çürüyüp gidelim. O kadar.”

Bir polis, hele Don Similiano gibi az coşkulu bir polis için tutuklama çok kolay oldu. Kendi koruyucu, savunucu içgüdüleriyle taş kesilmiş Amador henüz eve girmemişti. Fişek ise girmişti; balıklama dalmıştı eve. Çok kalabalık bir saat olmamasına karşın, koridorlarda ve merdivenlerde, serseri meteorlar gibi dolaşan, alçak sesle mırıldanan ve karşılaştıkları bakışlardan kaçan birkaç dilenci vardı. Matías küçük özel salonda Donya Luisa ile konuşuyor, ona olayı anlatıyor ve lehinde ifade verecek tanığı ikna edemediğini ve en iyisi, baronun tuttuğunu koparan aslanı, iyi, gözüpek, hiç kimseye olmaz demesini bilmeyen cerbezeli bir avukat olan kendi arkadaşı gelinceye dek beklemekten başka yapılacak bir şey olmadığını söylüyordu. Yüksek ökçelerin koridorlarda, bu seferki gibi ne kadar çok tıkırtı yaptığını hiç bilmiyordu Matías. Gece sona erip alkolün etkisi azaldıkça bütün bu olanların nereye varacağını öğrenmek için belli belirsiz bir istek duyuyordu. Yeraltının karanlık yüzlü kölelerinden biri, allak bullak olmuş suratıyla salonun kapısını açtığında, polis kimliğini bir arama izni ya da sihirli bir maymuncuk gibi sol elinde sallayarak uzun bedeniyle don Similiano girdi içeri.

“Yukarıda,” dedi Donya Luisa hiç duraksamadan. “Ama ben hiçbir şey bilmiyorum. Ne can sıkıcı şey.”

“Bunu daha önce akıl etmeliydik,” diye sevincini belli etti. “Ne için arandığı göz önüne alınırsa saklanmak için buradan daha iyi bir yer olamazdı.”

“Ben öyle işler yapmam,” dedi yaşlı kadın boğulurcasına. “Burası namuslu bir evdir, yasal olarak da tanınmıştır.”

Fakat Don Similiano tartışmaktan hiç hoşlanmazdı. Donya Luisa’ya eğilerek alçak sesle, özel tuvaletin yerini sordu, aldığı haplar yüzünden daha fazla tutamadığı için tuvalete gitmek zorundaydı. Bu evlerin ne denli tehlikeli olduğunu ve pek çok hastalıklara neden olan mikropların buralarda ne kadar büyük bir hızla çoğaldıklarını biliyordu. Fakat üstün görev duygusu daha uzakta bir boşalma yeri aramasını engelliyordu. Şu anda birlik-

te olduğu kadının kollarında kendinden geçerek yatıyor da olsa, avına daha çok fırsat veremezdi, herhangi bir anda uyuşukluğundan silkinebilir ve gereksiz solucanlarla dolu dış dünyada zararlı eylemini sürdürebilirdi. İşaret parmağını kaldırarak:

“Dikkat!” dedi ve o tehlikeli, daracık yerde, gözden kaybolmadan önce başını anlamlı bir biçimde salladı; patroniçe yanıt verdi ona:

“Merak etmeyin!” dedi, başka bir zaman olsa müşteriye yeşil gözlü, etine dolgun bir sarışın bulacağını garanti eden bir ses tonuyla.

“Ona haber vereceğim...” dedi dalgın Matías kendine gelerek.

Fakat yaşlı kadın onu kolundan tutup gülümseyerek yanağından bir kesme alırken:

“Sen yavrum, çabucak kirişi kır. Her şeyi bana bırak! Bir avukat bul! Boşu boşuna ortalıkta boy gösterdiğinin ayırımında değilmisin?”

Kuşku yaratabilecek her çeşit yakınlıktan kaçınmayı başarmış olan polis, kendisine yaltaklanılmasından memnun, gülümseyerek Donya Luisa’yı yukarılara doğru izledi.

“Onu saklamam söz konusu değil,” diye açıklamaya girişti kadın. “Uzunca bir süre kalmak isteyenleri hemen yukarı aldığımızı biliyorsunuz.”

“Evet, evet; biliyorum,” diye kabullendi Similiano.

“Ne can sıkıcı şey, tanrım! Evinize girenin neyin nesi olduğunu asla bilemezsiniz ki. Yalnızca istenmeyen insanlar... Gerçekten...”

“Evet Senyora.”

Pedro, gerçekten de bir kadınla birlikte odasındaydı, çünkü yaptığı yardıma karşılık pansiyoncu kadın sine qua non koşulunu öngörmüştü. Çok sıkılmış olan kadın kuşkuyla karışık büyük bir hayranlıkla genç adamı seyreliyordu. Pedro, soğuk ve parlak, suni ipeğe benzer çiçekli mavi kumaştan şiltenin üzerine giysileriyle atmıştı kendini. Şiltenin aylardır hiç değiştirilmeyen çarşafının aşağı kısmı ayakkabıları çıkarılmamış ayaklarla kıv-

şılarak açılmıştı. Buna karşılık, o ğün değiştirilmiş olan yastık yüzü şaşırtıcı derecede beyazdı. Gece masasının üstünde pembe bir ışık vardı. Düğmeye basınca beyaz oluyordu. Fakat herkes –müşteriler de kadınlar da– sevgiyle dolu insan yüreğinin derinliklerinden gelen yapışkan bir duygusallıktan arta kalan bir şeylerle, pembe ışığı yeğlemekle, hiçbir şiirsellik bulunmamasına karşı bu ışığı isyan ettiriyorlardı. Pembe ışık yalnızca burundaki siyah noktaları ya da göz ucundaki buruşuklukları gizlemekle kalmıyordu. Aynı zamanda çıplak bedenleri, yorulmak bilmeyen insan ruhunun ulaşmaya çalıştığı bir temel örneğe göre üstüste yerleştirip, görselden çok dokunsal bir nesneye dönüştürüyor ve onları karmakarışık bir belirsizlikle iyice örtüyor. Odanın bir köşesindeki temizlik malzemesini andıran beyaz ve parlak porселenden nesneler bile, pembe ışık altında, tortop olmuş ve arada bir, damlayan musluktan gelen sesle uykulu bir yaşam mırıltısı çıkararak homurdanan küçük evcil hayvanlara benziyorlar. Suyun bu serinliği, zamanında tanınmamış bir dekoratörün renkli fotoğraflarını görerek, yeni açılan bir geneleve çok uygun olduğunu düşündüğü, yanına bile yaklaşmadan Pompei modellerine öykünmeye çalışan duvar ve tavan resimlerinin değersizliğini, kırık ve eğri çizgilerle kaplı döşeme tahtasına parlak çivilerle çivilenmiş muşambayı kaplayan tozu, toprağı unutturuyordu. Yatağın düzeyinde, duvara enine yerleştirilmiş uzun bir ayna, paslanmış ve yer yer kahverengi lekelerle dolu olmasına karşın birinci sınıf odanın en büyük lüksünü oluşturuyordu ve pembe ışığın altında, uyduruk bedenin loş çizgilerini öylesine belli belirsiz yansıtıyordu ki, sonsuza dek düşkırıklığına uğrayan çifti gereksiz bir kutsama için gözetliyormuş gibi bir tilki uykusuna yatmış, kim olduğı anlaşılmayan ve güven verici bir görüntü olup çıkıyordu. Gerçekte, her yanı kauçukla sarılmış, ellerinde kalın ameliyat eldivenleri, burun delikleri ve ağız hidrofıl pamukla kapalı, gözleri ve tüm yüzü 1918 modeli gaz maskesiyle örtülü olan vücutlar asla birbirlerine değmiyorlardı, tek işlevi, başka zamanlardakiler-

den bir ayrımı olmadığını saptayarak hayvanca bir debelenmeyi başlatmak olan yakın birlikliklerinin kara bilgisizliği içinde, göz göze gelmekten de kaçınıyorlardı. Birbirlerinden şaşılacak kadar uzak, erkek henüz sokak giysileriyle, kadınsa ilgisizliğinin zırhına bürünerek soyunmuş, sıkıcı bir hava içinde bir insanın hemen her gün konuşmak zorunda kaldığı havadan sudan şeylerden söz ediyorlardı: havalar ne güzel gidiyordan, sen ne güzelsin böyle den, gözlerin pek de güzelmışten, hayat her gün biraz pahalanıyordan, Humprey Bogart'ı çok beğenirimden, hava değiştiğçe küçük kızken kırılan bu ayağım hep ağrırdan.

"Hadi, buradan çıkın. Polis!" dedi Similiano, edeplince, eğilip bükülmeden.

Kız, korkmuş, şakayık çiçekli sabahlığına sarındı ve yatağa uzanan adama, birdenbire sokmaya hazır bir akrebe dönüşmüş gibi ürkek gözlerle baktı. Geri çekilmek için yaptığı hareket, onu odanın öteki köşesinde büzüşmüş, sürekli sızlanıp duran bidenin bulunduğu yere sürükledi, şimdi sesi daha da güçlü geliyordu. Pedro önce hareketsiz durdu, sonra henüz ne olacağı bilinmeyen bir hareket yapmak için gücünü toplarcasına derin bir uykudan uyanıyormuş gibi göründü. Birdenbire tek bir hareket yaptı, yatağa oturup dirseklerini dizkapaklarına dayadı, gözlerini kapıya dikti.

"Hadi, yalnızca birkaç soru sormak için," diye yineledi polis memuru babacan ve güven verici bir edayla. "Korkmayın."

Ve karşı koyma kuşkusu yaratacak herhangi bir belirti olmasına karşın okşayıcı ve polislere özgü bir ses tonuyla belirtti:

"Gürültü çıkarmayın. Sizin için daha iyi olur, güvenin bana."

Tıpkı dişçinin burguyu tam dişin ortasına sokarken "Rahat olun" dediği gibi.

Don Similiano öylesine sevimli, yaptığı işin aksine öylesine nazikti ki kolkola çıkarlarken, o sırada içeri girenler, Don Pedro'nun suratında yalnızca her zamankinden çok değişik, mutlu olduğunu gösteren bir kızarıklık olduğunun ayrımına varabildiler. Polis,

salonun bir köşesinden tutuklunun götürülüşünü seyreden ve onun imgesini belleğine kinle kazıyan kaba külhanbeyi Fişek'i görünce: "Şunu da deliğe tıkmak gerek" diye geçirdi içinden.

Aşağı inerlerken, Pedro'nun karşısına çıkan ve ak saçlı bir cüce-nin hepsini devre dışı bıraktığı parmaklıklar, sürgüler, kilitler, sanki bir hayli paslanmış demirden değil de, akışkan ve eğilip bükülebilir bir maddeden yapılmış gibi geçmelerine kolayca yol veriyorlardı.

Ne yol boyunca Similiano'nun uzun uzun anlattığı ağrıları için bedava reçeteler istemesi, ne sevimli ve temiz yürekli başka görevlilerin, adı, soyadı, medeni hali, oturduğu yer, yaşı ve mesleği konusunda onunla karşılıklı konuşmaya girmeleri, ne de bu büroda çalışanların tümünün hareketlerine ve davranışlarına egemen olan her günkü doğallıktan öte bir şey bulunmaması, Pedro'ya güven vermeye, göğsüne çöreklenen tedirginliği, uyuşukluğu, tiksintiyi içinden söküp atmasına yetecek derecede rahatlatıcı veriler değildi. Daha sonra kendine gelip, döner koltuklardan birisine oturmuş beklerken kimi memurlar ona yaklaşıyorlar, "İşte bu" diye bakıp, ellerine kuşkusuz hiç işe yaramayacak bir kâğıt aldıktan ya da nöbetçilerin, tutukluların, gardiyanların, memurların ve beyaz ceketli zavallı bir kahveci çırağının dolaştıkları bir koridorla birbirlerine bağlanmış bürolar içinde oraya buraya serpiştirilmiş yazı makinalarına uyuşuk uyuşuk dokunduktan sonra yanından uzaklaşıyorlardı. Gözle görülemeyen ince bir pislik, bütün nesnelerin üzerine iniyor, ve bu da, parmakla dokunulduğunda sert, sarımtırak görünümlü bir nesne olarak algılanıyordu. Gerçeği söylemek gerekirse, belki de bu algılama gerçek olduğu söz götüren (görülmeyen her şeyde olduğu gibi) toz yüzünden değil de, yılgınlık veren ve çevreye dehşet saçan insanların bulunduğu bu yerlerde bütün gücüyle egemen olan korku yüzündendi; renkleri yeşile çalan, saç sakalı birbirine karışmış, antropolojinin henüz sınıflamasını yapmadığı bir ırktan

gelen, ama dikkatle bakıldığında yüzlerinde kesin egemenlikleri parıldayan ne idüğü belirsiz kimselerdi bunlar; Pedro, onlara baktığında, başka herhangi bir bilgi edinmeden, kendi çektiği acılarla uğradığı başkalaşımın doğasını gösteren bir aynaya bakmış gibi oluyordu. Böylece, dizlerindeki hafif yorgunluk, alt gözkapığındaki kasılma, gözkapakları boyunca uzanan uyuşma, birdenbire büzüşen ağız boşluğunda tuhaf bir nesneye dönüşmüş dilin kupkuru yüzeyinde hiçbir açlık duygusu olmaması, basit soruları anlamaktaki yetersizliği, güçlü bir herkesle iyi olma isteği, sabunla yıkanmamasından değil de, yeni akmış ter yüzünden koltuk altlarına ve ayaklarına yapışan pislik, memurların yüzlerinde başka zaman bol bol görülen belli belirsiz bir sevecenliğin uzak belirtilerini yakalamaya çalışarak herkesin (ama herkesin) yüzüne çırpınarak ve coşkuyla bakışı, ayakkabılarının, kendi bilinciyle değil de buralarda koşuşturup duran pek özel kalabalığı düzene sokanlardan yayılan manyetik bir güçle yönetilen, şimdi bütün yürüme işlevini yitirmiş olan ayaklarını iyice sıkması, artık hava, su vb.'nin geçmesine yaramayan, şimdi yalnızca çevresini saran yüzlerde beliren sevecenlik belirtilerini olabildiğince yakalamak için gerekli dönme hareketinin ekseni olarak görev yapan boynunun, boğazının etine gömleğinin yakasının iyiden iyiye yapışması, bel omurlarının titremesi ya da kaskatı kesilmesi; bütün bunlar, onun görebildiği herkesin, bu aşağılık ırkın oğullarının yüzlerini değiştiren aynı terörün dış belirtilerinden başka bir şey değildir, bu ırktan olan her insan, halkın bulup çıkardığı ve cezasını verme yoluna gittiği bir suçla değişikliğe uğrama riskini taşır.

“Bu işi hemen bitirelim. Akıllı bir insansınız siz,” dedi bürodaki yetkililerden birisi; ona karşı taşkın bir sevecenlik, sevimli bir gülümseme, daha belirgin ve aşırıya kaçmayan bir iyi kalplilik gösteriyordu.

Pedro başka sevecenlik kaynakları aramayı bir yana bırakıp ona döndü, çünkü böylesine kararlı görünen bu kaynak bütün gürlüğüyle onun üzerine akıyordu.

“Öyleyse siz...” (yanaltıcı ve şaşırtıcı varsayım).

“Hayır. Hayır ben...” (öfkeli ve şaşırtıcı çürütme).

“Siz beni inandırmak istemiyor muydunuz ki...” (gerçekdışı, hatta saçma varsayım).

“Hayır, ama ben...” (üzgün bir kabullenme).

“Siz çok iyi biliyorsunuz ki...” (mantıksal, mantıksal, mantıksal).

“Hayır ben...” (bütün yetersiz ışıklara olumsuz yaklaşım).

“Kabul edin ki, siz....” (mantıksal).

“Fakat...” (belli belirsiz bir itiraz).

“İstiyorum ki anlayasınız...” (sıcak, insansı).

“Hayır.”

“Hiçbir durumda yararı yok, siz...” (birçok olaydan edinilen kişisel deneyime dayanarak üstünlük taslama).

“Fakat...” (az çok ikna edilmiş olarak zayıf bir itiraz).

“Kuşkusuz eğer siz diretirseniz...” (akıl ve dostça anlaşma yolunu bir yana bırakarak başka çarelere başvurma olanağı).

“Hayır, öyle değil...” (kaygılı olumsuzluk).

“Öyleyse anlaştık...” (belli belirsiz bir engelin aşılması).

“Pekâlâ...” (suçu kabul etmenin birinci tehlikeli başlangıcı).

“Mükemmel... öyleyse siz...” (utkulu).

“Ben mi?...” (beklenmedik sonuçların çıkarılması karşısında duyulan yığı).

“Artık bıktım ben!”

Birdenbire hiç umulmadık bir biçimde sevecenlik kaynağı kurdu ve Pedro, karşısında, ölüp ölüp dirilmeye başladığı andan beri, ne Similiano’nun tatlı sert azarlamasından sonra, ne daha önce ve birkaç kez yaşı, mesleği, oturduğu yer, doğum yeri ve yılı, –hatta– annesinin kızlık soyadıyla ilgilenen pek çok kişinin yaptıkları güç, namuslu işten sonra hiç görmediği, korku duyduğu bir yüzün ortaya çıkışını seyretti.

Gürleyen-Jüpiter’in gözleri kör eden görüntüsünden, altın-sikkeleri-bozan-Musa’dan, yaptığı-bir-yardım-nankörce-redde-

dilen-cömert-Peder'den, kötülüğün-neredeysse-sonsuz-enginliğinden-şaşırmış-Erdem'den sonra; Pedro çok haklı ve çok doğal olarak yüce varlığa inancını yitirdi ve fırtınalı cehenneme götürüldü, oraya düşüşü hızlı ve kesintisiz olmakla birlikte, masalın şarkısını söylediği zikzaklar, dönemeçler onaya çıktı.

Bunlardan birincisi enine ve boyuna iki yanlı keyfi zikzaklar yapan, hatta araya aldatıcı ve gizli basamaklar girmesiyle hiçbir kurala bağlı olmadan bir inip bir çıkan ve hiçbir anı bırakmayan alanın başka boyutunda derinlemesine uzanan labirent biçiminde uzun bir koridordan başka bir şey değildi. Koridordan sonra bir an için, otomobillerle ve görmeden bakan deri ceketli, yerlerinden kıpırdamayan şoförlerle dolu bir avlu geçiliyordu. Daha sonra cehennemlikleri koca bir lokma yapıp yutan son dehlizlere açılan yeni bir ağız. Bunlardan sonra Amerikan bar biçiminde düzenlenmiş bir alana çıkan merdivenler geliyordu, burada bir anlığına tezgâha dayanmış görevliler arasında öncekilerden daha sert biriyle ve daha iyi yağlanmış yazı makinalarıyla, kaçınılabilecek her türlü insanlık hali yanlışlardan kaçınılması ve hiç kimsenin böyle bir yanlışlık ya da bir unutkanlık sonucu kendisine ayrılandan daha aşağı katlara inmemesi için adı, soyadı, yaşı, v.b. ile ilgili konuşma bir kez daha yineleniyordu. Bundan sonra da, bu kez yeraltında olan, neon ırklarıyla gündüz gibi aydınlatılmış granit duvarları, çıplaklıklarıyla "ben toprağın çocuğuyum" diyen yeni bir yılan eğrisi koridor, ancak hiç konuşmayan bir cücenin izniyle aşılabilecek birinci engele götürüyordu, bu adama, Pedro'nun deneyimli kılavuzunun elinde tuttuğu sarı bir kâğıdı göstermek çok önemliydi. Bir sonraki ağız, herhangi bir yutma olmadan, çiğnenmiş yemek artıklarını sindirmeye başlayacağı geniş mide yuvarlağına inen -yeni parmaklıklardan sonra- granitin süt sağı gibi hareketleriyle içersinde sindirime yardım ettiği boğumlu ve kıvrım kıvrım olan boğaza geçit veriyor. İşte burada, değerli madenler, dolmakalemler, kravatlar, askılar, kemerler, gözlükler gibi yeni alınmış kişisel eşyalar ve intihar amacıyla kullanılabi-

lecek her türlü eşya çekilip alınarak bir soygun işlemi gerçekleştiriliyor; böylece soyulup soğana çevrilen aydınlar sınıfının bireyleri pantolonlarını elleriyle tutarak boyunlarının üşüdüğünü duyumsayarak, gözlüksüz gözleriyle sağa sola penguenler gibi donuk donuk bakarak, son derece nazikleşen ses tonları nedeniyle kötü niyetli zaptiyelerin hakaret etmelerinden korkarak iyice sinip kalıyorlar. Sonra bu oyunun başmimarı bir numara veriyor ve tutuklu, içbükey mahzenlerin, kemerli koridorların altından geçerek bu cehennemde kesin olarak yerleşeceği asıl yere değin yazgısını izliyor. Burada en usta zebanilerin, uluyarak bağırarak mahkûmlara işkence ettikleri yerlerin tam tersine hiçbir gürültü işitilmiyor, bu sessizlik yalnızca, birkaç ışık-yılı süren aralıklarla, birisi su dökmeye gitmek ya da sigara, insafsızca el konan tehlikeli maddeler listesinde bulunmadığından yüce mahkemeler görülmedik bir iyilikseverlikle müsaade ettiğinde, birisi ateş almak için izin istediği zamanlar bozuluyor.

Hücre küçük mü küçük. Tavanı yüzünden, tam olarak dikdörtgenler prizması biçiminde değil. Nitekim yüksek kısmı, üstteki dörtgenin açılardan birinde bulunan çarpık bir yüzey görünümünde. Görünüşte, iki bitişik hücre, üstlerindeki büyük binanın muazzam kitlesinin tüm ağırlığını çeken yarım kubbelerden birini oluşturuyor. Bu kubbeler ve duvarlar granitten. Hepsisi yeni badana edilmiş. Yalnızca son haftalarda çalakalem çiziktirilmiş duvar resimleri, daha önce burada kalanların sanatsal üretim kalıntıları. Hücre boyutları aşağı yukarı şöyle: yarım kubbenin en üst noktasına dek yüksekliği iki yüz elli santimetre; kapıdan karşı duvara dek bir metre on santim; bunu dik kesen duvarın eni de bir metre altmış santim. Bu boyutlar içerisinde normal boylu bir insan –sert bir maddeye çarpmadan– ancak köşeden köşeye iki kolunu açıp uzatabilir. Buna karşın, çok uzun boylu bir insan bile tavana değemez. Yatak köşegen olarak değil de, kapıya paralel olarak yerleştirilmiş ve karşı duvara dayanmış, bu da normal

boy lu bir insan ın uyurken ana karn ındaki ocuk gibi, tam kıvrıl-madan bacak lar ını hafifçe toplamas ını gerektiriyor. Kap ı, insan ın ba ını eğmeden geebileceğ i yüksekte ve iyi kaliteli kuru ke-resteden yapılm ıř. Yarı yksekl iğ inde 20 santime 15 santim bir mazgal deliğ i var. Bu delikte  demir çubuk bulunmakla birlik-te hücrenin oturulabilir kısm ının rahatça gözlenmesine yarıyor. Mazgal deliğ inin yksekl iğ i, tzğ e uygun boydaki gardiyanlar ın, içerde olup biteni görebilmeleri için baş lar ını hafifçe eğ mele-rini zorunlu kı lıyor. Tutuklu, yatağ ında ayakta duruyorsa gardi-yan onun yalnızca vücudunun gbeğ inden aç ağ ıda kalan kısm ını görebiliyor ve tamam ını görebilmek için daha çok eğ ilmesi gere-kiyor. Bu görsel gözetim, kap ı kasas ının üstünde, duvardaki bir oyuga yerleştirilm ıř bir ampul sayesinde gerçekleşiyor. Üstelik ıř ık hem hücreyi hem de dar koridoru aydınlatıyor. Lamba yle yerleştirilm ıř ki hiçbir hücrenin karş ısında baş ka bir hücre yok, yalnızca düz duvar var – o da badanal ı. Bu düz duvar ile kap ı arasında gardiyanlar ın dolaş maları için kırk santimlik bir yer ka-lıyor. Granit duvarlar ın byklğ ü ve bu denli ilginç labirentin yerleştirildiğ i derinlik ile görünüşte eliş ki yaratan bir şey varsa, o da her hücre kap ısının bir kümeste kullanılabilecek, kalitesiz basit bir kilitle kapalı olması. Tutuklu kişi yüzünü demir parmak-lıklara dayayınca kilidi görebilir, ama tel, sicim ya da tahta parça-sı gibi elinde bu kilidi amaya yarayacak bir nesne yoksa aamaz. Buna karş ılık, hücrede böyle nesneleri sağ layacak bir kaynak düşünülemez bile. Bu küçük camsız pencere hem havalandırmayı sağ lar, hem de tutuklunun bu geçici odasına sokabildiğ i birkaç sigaray ı gardiyan ın yakmasına yarar.

Lamba sürekli yanar. Ne gündüz ne gece söndürülür.

Hücrede havadan, tutukludan, duvarlar ın boyand ığ ı badana-dan ve bu duvara iziktirilm ıř resimlerden baş ka bir de karyola vardır. Bu karyola, belki bir grekoromen güreş şampiyonunun ya da “şişkolar Kulübü”nn dolandırıcı veznedar ının aç ı ki-losuyla kırabileceğ i varsay ımı ile sağ lam bir biçimde yapılm ıştı.

Bu standart karyolanın üretilmesindeki temel düşünce ayrıntılı bir biçimde incelenmeye değer. Hem çökme olasılığını ortadan kaldıran hem de tutuklunun taşkın hareketlerinden çıkabilecek rahatsız edici gıcırıtları önleyen bir karyola tipi üretilebilmişti sonunda. Ayrıca boşluklarında parazitlerin yerleşmesini ya da büyümesini de engelliyor. Sağlam yapısı bir saldırı aleti ya da maymuncuk elde etmek için kullanılmasını bütünüyle olanaksızlaştırıyor. Bu gıcirtısız, biçimi bozulmaz, yanmaz, taşınmaz, ateşe dayanıklı, darbeye dayanıklı, sele dayanıklı, altında hiçbir zaman bir insanın saklanamayacağı ve alçak tutuklunun kallesçe gardiyanın üzerine fırlatamayacağı karyola, bütünüyle duvarcı elinden çıkmıştı ve duvarcı ustası, onu, lüks bir otel hizmetçisinin her gün yatakları düzeltirken gösterdiği özenle, ilk ve son kez ve büyük bir sevgiyle bir kat çimento sürerek perdahlamıştı. Böylece büyük masraf gerektiren sanatlarla mimari arasında mükemmel bir uyum sağlanabildi. İnsanca bir utanma duygusuyla ve hücre üyelerine çok görülmeyecek bir dinlenme olanağı sağlamak amacıyla yastık da karyolayla tam bir uyum içinde olması için yine çimentodan ve doğru düzgün fizyolojik bir uyku için önerilen yükseklikte yapıldı: altı ila sekiz santimetre. Öteki üstünlükleri: yatağın hücre duvarlarına ve yere tam olarak yapışmış olması, birçok kez şifreli mesajlar, Protestan İncilleri, pornografik resimler ya da siyanür kapsüllerinin sokulabildiği deliğin tıkanmasını sağlıyor. Yalnızca bu da değil: çimentonun dayanıklılığı, yekpareliği, demir iskeleti, bu külrengi kütle artık bir yatak olarak düşünülme de (en azından görmeye değer oturulabilir bir manzarası olan yararlı bir seyir alanı ya da coğrafi bir olay olarak görülmeye başlanırsa) bir tecrit hücresinin mahkûmlarına müsaade edilen çeşitli jimnastik türlerini, yani solunum egzersizleri, yoga, hayali sopa ile golf oyunu, yalandan yapılan istemli sara nöbetleri, uçuruma inme ve yeniden dağa çıkma, yapmak isteyenlere rahat bir çalışma alanı, sağlam bir zemin olur. Gerçekten de tutuklu, karyolanın üstünde ayağa kalktığı anda perspektif

bütünöyle değişiyor, yukarıların havası kuşkusuz daha az, mazgalın önünden geçerken gardiyanın geniş omuzları değil, küçük ayakları görölüyor, hücrenin tabanı, belki ekmek kırintısı, belki yağ, belki de ezilmiş izmarit artıklarıyla oldukça uzakta kalıyor. Aynı yastık, insan ölçeğindeki bir dünyada Gulliver'ın ayaklarıyla çığnediği küçük, kıraç bir tepeye dönüşüyor.

Karyolanın bir başka kullanımı da mazgal deliğine ve (bunun da daha ötesinde) çıplak duvara ve (bundan da ötede) ortak merkezli çemberler biçiminde düzenlenmiş dış dünyaya bakarak oturmaktan ibarettir. Bakış açısı, hafifçe eğik olarak koridorun yukarı kısımlarına doğru kaldırılacak olursa, eğilmesine gerek kalmadan (geçişi pek düzenli aralıklarla olmayan) gardiyanın yüzü görülebilir ve böylece gözlerinin, dudaklarının, burnunun, ağzının, ara sıra da alnının var olduğu saptanabilir.

Karyolanın üçüncü bir olası kullanılışı da, en kötü koşullarda bile asla yabana atılmayacak işlevi olan yatmaya ya da uyumaya yarıyor olmasından başka bir şey değildir.

İlk saatlerde, bu karışık dehlizlerde suskunluğun egemen olduğu sanılırsa da bu izlenim yanlıştır ve bu, anlamlı ses sinyallerinin az oluşu ve ilk anda var olmalarına karşın gürültü ve mırıldanmalara önem verilmemesi yüzündendir. Bu konuda acele bir sayım döküm yapılabilir. Her şeyden önce tuvaletlerdeki ve lavabolardaki su kaçakları yüzünden akan suyun gürültüsü süreklidir, sonra, kör piyango biletisinin yürek paralayan sesi, gazete satan şişko kadının tekdüze bağırtısı, mesafe ile hafifleyen klakson sesi gibi dış sesler diyebileceğimiz seslerin iç bükey kemerlerde çıkardığı yankı duyuluyor. Buna karşılık, öteki sesler, iç sesler daha da ilginç. En sürekli olanları, dehlizin orta yerinde gece gündüz kâğıt oynayan, görevde olmayan gardiyanların sesi. En şaşırtıcı olanlar ise, ortak bir hücredeki, yaşlarının küçük olması nedeniyle annelerinden ayrılmayan, koğuştaki tutuklu kadınların çocuklarından oluşan yeraltı ocuk yuvasının gülüşleri ve oyunları. Bu ocuklar yalnızca ufakık bir alan içinde koşuyor-

lar, bağıyorlar ve gülüyorlar, fakat sesleri en dipteki hücreye ulaşıyor. Ve nihayet ya ifade vermek için, ya nakil ya da salıverilme için tutuklulardan birisinin adının işitildiği sanılır sürekli olarak. Bu bekleyiş, titreşimlerin hammaddesini oluşturuyor, öyle ki her tutuklu birkaç metre yukarıda bulunan makama doğrudan doğruya bağlı olan görevlilerden birisinin ağzından kendi adının söylendiğini duyar gibi oluyor.

Gece olunca tutukluya kahverengiye çalan bir battaniye verilir. Gündüz ise büküldüğü yerlerinden katlanması istenerek geri alınır. Bunlara ve yemek yemek ve tuvalete gitmek gibi daha bayağı işlere bir bakıma ayırım gözetmeden dinsel kaygılardan ve erdemlerden oluşmuş bir zamana uygulanabilir türden bir takvim uygulanıyor.

Alnının kara yazısı. Boyun eğiş. Burada gerektiği sürece sesini çıkarmadan kalmalı. Kıpırdamamalı. Düşünmeden, yavaş yavaş bir boşlukta yoğunlaşıncaya dek duvarda bir noktaya bakmayı öğrenmeli. Kendiliğinden bir gevşeme. Yoga. Sessizce uzanmalı. Bir eliyle yavaşça duvara dokunmalı. Gevşeme. İçsıkıntısını yenmeli. Yavaş yavaş düşünmeli. Ciddi bir şey olmadığını, yalnızca sessiz sessiz beklemekten başka yapılacak bir şey olmadığını, düğümün, olduğu gibi çözülmesine dek önemli hiçbir şey olmayacağını bilmeli. Rahat olmalı. İnsan kendisini rahat duyumsamalı. Yalnızlıkta ve duvarların korunmasında kendine bir sığınak bulabilmeli. Aynı eylemsizlikle. Fena değil. Hiç de fena değil. Niçin düşünmeli. Sessiz durmaktan başka bir şey gerekmiyor. Ben burada rahat durdukça başıma hiçbir iş gelmez. Kendim için hiçbir şey yapamam. Sessizlik. Hiçbir şey yapamıyorum; sonra yanılmamalıyım da. Yanlış hiçbir karar almamalıyım. Kötü hiçbir şey yapmamış olurum. Yanılgıya düşmem. Kendi kendime zarar vermemiş olurum. Aslında rahat olmalı. Artık hiçbir şey olmaz. Olacaklara yön vermek benim elimde değil? Beni dışarı dehleyecekleri ana dek buradayım ve çıkmak için hiçbir şey yapamam.

Niçin gittim oraya?

Düşünmemeli. Olup bitmiş bir şeyi niçin dert etmeli. Bir insanın yaptığı yanlışları başka bir zaman gözden geçirmeye çalışmasının bir yararı yok. Her insan yanlış yapar. Her insan aldanır. Her insan ya karışık ya da doğru yoldan kendi felaketine gider. Duvardaki bir leke, denizkızına benziyor. Saçları omuzlarına dökülmüş. Ayakkabı bağcıkları çıkarılmayan herhangi bir tutuklunun kaybettiği bağcığın demir ucuyla duvara kazılmış ve lekenin esinlediği resme kesin bir biçim verilmiş olmalı. Her zaman çok kötü resim yapmışımdır. Denizkızının, küçük balıkların kuyruğu gibi kısa bir kuyruğu var. Her yerde görülen denizkızları gibi değil. Şurada yatarsam denizkızı bana bakabilir. İyisin, iyisin. Sen hiçbir şey yapmadığına göre sana bir şey olmaz. Senin hiçbir şey yapmadığını bilmeliler. Hiçbir şey yapmadığın apaçık ortada.

O gece o kadar çok içmek için ne zorun vardı? Niçin? Böylesine zilzurna olmak zorunda mıydın? Sarhoşken araba kullanmak yasaktır ama sen... sen... Düşünme. Burada iyisin. Aldırma; burada rahatsın, rahat; biraz rahatına bak. Bu bir serüven. Deneyimin artıyor. Şimdi eskiye göre daha çok şey biliyorsun. Birçok konuda eskisinden daha çok şey bileceksin, başkalarının neler duyumsadığını bileceksin, burada olduğun için. Burada insanlar olduğunu biliyordun, ama hiçbir zaman bunu kafanda canlandıramıyordun. Deneyimin artıyor. Kim olduğunu, yeteneğinin ne kadar olduğunu daha iyi anlayacaksın. Gerçekten korkak olup olmadığını, ürküp ürkmediğini. Ne yapabileceğini. Korkunun ne olduğunu. Korkunun gerisindeki, korku altındaki, korku sınırının ötesindeki bir insanın nasıl bir yol izleyeceğini. Artık burada rahat olmalısın. Soğukkanlılığını koruyabilirsen bu bir başarısızlık demek değildir. Korkunun utkusu. Herkes, herkes herkes korkudan donunu ıslattığını, bir solucan, bir insan enkazı olduğunu sansa da bilinçli, akli başında olmayı sürdüren, yenilmez bir insan utkuya ulaşmıştır denebilir. Eğer olacakları kendisinin seçmesine, kendisini ezmekte olanı seçmesine olanak veren özgürlük zeminini koruyacak olursa utku kazanır. İstiyorum, evet

istiyorum, istiyorum, olanı istediğim için burada olmak istiyorum, olanı istiyorum, gerçekten istiyorum, istiyorum, içtenlikle istiyorum, böyle çok iyi, demeli. “Her zevk neyi amaçlıyor zaten? Sonsuzluğu, sonsuz ölümsüzlüğü amaçlıyor.”

Onu sen öldürmedin. Ölmüştü zaten. Ölmemişti. Sen öldürdün onu. Niçin sen diyorsun? – Ben...

Düşünmemeli. Düşünmemeli. Düşünmemeli. Olan oldu. Düşünmemeli. Bu denli düşünmemeli. Sessiz kalmalı. Başını şuraya dayamalı. Böylesi iyi. Böylece buraya dayanıp hiçbir şey düşünmeden insan gözlerini kapayabilir ya da açık tutabilir, hepsi aynı şey. Aynı şey. İnsan gözlerini açınca denizkızını görüyor. Çekip çıkarmayı unuttukları ayakkabı bağcığının madeni ucu ile insan, kireci kazıya kazıya duvara resim yapabilir. İnsanın yeterince zamanı olduğu için yavaş yavaş kazımalı. Yavaş yavaş kazınıyor, ve kahverengi ayakkabının kahverengi bağcığına bir makina ile iliştirilmiş madeni parçacık, teneke parçası, dişleri gıcırdatan rahatsız edici bir cızırtı çıkararak yarı-insan biçiminde bir resim çizerken duvarda kayıyor, ve sana eşlik ediyor, çünkü resmin bir şeyler anlatmaya başladığı bir an geliyor, ve sonunda öyle bir an geliyor ki –kötü çizilmiş denizkızı– gerçekten de bakıyor ve iri, ıslak genç kız gözlerini sana diyor ve bakıyor, sana eşlik ediyor gibi oluyor. Denizkızının kuyruğu. Birbirine bitişik, sert iki kalçadan oluşmuş. Kuyruklu kız, sevmediği halde kuyruğunu bir bıçakla ikiye ayırmaya hazır değil. Kalçaları henüz pullarının içine gömülü. Resmin tam olarak berraklaştığı, kazılmış bir kireç parçası üzerinde bir insan varlığının belirip sana baktığı ana dek hiçbir şey yok duvarda. Evet onu istiyorum, onu istiyorum. Onu istiyor gibiyim. Ne farkı var? Gerçek olmadığını kim kanıtlayabilir? Kim –beni aşağılasa da, beni aşağılamak için direktse de– benim burada olduğumu öğrenince gülse de ve *ha, şu adam* dese de, benim burada olduğuma ve burada kaldığıma inanabilir ki? Kaçmama karşın ve zamanın geçmesini, günlerin geçmesini bekleyerek beni bulmalarını, hiç hiç adımı anmamalarını, yüzyıllar, yüzyıllar bo-

yunca farelerin koltukaltlarına bakmak için, *istiyorum* deyince gökten yüz binlerce dolarlık hızınıza hız katan desteğin yağdığı ve *gereksinme duyuyorum* deyince incelemeniz için koca bir tropik maymun sürüsünün aşağı yukarı insan beyninin aynı olan beyinleriyle incelemeniz için önünüze indiği ülkeye, Illinois'e bir burs verilmesini bekleyerek, bir orospunun kolları arasında saklanmama karşın; orada, dışarıda menekşe renkli çok büyük bir arabada bomba gibi bir kız bekleyecekti beni, iyi beslenmiş insanoğlunun son modeli olan, güzelliğinin doruğuna erişmiş, hem sağlıklı hem demokratik bir yüreği aynı bedende gizleyen kız; beni partiye çağıran cömert insanlar, golf oynayan bilim adamları bulunacaktı; koskocaman, kafeterya gibi bir laboratuvar olacaktı, orada daha elini değdirir değdirmez kanser, buzlu soda gibi darmadağın olacaktı. Ama burada olmak istedim ben, başarısızlığa uğramış, kansere de, İberyalı küçük bilim adamlarının İberyalı mikroskoplarına da elimi değdirmeden; değdirmek de istemiyorum, çünkü benim istediğim burada yalnız kalmak, düşünme düşünme, hayır, düşünmeden; ölü gibi yatıp uzanıyorum; ne için öldüğünü bilen, ölümünün, titrek ellerimle, olması gereken kararlılığı olmayan ellerimle karıştığım saçma bir olay yüzünden olmadığım bilen bir genç kızın ölüsü gibi nazıkçe uzanmış bir bedenle, ölmüş olmanın ne olduğunu biliyorum.

Sarhoştum. Ben.

Düşünmemeli. Düşünmemeli. Duvara bakmalı. Duvara baka baka geçirmeli zamanı. Kaygılanmadan. Düşüne düşünme hiçbir şeyi çözümleyemeyeceğine göre düşünmek zorunda değilsin. Hayır. Burada dingin ve sessizsin. İyi insansın sen. Ona iyilik yapmak istedin. Ona iyilik yapmak istediğin için yaptın her şeyi. Hiçbir kötü amacın yoktu. Yapabileceğinin en iyisini yaptın. Bir kez daha aynı şeyi yapmak zorunda kalsan...

Aptal!

Düşünme. Düşünmemeli. Düşünmemeli. Rahat ol. Hiçbir şey olmayacak. Hiçbir şeyden korkmamalısın. En kötüsü, başına ge-

lebilecek en kötü şey başına gelirse. En kötüsü bunu gerçekten senin yaptığına inanmaları. Seni ezmek için uydurebilecekleri en büyük cezanın ağırlığı ile ezmek için bekliyorlardır belki. En kötüsünü düşün. Eğer en kötüsü olursa. Düşünebileceğin, en kötü, en büyük, en son akla gelen ve en ağır ceza gibi. Ne olduğu bile söylenemeyecek olan şey gelirse başına, her şeye karşın ne olur? Her şeye karşın hiçbir şey olmaz. Hiç. Hiç. Bir süre böyle kalacaksın, böyle şimdi olduğun gibi. Önemli değil. Daha sonra Illinois'e gidebilirsin. Tamam. Burada durumun fena değil. Burada insan rahat. Beşiğe bir dönüş, ana karnına dönüş. Burada güven altındasın, hiçbir şeyin sana zararı olmaz burada, hiçbir şeyin, ama hiçbir şeyin. Sen rahatsın. Ben rahatım? İyiyim ben. Bana bir şey olmaz. Bu denli düşünmemeli. Düşünmemek en iyisi. Rahat rahat zamanın geçmesini beklemeli. Zaman, her zaman ister istemez geçer. Durum kötüye gitse de sana bir şey olmaz. Durum berbatlaşsa da. En kötüsü düşünüyorum, varsayalım ki durum çok kötü. Durumumun çok kötü olabileceğini varsayıyorum. Hiçbir şey olmaz. Yalnızca bir an. Yaşamımın dışında, ayrıç içinde kalan bir an. Saçma yaşamımın dışında. Gerçekten daha çok yaşayacağım bir an. Şimdi daha çok yaşıyorum. Dışarıda kalan yaşam, bütün saçma şeyleriyle birlikte askıda kalıyor. Saçmalıklar dışarıda kaldı. Yaşamım çırılçıplak. Zaman, yalnızca zaman, saçma şeylerin ve aptal insanların bıraktığı boşluğu dolduruyor. Yıkılabilecek ne varsa benim üstüme yıkılıyor. Üzülmiyorum, hiç üzülmiyorum. Benim üzüldüğümü düşünenler olabilir. Ama ben üzülmiyorum. Varım, yaşıyorum. Zaman geçiyor, içimi dolduruyor ve ben zamanın içinde ilerliyorum, şimdi duvardaki bir noktaya, bana bakan denizkızının kara gözlerine bakarken duyduğum dinginliği yaşamımın bundan önceki döneminde hiç yaşamadım. Yalnızca burada çok iyiyim, her şeyin üstündeymişim gibi geliyor bana. Hiçbir şey olmaz bana. Geçmişimim ben. Yaşıyorum. Yaşıyorum. Bunca işten uzak, kazanmak zorunda olduğum paradan uzak, evlenmek zorunda olduğum kadından

uzak, tavlamak zorunda olduğum müşterilerden uzak, bana saygı göstermek zorunda kalan arkadaşlardan uzak, peşinden koşmak zorunda kaldığım zevkten uzak, içmek zorunda kaldığım alkolden uzak yaşıyorum. Böyle olsaydım ya. Dur durduğun yerde. Durman gereken yerde. Burada, bu yükseklikte, ne denli yalnız olduğumu görerek, ama böyle, yüksekte, eskisinden daha iyi. Daha dingin, çok daha dingin. Düşme. Düşmemek zorundayım. Böylece burada iyiyim, rahatım, hiçbir şey olmaz bana, başıma gelebilecek en kötü şey böyle sürüp gitmesi; istediğim yerde durarak, rahat, her şeyi görerek, rahat. İyiyim ben, iyiyim, böyle iyiyim, özlemekten başka bir şeyim yok.

Onu sen öldürmedin. Ölmüştü zaten. Öldürdüm onu. Niçin? Niçin? Sen öldürmedin onu. Ölmüştü o. Ben öldürmedim onu. Ölmüştü zaten? Ben yapmadım.

Düşünmemeli. Düşünmemeli. Düşünme. Hiçbir şey düşünme. Rahatım, rahatım ben. Bir şey olmaz bana. Böyle rahatım. Huzur içindeyim böyle. Bekliyorum. Düşünmek zorunda değilim. Bana bir şey olmaz. Böyle rahatım ben, zaman geçiyor, hiçbir şey düşünmediğim için rahatım. Önemli olan hiçbir şeyi düşünmemeyi öğrenmek, bakışları duvara dikmek, ayakkabı bağcığının ucuyla başka resim yapmak, herhangi bir resim; bir genç kız resmi olmamalı, her zaman çok kötü resim yapmış da olsan farklı bir resim çizebilirsin. Özgürlüğün şimdi de sürdüğüne göre yapmak istediğin resmi seçme özgürlüğüne sahipsin. Herhangi bir resim yapmakta ya da öteki tutukluların yaptıkları gibi her gün bir çizgi çekmekte ve her yedi günde bir de daha uzun bir çizgi çekmekte özgür bir kişisin, çünkü çizgileri istediğin kadar uzun çekme özgürlüğün var ve hiç kimse seni bu konuda engelleyemez...

Aptal!

Anne, bunun kötü bir iş olduğunu düşününe düşününe isteri nöbetine tutuldu, bağırıp çağırdı, büyük bir fincan ıhlamur içti, ertesi gün de migreni tuttu; nine ile torun –her biri kendince– şimdi işin

kendilerine düştüğünü duyumsadılar. Yaşlı kadın, küçük bir aşağılamanın, insanı gerçekte hırpalayabileceğinden daha da küçük düşürdüğünü biliyordu. Eski deneyimlerinden mutsuz bir insana gösterilen ufacık bir ilginin onu ne denli minnettar kıldığını biliyordu. Yaşlı albayın utanç verici kısırlığı, nasıl onu, bütünüyle sevgili eşinin avcunun içine düşürdüyse, araştırmacının bu şaşkınlık verici düşüşü de onu minnet duygularıyla aile ocağına bağlı bir insan haline getirecekti; çünkü suçlu olduğunu anlayacak, sıcak, sevgi dolu, kucağını sonuna dek açan –mutsuz da olsa saygın– aileye daha çok saygı gösterecekti.

Bunun için, Dorita, –çocukça sevgi duygularıyla dolu yüreğinin cömert çarpıntılarına uyarak– öğle yemeğinden hemen sonra olmasına karşın, üzerinde keten bir manto ile ve olanca güzelliğıyle koridorda koşmaya başlayınca, yaşlı kadın görmezmiş, işitmezmiş gibi yaptı ve kasıtlı söylentilerden Pedro’nun tutuklandığını öğrenir öğrenmez sokağa çıktı. Işıklı reklamlarla ve cicili bicili renklerle basılmış afişlerle gece seanslarını ilan eden sinemaların çevresinde, sokaklarda henüz pek çok insan vardı. Progreso Alanı’ndan, doğrudan doğruya kentin kalbine inen sokakta yürüyordu ve yürürken, bakışlardan, dirsek vurmalarından, çarpmalardan kaçınıyordu; acısına öylesine gömülmüştü ki kendisine bakanların kim olduğunu görmüyordu bile.

Dorita’ya önce ziyaret saati olmadığını söylediler. Sonra beklemesini söylediler. Daha sonra da geçmesine izin verdiler. Merdivenleri çıktı ve pis bir koridordan geçti. Bir iskemleye oturdu. Fazla mesai yapan birkaç görevli ona baktı, içeriye girmesine izin verdiler. Toz toprak içinde yazı makinaları bulunan sarı badanalı bir büroda oturdu. Şişman bir erkek memurun oturduğu, yazı makinaları bulunan kısmı, belki ziyaretçilere, belki de şikâyetçilere ayrılmış olan kısımdan tahta bir parmaklık ayırıyordu. Yanda, kirli masanın üzerindeki kirli tabaklara bakılırsa adam yemeğini yeni bitirmişti. Akşam gazetesini okuyordu, müzik ve ilan sesleri gelen küçük bir radyo vardı yanında. Önce yan gözle baktı ona.

Sonra gülümsedi. Oturmasını söyledi. Sonra bir çengele asılı duran ceketini alıp giydi. Gülümseyerek yaklaştı:

“Kimi aradınız?”

“Hayır. Olamaz.”

“Nesi oluyorsunuz?”

“Hayır. Size bir şey söyleyemem.”

“Nesi oluyorsunuz?”

“Korkmayın hanımefendi. Her şey düzelir sonunda. Neler gördüm ben; bunu ben söylüyorum size, her türlüşünü gördüm onların.”

“Ona hiçbir haber yollayamam.”

“Hayır, ağır bir suç değil.”

“Herkesin yetmiş iki saat gözetim altında kalması gerek.”

“Evet, yetmiş iki saat.”

“Geleli yalnızca üç saat oldu.”

“Kim söyledi size?”

“Yo. Ben hiçbir şey bilmiyorum.”

“Size yardım edemeyeceğimi söyledim. Çok üzgünüm.”

“Aldırmayın.”

“Rahat rahat gidin, uyuyun.”

“Bu güzel gözlerinizle ağlamamalısınız.”

“O kadar ciddiye almayın.”

“Olanaksız diyorum size. Elimde olsaydı...”

“Daha ne isterdim!”

“Boşverin.”

“Kesinlikle olanaksız.”

“Tabii ki evet. Yarın gelebilirsiniz.”

“Adınız ne demiştiniz?”

Eğer ünlü ziyaretçi aramızda yalnızca tanınmış mayaları ve boğa güreşçilerini göreceğim diye tutturuyorsa, eğer dahi ressam, mucizeler yaratan fırçasının darbeleriyle mayaların ve boğa güreşçilerinin resmini yapıyorsa, eğer gerçekten çok eski bir geçmiş olan

bu toprakların her yanında gotik katedrallerden daha çok yuvarlak arena varsa, bunun bir anlamı olmalı. Bütün kara efsanelere dönmek, operetler İspanya'sının abartılı turizm broşürlerine eğilmek, bizim resmimizi yapan ressamların yapıtlarının her birinin üzerindeki vernik tabakasını kazımak ve hangi acıklı anlamda haklı olduklarını gözden geçirmek gerekecek. Çünkü sürekli olan bir şey varsa, etleri dökülmüş bir iskelet gövdesinin derinliklerine gömülmüş, ona gücünü kuvvetini ve erkekliğini vermeyi sürdüren bir şeyler varsa, bunu incelemek, ortaya koymak, ölçüp biçmek ve iyice tanımlamak gerekecektir. İster istemez bir parçası olduğumuz ve hiç mi hiç hoşlanmadığımız belli bir insan tipinin örneği olarak tanımlanmamız için ne yoksul olmamız, ne az yemek yememiz, ne dolikosefal görünümlü bir kafatasımızın olması, ne de hafif esmer bir deriye sahip olmamız yeterlidir. Şimdi bu olaya biraz daha yaklaşalım ve bir insanın, boynuzun, bedenine gireceğini ve kendi benzerlerinden oluşan, aynı biçimde esmer ve dolikosefal kalabalığın boynuzun girmesini, gözlerinin önünde, onun heyecanla bekledikleri bir nesneye, yani kırmızı paçavralar içinde bir palyaçoya dönüşüp kalmasını istediğini –üstüne kalıp gibi oturan pırl pırl giysisinin içinden– anladığı sırada neler duyumsadığını –onun etine benzeyen– kendi etimizde duyumsamaya çalışalım. Dış dünyaya sırt çevirip üstüste bozguna uğrandığı bir sırada, hangi kalyonlarla nereden geldiğini kimsenin bilmediği altınlarla zenginleşen kimseler için büyük saraylar yapıp durulan bir ana denk gelerek eğer bu kin iyiden iyiye kurumsallaşmışsa, bunun nedeni kinin insan için tensel bir önemi olması ve önlenemez gerçek üzerine bunca canlı örnekler ortaya koyan bu duygunun gücünden korkarak, laneti bedenden kovmak ve boğazımızı sıkkan sürekli arzuyu felce uğratmak için, herkesin gözü önünde kutsal kurbanı kesip simgesel bir kurtuluş yolu aranmasıdır. Büyük felaketi izleyen uzun yılların en önemli olayının bu kinin tek bir adamın üzerinde toplanması ve bu kinin ve bu iki yanlı tanrılaştırmanın içinde şunların ya da bunların yüreğinden

kopan bitip tükenmeyen bütün öç alma isteklerinin önlenmesi olduğuna hiç kuşku yok. Öyleyse, arenada özellikle incelikten uzak adımlar atarak dolaşan, başına estetikten yoksun bir çift boynuzlu şapka geçirilmiş, yüzü ciddi ve gergin, korkudan ödü kopmuş, ve gözü dönen hayvanın önünde anlamsız çiziktirmeler yapan bu adama halk kininin boşalması için aracı olan bir kurban mı diyeceğiz? Belki evet, belki olabilir; çünkü devlet güçleri, günlük basın, askeri bando, Gücsüzler Yurdu'ndaki yoksullar ve hatta sayın Sivil Genel Vali'nin bir temsilcisi ilginç bir biçimde bu gize katkıda bulunuyorlar.

Fakat bu dairenin çevresinde koşan, sağlam boyunlu bu hayvana gücünü kuvvetini veren içimizde taşıdığımız hangi boğadır? Hafifçe dokunmayı, soluğu, hızla dokunmayı, uzmanının artık tehlikeyi değil de –kendisince– işin sanatsal değerini ölçtüğü ince, milimetrik belirginliği bize isteten içimizdeki hangi boğadır? Hangi boğadır bu, Tanrım?

Geniş göğüsleri, altında sigara, kibrit kutuları, gizemli notlarla dolu cep defterleri, kızlarının fotoğrafları ve indirimli metro biletleri sakladıkları külrengi kalın bir kumaşla örtülü olan anaç tavırlı, enine boyuna gardiyanlar, dostça sözlerle yardım ediyorlardı ona: “Demek doktorsunuz ha, hayret, hayret, doktor.”

Sonra asıl kendisiyle ilgilenmesi gereken gardiyan geliyor, küçük pencereye eğiliyor ve “Her ne istiyorsanız söyleyin bana” diyordu, hiçbir zaman yanan bir kibrit uzatmak ya da tuvalete gitmekten öte bir şey olmuyordu.

Ve “Teşekkür ederim” deyince, gardiyan: “Rica ederim, bu iş için buradayız” diye yanıtlıyordu, ama teşekkür etmeyecek olursa bir dahaki sefere, kapıya tekmeyle vurulur vurulmaz aynı çeviklikle koşmuyordu ve Girit sarayındaki gibi karmakarışık sokaklar arasında yolunu bulmasına yardım eden hücrenin numarasını öğrenmek amacıyla, Galiciya aksanıyla, “Numara!” diyorlar ve yüksünmeden geliyorlardı.

Ve yemeği dağıtan çok yaşı birisine eşlik eden iki gardiyan daha geliyordu, yaşı adam, dizlerinde derman kalmadığı için, alçak bir iskemleye oturarak yapıyordu işini, dumanı tüten kazanın titrek dizlerinin arasına alıyor, yüz yıllık bilgisi ve deneyimiyle, matematiksel olarak tam eşit miktarda almak ve tutuklunun ezile büzüle uzattığı tabağa koymak üzere her seferinde tek bir hareketle kepeyi kazana daldırıyordu; ona –tersine– efemine görünüşlü, bir tepsideki pişmiş et parçalarından, ekirge gibi sıırayarak, her tabağa birer tane koyan ve “Bir tanecik daha” diyen tutukluya kırıta kırıta: “Herkes bir parça” diye yanıt veren bir oğlan yardım ediyordu.

Ve özellikle şişman, özellikle çok gelişmiş, gece mesaisi, ve sürekli korku ve tedirginlik yüzünden saçları erkenden ağarmış, emekli olmuş Romalı boksörlerin soylu havasını taşıyan gardiyanlar geliyorlardı, ve küçük pencereye eğilerek, Avustralya’da nasıl yaşadıklarını, Madison Square Garden’da nasıl savaştıklarını yarım yamalak sözcüklerle anlatırlardı.

Fakat bütün gardiyanların en hoşuna giden şey, mesai dışında ikinci bir işte çalışmaya duydukları büyük gereksinmeden söz açmaktı: birisi gaz tahsildarı idi, öteki bir Yardım Kurumunun saymanı, bir başkası da iyi bir futbol kulübünün saymanıydı: “Bunlar güvenilirlik isteyen işler, onun için bizleri yeğliyorlar.”

Daha sonra, artık tutuklu babası olabilecek bir yaşı başka bir gardiyan geliyordu ve tanınmış bir cerrahın kendisini nasıl ameliyat ettiğini anlatıyor, yara izini gösteriyor, cerrahın kafasının içini boşaltır gibi yaptığını, hava değiştikçe ve fazla çalışınca ağrılarının nasıl arttığını, tanınmış cerrahın yolun ortasında hemen kendisini tanıyıp durduğunu ve “Gardiyan” diye seslendiğini anlatıyordu: tanınmış cerrah, her gün ölümle savaşımak zorunda kalan, kıpkırmızı burnuyla onu alaya alan bir insan için ameliyattan geriye kalan ufak tefek sıkıntıların, mide kramplarının, karıncalanmanın, başağrılarının, başdönmelerinin nasıl olduğunu önemsiz şeylermiş gibi hafifçe gülümseyerek soruyordu.

Ve tutukluları içinde su bulunan odaya götürmek için, (sıkıntılı hücrelerinden ve beton karyoların verdiği zevklerden ayrılarak) mucizeler yaratan tanrısal ve acayip bir güce sahip olan duşçu, yeraltı mezarlığının büyücüsü geliyordu, orada üzerleri buğuyla ve dumanla kaplı büyük kazanlar, iyice ısıtılmış suyun şeytanörümceğini çıplak bedenlerin üstüne serpiyordu ve sonsuz okşamalarıyla, şehvetle sarıyordu onları; sonunda yorgun düşüyorlardı ve temiz bir havluyla şöyle bir kurulandıktan sonra 23 saat 55 dakika gömülecekleri hücrelerine dönmek için bedenlerinin bayram etmesini kesmek zorunda kalıyorlardı.

Ve sonra komşu hücredeki bir kadının çok iyi duyulabilen aralıksız inlemelerini ve ağıtlarını yatıştırmak için teselli edici gardiyanlar geliyorlardı: "Hadi, hadi, yapmayın bunu, bir yere varamazsınız ki böyle" ya da yasaların ağırlığından çok, onuru kırılmış babasını düşünen üzüntülü delikanlıya: "Yapman gereken tek şey sana sorulanlara yanıt vermek" diyorlardı.

Özel bir zekâları olduğu için değil de özel bir çıraklık döneminden geçtikleri için insanca bir anlayışlılık ile donatılmış olan bu gardiyanlar, hemen herkesin ve yeni gelenlerin her birinin, niçin orada olduklarını bilmediklerini ve apaçık adli bir hata yapılmasının nedenini düşünemediklerini söyleyip durmalarını hiçbir şaşkınlık göstermeden dinliyorlardı: "Biraz düşünürsen görürsün, anımsayacaksın; bir şeyler olmalı, bir şeyler olmalı" "Hiçbir şey olmasa...", sonunda tutuklu pek bir şey anımsamadan kabulleniyordu ve daha önce hiç kuşkulamadığı yeni olasılıkları düşünüyormuş gibi dalıp gidiyordu. "Hiçbir şey olmasa... ama olanaksız, olamaz bu."

"Ne zaman çıkacağım?" diye soruyordu artık gözyaşları dinmiş olan kadın üç beş saat sonra.

"Dert etmeyin," diye yanıtlıyordu gardiyan. "Ben buraya gireli çok oldu, ve herkes sonunda çıktı buradan."

Matías, kişisel dostluklarıyla yetinmeyerek, adının etkileyebileceği tüm toplumsal baskı güçleri mekanizmasını harekete geçirme-

ye çalıştı. Bir sürü bakanlık odacısı ve kapıcısı onu, loş koridorlardan geçirerek, elli küsur ampulle süslenmiş avizeleri olan ve adı sanı bilinmeyen zanaatçıların kaba bir teknikle ve zevksizce yaptıkları mitolojik hayvan figürlü masklar takınmış savaşçı başları ile süslü, yozlaşmış İspanyol biçemi mobilyaları olan yüksek tavanlı salonlara götürdü. Daha işlevsel olan yerlerde zemin parlak mermerle kaplıydı ve yanlamasına konmuş ya da çıplak, kartonpiyersiz tavana gömülmüş lambalar, metal masaları ve üstleri yeşil deriyle kaplı ve yaldızlı çivilerle çevrelenmiş kibar Fransız bürolarını aydınlatıyordu. Bu masalardan her birinin arkasında, Matías'ın babasının ve amcalarının kim olduklarını öğrenir öğrenmez gülümsemeleri daha belirginleşen güler yüzlü ve gizemli bir yüz vardı; birçokları edebiyata düşkün olduğu ve önemli okulların giriş sınavlarında başarı kazanamadığı konusunda dedikodular yayılan bu delikanlının kiminle arkadaşlık ettiğini öğrenince birdenbire donup kalıyorlardı: "Elimden geleni yapacağım" "Hemen yarın emniyet müdürüyle akşam yemeği yiyeceğim." "Bilgi edineceğim", tam yetkili olmayan, oldukça saygın ağızlardan dökülen, bilmece gibi sözcüklerdi bunlar; geniş yaşam deneyimlerine karşın böyle işlerden fersah fersah uzak kalmış temiz yüreklerde *kürtaş* sözcüğü akla gelen gelmeyen bir sürü pisliği, salgın ve cinsel hastalıkları, açığa vurulamaz ilişkileri çağırıştırdığından, bütün bu insanların gerçek bir tiksintiden ileri gelen o anlık somurtkanlıklarını yenmek için büyük bir çaba harcadıkları sezinleniyordu,

"O hiçbir şey yapmadı. Bu bir tuzak. Gece yarısı acele çağır-mışlar onu. Ne yapabiliirdi? İşe müdahale ettiği zaman kadın za-ten ölmüşmüş," diye açıkladı Matías.

"Polise hemen haber verdiğini mi söylüyorsunuz?"

"Hayır. Çok yorgunmuş."

"Kuşkusuz..."

Bir an durduktan sonra:

"Peki ertesi gün bilgi vermiş mi?"

“Hayır. Korkmuş olmalı. Şaşkına dönmüştü. Ertesi gün benimle birlikte konferansa gitti, sonra da annemin bizim evde, şeyin... şerefine verdiği kokteyle katıldık.”

“O zaman mı polis geldi, buldu onu?”

“Hayır. Polis onu ertesi gün tutukladı.”

“Ya!”

Baygınlık verici bu konuşmadan sonra (Matías bunu gittikçe daha iyi becermeyi, yani gerçek koşulları saklamayı öğrenmişti) masanın öte yanındaki kişi birdenbire babacan ve güven verici-koruyucu pozlarda kendisine doğru dönüp eğiliyordu ve yapacağı en iyi şeyin bu işe hiç karışmamak olduğunu söylüyordu, çünkü diyordu eğer işler arkadaşının söylediği gibiyse herhangi bir güçlük çıkmadan her şey kendiliğinden çözümlenir, ama belki de her şey Matías’ın sandığı gibi değildir; herkes bilir ki gençler cömerttir ve kişiler üzerine hüküm verirken arkadaşlık insanı kör eder. Böyle iyi bir delikanlının, kendi çevresinden insanlarla arkadaşlık etmesinin daha iyi olacağını da söylüyorlardı; belli bir sınıfın dışında da üstün nitelikli, her bakımdan dost olmaya layık, saygıdeğer insanlara rastlanamayacağından değil, sosyal tabanları ve (geleneklerden ve aile ortamından kaynaklanan) sağlam bir ahlak anlayışları olmadığından, bu kişiler, erdemli ya da akıllı olmalarına karşın pek makbul sayılmazlar. Hayır, kesinlikle suçludur demek istemiyoruz, ama mesleğini icra etmeyen, paraya gereksinmesi olduğu için, Matías’ın da düşündüğü gibi tuzağa düşürülmeye çalışılan bir kişinin yapacağı tek şey vardı önünde: reddetmek ve işi erbabına bırakmak. Eğer Matías ona yardım etmek istiyorsa, yapacağı en iyi şey ona gerçeği olduğu gibi söylemesini salık vermek olurdu ve o zaman her şey fazla sarpa sarmadan normal seyrine girerdi, yine de sevgili dostu X’in oğlu olan Matías’ın böylesi pis bir işe bulaşmış gibi görünmesi üzüntü vericiydi: Fransızca bakalorya sınavının kurbanı olan, o beyefendilerden birisinin söylediği gibi “Karanlık bir iş.”*

* Honoré de Balzac’ın *Karanlık Bir İş* adlı yapıtına anıştırma.(ç.n.)

Matías'ın kafası karışmıştı. Böyle bir anda, sözleriyle ve davranışlarıyla temkinli Nestor rolünü oynayan kişinin gerçekten ne düşündüğünü keşfediyordu. Fakat daha sonra koluna girerek ya da yalnızca imza atmak için kullandığı güçlü erkekeliyle omuzlarına vurarak, onu kapıya kadar götürmek için acele ile masasının arkasından çıktığında (tüm önyargıları ve kuruntuları aşan önü alınmaz bir alışkanlığın kurbanı olan) bu büyük adam, ilk durumunu, iyi-aile-çocuğu-ricacısı karşısındaki ilk tavrını takınıyordu yine, ve bütün nefret izleri kaybolan hoşgörölü gülümsemesi ile yineliyordu: "Elimden geleni yapacağım", "Yarın emniyet müdürüyle akşam yemeği yiyeceğim", çok iyi yetiştirilmiş olan kimileri de "Anneniz hanımefendiye saygılarımı iletin" diyorlardı.

Bütün sabahın ve öğleden sonrasının önemli bir bölümünü bu tür büyük adamlarla öldürdükten sonra, Matías, bir tek sözü ile ırmağı tersine akıtmaya ve hiçbir rezalet çıkmadan tarihi tersine çevirmeye yetecek olan güçlü ilişkilerin parıltısı ile gözleri kamaştığı için, bir parça unuttuğu Donya Luisa'nın bir gün önce kendisine öğütlediği düşünceye uyarak, baronun usta cambazını yakalayıp avukat olarak dostunun hizmetine vermek için araştırmaya koyuldu.

Fakat usta cambaz geçici olarak yanında çalıştığı tanınmış avukatın bürosunu bırakıp gitmişti ve resmi bir iş için mi yoksa özel bir ziyaret için mi çıkıp gittiği bilinmiyordu, ve evdekiler de akşam yemeğine kadar kendisini beklemiyorlardı. Matías, – oldukça derli toplu toplu bir kentte pek de güç olmadığı için– usta avukatın nerede olduğunu saptamaya çalıştı ve birkaç yere telefon ettikten ve birtakım ipuçları yakaladıktan sonra sokağa fırladı. Ana caddenin yukarısından alana doğru yürüdü. Sine-maların dağılma saatiydi ve bir türlü elinden fırlatıp atamadığı mukavva kemendini sallayan dört kat yüksekliğinde bir Batı yakası kovboyunu gösteren dev afişler arasındaki kapılardan çıkan kalabalık kaldırımlara sığmıyordu. Parlak kromajlı, yumuşak

renkli Amerikan arabaları, kırmızı ışık yanınca zınk diye fren yapıyorlardı ve bir kayak ya da imparator beşiği gibi birkaç saniye yaylanırken, şoför ve yanında oturan genç kız, hiç şaşırmadan, sabit gözlerle, içinde bir komutla gözlerini çevirmeden yürümek zorundaki şaşkın seyircilere bakan balıklar bulunan bir akvaryumdaymış gibi –hep birden– kabaralı yaya geçidine atılan kör kalabalığa bakıyorlardı. Ne var ki halkın gezgin akvaryumlardaki değerli balıklara göz ucuyla fırlattığı bakışlar kısa, gelip geçici, utangaç ve alçakgönüllüce idi, oysa kırmızı ışık yandığı sürece koltuklarında rahatça oturan insanların bakışı sürekli sabitti ve boyalı, ıslıl ıslıl parıldayan iri, siyah gözlü ve uzun bacakları yürümekten daha iyi işlere yarayan seyrek rastlanır bir güzelliğin söz konusu olduğu zamanlar dışında, herhangi bir insanın üzerinde özellikle takılıp kalmadan büyük yığını kucaklayan densiz bir bakıştı. Çevresinde ufak tefek insanlar bulunan Matías oldukça uzakları bile görebiliyordu ve onun, belki de herhangi bir sinemadan çıkan seyirci kalabalığı arasında sürükleniyor olabileceğini umuyordu. Yeniden süzülüp giden arabaların karanlık şeridi ile ikiye bölünen insan seli, tuğla duvarlar ya da zırlı kasalar kadar sağlam, soğuk ve görünmez vitrinlerle hareketli varlıklardan ayrılan uzak ülkelerden gelme zenginliklerin sıralandığı iki ışıklı yamaç arasında akıp gidiyordu. Altınlar, pırlantalar, ipekler, İsviçre’den ithal edilmiş saatlerin karmaşık, küçük makinaları, viski şişeleri, ince zevkli eşyalar, krokodil çantalar, gerçekten Paris’ten gelmiş parfümler, sanat kitapları, Afrika bozkırlarında aslan avı üzerine yazılmış broşürler, fildişi parçalar, açık pembe renkli York jambonları, halkın hemen hemen bir santim ötesindeydi, fakat sanki doğrudan doğruya kendileri ortada değilmiş de Platon mağarasının kıyısında, asla ulaşamayacak olan salt ideaları varmış gibi öylesine uzaktılar. Gazete yüklenmiş yoksul bir kadın ya da pazar günleri gizlice taksi kapısı açan bir çocuk akıl almaz bir ilgisizlikle yanından geçiyordu. Matías –daha az metafizikçi– bu nesnelere, biçimleri, çizgileri, mekân ve renk nü-

ansları arasındaki ilişkileri bize çok açık gelen soyut bir tabloyu seyrediyormuş gibi bakıyordu. Bir an durması gerekti. Kırmızı ışık bunu buyuruyordu. Sonu gelmez ve uğuldayan seli, Montera Sokağı'nı boğan kasırgayı duyumsar duyumsamaz yalnız kalmanın ne demek olduğunu ayırımına vardı. Pedro'nun anısı ve yalnızlığı daha bir belirginleşti. Bütün gün duymuştu bunu, fakat şimdi daha iyi anlıyordu: *Yalnızdı*. Avukat dostunun çok gerekli hayali, onu bulmanın çabasında somutlaştı. Telepatiyle önünde belirdi. Çok bilmiş bir adam, gözlüklerinin arkasından gülüyordu. Kaynayan kalabalığın ortasında duran Matías'ın uzun boylu, ciddi görüntüsünü övmek için katıla katıla gülererek "Mataiotas" diye haykırıyordu, "cai panta mataiotas"; insanların fazla çalışmalarının gereksiz olduğu düşüncesini taşıyan "felsefe yapan adam"ın canlı imgesini sergiliyordu Matías.

"Bütün gün seni aradım."

"İşte buradayım," dedi cambaz en ufaklık bir şaşkınlık belirtisi göstermeden.

"Konuşmamız gerek."

"Konuşalım."

Yakındaki sokaklardan birinde, genç bir kızın gitar çaldığı, ve herhangi bir sıradan kahveden çok daha kibar bir ortamı olan bir bara doğru yürüdüler.

Genç kız, üstüne tam oturan siyah bir kazak ile dar bir etek giymişti ve şarkı söylemesini de, sahnede nasıl hareket edeceğini de pek bilmiyordu, fakat havalı bir görünüşü vardı ve oraya buraya dağılmış beylere bakıp gülümseyerek masadan masaya dolaşıyordu, böylece numarasını yapmış oluyordu; tellerden dökülen sesler Matías ile avukatın pek normal sayılamayacak bir hızla tüketmeye başladıkları viskiyle ve sarı tütünle çok iyi uyum sağlıyordu. Burası dolambaçlı uzun bir tünel gibiydi ve kırmızıya çalan ışıklar egemendi. Tünelin iki yanında, üstünde yastıklar olan, örtüleri kayıp sarkmış divanlar vardı. Rahatsız olmalarına karşın görüntüleri insanı orada bağdaş kurmaya ve doğu sarayla-

rını düşlemeye itiyordu. Fakat tünelin daha çok kıvrıldığı ve biraz kuşku uyandıran yan uzantılarının olduğu yerde pembemsi ışıklar düşük voltajlı mavi ışıklara dönüşüyordu ve orada ortama uymak için gözleri kapayarak ve çok yakınındakiyle alçak sesle konuşarak marihuana içmek gerekiyor gibiydi. Magripliler bu kötü alışkanlığı, az gelişmiş ülkelere özgü bu uyuşturucu bağımlılığını sokmuşlardı ülkeye ve küçük afyon savaşını kazanmışlardı. Kale gibi evlerinin yakınlarındaki önlük takmış, yaşlı kadınlara satıyorlardı malı, onlar da ta kentin merkezine yakın yerlere götürüp şu iki tür müşteriye dağıtıyorlardı: kenar mahalle kabadayıları ve yoldan çıkmış cici beyler. Daha şizoid olan öteki uyuşturuculardan farklı olan marihuana hep yanında başka şeyler ister. Kimi zaman, üstüne içilen bir şişe şaraba fosur fosur duman püskürtülerek tüketilir, böylece iki kat sarhoşluk sağlanır. Kapalı gözlerle yalpaladığı zaman, insan, sesli olarak düşlediği şeyleri sesli olarak anlatır, böylece kültürü kıt sanrılılar sizin düşlerinizin yönünü izleyebilecekler ve herkes sansüre uğramamış, topluluğun ortak malı olan ve teknikolor film gibi canlı renklerle bezenmiş aynı ortak vizyondan yararlanabilecektir. Mavimsi tünelin derinliklerinde marihuana, bunu kimselere söylemeden ve aşırıya kaçmadan, hızlı gitmeden gizlice içilebilir, daha sonra övünebilmek için; “Pek bir şey anlamadım ben” “Başımı da tutmadı.

Matías, olayı güçlü dostlarına anlattığı gibi biraz da değiştirerek (deneyimleri bir şeyler öğretmişti) avukata da anlattı. Açıkça, olduğu gibi anlatacak olsa kurt dostu bu davayı üzerine almayı yadsıyabilirdi. Jaime, başının açıkta kalan kısmını daha heybetli gösteren ve dikkatli müşteriilerini etkilemesine yardım eden siyah çerçeveli iri gözlüklerinin altındaki yüzüne ciddi bir hava vererek dikkatlice dinledi. Sonra konuştu:

“Yetmiş iki saat geçmeden hiçbir şey yapılamaz.”

“Hiç mi?”

“Hiç. Ne zaman yargıç önüne götürüleceğini öğren. Yargıç onu sorguya çekmeden ve tutuklama kararı vermeden avukat

hiçbir şey yapamaz. Onunla konuşacağım ve neler saçmaladı, neler itiraf etti, neleri anlatmadı, bir görelim bakalım. Geçici tahliye isteğinde bulunmak ve eğer yargıç uygun görürse kefalet yaptırmak gerekecek. O zamana dek hiçbir şey yapılamaz. Şu anda dava açılmış bile değil. Eğer bir insan hakkında dava açılmamışsa kimse savunamaz onu. Açıkça söylemek gerekirse duruşmaya dek kimse savunamaz onu. Şimdiye dek yalnızca polis soruşturması olmuş. Savunma, tam anlamıyla savunma şimdi başlamaz. Makinenin tekerlekleri yalnız dönüyor. Yapılacak hiçbir şey yok. Soruşturmanın başladığı ana dek beklemek zorundayız. Sen dikkatli ol ve bana bilgi ver, zamanı gelince ben tahliye edilmesini isteyeceğim. Pek sanmıyorum ama mümkün olursa, dava açılmasına karşı çıkacağım. Fakat pek yararı olmayacak bunun, olaylar senin anlattığın gibiyse haklı kuşkular var ve senin dostuna karşı dava açmaktan vazgeçecek bir kimse bulunamaz.”

Bütün bu dava ile ilgili ayrıntılar, bu süreler ve itirazlar arasında, Matías'ın içine daldığı bulanık düş, baronun kurt cambazına gülümseyen, son derece dekolte bir elbise giymiş, göze batan bir inci kolye takmış, uzun boylu ve güzel bir kadının görünmesiyle kesildi; avukat ayağa kalkarak yeni geleni buyur etti ve yeniden viski ısmarladıktan sonra, tutukluyu ve sorunlarını dumanlı havada uçup giden bir marihuana hayaliymiş gibi unuttu gitti.

“Jaime!...” diye fıkırdadı kadın yavaşça divana oturduktan sonra.

“Beni bu güzel hanımla tanıştır,” diye asıldı Matías.

“Ne sandın ki,” diye yanıtladı avukat bencilce.

Ve her üçü de, insanların farklı cinslere ayrılmasından ve bunlardan birinin –karşı cinsin– böylesine hoş bir biçimde güzelliklerle ve Tanrı vergisi yeteneklerle bezenmiş olmasından memnun bir hava içinde gülümseyerek birbirlerine bakakaldılar. Loş bara abanmış ince belli, yuvarlak kalçalı birkaç delikanlı, insanlar böyle ikiye ayrılmamış olsaydı yaşamın yaşamaya değeceğine inanarak bu büyüleyici güzelliğe küçümsercesine bakıyor

gibiydiler. Fakat Jaime ile Matías bu bakışlara hiç aldırmadan ve sandıklarından da kısa kesilmiş favorilere boşvererek –şimdilik– mutlulukla paylaştıkları bu güzelliğin gözlerindeki yeşil pırıltısında boğulmak için sırasıyla dalıp duruyorlardı. Gitarçı kız, kadınlar tuvaletinin yanındaki merdivenlerden locasına çıkmıştı. Kırmızılar giymişti şimdi ve projektörün mavi ışığı giysisine iç karartıcı bir mor havası veriyordu, bu sırada kısık sesi, duygusal eski bir savaş şarkısının Orta Avrupa uyarlamasıyla lokali doldurmaya çalışıyordu.

Muecas'ın şişko karısı, kendi başına, bu tür törenleri düzenleyenlere yaptığı ziyaret sayesinde, zavallı kızının cenazesinin Batı Gömütlüğü'nde üçüncü sınıf bir defin için zorunlu olan o tatsız dikine gömülme kuralı pahasına da olsa Hıristiyan topraklarına gömülmesini sağlamıştı; fakat kafasının bir türlü almadığı şey, onun masumca harekete geçirdiği mekanizmanın, biraz sonra Florita'nın cesedinin topraktan çıkarılmasını zorunlu kılacak denli karışık olması ve tersine sarılmış bir sinema filmi gibi (ki çok eğlendirici olur,) gerisin geriye giderek birkaç işçinin omuzlarında (cenaze organizasyonu, cenaze arabasının yeniden kullanılabilmesi için yeterince mükemmel değildi) *Kilise, Morg ve Bürolar* üçlemesini oluşturan acayip doğu biçimli binalara doğru yeniden yola çıkılması, bunlardan herhangi birisine değil de *Adli Tıp Deposu* denilen küçük bir binaya doğru yürüyüşe geçilmesi idi. Ölen efendisine sadık bir köpekte de görülen birtakım biyolojik refleksler sayesinde kadın, birbirinin tersi iki işlem arasında geçen süre içinde kahverengi toprak yığınının dibinde kalakalmıştı, kızının bu üst üste konmuş katlardan hangisinde yattığını öğrenmeyi bile akıl edememişti ve ölü bir vücudun, ağır çürümenin hangi derecesine de beklemeye değdiği hakkındaki kuramsal sorunu bile düşünememişti. Bu yüzdendir ki cesedin yeniden çıkarılmasına tanık olmuş ve bisiklete binip gelen polis memurunun yüz ifadesinden bu işlerin *ne içinleri ve nedenleri* hakkında

bir şeyler okumaya çalışarak, memurun yanında uzanıp yatan kızını görebilmişti. Bisikletlinin ağzından *otopsi* sözcüğü çıkıp da bu acayip Yunanca sözcüğün Hristiyanlıkta ne demek olduğunu anlayınca, yeniden bir umutsuzluğa düşen kadın büyük siyah şalına sıkı sıkı sarınmış ve hiçbir gücün durduramayacağı boğuk iniltiler çıkararak Adli Tıbbın kapısı önünde çömelip beklemek için direnmişti. Adli Tıp doktoru, binaya girerken acıyarak baktı kadına ve onun oradan uzaklaştırılmasının iyi olacağını öne sürdü, çünkü işini bitirdikten sonra çıkışta tatsız bir durum olmasını istemiyordu. Fakat kadını kimse uzaklaştıramadı ve işi kolaylaştırmak için, görevli delikanlı gizli bir kapıdan çıkabileceğini söyleyerek rahatlattı doktoru, “bunu dert etmemeliydi kendisine.”

“Kızım benim”, “Kızım benim” diye yineliyordu avunamadan ve daha sonra öfkeyle ekliyordu: “Öldürüyorlar kızımı.”

“Burada Senyora, kimseyi öldürmeyiz,” diye yanıtlıyordu delikanlı şen şakrak.

Ve söylediği de gerçektir.

Fakat kadın diretiyordu: “Kızımı öldürdüler.” “Ah! Öldürdüler benim kızımı.” Daha sonra geç çalışan düşgücü, korktuğu şeyin ne olduğunu yavaş yavaş daha kesin çizgilerle belirler gibi oldu: “Karnını deşiyorlar zavallı kızımın, açıyorlar her şeyini.” Bu horlanış ona ölümden de –yaşarken– daha önce çektiklerinden de daha çok acı veriyordu. Çalışanların kulaklarını sağır ediyor, sinirlerini bozuyordu. “Ve kuşkusuz bu kadın suçludur, onu bu duruma sokan bu kadındır” diye düşüncesini açıkladı doktora yardım eden becerikli yardımcısı. “Dayanılır gibi değil,” dedi sonunda doktor ve telefona sarılıp polise bilgi verdi.

Kızı alıp götürürlerken kadın sessiz kalakaldı ve yol boyunca karakola dek hiç sesini çıkarmadı. Ne titriyor, ne korkmuş gibi görünüyor, ne de yüreği daha hızlı çarpıyordu.

“Bir kez daha mı gömecekler onu?”

“Evet, senyora.”

Hesaba kitaba gelmez uzun saatlerden, günlerden ve gecelerden sonra, karşıdan, dar sokağın öte tarafındaki evin cephesini

yalayan bir güneşten gelen üst katlardaki tozlu odaların ışığı, bulanık bir havadan ve kirli pencerelerden süzülmesine karşın gözler için bir şölen oluyordu.

“Siz zeki bir insansınız,” diye söze başladı sorguya çeken adam, parlak, yeşil, delip geçen gözbebeklerini onun üzerine dikerek. “Ne içmek istersiniz?”

Omzuna peçete atılmış, önünde yağ lekeli iş önlüğü ile beyaz ceketli garson, çok lüks olmayan herhangi bir lokanta garsonu gibi bekliyordu.

“Hemen,” dedi garson.

Az sonra da masaya biraları getirip koydu.

“İstemiyorsanız hemen içmeyebilirsiniz,” dedi bu sevimli beyefendi. “Diliniz çözülsün diye ikram ettiğimi sanmayın.”

“Hayır, hayır...” dedi Pedro ve açgözlülükle içmeye başladı.

“Zeki bir adamsınız,” diye yineledi polis memuru, “böylece işimizi çabucak bitirmiş oluruz. Başlamamız gereken yerde işi bitirerek zaman kaybetmeyeceğiz. Aklın yolu birdir.”

Polisin damarlı bir boynu vardı ve yüzündeki hafif kırmızılık, esmer, zeytin rengi teninin altında ateşli, hareketli bir kişiliği gizliyor gibiydi. Pedro’da zeki ve güçlü bir insan izlenimi bıraktı.

“Sağlığınıza!” dedi polis memuru içkisini yudumlarken. “Ne iş yaparsınız?”

Yanında kirli yazı makinesinin –öylesine kirliydi ki paslı iç kısımlarında biriken toz zerrecikleri örümcek ağını andırıyordu– üzerine eğilmiş, sessizce duran yardımcısı vardı.

“Kanser üzerine araştırma yapıyorum.”

“Ya! Peki tedavisi var mı bunun?”

Pedro kanserin tedavi edilemediğini açıkladı. Polis böğrünün bir yerlerinde yengeç ısırığı duyumsuyormuş gibi dindar bir dikkatle dinledi onu.

“Annem kanserden öldü,” dedi yüzünde acı bir ifadeyle. “Bilimde şimdiki ilerlemeler olsaydı belki de ölmezdi.”

Pedro, ilerlemelere karşın annelerin hâlâ ölüp gittiklerini anlattı.

“Buna inanmıyorum,” dedi polis memuru. “Zamanında anlamadılar onun hastalığını. Bütün doktorların aynı olduğunu sanmayın. Sağlık sigortamız da yok. İyi bakılmıyor bizlere. Yakın bir zamanda antibiyotiklerin işe yarayacağına inanıyor musunuz siz?”

Pedro hâlâ yapılması gereken çok şey olduğunu, çok değişik kanser türleri bulunduğunu, kendisinin üzerinde araştırma yaptığı kanserin, ta Amerika’dan getirtilen Illinois doğumlu farelerin belli bir hücrelerinde kendiliğinden ortaya çıkan kalıtsal bir kanser türü olduğunu açıkladı. Her kanser kalıtsal değildi, pek azı kalıtsaldı, kendi araştırmaları sonunda herhangi bir şey bulsa bile kanser tedavisinin yolu açılmış olmayacaktı. Bu fare genleri arasında, kontrolü olanaksız, aşırı çoğalmayı sağlayan bir enzimin oluşmasını katalize eden, oldukça havasız yerde yaşayabilen metabolizmaya bir geçiş yaparak, uyum yasalarından sıyrılıp sonunda taşıyıcıyı tahrip eden belli bir gen vardı. Ayrıca, bir gen değil de bir virüs olması da söz konusuydu, üremeyi sağlayan hücrelere geçebilen, belki de kromozomlarla yakın temasta bulunarak hücre çekirdeği içinde yerleşen bir virüs olabilirdi; böyleyse, onu bir genden ayırmak olası değildi, çünkü yalnızca üreme organının içinde çoğalabilirdi ve tıpkı genler gibi işlevini sonradan dezoksiribonükleik asitlerin metabolik düzenini bozan katalitik maddeler sayesinde gerçekleştirir ve böylesine büyük bir sapaklığa karşın –işin şaşılacak yanı– hücrenin bireysel yaşamı olanaksızlaşmadan (öyle olsaydı sorun kendiliğinden çözüldü), mültipoler mitozlar, asimetrik mitozlar, patlayıcı mitozlar adı verilen aşırı hücre çoğalmaları meydana getirmeye kadar gider; onun çevresindeki protoplazma, kuşkusuz birtakım güçlüklerle, ama büyük bir hızla ve gür bir biçimde gelişmesini sürdürür; kendine dönüştürür, parçalanır, çoğalır, kendi kanını tüketir ve sonunda, kan damarlarının buna bir tepki olarak büyümeleri bu başdöndürücü yarış sürdürmeye yetmediği anda, dokuların canlı halde harap olmasına dek vardırır işi.

“Pekâlâ, siz de aynı şey olduğunu söylediginize göre, ha gen olmuş ha virüs, ne fark eder?”

“Virüs olsaydı bir aşı bulunabilirdi. Fakat gen denilen şey aynı organizmanın bir parçasıdır, canlı varlığın kendi maddesinden oluşmuştur, yabancı bir cisim değildir ve bu yüzden de karşı koyacak hiçbir bağışıklık elde edilemez.”

“Ya!..”

“Bu yüzden virüs olması önemlidir. Fareleri küçük bir torba içinde, göğüslerinde taşıyan Muecas’ın kızlarına bulaştırabileceklerini sanmışım ben. Koltukaltlarında tümörler çıkmış olsaydı kuşkusuz... bu bir virüs olabilirdi.”

“Fakat...”

“Bu bir düştü, çılgınlıktı. Bunu bana Amador söylemişti: ‘Kızlar büyütüyormuş fareleri,’ ‘Isınmaları için göğüslerinde taşıyorlarmış.’ Enstitü soğuk olduğu için orada döllemiyorlardı. Fakat Muecas, fareleri çalmış ve üretebilmiş.”

“Yani diyorsunuz ki kızlar... Siz hiç gözünüzle gördünüz mü?”

“Hayır. Ben yavruları satın almaya gittim.”

“O zaman Florita’yı tanıdınız.”

“Evet. Bana limonata ikram etti.”

“Sizin de hoşunuza gitti.”

“Nasıl?”

“Demek istiyorum ki kız dikkatinizi çekmiştir.”

“Evet. Kuşkusuz. Dikkatimi çekti. Hastalığın en iyi bulaşabileceği birisiydi.”

“Anlıyorum da...”

“Fakat öyle şişman ve öyle neşeliydi ki. Kanserliye hiç benzemiyordu. Öylesi bir kulübede ve nasıl beslendiklerini ancak Tanrı’nın bilebildiği bu kızların böylesine güzel olmaları insana yalan gibi geliyor.”

“Hoşunuza gitmiş sizin.”

“Bu denli iyi olması bana mucize gibi geldi. Çöp yığınları ile fare sürüleri arasında yaşıyorlardı. Bütün ailenin yattığı tek bir yatağın üstünde, farelerin kaldığı kanarya kafesleri vardı.”

“Öyleyse siz yatağı da gördünüz...”

“Anımsamıyorum.”

“Gittikçe şişmanladığını görünce ‘buna kürtaj yapmalı’ dediniz.”

“Nasıl?”

“Hiç! Hiç! Siz ne kürtaj yaptınız ne de başka bir şey! On üçünü on dördüne bağlayan gece ameliyat aletlerini alıp kulübeye giden siz değildiniz. Bir tahta levha üzerinde onu ameliyat etmediniz. Onu bitirip tüketen kanamaya siz neden olmadınız. Ölüm olayından sonra polise haber vermeden kaçıp gitmediniz. Bir geneleve gizlenmediniz. Biz sizi almaya gelinceye dek orada kalmadınız. Otopsinin, ameliyatın Amador’un getirdiği o aletlerle yapılmış olduğunu ortaya çıkarması da doğru değil. Ne Amador’u tanıyordunuz ne aileyle sizi o tanıştırmıştı ne de laboratuvarı size yardım ediyordu. İlk sorguya çekildiğinizde, ‘Onu ben öldürdüm,’ ‘Onu ben öldürdüm’ derken umutsuz değildiniz. Karşınızda çocuk mu var sanıyorsunuz?”

Pedro, bir tasım zincirinin halkaları gibi sıkı sıkıya birbirine bağlı ayrıntıların çorap söküşü gibi kanıtladığı gerçeğini anladı. Daha önce hiç kürtaj yapmadığı için böyle bir işe kalkışamayacağı bir gerçektir. Ve kentte bir sürü acil servis kliniği olduğundan acele bir ameliyat yapmak zorunda kalmayacağı gerçeği de ortadaydı. Mesleğini icra edebilmesi için elinde ruhsat belgesi olmadıkça böyle bir girişimde bulunamazdı kuşkusuz. Ve doktor olduğuna göre bir ölüm olayına tanık olur olmaz ilgili makamlara hemen rapor etmesi de gerekirdi. Ve bütün bu nedenlerden dolayı ezici bir sorumluluk ve ağır bir suçluluk duygusuna kapılmıştı.

“Evet. Gerçekten de onu ben öldürdüm,” diye kabullendi başını önüne eğerek.

“Bitirelim şu işi,” dedi polis memuru ve konuşmalara sürekli olarak sessizce kulak veren görevliye döndü “Yaz! Maktulü tanıyıp tanımadığı sorulduğunda tanıdığını, laboratuvarında çalışan Amador adındaki yardımcısının aracılığıyla bütün aile bireylerini tanıdığını ve oturdukları evi bildiğini söyledi. Nokta. Genç kızla yakın bir ilişkiye girip girmediği sorulduğunda, koltukaltlarında birkaç tümör gördüğünü, kanser üzerine yaptığı araştırmalarda kullanmak üzere, düzenli olarak bu aileden sağladığı deney fareleri ile herhangi bir temas yüzünden bu tümörlerin ortaya çıkmış olabileceğini sandığını söyledi. Nokta. Kızın öldüğü gün kulübeye gidip gitmediği ve ameliyat aletlerini kullanıp kullanmadığı sorulduğunda da dedi ki...”

Pedro bu sözleri içinden onaylayarak dinliyordu. Gerçekten de olaylar böyle gelişmişti. Cezasına razı olmayan bir çocuk gibi hayır, hayır diye bağırıp çağırmaya başlamak niyetinde değildi. İnsanlar yaptıkları eylemlerin sonucuna katlanmalıydılar. Ceza, suçun en iyi tesellisi, olası tek çaresi ve doğal sonucudur. Yalan dolan dumanları ile dolu kafasıyla bir kukla gibi takla attığı bu pek anlaşılabilir dünyada denge ancak bu ceza sayesinde kurulabilirdi.

Vücutlarının boşlukları, suyla akıp gitmeyen, ancak zamanla kuruyup kabuk bağlayarak düşen siyah ve yapışkan bir madde ile kaplı şişman, kirli, pis kokulu kimi yaratıklar vardır, bunlar ufak tefek değişikliğe uğramış topraktan yapılmışlardır; yine de gizli kalmış kimi boşluklarında, hesap yapma ya da düşünme biçiminde olmasa da geçmişin sessizce akıp giden renkli hayaletleri biçiminde belli bir zihinsel etkinliği sürdürürler.

Öteki tutukluların da tıkıldıkları aynı yeraltı deliklerinde Pablo Gonzalez’in (yıllarca önce Toledo’nun uzak bir köyündeki devlet okulunda arkadaşları ona, kore hastalığından kalma istemsiz tikleri yüzünden Muecas adını takmışlardı)* nikâhlı karısı, hü-

* (İsp.) Mimikler. (ç.n.)

rededi boş zamanlarını, geçmişteki birbirine benzeyen günlerini anımsayarak geçirmişti.

Kafasındaki boşluğu dolduran bu pek değişikliğe uğramamış çamurda o, kendisi kızının başında ağlarken beliriyordu, yine kendisi de ölmüş olan, geri kafalı annesinin başında ağlarken beliriyordu, köyünde şaraplı ekmek yortusu sırasında küçük olmasına karşın, dimdik, elinde bir değnek ve başında iri bir topuzla dans ederken gözlerinin önüne getiriyor kendisini. *Saçları Encarna'nın saçları gibi, kimsede yok böyle saçlar* diye şarkı söyleyen arkadaşları çevresini alıyorlar, kocası olacak o fare gülüşlü, veremli adam, daha toyken onu aldatıyor, toprak bir çitin dibinde ona sahip oluyor, kız gün batarken temmuz güneşinin altındaki su yüzü görmemiş bir başak gibi kendisini bu sıcak topraktan bir parça olarak duyumsadığı zaman, adam da vücudunun susuzluğunu gidermek için topraktaki tek serin nesne olarak ona gereksinme duyuyor; evlendiklerinde öyle şişmandı ki arkadaşları alay ederlerdi onunla, adamsa kalp romatizması olması, tıknafesliği ve çocukluğundan kalma çelimsizliği yüzünden askerlikte kendisi gibi olanlarla birlikte çürüğe çıkarılmıştı; kadın doğum yaparken çılglık çılgılığa bağırmış, tekme atmıştı; ikinci bir kez, başka bir yerde Mancha karayolundan giderlerken Magriplilerin aniden karşılarına çıkabileceklerini düşünürken doğum yapıvermişti; kadın, çelimsiz adamın ev yapmamız gerekir diyerek her gün yedi taş çalıp yığıldığı noktadan bakarken, kentin dışarıdan ne denli büyük olduğunu görüyordu; öğleden sonraları, kadın, kireçten yanmış elleriyle evi yaparken, kocası içkisini zıkkımlanıyordu; alkolün etkisiyle suratı iyice gerilen adam bir gece, bir başka gece, derken her gece kadını dövüyor, tekmeliyor, yumrukluyor, sopa ile vuruyor ya da uzun bir demir çubukla dövüyor, dövüyordu, fakat kadın pek aldırılmıyordu; çünkü bayat da olsa taze de olsa, çöpler arasından arayıp bulduğu hemen hemen toprak gibi yemek onu iyice şişmanlatmıştı; küçücük ayaklarından saçlarının topuzuna dek kısacık bedeni şiştikçe şişmiş, hafifçe topallayan, artık o üstü-

ne oturmayan paçavramısı giysiler altında katmer katmer göbek bağlamış pasaklı kadın yine de tekmeleri duyabiliyor ve çelimsiz adamın yanına devrilip yatacağı ve horlamaya başlayacağı anın yaklaştığını anlıyordu, yediği dayak, onun için yalnızca dinlenme zamanından çalınan bir parça anlamına geliyordu, yoksa bir acı, insan olan herkesin duyumsayacağı *gerçek bir acı* demek değildi; kocasının oracıkta, yanibaşında olduğunun, vaktin gece olduğunun, kocasının para getirmesi gerektiğinin, oysa onun içki içtiğinin ve daha sonra şansları iyi gidecek olursa, yarın hep birlikte yemek yiyebileceklerinin belirtisiydi, duyduğu acı, rahatsız eden ya da insanı yaralayan bir şey değil de, yalnızca kocasının yanibaşında olduğunu gösteren bir işaretti. Açlık günlerinde iki kızının kanalizasyon sularının aktığı yere yakın bir topraktan çıkardıkları, besleyici özsuyla dolu görünen bir bitki kökünü nasıl emdiklerini seyretmiş, iri bir patatesi dörde bölüp kızlarına ve her zaman çok acıkan çelimsiz kocasına paylaşmış, açlık yıllarında kabuklarını pişirip yemeleri için bütün aileye paylaşmış; bu sırada en küçüğünün o tatlı nesneyi neden emip durduğunu, nasıl olup da yaşayıp gittiğini düşünmüş hep; kendisi açlığın ne demek olduğunu bile duyumsayamaz, çünkü duyumsamak duygusunu yitirmiş, yalnızca umut etmek duygusu kalmış, kocası da her şeye karşın bulup buluşturup bir şeyler getirebilmiş, sokağa atılmış kediler, fareler, tavşanlar, köpekler avlayıp bir iple bağlamış ve kadın, kızlarının yaşamını kurtaran bu işkoluna karşı büyük bir gönül borcu duymuş ve bu işle onları yedirip içirerek düşünüyormuş bile kuramadığı, fakat hem kendisinde hem de kızlarında soluk ala ala, yürek yüreğe, yanak yanağa büyüdüğünü duyumsadığı bir geleceğe doğru ilerlemiş.

Düşünemeyen, okuyamayan, başkaları ile geçinemeyen bu çamurdan insan, eşit olarak yıllara dağılmış, ağgözlülükle tüketilmiş varlığının acınacak imgelerini, hücreyi dolduran, kendiliğinden çıkan iniltilere bürünmüş imgeler olarak görüyor hücrede, ve epeyce bir zaman önce onu orada doğurmuştu ve kız önce kendi

karnundaki maddelerle, daha sonra topraktan çıkan maddelerle, en sonra da erkeğinin kıvrak zekâsı ile büyüyüp serpilmişti. Yeni ütülenmiş, siyah parlak eteğinin altında onu kiliseye götürdüğü zaman, papaz, Tanrı'nın lanetine uğramış, hiçbir zaman bağışlanamayacak bir günaha batmış olan kendisinden çok, karnunda kudurmuşçasına tekmeler atan bu çocuğu kutsamıştı; çünkü olup biten şeyleri değiştirebilmek onun elinde değildi, bu adamın acı çektire çektire tecavüz edişine, acı çektire çektire bakıp beslemesine, acı çektire çektire çalıştırmasına ve daha sonraki yıllarda en katı, ona en büyük acıyı hazırlamasına, papazın karnunun üstünde dualar okuyarak kötü yazgıyı kovacağına inanırken kızını elinden çekip almalarına şaşırarak akan da o değildi.

Doğmak, büyümek, iyi dans ettiği ve dans etmesine karar verildiği için başında iri topuzuyla bir kez yortu alayı önünde dans etmek; her şeye karşın, daha doğarken acı ve sefalet çekeceği alınına yazılmış olmasına karşın, yortu boyunca sunak onurunun, Toledo ovasının bütün köylülerini kurtardığı törenlerde, sayvan önünde dans edecek olan oydu; sonra gömülmesi, toprağa gömülmesi, (şenliğe seçilmesine neden olan) ince bedeninin yediği yuttuğu toprakla semirmesi, yağ bağlaması, yusuvarlak olması, onun gibi öldürmeyen sefaletle teslim olan kadınlara yazgının bağışladığı bu şişko görünüşüyle dünyayı dolaşması, nereden geldiği bilinmeyen bir ordunun önünden kaçması, kimbilir hangi yıldızdan düşmüş bir kente varması, kenti kuşatması, kenti çeviren, koruyan, yapan, besleyen, tahrip eden devingen dünyanın bir parçası olması, umutla beklemesi ve şimdi de inlemesi gerekiyordu.

Hiçbir şey bilmiyor, dünyanın yuvarlak olduğunu bilmiyor. Alçalıyor, yükseliyor gibi görmesine karşın güneşin hareketsiz olduğunu bilmiyor. Üç Kişi'nin farklı olduğunu bilmiyor. Elektrik ışığının ne olduğunu bilmiyor. Taşların yere niçin düştüklerini bilmiyor. Saate bakmasını bilmiyor. Sperm hücresi ile yumurtacığın kendi çekirdeklerini birleştiren iki ayrı hücre olduğunu bilmi-

yor. Hiçbir şey bilmiyor, insanlarla geçinmeyi ve “Hangi rüzgâr attı sizi buraya?” demeyi bilmiyor, “İyi günler, Doktor Bey” demeyi bilmiyor. Ama buna karşın “Siz elinizden geleni yaptınız” demeyi biliyor...

Ve inatla yineliyor: “O değildi.” Ne gerçeği sevdiği için ne de dürüstlükten hoşlandığı için, ne böyle konuşmakla görevini yerine getirdiğini düşündüğü için ne de asla gereği gibi konuşmayıp inilti ve anlaşılmaz sözcükler mırıldanmakla yetinerek hâlâ altında gömülü olduğu dünyanın kabuğunun üzerine çıkmış olmak için bu. “O değildi”, ve öyle ki daha sonra neyin nesi olduğunu öğrenmesi gerekmeyecek birkaç deliği bulunan bir duman bulutu ile örtülü kente bakarken kimi zaman aklından geçiyor olmasına karşın –yüksek yetkilerle donanmış– insanlar olabileceğini asla bilmediğinden bir adamın ısrarı karşısında yineliyordu; “O geldiğinde kız zaten ölmüştü.”

“O değildi” ve kendi karnından çıkan zavallı kız için ağlayıp duruyordu ve tek varlığını kendisine verdiği bu çok değerli yaşamın yok olup gittiğini, onun yarılmış genç karnında kendi gözleriyle görmüştü.

“Pekâlâ, her şey tamam,” dedi yeşil gözlü, güleryüzlü polis memuru.

“Nasıl?”

“Evet, her şey aydınlandı. Yaşlı kadın sayesinde. Ona teşekkür edebilirsiniz.”

“Her şey mi?”

“Evet. Şimdi eşyalarınızı iade edeceğiz ve salıverileceksiniz.”

Şaşırmış, saf bakışlarla:

“Evet özgürsünüz, özgürsünüz... Bakın itiraflarınıza ne yapıyorum,” ve birkaç saat önce imzaladığı kâğıdı gözlerinin önünde uzunlamasına ikiye ayırdı. “Tamam!”

Sonra gülmeye başladı.

“Sizler, siz zeki insanlar, en beceriksiz insanlar oluyorsunuz. Siz kültürlü, iyi eğitilmiş insanların neden elleri ayakları dolaşır, hiç anlayamıyorum. Herhangi bir hırsız, zavallı bir yoksul, geri zekâlı, beş para etmez insanlar bile sizden daha iyi savunma yapıyorlar. Bu kadın olmasaydı haliniz perişandı, bunu ben söylüyorum size.”

“Öyleyse...”

“Evet. Her şey aydınlandı.”

“Daha önce size söylediğim gibi, işler sarpa sarınca beni çağır-dılar. Yapılacak başka hiçbir şey yoktu.”

“Evet. Hikâye böyle. Fakat daha sonra yaptığınız aptallıklara kim inanırdı? Birisine haber vermek nasıl aklınıza gelmez? Ne-reye? Gizlenmek için nereye gittiniz? Başka yer aklınıza gelmedi mi?”

“Korkmuştum.”

“Evet ama bu bir özür değil. Bundan daha saçma bir iş yapı-lamazdı. Niçin böyle olduğunu anlamıyorum. Bunu anlayamıyo-rum. Ne denli zeki olursanız o denli çocukça işler yapıyorsunuz. Kimse anlamıyor bunu.”

“Öyleyse artık gidebilir miyim?”

“Henüz inanamıyorsunuz değil mi?” dedi polis memuru. “Aşağıda çok kötü şeyler geçmiş olmalı başınızdan. Mahvolup çıkıyorsunuz. Hırsızlardan daha kötü. Dayanma gücünüz yok.”

“Öyleyse ben gidiyorum.”

“Bekleyin. Eşyalarınızı getirecekler.”

Kaba kâğıttan bir zarfın içinden kâğıtlar, paralar, mektuplar, fotoğraflar.... Pedro’nun üzerinde getirdiği birçok nesne ve evin-den alıp getirdikleri başka şeyler çıkmaya başladı.

“İşte, hepsi burada. Makbuzu imzalayın.”

Pedro kâğıtları cebine soktu. Beceriksizce davranışlar ve şaş-kın miyop bakışlar. Elleriyle yüzünü sıvazladı. Sakalının sert kıl-ları kaşındırıyordu. Banyo yapmayı ve berbere gitmeyi düşledi. Sonra birden aklına geldi:

“Suçluyu yakaladınız mı?”

“Evet, aşığıda. Kızın babası olan o çaylak da orada... Kötü yakalandılar. Fakat siz lütfen bir daha böyle acil ameliyatlara kalkışmayın. Böyle saçmalıklar yapmayın bir daha, çalışın, eğlenin. Gecekondu insanlarını rahat bırakın, onlar kendi işlerini kendileri pekâlâ çözümlerler.”

Pedro ayağa kalktı, çıkmak istedi. Oda kapısının önünden, dar koridor boyunca hasta suratlı gençler geçiyorlardı. Uzun sakalları onlara kuşkulu bir görünüm veriyordu.

İçgüdüünün ona, sokağa açıldığını söylediği koridorun sonundaki kapıya doğru ilerliyordu ki yine kendisine seslenildiğini duydu:

“Şurasını iyi bilin ki isteseydim sizi deliğe tıkardım. En azından suç sayılabilecek bir saklanma işi var ortada.... ama sanırım, sevimli göründünüz bana.”

“Teşekkür ederim, çok teşekkür ederim,” deme zorunluluğunu duydu Pedro.

“Bir şey değil canım, bir şey değil. Ha, az kalsın unuttuyordum. Hemen burada sizi bekliyorlar. Yandaki odada,” elini uzatırken gözüyle işaret etti. “Çok güzel bir kadın. Kutlarım.” Bir kez daha gülerек ters yönde koridorda gözden kayboldu.

Yalnızca üstünde üç kişinin oturabildiği bir bankın sığıdığı, dar bekleme odasında Dorita ile Matías onu bekliyorlardı. Dorita’nın güzelliği, ilk kez görüyormuş gibi, şaşırttı onu. Similiano’nun sesini duyduğu andan beri hiç düşünmemişti onu. Dorita’nın iri gözlerinden sel gibi yaşlar dökülüyordu. Dudakları sıkı sıkıya birleşti. Bu unutulmuş aşkın bütün benliğini tutkuyla kapladığını duyumsadı. “Seni seviyorum”, “Seni seviyorum” diyordu Dorita boğuk bir sesle dudakları aralandıkça.

Matías utanmış, pencereden dar sokağa bakıyordu. “Sevgilim benim” diyerek kollarıyla boynuna asılıyor, bütün bedeni ile abanıyordu Pedro’ya. Pedro, kollarının arasında tuttuğu şeyin bir kadın olduğunu –bu denli çabuk – anlayamadı. “Nasılsın?” “Çok acı

çektin mi?" Okşamalarını yanıtlayamıyordu Pedro. Dudaklarından öperken yalnızca dişlerinin kan oturtacak denli sert olduğunu duyumsuyordu, şehvet değil. Şehvetin önemi yoktu. "Seni seviyorum." Tüyleri diken diken oluyor, titriyor, bütün bedeni sarsılıyordu, bir kez daha Pedro'ya yapışıyor, ağlıyor, gülüyordu. "Beni seviyor", diye geçirdi içinden Pedro. "Kuşkusuz beni seviyor."

"Pekâlâ, pekâlâ. Artık her şey yolunda," dedi Matías. "Her şey düzeldi." O da polisle konuşmuş olmalıydı. "Bütün saçmalıklar sona erdi. Bize kötü anlar yaşattın! Biliyor musun? Sana bir avukat bulmuştum, şahane bir avukat, hem de benim bir arkadaşım... fakat umutsuzdu be birader. Öyle aptalca şeyler yapmışsın ki. Sonunda hiçbir şey yapmadan her şey yoluna girdi."

Matías'ı da kucakladı. Dorita ilk andaki heyecanından sonra koluna girmiş, sessiz, hareketsiz kalmıştı.

"Gidelim! Buradan gidelim!" dedi endişeli bir sesle. İlk sözcükleriydi bunlar.

Gülerek, basamakları hızlı hızlı atlayarak indiler. Sokağa çıktıklarında güneş gözlerini kamaştırdı. Arabalar geçiyordu, arabalar, arabalar. Klaksonlar, hoparlörler, bisiklet zilleri, motosiklet patpatları duyuluyordu. Hareketsizmiş gibi görünen fakat yavaş yavaş oradan oraya süzülen, biçim değiştiren, uzaklardan gelip uzaklara giden küçük, beyaz bulutlu bir gökyüzü başlarının üstünde olan insanlar, sahip oldukları bu büyük ayrıcalığın ayrımlarında olmadan, ilgisiz bir yüz ifadesiyle geçiyor, geçiyorlardı. Elinde siyah sandığı ile bir ayakkabı boyacısı geçti, ayakkabılarını boyatıp boyatmayacakları belli olmayan müşterilerine doğru hiç acele etmeden yürüyen bu her zaman karşılaştığı adamın görüntüsü gözlerini yaşarttı. "Boyacı!" diye bağırdı kendisine dikkatle bakıldığının ayrımlarına varmış olan adamcağıza, fakat Dorita ile Matías onu, o sırada geçmekte olan bir taksiye doğru sürüklediler ve annesi ile anneannesinin onu sevinçle kınama arası bir davranışla karşıladıkları pansiyona götürdüler. Matías onu, pis-

liklerden arıtan bir banyoya, rahat bir yatağa, temiz çarşafılara, Dorita'nın hafiften okşamalarına bırakarak çekip gitti.

“Yarın gelir alırım seni. Birlikte yemek yiyeceğiz.”

İnsan etkinliklerinden hiçbirinin, yeryüzündeki yaşamını bilim kadar değiştirmedeği kuşku götürmez. Bilimin, insanın özgür ruhuyla özdeşleşmesine engel olmak için somut varlığının çıkardığı sayısız çılgınlıklardan kurtaran bir palanga olduğunu da kimse yadsıyamaz. Bu sonsuz yolda utku kazanan kahramanların seçkin vatandaşlar sayılmaları ya da hiç olmazsa horlanmayacak, hafife alınmayacak vatandaşlar olarak ele alınmaları, bir parça ukala olsalar bile her zaman için saygıdeğer ve dürüst insanlar olarak kabul edilmeleri gerekir.

Bu basit önermelerden yola çıkarak, her insan yuvasına, dişlileri bütün bu seçkin vatandaşların çabalarını uyumlu bir biçimde toplayacak, durmadan çalışan bir sarkaç ya da sonsuza dek geliştirilebilir bir mekanizma yerleştirilmesi gerektiği sonucu çıkıyor; böylece –çoğunluğun isteğine göre– maksimum bir verim ve maksimum fayda elde edilecektir: doğadaki varlıklara egemen olma, nesneler ve nedenleri üzerine bilgi toplama.

Bu yüce ilkeler ve amaçlar, kendilerini böylesine önemli işlere adayan Enstitülere, Kurullara, Localara ve başka saygıdeğer Temel Kuruluşlara bilgi sağlarlar. Burada anlatılamayacak denli karmaşık olan bu kuramların tümü sayesinde, ne endişeli bir gençlik ne de geleceğin yaratıcılarının büyük defilesinde yerini almayan özgün bir girişim kalır. Omuzlarında öldürücü silahlar ya da parlatılmış süngerler yerine mikroskoplar, teodolitler, hesap cetvelleri, kıl gibi ince cam borular taşıyan bilim orduları, savaşçı askerler gibi iyi düzenlenmiş mangalar halinde ilerliyorlar. Bu masal kahramanı gibi yaratıcılardan birinin perişan haline bakıp da hor görenlere yazıklar olsun! Buruşuk bir giysinin altında –dikkat çekmeyen ama dopdolu– bir beynin mutlu sahibi gizlenmiş olabilir, o beyinden kimsenin ulaşamadığı düşünceler,

yeni yeni temel partiküllerle, anti-evrenlerle ve yarı elektronlarla ilgili formüller fıskıracaktır; alık bir suratın ve dar bir alnın altında parşömenleri ve mikrofilmleri, yorulmak nedir bilmeden yutan yetenekli bir arşivci yatabilir. Bu çalışkan ve araştırmacı kalabalığın hizmetinde geniş pencere, merdivenleri ve koridorları gerçek betonarmeden yapılmış binalar vardır. Beslenmeleri yetersiz ve giysileri pek özenle dikilmemiş olmakla birlikte ve siyah deri çantalarının içinde canlarının çektiği bir akşam yemeği yerine birer sandöviç saklıyor olmalarına karşın, odacılar önlerine dikilmez, tam tersine düşündüklerini gerçekleştirme için gerekli olan kimi zaman çiftleştirilmemiş farelerin, kimi zaman Almanca kitapların, kimi zaman eksik Amerikan dergileri koleksiyonunun bulunduğu yerlere doğru gitmelerine saygılı bir biçimde izin verirler. Böylesine etkili uyarıcılarla güçlenmiş olduklarından, bu kişilerin dehalarının yüksek ürünleri ile bizi her gün biraz daha şaşırtmalarında anlaşılmayacak bir durum var mı? Gözü doymaz yabancı sanayicilerin hemen kaptıkları az mı sanayi patenti çıktı ülkemizde! Büyük hastanelerimizin savaşım olanaklarını yükseltmek için her gün nice yepyeni ve etkili ilaç gelmiyor mu! Anlaşılmaları güç bilimlerin, fiziğin, vektörel matris hesabının, makroprotein kimyasının, uzay balistiğinin pek çok teorik gelişmeleri, ilkel ülkelerin Akademilerine incelemeleri ve değerlendirmeleri için bildirilmedi mi! Uygulamalı bilimler alanında yarattığımız büyük yenilikler, bizim Yeni Buluşlar Sergilerimizden herhangi birini gezen ziyaretçileri şaşkınlığa düşürmüyor mu!

Yalnızca, ulusal bilgi ağacımızın biraz ihmal edilmiş dallarından bir bölümü, artık günümüz koşullarına pek elverişli olmayan eski binalarda barınıyor. Buralarda hırpani kılıkli komşu çocuklarının koşuştukları eski parklarda ve patika yollarla çevrili kuytu köşelere gizlenmiş, romantik havalı, sessiz, oldukça gösterişsiz daireler vardır.

Pedro o aşığalayıcı yeraltı yaşamından kurtulup da kendine gelince bu dairelerden birine doğru yöneldi. Enstitünün demir parmaklıklarına gelince genellikle dışarı çıkarken yitirdiği “Don” sanını yeniden kazandı.

“Günaydın, Don Pedro,” diye selamladı kapıcı, hiçbir şey olmamış gibi.

“Selam!” dedi Don Pedro.

Üst katlara yerleştirilmiş köpeklerin pis kokusunun geldiği binanın giriş kapısında güçlü kuvvetli bir kadın, sırtı gitmiş karo taşlarını parlatmaya çalışıyordu.

“Günaydın, Don Pedro!” diye yineledi kapıcının sözlerinin yankısıymış gibi.

Elinde gri bir çuha parçası, yanında bir kova, diz çökmüş durumdaydı. Alçakgönüllüce hizmet ettiği bilimin başka yerlerde aynı işin ayakta yapılması için ürettiği gelişmiş cila makinasının yokluğunu hiç de duyumsamıyor gibiydi.

“Selam!” dedi Don Pedro.

Ve geniş, rahat merdivenleri çıktı. Beyaz gömlekli bir kadın laborant onun geldiğini gördü.

“Günaydın, Don Pedro!”

“Geldi mi?” diye sordu kimden söz ettiğini belirtmeden.

“Evet geldi,” dedi laborant.

Pedro büronun kapısına yaklaştı, parmaklarıyla tıkırdattı.

“Tam da sizinle konuşmak istiyordum,” dedi müdür bey.

Ve dikkatli dikkatli süzerek sordu:

“Nasıl oldu bu iş?”

Pedro bir yanıt aradı ama bulamadı.

“Siz delisiniz!” dedi Müdür hiç duraksamadan.

“Ben...”

“Tam deli!”

Ve acıma duygusunu bir yana bırakarak:

“Beni çok kötü bir duruma soktunuz.”

“Ben mi sizi kötü duruma soktum?..”

“Hem de çok kötü. Bunu bana yapmaya hakkınız yoktu!”

Müdür, bu törensel giriş ve tartışmasız suçlamadan sonra, önu alınmaz söylevine başlamadan önce biraz durdu. Eğitimi Frankfurt-am-Mainz'ta yapmış bir insana uygun düşen, kulaklarına hafifçe dökülen Alman usulü kesilmiş aklaşmış saçlarını iki eliyle sıvazladı; insancıl ve bilgiççe sorumlulukla dopdolu olarak masanın öteki yanındaki koltuğa otururken iç çekti. Dürüstlük ağırlığına yenik düşen koca kafası biraz öne doğru eğildi. Bilimin parlak ve şişkin şakaklarında topladığı açıkça görülüyordu. Bir sürü yardımcısının gömleklerinden farklı olarak, önden kapanan, uyum ve güzelliğin zorunlu simgesi gibi duran kravatının çok mükemmel bağlandığını gösteren beyaz bir gömlek giymişti. Anglosaksonların dar açılı ve dar kapsamlı pozitivizminden uzak bir eğitim gördüğü için, Orta Avrupa üniversitelerinde, eylemlerine yön veren bir felsefi düşünce edinmişti; rasyonel bir sistem olmadan insan bilimleri arasında eşgüdüm sağlanmadıkça bilimsel verinin tek başına etkisiz, hatta sakıncalı olduğunu biliyordu; kendi branşı ile ilgili Almanca, İngilizce, Fransızca ve İtalyanca dergilerden ve içerdikleri bilgilerden yararlanıyordu ve özenli hazırlanışlarından ötürü insanın hangisini daha çok beğeneceğini bir türlü kestiremediği kitaplardan haberi vardı; biyoloji yasalarının kısalttığı yaşam boyunca bir insanın elinin erişebileceği pek az deney kobayının pisliklerine ellerini batırmaktan –haklı nedenlerle– tiksiniyordu, araştırmaların, bir rastlantı sonucu iyi sonuç verebilecek biçimde şansa bırakılmasından üzüntü duyuyordu, böyle saçma bir şans oyununda kaybolup gitmek yerine, bunların üzerine çıkıp başkalarına vuran şanslardan yararlanıyor, onları anlamaya çalışıyor, ve harika zekâsıyla bunları verimli bir biçimde derleyip toplamayı ve düzenlemeyi yeğliyordu; bu yüzden Profesör, erken doğmuş keşiflerin karşılaştığı güçlükleri hesaba katmadan, *bir şeyler* keşfettiğini öne süren –henüz yanına yeni girmiş– birtakım gençlerin saflığı karşısında alaycı ve hinoğluhin bir gülümsemeye güldü.

“Bizim mesleğimiz rahiplik,” dedi ağır ağır ve hiç öfkelenmeden, “ve ona layık olmamız gerekiyor. Demem o ki, biraz namusluluk yetmez, bunu her şeyimizle ortaya koymalıyız. Bağışlanamaz kuşkular vardır. Biliyorum, hiç yoktan suçlandığınızı söyleyeceksiniz bana. Gerçekten de hiç yoktan suçlandınız, fakat –dikkat edin– hiç yoktan kuşkulanmadılar sizden. Tam aksine herkese göre kuşkulu bir kişisiniz ve öyle kuşkular vardır ki öngörüşsüz davranıp ortaya çıkmalarına fırsat verirse gelir yakamıza yapışırlar. Öyle arkadaşlıklar, ilişkiler, acele davranışlar, yanlışlıklar vardır ki ahlak açısından olmasa bile meslek açısından kabul edilemezler. Kötü bir iş yaptınız. Birçok kez mesleğinizi icra etmekten hoşlanmadığınızı, kendinizi araştırmaya vermek istediğinizi söylemiştiniz bana –buna inanmıştım. Soylu bir idealdi bu. Fakat şimdi ne çıkıyor karşıma: hiç hazırlıklı olmadığınız, elinizde ameliyat yapma yetkisi olmadığı halde, yasaya aykırı, saçma ve kuşkulu bir iş yaptınız. Bunu nasıl yorumlayayım istiyorsunuz? Ceza hukuku maddelerine aykırı düşen olaylar konusunda benden anlayış bekleyemezsiniz. Üzgünüm. Çok üzgünüm. Bütün meslektaşlarım gibi sizi de sevmeye başlamıştım. İlgili bir insan olduğunuzu ve bilimle ilgilendiğinizi sanıyordum. Çok doğru, ne yazık ki araştırmalarınızın meyvası verimsiz, pek verimsiz, hatta hemen hemen hiç... fakat (farelerin otopsisini ile ilgili dört beş protokolü küçümseyerek masanın üzerine yayarken) hiçbir sonuca varmamışsınız... Fakat zamanla olgunlaşacağınızı ummak isterdim. Bilimsel kültürünüz azdı ve pek de okumuyordunuz. Ama belki bir gün iyi bir rastlantı ya da arkadaşlarınızın ve hocalarınızın önerileri size yolunuzu gösterebilirdi. Bu olmadı. Üzgünüm. Öyle sanıyorum ki ne istediğinizi bilmiyorsunuz siz. Benim öğütlerime kulak verin. Araştırma yapmayı bırakın. Bu konuda yeteneğiniz yok. Hiçbir zaman bir yere varamayacaksınız. Koşullar gereği bursunuzu uzatmamam gerekiyor. Ama belki bu sizin yararınıza olur. Becerikli elleriniz var. Bir taşra kentine gidin. Mesleğinizi icra edin. İyi bir cerrah olabilirsiniz. Daha

rahat ve kimi arkadaşlarınızdan uzak yaşayacaksınız. Dinlenin. Bu iş herkese göre değildir. Sonunda sizin yararınıza olacak sanıyorum. Birkaç yıl sonra bana teşekkür edeceksiniz. (Ayağa kalkıp elini tutarken) Artık birlikte çalışamayacağımız için üzgünüm. (Omzundan tutup kapıya doğru ilerlerken) Şimdi evinize gidin ve halk sağlığı hekimliği için hazırlanın. Çok iyi bir belleğiniz var. Fazla çaba harcamadan sınavları kazanırsınız. Jüriye önceden bir iki laf çıtlatırım ben. Ve bu işlere de bir daha kalkışmayın. Taşra kentinde her şey unutulur. Madrid gazeteleri oralara gitmez ve okusalar bile sizi tanımazlar. Rahat rahat yaşarsınız. Ne zaman başvurursanız bana haber verin ki jüri üyeleriyle konuşayım. Bilirsiniz, sizi yarı yolda bırakmam. Ve siz de okuyun, okuyun, çalışın.... her şeyin gerçekten kitaplarda olduğunu söylüyorum.”

Amador çok üzülüyordu. Onu insanın eli değer değmez hastalık bulaştıran bu cehennem gibi gecekondu dünyasıyla tanıştırmış olmaktan kendisinin sorumlu olduğunu biliyordu, kendisi de yakınlarının, onu şiltesi ile, dairesinin mutfağına tıktıkları savaş sonrasının o acı gününden beri evinden uzak kalmıştı. Amador çok korkmuştu, ama hiçbir şey olmamıştı ona. Muecas ile iğneli Cadı sonu şimdiden kestirilemeyen tutukevlerinden, hücrelerden, mahkemelerden, karakollardan geçen bir yol izlerlerken, Amador duyarlıksız bir biçimde gülüyordu, köpekleri tel kafeslerinden çıkarıp birkaç saniye içinde, dayanılmaz havlamalarına son verecek olan maddeyi enjekte etmeyi –gençler arasında– en iyi o biliyordu ve köpeklerin ayak damarını bulmaya çalışıyordu, hayvanı pis su kanalı biçiminde, tahtadan kirli bir ameliyat masasına bağlıyor, kan aka aka bilimin gelişmesi için hazırlayıp bırakıyordu. Amador doktora tezi hazırlayan deneyimsiz araştırmacılara yardım ediyor ve yalnızca köpeği nasıl ameliyat edeceklerini söylemekle kalmıyor, bazan hiç ses çıkarmadan iyice düşündükten sonra, insanı bıktıracak denli yinelenip duran ve genellikle pek az değişiklik gösteren işin püf noktasını yakalar yakalamaz

kendisi ameliyata koyuluyordu: mide fistülleri, tükrük fistülleri, çapraz kan dolaşımı, deneme için yapılan kırıklar. Amador, Don Pedro'yu yüzü asıkça, biraz sararmış, tahliye olunca yüzünde bir parça yeniden beliren sevinç, yeni bir acı dalgasıyla silinmiş olarak ağır ağır merdivenden inerken gördü. Onu serbest bırakılmış görünce çok sevindi.

Don Pedro sokağı yokuş aşağı yavaş yavaş iniyordu. Ellerini pantolonunun ceplerine sokmuştu, üstünde yakası kalkık, kaba kumaştan yapılmış bir ceket vardı. Enstitüye geç gelen bir genç gibi başı hafifçe önüne eğikti ve sanki oraya hiç girmek istemiyordu. Ayağıyla bir taş süre süre ve ayakkabılarının tozuna bakarak yürüyordu.

"Peki ne diyor adam?" diye korkuttu Amador habersizce yanına yaklaşıp.

Pedro başını kaldırdı ve her zamanki gülümseyen yüzü, kalın, kırmızı dudakları, iri ve birbirinden ayrıık gözleri, buruşuk alnı ve kıvrıcık siyah saçları gördü.

"Bir tek atalım," diye directti Amador. "Ben davet ediyorum seni."

Hiç kimsenin olmadığı küçük ve kirli bir barda buldular kendilerini, mavi önlüklü, yaşlı bir adam yanlarına geldi ve önlerine şarap koydu. Yuvarlak, tahta taburelere oturdular.

"Sizi kapı dışarı mı ettiler Don Pedro?"

Pedro, Amador'un kendisine içten, üzgün gözlerle bakmasından minnet duydu.

"Evet. Ama umurumda değil. Belki daha iyi oldu. Şimdi evlenebilirim ve para kazanabilirim."

"Kuşkusuz. Anlaşılyordu zaten."

"Aslında insan hiçbir şey yapamıyordu burada."

"Ne çok zaman kaybı, Don Pedro! Bu binada pek çok gencin ziyan olup gittiğine ben tanık oldum... Ama niçin, söyleyin bana niçin Don Pedro? Bunları kim değerlendirecek? Saçma sapan işler bunlar. İşe yarar tek şey tez hazırlamak, öyle gördüm ben, bak bu

tamam. Sonra kürsüler. Ya daha sonra? Abuk sabuk şeyler. Çekip gidin! Çekip gidin ve para kazanın! İşe yarar bir iş yaparsınız hiç olmazsa. Bana bakmayın. Benim işim bu, elimden başka bir iş de gelmez, fakat sizler bana söyler misiniz, ne yararınız var ki..."

Birdenbire Pedro'ya ağır bir hüznün çöktü ve:

"Ama ne için bütün bunlar?" diye öfkeleni. "Ben hiçbir şey yapmadım. Biliyorsun ki ben..."

"Bırak bunları!" diye buyurdu Amador. "Bir daha düşünme hiç, bir şanssızlık. Olan oldu artık. Bir şanssızlık."

"Bu moruk ne sandı acaba, anlamıyorum ki..."

"Bırak onu, Don Pedro! Bırak, canı cehenneme!"

Asık suratlı birisi girdi bara. İçki istedi. Darmadağınık, kızıl bir sakalı vardı. Kalın kaba kumaştan, kireç lekeleriyle dolu bir ceketi vardı. Kapıda da içeri girmeye cesaret edemeyen, gözlerini adama dikmiş sarı bir köpek duruyordu.

Amador sesini alçalttı.

"Bir an önce gitmelisiniz buradan, Don Pedro. Olabildiğince çabuk!"

"Gideceğim, gideceğim..."

"Hemen çekip gidin."

"Ama niçin?" diye alevlendi Pedro anlamadan.

"Kızın belalı... o kötü adam.... sanıyor ki siz... anlarsınız ya!"

"Ne saçmalık!"

"Belalı bir adam, haberiniz olsun."

"Ama o ne biliyor ki..."

"Ona söyledim ben, Don Pedro, ona söyledim ben. Şöyle koca-man bir bıçak çıkardı. Kanım dondu kaldı. Ben ne yapabiliyordum. Her şeyi anlattım ona..."

"Hangi her şeyi?"

"Yapanın doktor olduğunu. Siz gidirsiniz sanmıştım..."

"Saçma... O bana ne yapabilir ki?..."

"Alçağın teki o... söyledim ya size, Don Pedro, özür dilerim, bir hayvan o, rezil bir hayvan."

Saygıdeğer aile ellerinden gelen her şeyi hatta daha da fazlasını yaparak güzel bir gece düzenlediler. Toplumsal sorumluluklarının bilincinde olarak, yakışıklı ama ilerisini göremeyen bir delikanlıya kafasızlığının neden olduğu acıları unutturmaları gerekiyordu. Hem nişanı hem de tutuklunun serbest bırakılmasını ve henüz-değilse-bile-yakın-da-ister-istemez-evin-oğlu olacak olan gencin dönüşünü birlikte kutlamaktan çok mutluydular. Sonunda hem adı hem soyadı olan bir erkeğin eve yasal olarak gelişini komşulara bildirmek sevindiriyordu hepsini. Seçtikleri insanın üstün niteliklerinden gurur duyuyorlardı. Birkaç kuşak boyunca gözü kapalı ama belli bir sonuca götüren, üretim yaptıktan sonra elde edilen meyvenin, ailenin baş yapıtı olan ve onların kendi tenlerinden, canlarından gelen bu güzel bedenin her hareketinden, her sözünden ve her mahmur davranışından yayılan sevgi gösterileri karşısında çok duygulanıyorlardı. Bunun, o zamana değin bilekleri kalın, burunları oldukça uzun bir soyun güzelleşmesi için yararlı olan ve aşağılık bir köçerin aileye kaçamak yoluyla soktuğu aşırı kadınsı yozlaşma ile albayın ve yaşlı kadının özelliklerinin uyumlu bir biçimde birleşmesi olduğunu biliyorlardı.

Öğle yemeklerinde olduğu gibi akşam yemeklerinde de pansiyon müşterilerinin yemek salonunu doldurmaları yüzünden özel giysili garsonların (en azından smokinli garsonların) servis yaptığı, et sulu, karaciğerli, istakozlu ve soğuk şampanyalı bir yemek düzenleyemediler. Kare biçiminde doğranmış biberli, içi doldurulmuş sıcak zeytin, tuzlu bisküi ve değişik baharatlı küçük kanapeler eşliğinde egzotik içkili ve viskili bir kokteyl de düzenleyemediler, çünkü bu yiyecek ve içecekleri de az besleyici ve hazmı biraz güç buluyorlardı. Böylece buharı üstünde sütlü koyu çikolatadan, Arias tereyağında kızartılmış ekmek dilimlerinden ve güzel kızın (biraz alık da olsa iyi yemek pişirebilen) annesinin hazırladığı sucuklardan, uzak ve sisli bir kentten gelen kamyon şoförlerinin sisli bir yerlerde durup aldıkları Astorga çöreklerinden, ballı ve marmelatlı böreklerden oluşmuş, sağlığa uygun bir İspanyol akşam çayı hazırladılar.

Akşam saatlerinde, ev, pansiyonerlerin bulunup bulunmamasına bağlı olarak, sabahın çok erken saatlerinden farklı gizemli bir havaya bürünürdü. Pansiyonerlerden kimileri –pek azı– dışarıda çalışıyordu, ötekiler ise –çoğunluğu– olup bitenlerden habersiz havalara girerek, ne yaptıklarının bilinmediği odalarına kapanıp kalıyorlardı. Büyük bir olasılıkla bu çok ağır ilerleyen saatleri, okumakla, derin bir öğle uykusuyla, içerdeki pencereden ya da dıştaki balkonlardan çevreyi dikizlemekle, kirli oyun kâğıtlarını bir asla başlayan dört kümeye ayırıp fal açmakla (arada bir açılırdı), yaşamın hiçbir zaman gerçekleştiremediği (her biri için) bir umutsuzluk halesi ile çevrili, gençlik düşlerinden yüzlerce kez yinededikleri düşler kurmakla geçiriyorlardı. Fakat soylu hanımefendilerin, genç adamın eve gelişini kutladıkları o gece bu gizli işler kesintiye uğramış oldu.

Hanımefendiler (oturdukları ev ile iş yerleri aynı olduğu için) pansiyonerlerle birlikte yaşamaktan belli bir rahatsızlık duyuyorlardı. İlgiilenmiyorlarmış gibi görünerek aralarına bir duvar örmeye çalışıyorlardı. Bunun için –bütün gece boyunca– çağırmadıkları konukların kendilerini gözetlediklerini, yorgun, yaşlı yüreklerini hâlâ coşturabilecek, her türlü sevinç ve acıyı yakalayabilmek amacıyla antenlerini kendilerine çevirdiklerini bilmiyorlarmış gibi yapıyorlardı.

Yaşlı pansiyonerlere hakaretin dozunu arttırmak için, onların haklarını hiç hesaba katmadan, saygı göstermeleri gereken duygularını küstahça bilmezlikten gelerek, kutlamacılarla hiçbir ilgisi olmayan insanları pansiyona çağırmaya dek vardırıdılar işi. Boğucu sıcaktan uzak olan yemek salonunda Dorita'nın en iyi arkadaşının (üst kısmı krep garnitürlü, süslü siyah giysili) şişman annesinin yiyeceklerin üzerine atıldığı görüldü; oysaki kıskançlıktan çılgına dönmüş, hasetten geberen, şimdiki, geçmişteki ve gelecekteki isteklilerini bir bir aklından geçiren kızı, tek bir lokma bile atmamıştı ağzına. Oldukça yaşlı, biraz salyası akan, durmadan gülümseyen, eli bastonlu, siyahlar giyinmiş, bütün gece annenin

yanından ayrılmayan beyefendiyse, fazla ayrıntıya girmeden söylemek gerekirse, pek gösterişli olmayan pansiyonu güç anlarda sıkıntıdan kurtarmak için nedeni anlaşılmayan saygıyla yardım etmiş olan tefeciden başkası değildi. Ağırbaşlı anneannenin kuşağından, bir zamanlar güzel olan, şimdi ise bıyıkları çıkmış neşeli ve meraklı bir dul kadın koşup gelmişti; bir zamanlar karargâhta skandallar yaratmaktan geri kalmamış, hatta kocasının zamanı dolmadan emekliliğini istemesine neden olmuştu, kadının kendisini gittikçe daha az sever olması yüzünden büyük acılar içinde tükenip gitmişti adamcağız. Önemsiz fakat gerçek bir öyküden fışkıran bu insanlar silik kişilikleriyle ortada dolaşıyorlardı ve epeydir yiyemedikleri bu böreklerden, çöreklerden atıştırıp duruyorlardı. Bu yüzden konuşmalar pek anlaşılmıyordu, fakat bakışlarındaki teşekkür dolu pırıltı, yalnızca Dorita'nın umutsuz arkadaşının bedensel açlığı yüzünden sık sık kesilse de, içtenlik ve sevinç gösterilerini sürekli olarak dışa vurmalarına yetiyordu.

“Yesene kızım!” diye diretiyordu annesi. “Çok lezzetli. Yemezsen bir deri bir kemik kalacaksın.”

Kız ise, her şeye boyun eğmiş sevgilisinin elini hiç çekinmeden tutan Dorita'ya bakmayı yeğliyordu.

“Ne zaman evleniyorsunuz?” diye sordu iğneleyerek.

Pedro ile Dorita şaşkın şaşkın baktılar kıza ve sonra hiç yanıt vermeden birbirlerine baktılar. Çok güzeldi Dorita. İri gözleri nasıl da ıslıl ıslıldı! Pırıl pırıl alnının altındaki burnu ne hoş bir biçimde aşağı iniyordu! Zamanın ilk izlerini çizmek için uğraştığı şakaklarının altındaki teni ne kadar da tatlı görünüyordu!

“İlk önce Paz Sokağı'nda oturmuştum,” dedi yaşlı adam. “Tavanı eğri bir odada kalıyordum ve altta da dükkânım vardı. Ne günlerdi o günler! Bir duro bir servetti. Sonumuzun nereye varacağını bilmediğimiz bu günler gibi değildi. Kimi zaman her şeyi bırakıp köşeme çekilmek geçiyor içimden. İnsan sonunda her şeyden tiksindir oluyor. Kimseye güven kalmadı.”

Yakında yapılacak olan düğünün fazladan çıkacak masraflarını göz önünde bulunduran anne Dora yaşlı tefeciyle olan ilişkiyi kesmemek için laf olsun diye konuşuyordu:

“Hiç değişmiyorsunuz, Don Eulogio! Ne zaman ciddi konuşuyorsunuz anlaşılmıyor. Korkunç bir adamsınız. Neyse ki sizi iyi tanıdığımız için sorun olmuyor bizim için. Her zamanki gibi iyi yüreklisiniz.”

“Kuşkusuz, kuşkusuz,” diye onaylıyordu Don Eulogio.

Ve sonra Pedro’ya dönerek:

“Peki siz delikanlı, nereye yerleşmeyi düşünüyorsunuz?”

Evin büyükhanımı her şeyin dışındaydı ve delikanlının keyfinin kaçışını, dudaklarının sarkmasını, bakışlarıyla torununun güzelliğini yiyip yutmasını seyrediyordu. Tanıdıklarının işe yaramaz insanlar olmasından ve çevredeki odalardan fışkıran bastırılmış kinden acele bir sonuç çıkarmıyor, tersine karısı kadar güzel olmasa da iyi görünümlü bir hemşirenin, dar gelirli olmalarına karşın çok para verecek kalabalık müşterileri karşılayacağı şık bir muayenehane düşlüyordu.

“Beni ziyarete gelmelisiniz, Don Eulogio,” diye üsteledi dul subay eşi.

“Memnuniyetle hanımefendi.”

“Niçin kahveye gelmiyorsunuz hiç? Dul hanımlarla dul beylerin söyleşi toplantıları oluyor. Bütün ihtiyarcıklar,” dedi yüksek sesle gülerek.

“Rahat bırak onu. Elimden alma,” diye karşı çıktı Dora, amacına bağlı kalarak.

“Sizler uzun zamandır mı tanışıyorsunuz?” diye sordu kısıkanç arkadaşın annesi, karnı doyduktan sonra.

“O kadar da değil, Senyora. O kadar da değil. Pek yaşlı sayılmayız biz.”

“Yirmi beş yaşında. Ufacık.”

“Niçin bir yalan gibi söylüyorsunuz bunu? Herkes sizin bir delikanlı olduğunuzu biliyor.”

“Evet, çiçeği burnunda bir delikanlı!”

“Lugo’nun yardım kermesini anımsıyor musunuz?”

“Kuşkusuz anımsıyorum. Ne günlerdi! Emekliliğinizi istediğiniz günler...”

“Şanssızlık... Zavalılık korktu.”

“Peki siz... Kocamı tanımamış mıydınız?”

“Bilmem ki... Belki benim müşterimdi kimbilir?”

“Susun, Don Eulogio! Hiç değişmediniz! Niçin sizin müşteriniz olsun ki?”

“Callao’da oynayan filmi gördünüz mü?”

“Biz mi? Yo, ya sen?”

“Yarın bir delikanlıyla gideceğim.”

“Güzel olmalı!”

“Evet, güzel olmalı.”

“Her zaman kadınlardan hoşlanmışsınızdır.”

“Ne yani Senyora! İnsan taş değil ki! Sizler olmasaydınız yaşam...”

“Söyleşi toplantılarına katılmalısınız. Dediğim gibi hep ihtiyarlıklar geliyor. Siz en gencimiz olursunuz.”

“Benim elimden alma onu, dedim sana.”

“Korkma Dora, sen de gel.”

“Ben mi? Ben evden kiliseye, kiliseden eve. Beni buradan ayıramazsın. Çene çalmak bana göre değil.”

“Daha ne diyebiliriz!”

Kapının zili üstüste çaldı ve şaşırان hizmetçi kız, burnuna masanın ortasındaki beyaz porselen tabakta yenmeden kalmış, soğumuş zeytinyağında sucuk kokusu gelen Matías’ı, hiç haber vermeden içeriye buyur ediverdi.

Pedro gözlerini kaldırdı, yüzünün kızardığının ayrıntısına vardı. Dorita’nın elini bırakıp eliyle selam verdi. Bütün seçkin çağrılar Matías’a bakıyordu.

“Girin! Girin! Buyurmaz mıydınız?” diye sordu anneanne bütün soğukkanlılığıyla.

“Teşekkürler,” dedi Matías. “Pedro’yu almaya gelmişim.”

“Bilmiyorum, tanıyor muydun...” diye başladı söze Pedro ve sonra sustu kaldı. Bu sırada Matías yemek salonunda, çevresindekileri tek tek selamlıyordu.

“Pedro’nun yakın arkadaşıdır,” diye açıkladı Dorita.

“Bakıyorum, meşgulsün,” diye özür diledi Matías.

“Hiç de değil, hemen şimdi gidelim.” Şaşırmıştı Pedro.

“Pedro!” diye karşı çıktı Dorita. “Annemle beni revüye götürceğini söylemiştin.”

“Unutmuşum, Matías...”

“Yok! Yok! Zararı yok. Ben gidiyorum. Başka bir gün çıkarız.”

“Hayır. Bekle, Matías. Bekle. Seninle gitmek istiyorum.”

“Pedro, yapma bunu bana! Hem de bugün!”

“Bizi götüreceğinizi söylemiştiniz,” diye araya girdi Dora heyecanla, Don Eulogio’nun orada olduğunu unutarak. “Bu kadar kötü olamazsınız...”

“Sus, Dora!”

“Özür dilerim, bir başka zaman,” dedi Matías. “Ben gidiyorum. Hiç önemi yok.”

“Ben yerlerimizi ayırtmıştım bile,” dedi Dora. “Böyle daha iyi oluyor, yoksa ilk sıralar...”

Pedro tıkabasa yemiş konukların ortasında, ayakta, yavaş yavaş uzaklaşan, bir kez daha selam veren, kendisine pek bakmayan, eğilen, özür dileyen, içinden gülüyora benzeyen ve yavaşça gözden kaybolan Matías’ın kafasını görüyordu. İskemleye çöktü, Dorita yanındaydı. Dorita’nın ağır ve kendinden emin bir hareketle tutması için elini uzattı, Dorita sıcacık kutsal bedenini onun bedenine dokunduruncaya dek eğilip kulağına fısıldadı...

“Teşekkür ederim. Teşekkür ederim. Biliyor musun annem öyle heveslenmişti ki...”

Hangi şaşkın-şeytan, topal-şeytan çıplaklığı icat etmişti! Hangi inanılmaz havanın ışınlı kırılcılığı mesafeleri ortadan kaldırıyor ve

kolektif bilinçsizliğin düşlerini, peygamberin yetmiş yedi kez sözünü verdiği, saydam tüniklere bürünmüş, el değmemiş hurileri, daha on üç yaşlarında tek başımıza yataktayken duyduğumuz arzuyu, sokakta yürürken, yalnızca yürürken sevimli hayvanların sıçrayışları gibi önümüzde beliriveren baldırları, tenin kadife gibi yumuşaklığını, ağırlığı olmayan, uçan, havada yükselen, yerçekimiyle değil de herhangi bir biçimde duraklara ayrılmış müziğin ritmine uyarak yere inen sonsuzluk görüntüsünü, hem de üçüncü sıradaki hafifçe miyop bir seyirciye mermerin parlaklığını anımsatan tendeki bir güçle yaklaşıyor! Buz gibi bir gülümseyişle biçimsizleşmiş yüzlerin, şarkı söylerken belli belirsiz açılan dudakların, istifini bozmadan kırılan gözlerin, hiçbir düşünce yaratmayan bedenlerin kendiliğinden istek uyandırması, onlarda gizlenen kadına değil de, bu hareket eden bedenlerin güzelim gerçeğini hiçbir zaman bitirmeyen daha temelli bir kişiliğe uyuyor; bunlar baskı altındaki ruhun salgılarıdır, soyunun her insana –bireyin doğumundan önce– kendi malı olarak ilettiği bir istek duyma yazısının işaretleridir!

Rengârenk ışık dalgalarına ve o biçim hayranlıklara bürünmüş, çoraplarının kaçmasına aldırış etmeyen, sarıya, acı yeşile, kırmızıya boyalı cırtlak dekorların yıpranmış kartonpiyerlerini güzelliklerinin ışıltısıyla örten, (soğukalgınlığına yakalanan huriler için değişmez ölçüdeki) folklorik tüniklerinin koltukaltlarına her gece biraz daha fazla ter lekeleri yerleşip kalan, koreografilerdeki ya da şarkılardaki kusurların bu şatafatlı eğlenceye koşup gelen seyirciler ve hatta kendilerince (aldıkları düşük asgari ücret yüzünden, yetersiz beslenmenin yerini alabilecek sürekli bir erince gereksinme duyduklarından) bağışlanmasını uman, mükemmel bir içgüdü ateşiyle akça pakça butlarının pırıltısından mutlu, dişilik hormonlarından sarhoş olmuş revü kızları karşı karşıya iki sıra halinde sahneye çıkıyorlardı, seyircilerin sabırsızlıkla bekledikleri karanlık çukura doğru boyunlarını hafifçe eğerek, aynı taraftaki kol ve bacakları ile geniş daireler çizerek ilerliyorlardı: bir

adım-adımcık, ve sonra daha da küçük bir adım, –çocuk oyunlarındaki gibi– yinelenen adımlar; vücutlar çarpışmadan, birbirlerine karışmadan ya da tek vücut olmadan, başka bir yörüngeden assolistin fırlayacağı sahnenin ortasına yaklaşıyorlar; assolist dönüyor, uçuyormuş ya da kuru yerde yüzüyormuş gibi kollarını hareket ettiriyor; gümüş kâğıtla ya da balık pulları ile örtünmüş olduğu için şimdiye dek başka yanlara yayılmış olan binlerce ışık huzmesini üzerinde topluyor ve böylece assolistin birden şimşek gibi parlamışı ve aydınlanması, ön sırada kendisini görmek isteyen pek çok seyircinin gözlerini kör edercesine kamaştırıyordu.

“Ne güzel!” diyor anne, kızın kolunu elleriyle sıkın nişanlısının dirseğine dirseğiyle dokunurken, güzelliği çekiciliğin, çıplaklığın yadsınamaz ısıltısının verdiği yapaylıktan şimdilik yoksun olan genç kız, biletlerin parasını veren, kendisini koklayan, kolunu tutan, dokunan, annesi “ne güzel!” derken onun dirseğini sıkıştırdığını hissettiği nişanlısının omzuna abanıyor; anne ise kendisini günlük gri giysilerinden sıyrılmış, kızgın erkeğin karşısında “beni arzulayın” diye emir verme yürekliliğini gösterebilecek biriymiş gibi görüyor sahnede.

“Ona böyle bakma!” diyor nişanlı kız, öte yanında annesinin dirseğiyle dokunduğu nişanlısının boynuna soğuk elini dolar-ken; genç adam nişanlısına bakmaya çalışıyor ama “bakma ona!” demesinin kendisini niçin rahatsız ettiğini de anlamıyor; çünkü sahnede gördüğü kadın, yusyuvarlak biçimi bir yana, tek iyi yanı anlaşılabilir hareketler yapması olan çok iri kalçalı, şişman bir kadındı; bu hareketleri yaparken, bir vücudun canlı ve elastiki bir parçasıymış gibi değil de, bir mucidin pistonlu bir makinanın arasına yerleştirdiği ve temel fizik yasalarını kanıtlayan madeni bir parça gibi görünüyordu; delikanlı şimdi nişanlısının gözlerinde belli belirsiz bir ışık fark ediyor, fakat bu ışık, bir komik söz söylenip herkes gülerken, çiçek-kadınların taç biçimini aldıkları, sıçrayıp hopladıkları, yaklaşıp uzaklaştıkları sahneyi aydınlatan ışıkların yansımalarından başka bir şey değil; annenin vücut ha-

reketleri kendisini eziyor, nişanlısının gülüşü de; “bakma”nın iffetlilik, kıskançlık, cimrilik ya da yalnızca alay gösterdiği biçimindeki saptamasını unuttu bile, çünkü gülme, sağlıklı bir şeydir ve günahla da hiçbir ilgisi yoktur.

Eğer bir araya gelen, oturan, balık istifi yapılan, terleyen, ezen, ezilen, yerfıstığı ve badem yiyen, kızarmış patates torbası ve yapış yapış karamela kâğıtlarını çıkırtıdan (bir mahalle sinemasında evde kalmış duygusal bir kızın kendinden geçmesini gülünçleştiren gürültü, burada tersine, assolistin en tatlı gülüşünü saçsız pembe kafasına yönelttiği ter içindeki profesörün isteği üzerine çukurdan fışkıran tellerin ve kişilerin sesiyle uyum sağlıyor) zavallı halk, yelpazelenen halk çocuklarının ve halktan ressamların paletleri karşısında çırılçıplak poz veren düşeslerin feodal ve masalımsı tarihinin anısına bürünmüş halk yığınlarının kolektif ruhunu başarılı bir biçimde yorumlamayı bilenlerin yazdıkları müzik eşliğinde yanaklarının cildi tazecik ve bacakları hafifçe sarımtırak olan kadının (onlar gibi, hemen hemen onlar gibi) rengârenk imgesinin göklere çıkarılmasını istiyorsa, (locaları, banyoları, çevredeki tavernaların özel bölmelerini dolduran) köpekleşen yakışıklı beylerin kadınlara tapmaları içindir; ve gerçekten de bu kadının bir boğa güreşçisi kurnazlığı ile peşine düşülen, maskeli bir balodan kaçırılıp kralların zevk için seyisleriyle briçka oynadıkları ahırlara kadar götürülen aynı kadın olduğunu karar veriyorlar; bu sayede halk bunalımını unutuyor ve küçümseyici bir gururun en içten duyguları ile, alçak sesle –fakat çok içtenlikle– kabulleniyorlar; yaşasın zincirler.

Halkı sevenler ve anlayanlar için, halk sevgisi para ile satın alınan ticari bir meta değil de, yalnızca bilek gücüyle koparılp alınmış namuslu bir sevgidir, orospu aşkı değildir, çok eski kurumlara dayanan, yeterince erkeğin kutsadığı bir evlilik aşkıdır, anlaşma ve dürüstlük, denge ve barış örneği olarak sergilenir. Kırmızı dudaklarıyla ve balık pullarıyla örtülü vücudunun bütün hareketleriyle “Montijolu Eugenia – seninle mutlu – et beni – ben

de yaparım seni – Fransa Kraliçesi” derken assolistin söylediği açıklayıcı ve bilinçli nakarat (şatafatlı, çok şatafatlı) büyüklük öyküleri yayarken Madridli kedide dört ayak aramaya çalışmanın ne âlemi var? Hiç kimse bu denli şiirsel havalı, bu denli sevişme umudu veren Süveyş kanalıyla ve yüzde üç yüz on sekiz payla böylesine mutluluk verici bir biçimde sonuçlandırılmış bir anlaşmaya alışveriş ya da ticari iş ya da trampa diyemez. Savaş kartalının soyundan olan, III. Carlos’un çıkarıcı bakanlarının boğa derisi ile dağıtmaya cesaret ettikleri pek çok kitaplığı yakıp yıkan halktan herhangi bir kadın gibi aynı biçimde, büyük başarı kazanan bu kadın imgesinin güçlenmesi, öcünü alması, şimdi bile üstünde beyaz bulutların uçtuğukları meydanlarda kıpkırmızı kan gölleri oluşurken Memluklar arasındaki bir fenerin ışığında sağır dahinin çizdiği resimde yenilen halkın kendisini yenmiş gibi hissetmesini sağlaması bir tür teselli oluyor ve Felipe çölünde civitas dei kurulmasının kutsal belgisi oluyor.

Bunun için şu anda akla gelmeyen bilmem hangi nedenler yüzünden gülmemekte direnmek koşuluyla, kim olursa olsun her vatandaşı güldüren bu açık saçık fıkraya iyi bir güvenlik görevlisi de halkla birlikte gülebilir; bunun için gizli polis de böyle bir gülme sırasında suçlunun, polisin, hatta yargıcın (eğer korsesinin sert balenaları, koltuğa oturabilmek için gövdesini bükmeye izin verirse) kin nedir bilmeyen insan sevincinin belirsiz birer kurbanı olduklarını çok iyi bildiği için, içi rahat olarak, neşeli neşeli gülebilir ve acemi bir balerinin kusurlu hareketleri ve böğürür gibi söylenen şarkılar üzerinde durmak istemez ama böyle bir balerinin sevinç, barış ve yüzyıllık duygu birliği iletisi vermesi, bunu haykırması üzerinde durur; bu yüzden sert sansürcü, halkın sevinç ve utku gösterilerine karşı çıkmayı hiç istemez ve düşünür ki bu karışık halk, gerçekten orospu çocukları olduğunu, bu mutsuzlukların herkesin bildiği nedenlerden ileri geldiğini, bu çocukların Paris’ten gelmediklerini ve sonunda bundan sorumlu olan o kallesiz ırz düşmanının amcasının kalitini bu mutlu fırlamaya bı-

rakacağını anlayacak kadar her şeyi bilmektedir; böylece bu denli sevimli kızın utanmaz babası, kız tecavüze uğrayınca –niçin yad-sımalı– ara sıra halkın da oturabildiği koltuklara rahatça gömül-mek ve dünya mallarının paylaştırılmasını düzenleyen kör fakat ilahi yasaların özellikle ırz düşmanına ve onun yordakçılarına, belki de şoförüne ya da sır ortağı hizmetçisine ayırdığı puroları içmek hakkını elde edebiliyor.

“Hoş doğrusu!” dedi anne soluk soluğa. Bu adam yine beni delirtiyor. Havaya da sıçrayan, düşen, tekrar sıçrayan, şaklaban-lıklar yapan, kendisine söylenenlerden hiçbir şey anlamayan bir aptal gibi görünen ve sonunda kaba bir hareketle hiçbir şeyin umurunda olmadığını söyleyen ve artık genç sayılmayan, telden yapılmış bir kuklayı andıran adamı göstererek, bu adamcağı-zın arada bir iyi evlerde çalışan hizmetçi kılığına girmiş, tiyat-ro koridorlarını arşınlayan canlı putlara asıldığı da olurdu. Yal-taklanmasını iyi bilen kötü adam olduğundan, dış görünüşleri dünyanın bütün iyilikleri anlamına gelen bu evde kalmış kızla-rın, hanımının aristokrat ayakkabısıyla kıcına vurduğu aşağıla-yıcı tekmeleri, hakaretleri, horgörmeleri, sille tokat girişmeleri, gülmeleri sineye çekiyordu. Çünkü akıllıydı ve gücün nerede olduğunu, zayıf noktasının nerede bulunduğunu bildiği için, hangi tarafı tutması gerektiğini bildiği için, uzun zamandır, hem de çok uzun zamandır bu mutlu uyarılama işinde bir engelin ya da güçlüğüne ortaya çıkaracağı tehlikeyi unutmadığı için –hiç unutmamıştı– bu işin içinden nasıl sıyrılıp çıkacağını biliyordu. Eğer (kadınları ve erkekleri, gardiyanları ve hırsızları, saygıde-ğer ücretli alkışçıları ve hali vakti yerinde tüccarları, üniversite öğrencilerini ve Standard’ın elektrikçilerini, namuslu evlileri ve kapatmaları birleştiren, en gürültülü gülüşler, içten kahkahalar, tam da bu kurnaz korkuluk, bu düşünce biçiminin ve bilgeliğin gerçeğini açığa vurduğu anda yükseliyorsa, bu belki de yalnız-ca, bu seyir türünü icat eden akıllıların, kadın utanmazlığının en parlak ışıklarının, erkeğin alçaklığını örten fon perdesi üzerinde

kendini gösterdiğini keşfettikleri içindir. Ya da yalnızca pullarla kaplı bir etin fon perdesinde, yani bir erkeğin namussuzluğunda kendini gösterebilir ve bir halkın namussuzluğunu bilen yaşlı bir kadına gülümser gibi gülümsenir ona.

Pedro da, evet, annenin dirseği ile ezilen, nişanlısının (başını dayayabileceği kadife gibi düz ve yumuşacık) koluna dayanan, önden, arkadan, yukarıdan, aşağıdan insanlarla çevrilmiş, sahnedeki üstün topluluğun karşısında, üst balkonlarda bağrıışan halkın aşağısında para vermeyen fakat haykıran, gülen, alkışlayan arka sıralardaki insanların önünde bulunan, tek bir bulut gibi tiyatroyu kaplayan ter kokusunu duyumsayan Pedro da gülüyordu ve havada süzülerek topluluğun kaba kahkahaları arasında boğulan kendi kahkahasını duyuyordu ve kemiklerinin derinliklerinde, çalışkan nöronlu sert kafatasının içinde de kendi kahkahasını daha ağır, daha tok ve artık yorulmaya başlamış bir gülüş gibi duyumsuyordu.

Anne Dora eğlenceye gitmeyi aklına koyduğu için Pedro, – canı hiç istemese de– boyun eğmek ve onları götürmek zorunda kalmıştı. Eğlenceye gidecek adam değildi. Ama başka yolu yoktu bunun. Evet, evet, bir kez koymuştu aklına, evden pek çıkmıyordu, hele geceleri daha da az çıkıyordu, hanımlara karşı kibar davranmalıydı, bunun için götürmüştü onları eğlenceye. Serin bir geceydi ve Dora, bu barbarın bir gün kızının nazlı çiçeğini beyaz giysiler içinde alıp götüreceği düşüncesiyle tedirgindi; sütüyle beslediği, gözbebeği gibi koruduğu sevgili kızıyla bir daha başbaşa kalamayacaktı. Fakat çocuklar hep böyle, kimileri mutsuz kimileri nankör; kızı için geleceğini feda etmişti ve henüz goncayken ya da yeni açılmışken ya da güzelliğinin doruğundayken, dilleri bir karış dışarıda yaltaklanan erkek köpeklerce istenip arzulanıp peşinden koşulurken bir sürü çok zengin beyefendi talipleri de çıkmıştı, ama o her rüzgâra, her dalgaya inatla direnmişti, kötü bir geçmişin çiçeği olduğundan daha az sevmiyordu onu, yasak aşk meyvalarının çok tatlı oldukları bilindiğinden sevgili

kızı uğruna çok zor koşullarda kendisini bütünüyle ona adamak için savaş vermek zorunda kalmıştı. Ne o şeytan oyuncuyu ne de düşüncesizce ayrılmalarına neden olan kopukluğu ve Negrita romlu günlerini düşünmek istemiyordu. Müzikli gazinodan hoş sesler geliyordu, oldukça serin gecede erkekler boyunlarında beyaz ipek kaşkolları, kasketleri esnelerine inmiş, sıkı sıkı kapadıkları ceketleriyle hızlı hızlı ilerliyorlardı. Kadınlar ise kimisi şişman, iri yarı, kösnül duyguları kamçılarlamak istercesine, ipek püsküllü Manila şallarını omuzlarına atmışlardı. Bunları görünce Dora, merhum albayın Adalardan getirdiği, kuş desenli, gerçek Manila şalını almadığına üzüldü. Konuk salonunun vitrinine asılmış, pek nazik oldukları için hemen yırtılabilen, fakat belli bir özen gösterilecek ve gerekli önlemler alınacak olursa kullanılabilecek ve herkesin ne güzel, pek de yakışmış diyebileceği şallardı bunlar. Dorita nişanlısının kolunda mutlu yürüyordu ve fenerlerin altından geçerlerken, Sevillalı bir bakirenin ya da bir melek benzi yaratmak için gözyaşlarını boncuk boncuk dizmesini bilen eski büyük yontucuların usta parmaklarıyla biçimlenmiş dinsel yontuların ya da balmumundan yapılmış güzel heykelciklerin hoş renkleriyle renklendirilmiş yüzünü andıran Dorita'nın yüzüne bir yanından gizlice bakmak çok hoşuna gidiyordu; biraz hırpalanmış da olsa bakire sayılabilecek ince belli güzel Dorita biraz eğildikçe genç adama dokunduğunu duyurmuyor ve onun da akşam yemeklerinden sonra kendisi sallanan iskemlesinde sallanırken eteğinin altından inen ince bacaklarını seyrettiği geceleri anımsamasına neden oluyordu. Hanımları gece eğlencesine götürmeyi canı hiç istemiyordu, fakat anne kafasına koymuştu bir kez; belediye kararıyla izin verilen bir eğlence yerine gitmekten başka çaresi yoktu, giriş biletini aldıktan sonra ışıklandırılmış alanlara göz gezdirdiler ve bir içki büfesinin yanında bir iki boş iskemle bulup Dorita'nın çok sevdiği hindistancevizinden bir dilim aldılar, Pedro Dorita'nın beyaz, pırıl pırıl, sağlam ve canlı dişlerine ve sulu bir meyveyi andıran ağzında çıtırtısı duyulacak

hindistancevizini ısırın dudaklarına bakakaldı. Dorita, hindistancevizi biraz önce onun öptüğü uzun, güzel boynunun, kuğu gibi uzun boynunun içinden, boğazından geçinceye dek bıkmadan çiğnerken acayip bir zevk alarak gülümsüyordu. Anne ise sanki mevsim yazmış gibi garsondan bir horchata* istiyordu; garson da horchata'ları olmadığını, mevsimin yaz olmadığını ve horchata içmek için havanın serin olduğunu ileri sürerek, niçin soslu zeytinle ya da taze kerevitte bira içmek istemediğini soruyordu; ama kadın diretiyor da diretiyor, horchata yoksa bir gazoz getirmesini istiyordu. Çünkü çok iyi anımsıyordu: kendisi gibi mükemmel olmayan, suçlu bir annenin ihmalciliği yüzünden kendisini alkol derecesi tehlikeli bir biçimde yüksek alkollü içkiler içmeye verdiği ya da Tanrı bilir hangi şeytanın kendisine Negrita romu getirdiği zamanlar yaşadığı anıları çöp kutusuna atmak için hiçbir neden yoktu. Fakir müzisyenler sendikanın izni ile kimi akşamlar müzikli gazino sahnesine çıkıyorlardı ve ertesi sabah şeflerinin ancak insancıl nedenlerle görmezlikten geleceği bir gecikme ile gece kuşlarının çok sevdiği bir sabah şekerlemesi yapmak üzere bürolarına, dairelerine geliyorlardı, mambolar, özellikle de modası geçmiş bolerolar ve rumba olduğuna yüz tannık isteyen sözümona rumbaları ağır bir İspanyol halk ezgisi havasıyla boğuyorlardı; çiğnenmiş ot ve ezilmiş çiğdem kokularıyla karı-koca arasındaki sürtüşmeleri düzenleyen ve eğlencenin kavgasız gürültüsüz geçmesini sağlamak için orada bulunan sivil muhafızların yumuşak gözetimini iyice gevşeten, yaz gecelerinde veryansın eden herhangi bir İspanyol belediyesinin yasaklarını delmiş küçük bir köy orkestrası dinleniyor gibiydi. Fakat burada yine de balo yüksek düzeydeydi; iyi ayakkabılar giymiş kentlilerin ayakları toprak zemin üzerinde değil de dayanıklı kaldırım taşları üzerinde kayıyordu. Bu sırada siyahlar giyinmiş Fişek kapıdan girdi ve görmek istediğini fark edinceye ve iyice tanıyınca-

* Badem, yerfıstığı ve şekerle yapılan boza kıvamında bir içki. (ç.n.)

ya dek bakışlarını hatırı sayılır bir av üzerinde toplamadan bütün çevresine bakındı, aksi halde kurnaz tavırları anlaşılmazdı. Yaşlı kadın, çocuklarım, dans edebilirsiniz, dediği zaman Dorita gecenin serinliğinde titreyen ağzı var dili yok bir nişanlı ile bir masada oturup gazoz içerken kendisini epey sevinçli duyumsuyordu. Pedro dans etmeyi hemen hemen hiç beceremeyenlerdendi, üstelik bilse bile düzgün zemin ona göre değildi, eskiden, öğrenciyken kimi zaman, içki dahil beş pesetaya girebildikleri yeraltı dansinglerinde dans ettiği olmuştı – kızlara içki yoktu ama giriş parasızdı. Oraya gidelim, dedi kendi kendine, bundan kurtuluş yok, hiç olmazsa insanın içi ısınır. Dorita'nın ağzında hâlâ hindistancevizi tadı vardı, ve sonunda yakışıklı bir nişanlı yakalayabildiği için, gururlu gururlu soluyordu ve heyecanlanıyordu. Annesi yalnızca onun dünyaya gelmesine neden olan bir babadan başka bir şey sağlayamamışsa, belki daha erdemli olmayı, belki de soyu soppu belli olmayan gayrimeşru kızların yaşam yolunu çizen yazgının tanıdığı özel bir ayrıcalıkla, onun parası az ama dal gibi vücudu olan bir kız olmasını sağlamıştı. Bedenlerini dansın izlediği asıl yörüngeye uydurmadan, kendi çevrelerinde dönen hareketli bir birim oluşturarak, bitişik iki gezegen gibi ya da biri ötekine, öteki berikine bağlı olan ikiz uydular gibi orkestranın çevresinde dönüp duruyorlardı. Pedro beline doladığı eliyle, bir bitkiyi andıran fakat bir insana ait bu kıvrak belin ne denli esnek olduğunu anlıyordu, kız da erkeğin biraz öne doğru eğik, saçlarından geride kalan, çıplak, et ve kemikten oluşmuş sıcak ensesine elini koymuştu; bu kısım, elde ettikleri erkeğin zekâsını ve gücünü gösterdiğinden kadınlar, ellerini oraya koymaya ve erkeğe erkeklik gücünü veren kendi imgelerinin indiği ve kendilerini düşünmesini, arzu etmesini sağlayan besleyici özsuların yükseldiği, bu erkek erkinin bir tür simgesine dokunmaya bayılırlardı. Fakat böylece erkekler öylesine kendilerinden geçiyorlardı ki, sonunda, kendi durumlarının çok özel olduğuna ve orada bulunanlardan hiç kimsenin bu düzeyde, hem vücudun hem de

ruhun birlikte paylaştıkları tek bir arzudan doğan aynı yoğunlukla kendi yaşadıklarını yaşayabileceğine inanmıyorlardı. Fakat hiç de böyle değildi, burada bir araya gelen, terleyen, kaynaşan rezil kalabalık, hepimizin çevresinde dolaşan, ne mal olduğunu çok iyi bildiğimiz, kimsenin durduramadığı, biz hiçbir şeyin farkında değilmışız gibi yaparken taksit taksit içimizi kemirdiğini duyduğumuz ölümün yaklaşmasına karşı savaşım veriyordu. *Chotis, bu bir chotis dansı* dedi kız, hindistancevizi kokulu ve sımsıcak arzulu nefesiyle gelen sözcüklerle kulağına şarkı söylüyordu: Madrid, Madrid, Madrid, insan Meksika'da çok düşünüyor seni; bu sözcükler ona, seni seviyorum, sana tapıyorum, yaşamımın amacı sensin, hiçbir şey senin yerini tutamaz, işte buradayım, her zaman, her zaman seninim demek istiyor gibi geliyordu. Bu yoksul müzisyenler, sıkılğan müzik memurları zengin müzisyenlerin yaptıkları gibi gülmek, sıçrayıp hoplamak, komiklikler yapmak yürekliliğini gösteremeden, cenaze marşı söyler gibi, yoksul müzisyenlere özgü üzgün bir yüzle çalışıyorlardı; ne çocuk çingırağına benzeyen marakas ya da adı her neyse onu çalan adamda bir neşe vardı ne de çaldığı aletin gerektirdiği kadar bile gülmeye cesaret edemeyen müzisyende; Orgaz kontunun cenaze törenindeki şövalyenin yüzünü andıran tedirgin, ciddi, ağırbaşlı ve üzgün bir ifadeyle çalışıyordu aletini. Gülüp eğlenmek için gelen insancıklar, rastlantı sonucu karşlarına çıkan öteki insancıklar yüzünden bunalıyorlardı, ellerinden başka bir şey gelmediği için de bu kısacık süre içinde yaptıkları işlerin sıkıcılığından kurtulmaya çalışıyorlardı; eğleniyormuş gibi yapmak ve küçük kızların gelişmelerini ve biraz eğlenmek için yaptıkları tehlikeli arkadaşlıkları büyük bir dikkatle izleyen ninelerin gözlerini unutmak için büyük bir çaba gösteriyorlardı. Hareketsiz, insanların ortasında fakat yalnız, siyah giysili adam, sigarasının izmariti alt dudağına yapışmış, hem dikkatli hem de ilgisiz bakışlarla bakıyordu. Bu eğlence lokalinde, aşağı tabakadan insanların eğlenmeleri için belediye görevlilerince hazırlanmış üç de nişan tahtası vardı; çok

saygıdeğer belediye meclisinin, halkı eğlendirmek zorunda olmadığı söylenemezdi, öyle ya bu insancıkların da birer yüreği vardı ve orada çılgınlıklar yapabilirlerdi. Coşku geçtikten sonra anneyi, gazozu ve gerçek Manila şalının nostaljisiyle başbaşa bırakarak nişan tahtasına yaklaştılar. Pedro, atış yapmak isteyip istemediğini sordu kıza, kız istemediğini söyledi, kendisinin atış yapmasını önerdi, erkek bu konuda gerçekten pek becerikli olmadığını söyledi; kız da bunun hiç önemli olmadığını, ne olursa olsun hedeflere nişan almasını, çünkü yakındaki bir nişan tahtasına atış yaparken kara Afrika'da antilop avlanırken alınan aynı erotik zevki alacağını belirtti, öyle ya, bir gün, boynuzları gökyüzünün bulunduğu gerçek yönü göstermek üzere yukarı doğru yükselen ganimetlerin bulunduğu bir salonda, bizim varlığıyla yokluğu arasında pek fark bulunmayan hanımımız da bir ayı postunun üzerine ince giysilerle uzanıp, elinde şampanya kadehiyle, erkeğinin kazanacağı ganimeti hayranlıkla seyredebilirdi. Nişanlısı çok büyük mermileri olan havalı tüfeği eline aldı; gerçekte mermiler öylesine büyük, hedefe atılan ağaç bilyeler öylesine kocaman, mesafe öylesine kısa ve hareketleri öylesine ağır ki, çevresinde sizi seyreden ve ötelerde, kötü düşmana karşı bir ateşli değnek uşakları, gelecekteki olası beşiği ve onun içindeki işeyen, ağlayan, emen, kurbanın süt yapan bedenini kemiren pespembe ve ıslak nesneyi savunan erkek gücüne hayran kalan kadını alabildiğine sevindirecek olan hedefe değmeyecek olursa işe şeytan karışmış demektir. Dorita, tavladığı nişanlısının başdöndürücü becerikliliğine hayrandı ve şimdi burada marifetlerini ortaya koymuştu; ne hoş, ne hoş, ne hoştu olaylar, başlangıçta canının sıkılacağını sanmıştı, öyle ya, artık günümüzde kızların maskeli baloya anneleleriyle gittiği pek görülüyordu; eskilerde kalmıştı bu ve âdet değildi. Üstelik de sinir ediyordu insanı. Yan tarafta, çok ağır bir çekiçle vurulan bir aygıt vardı, vurulunca bir demir parçası bir tür rayın üstünde ta yukarıya fırlıyor ve tam yukarıya ulaşacak olursa çat diye bir ses çıkarıyor ve bir ışık yanıyordu, küçük, kır-

mızı bir lambanın bulunduğu en yüksek noktaya ulaştırmak bu işi başarana gurur veriyordu. Hadi, hadi, dedi Dorita, hadi. Ya gúcüm yetmezse, dedi erkek kendi kendine; bir an için başaramayacağım, hızlı vurmak için yeteri kadar gücü olmadığını geçirdi içinden; ağır çekici iki eliyle tutarken kızı, kendisi gibi olmayan ve kızın da onlardan biri olmadığı bu berbat kalabalığın arasında tek başına bırakmamalıydı, kendisi gibi kız da bu kalabalığın bir parçası değildi, ama kız hadi dedi, ödleklik etme, yapacak bir şey kalmamıştı, bu sırada siyahlar giyinmiş, dudaklarının arasından sönmiş bir izmarit sarkan kaba saba adam, kızın yanında bitiverdi, kızın dans ederken çıkardığı ter kokusuyla karışık parfüm kokusunu koklarken adam kıza değil de Pedro'ya bakıyordu; Dorita'nın o her zamanki gülümsemesiyle dış dünyaya gösterdiği beyaz, parlak dişlerinin arasından çıkan soluğa egemen olan hindistancevizi kokusu yok olmuştu artık. Erkeğin makinaya bütün gücüyle vurmuş olmasına karşın boşa gittiğini, hiç de iyi bir sonuç almadığını görünce kız, yazık ki atlıkarınca yok, değil mi? dedi; bu sırada uğursuz görünüşlü küçük adam ellerinin altındaki tek mutluluk sırtına ulaşmak için yeterince içmemiş olan eğlence yerindeki basit insanların, bu karınca gibi insanların üzerinde bir alarm işareti gibi duran kırmızı ışığı, çevik bir vücut çalımu yaparak, bir tek sol eliyle yakıvermişti. Neredeyse annenin yanlarında olmadığını büsbütün unutmuşlar, ve sonunda birlikte başbaşa olmaktan memnun, bir o yana bir bu yana amaçsız dolanarak gezilerini sürdürdüler. Sonra kâğıthelvacısının yanına geldiler, on üç ya da başka bir numara çıkan çemberi çevirdikten sonra kâğıthelva aldılar. Daha sonra bir adamın dönen makinada pamukhelva yaptığı bir barakaya geldiler ve Dorita isterim isterim diye tuturdu, nişanlısı da aldı ve al dedi. Sonra –daha önce– yaşlı bir kadının küçük el arabasıyla hindistancevizi sattığı yere geldiler ve Dorita bir dilim daha istedi, delikanlı da aldı ve hindistancevizi dilimini verdi ona, Dorita da bu tropik nesneyi ısırđı yeniden. Dokunacak sana, dedi siyahlı adam ve dilimi elinden

çekip aldı. Pedro başka bir yana bakıyordu, farkında olmadı, kız ona biraz daha sokuldu, fakat hiçbir şey söylemedi ve hindistan-cevizi dilimini elinden kapamaya bakakaldı. Bak orada churro* var dedi Pedro, kızı küçük armağanlar almak çok hoşuna gidiyordu, onlardan getireyim sana. Büyük bir kalabalık tavanın çevresini almıştı, gerçekten bol bol satış yapan, başarılı olan tek baraka idi, malı büyük bir açgözlülükle kapışılıyordu. On beş yaşlarındaki toy kızlar, kapabildikleri churro'lar ellerinde, dolaşıyorlardı, ellerindeki churro'dan pek gururluydular, arada bir pembe dudaklarına götürüyorlardı. Birbirlerinin üzerine abanan erkek ve kadın işçiler, şişman mahalle ebeleri, bu lezzetli yiyecekten almak istiyorlar ve ellerini beyazlar giymiş bir adama doğru uzatıyorlardı, adam da zavallı ölümlüler için büyük bir zevk veren külahlara kocaman bir şekerlikten beyaz bir toz döküyordu. Bakalım alabilir miyim, dedi ve alıcılar kalabalığının içine daldı, fakat bütün çabasına karşın, yetişemeyecek kadar uzaktaydı ve yiyecekten almayı çok arzu ettiğinin sessiz bir belirtisi olarak paralar tuttuğu elini kaldıramıyordu bile. O zaman, Fişek, Dorita'nın kolundan tuttu ve dans etmeye gidelim, güzelim diyerek çekti kızı. Dorita bir çığlık attı ama bu sırada belediye alanını dolduran bağırışlar, çığlıklar yüzünden kimse farkında olmadı. Sonra siz kimsiniz? dedi Dorita. Fişek sus, sus hele derken, bir yandan da ağzı açık bıçağı kızın böğrüne saplıyordu, daha önce de birkaç kez aynı şeyi yaptığı için darbe ani ve kesindi; Dorita kanlar içinde yere yuvarlandı, altında geceleyin siyah görünen bir kan birikintisi gittikçe büyüyordu, Fişek, elinde kocaman bir churro paketiyle dönecek olan Pedro'nun, ödün alındığını, bütün borçların sonunda ödendiğini ve ergeç ödenmesi gerektiğini görünce yüzünün ne hale geleceğini görmek için beklemeye bile gerek duymadan kalabalığın dışına kayd.

* Yağda kızartılarak pişirilen bir İspanyol böreği. (ç.n.)

Hayır, hayır, hayır, olamaz bu. Yaşam bu değil, yaşamda böyle olmaz. Yapan ödemez. Kanı kanla yumazlar, kanı suyla yurlar. Bir veren iki kez vermez. Göze göz. Kan kırmızısı göz oyuğuna cam göz. Dişe diş. Dişi gedik sefile altın ve selüloit protez. Öç alan tanrıların öfkesi. Öfkelerinin zehirli mızrakları. Yedi değil yetmiş yedi kez. Cava'nın günahının ödenmesi gerekti. Tajo ırmağı kraia mane-tecel-fares diyerek göğüs gerdi. Goethe denen adam, İphigenia'nın kurban edilişinin nedenlerini dikkatlice inceledi ve iyice anlayınca bir trajedi ortaya koydu. Yapan öder. Yalnızca onu yapan değil, yaptığını sanan da öder ya da yaptığı sanılan ya da çevresindekilerde hainin siyah mantosunu, solgun yüzünü, sararmış bakışlarını, sinsi gülüşünü gördüğünü sanan da. İnsan mı kurt mu? Kurt-insan mı? Dolunaylı gecelerde insan olan kurt mu? Ağzı bir insan ağzından dört kat büyük olan yırtıcı kurt mu? İnsan insanın kurdu mu? Ovaya inen ve sürülere saldıran tehlikeli hayvanlara karşı bir süre avı mı? İnsan her şeyin ölçөгi: Bir kurdun ağzını insan ağzıyla karşılaştırın, dört kat daha büyük olduğunu göreceksiniz ve erkeğin (kadının da) ağzındaki yumuşacık ve pembemsi damağın –özellikle duyarlı olan– üst kısmına, yumuşaklığı ve gizleme yeteneğinden ötürü (her iki cinsten de) *tül* denir; kurtta ise tersine korkunç, simsiyah bir renktedir. “Bu konuda ben, insanın nefesini tıkıyor gibi gelen iğrenç sis perdesini yırtarak, ağılı alçak bulutların, (bir kez daha yine kendisi olmak istediğinde) insanlar hayran kalsın diye, güzelliği dünyada saklamasını sağlayan güneşe öyküneceğim. Böylece bu yaşamı bırakıp giderken ve borcumu öderken bana bağlanmış umutları aşacağım.” Fakat olayların bu biçimde, hem de böyle bir gecede biraz beklemeden, bu biçimde geçmiş olması anlaşılır gibi değil.

Taksi bulamazsam gelmem. Prens Pio kim acaba? Prens, prens, sonun başlangıcı, kötülüğün başlangıcı. Ben başındayım daha, bitti bile, bitirdim ve gidiyorum. Başka bir şeye başlayacağım. Başladığım şeyi bitiremiyorum – Taksi! Kimin umurunda? Beni

böyle görenler! Pekâlâ, bana ne. Matías, ne Matías ne de başkası. Nasıl taksi bulacağım? Gerçek dostum yok. Elveda dostlar. Taksi! Sonunda! Prens Pio'ya. Zaten orada başlamıştım. Prens Pio'dan geldim, Prens Pio'ya gidiyorum. Yalnız geldim, yalnız gidiyorum. Parasız geldim, parasız gi... Ne güzel bir gün, ne şahane bir gökyüzü. Hava henüz soğuk değil. Bu kadın! Bir an için o sandım, ama düş gördüm. Kuşkusuz bu onun aynısı, o da bunun. Şimdi nasıl oldu da iki ölüyü birbirinden ayırt edemedim, aynı çukurda birbirinin üstüne atılmış: otopside. Ne öğrenmek istiyorlar? Bunca otopsinin ne gereği var, madem hiçbir şey göremiyorlar. Ne için açtıklarını da bilmiyorlar: Bir yutturmaca, bir boş inanç, bir kadavra koleksiyonu, bir halt var sanıyorlar içinde, animistler, bir giz arıyorlar ve tam tersine, bırakmıyorlar ki bulabileceklerimiz şeyleri arıyalım, ama yararı yok, boşuna mı bu işe yeteneğim olmadığını söylemişti bana, belki de yok, haklı, yeteneğim yok. Böyle tanımış beni. Akli sürekli kadınlarda. Hep kadınlar yüzünden. Keşke yalnızca dişi farelere vermiş olsaydım kendimi. Ama ne yapabilirdim? Ne yapmalıydım? Yazgım böyleyse. Değiştirilecek bir şey yok. Öğrenmem gerek. Sülfat reçetesi yazmayı öğretmem gerek, orası belli. Satlıcan, apandisit, pankreas yangısı, anüs kaşıntısı. Bakalım orada yaşam nasıl? Ava gidilebilir. Avlanmak sağlık açısından yararlı olur. Boyun atkısı takan Miguel amca gibi, güm güm diye ses çıkaran bir çiftte alınabilir. Ekilen alan az olduğu için çok tavşan vardır. Vahşi tepeler av hazinesidir. Avlanmak tatil günlerinde, yazın öğleden sonraları, güneş batınca, nadasa bırakılmış topraklarda, katırtırnakları arasında avlanmak. Hasattan sonra, nadasa bırakılmış tarlalarda atla izlerken düşü düşüveriyorlar. Öyle çok yem yemişler ki kaçamıyorlar bile ve Miguel amca da dermansız kaldıklarında bir bir elleriyle topluyor keklikleri. Yeşilimsi kahverengemsiz renkte, koyu, sıcak keklik salçasıyla ne kadar lezzetli olur keklik! Ya kurbağa bacakları; kurbağa avlamak için oltaya yem takmaya da gerek yok, yalnızca bir ipin ucuna kırmızı bez parçası bağlamak yeter. Kolayca

içeri girip çıkan dillerini uzatırlar, bez parçasıyla birlikte dillerini içeri çekerler; tamam; kurbağa bacağı tavuk göğsünü andırır. Ne lezzetli! Yuvarlak, beyaz bacaklar. On yıldır kurbağaları canlı olarak ancak sindirim sistemlerini ve kılcal damarlarını dolaşan mercimek gibi solgun alyuvarlarını incelerken görüyorum; ma-saya gelemenden önce Aziz Martın gibi soyulmuş, derisiz, kılsız, tüysüz, çırılçıplak bir hayvan; öldürülmeden ölen insan görünümünde bir hayvan; bağırsakların kırmızı kan damarlarında mercimekler dolaşıyor, diri diri yapılan bir açıklama bu. İngiliz kadın hakları savunucularının karşı çıktıkları diri diri açıklama bu. Kendileri de çırılçıplak soyulacak olsalar kurbağalarla aynı olacaklarını düşünüyorlar; buna karşılık Florita, barakadaki çıplak Florita, küçük çiçek, küçücük çiçekçik, ikinci çiçeğim, ahhhhhh demişti ona yaşlı kadın... Gidiyorum, iyi olacak benim için. Satlıcana, peritonite, kalp krizine, mide ağrılarına, ishale tam koymak ve bir gün de hiç evlenmemiş, evde kalmış bir kadın öğretmenin veronalla intiharına. Bayram günü, geçit törenine katılanların en önündeki kırmızılı al yanaklı, besili kızlar, geçişleri tiksinerik seyrettiğim yere dönüp, bakacaklar, ben de göz ucuyla onların bacaklarına bakacağım; ben satranç oynamam ve aydın üstünlüğüm ve ilerici kafa yapım nedeniyle bana saygı gösteren iki, beş, yedi, on dört beyefendiyle gazinoda oturuyor olacağım. Evet, işte Prens Pio Garı. Evet yukarıda. Daha sonra bedava bir asansörle aşağıya iniliyor... Tren için bir polis romanı olmalı, epeydir polis romanlarını, benim polis romanlarımı okuduğum yok. Niçin hamallar hep Galiçyalı olur, ne kazanır bir hamal, bu güçlerini nerede saklıyorlar? Endülüslüler ve Manşlılar beceremedikleri için Galiçyalıları ve Asturyalıları çalıştırıyor olmalılar. Güçlü olmak gerek. Kanlı canlılar, güler yüzlüler, kir pas içindeler, çekingenler, ip hamalı olduklarının bilincindeler, kafalarına iyice yerleştirmişler bunu, dış hamalı, iç hamalı olmaktan, olabildiğince çok yük taşıyabilmekten başka bir şey istemiyorlar. İki, üç, dört, beş, altı bagaj saymak yetiyor onlara, içinde taş mücevherleri olduğu

için şu çantayı senyora kendisi taşıyacak: evet, maça beyinin kraliyet tacı; neler saçmalıyorum böyle. O kadar da umutsuz değilim. Defne ve mersinden taç, olimpiyat oyunlarının simgesi pod-yuma çıkmış bir Romalı gibi kolunu uzatarak yeniden dirilmiş Roma selamı veriyor. Hiçbir zaman doğru dürüst güneş görmemiş, akça pakça, solgun ve uzun boylu, bilimle dalga geçen İsveç kralının kutlamaları kabul ediliyor, bilimle dalga geçmek için bilime önem veriyorlar ve krallık sırası onda. Ama niçin daha çok umutsuz değilim. İsveç kralının uzun uzun elleri ve perma yapılmış gibi örülmüş mersin dallarından tacı var. Bir banka oturan hamalın iri poposu su yüzü görmemiş, düşmüş bir tavernaya, gelsin kırmızı şarap, gitsin kırmızı şarap, tıpkı o çenesi düşük, yazgıya inanan Amador gibi. Amador da canlı açıklamasında çalışan Galicyalı hamal, Amador-Kassandra demek, duymamak için dünyaya gelmiş kulaklar, onları kafataslarında taşıyanlara hata yaptırmak için yaratılmış, beceriksiz beyinler demektir. Amador, Amador ne uğursuz bir adın var. Kendi kendimle alay mı edeceğim? Ben mahvolmuş, ben, yapması gerekeni yapmasına izin verilmemiş bir adamım, ben yazgı adına, “yeter” denen adamım; sonra elime birkaç tavsiye mektubu, bir stetoskop tutuşturup kasabalı bakire kızların anüs kaşıntılarına tanı koymam için Prens Pio’ya yolladılar. İğrenç konular, pornografi, hep saçma sapan şeyler düşünüyorum. Saçma, saçma; bir, iki, üç, dört, beş, altı bagaja bana mısın demeden kompartımanıma çıkıp bagajları fileye yerleştiren hamalın kalçaları. Niçin file? Ve bende umutsuzluğun zerresi yok, çünkü içimi boşalttılar, üstüme ölü toprağı serptiler, iç organlarımı da çitileye çitileye yıkadılar ve dağ adamının ağır topunu ve hijyenik, duyarsız ve mikropsuzlaştırıcı, çabuk öfkelenen ve suçluların cezasını veren özelliklerini iyice öğreneyim diye bir tür anatomik canlılar müzesine bir iple asarak demirlediler beni; dağ adamı, dağ adamı denen bu insan türü tarih yaptı, Bureba yaylalarından gelip Latinceyi Bask şivesiyle konuşmaya başladı, daha sonra okunan h’yi Arapça’nın

etkisiyle hota sesine dönüştürüp Latinceye ekleyerek bir dünya yarattı ve sallana sallana dünyayı dolaştıkları bir savaş gemisi inşa etti ve şimdi gelecek düşüncesinin üç buçuk yüzyıl önce kaybolduğu temiz Kastilya havasında, kavruk, kararmış, çiroza dönmüş, kurtlar kemirmiş dağ adamı, tıpkı benim gibi kurumaya bırakılmış; gelecekte kurumaya bırakılmış, kurdun kemirdiği öküz derisinin sararmasından, hoşumuza giden füme etten başka bir şey değil ve benim gibi, ton balığını bir bardak şarapla yemeye yavaş yavaş alışan insanlar var, hatta bunu havyara, ringa balığına, ciğer ezmesine yeğliyorlar. Yazıklar olsun kendinden geçmeyi bilmeyen bizlere! Kim yardım edecek bize? Oturmamız istenen Lojmanların en derin, en gizli bölmelerine süzulebilmek için ne yapacağız? Besili keklikler gibi bacakları etli Kastilyalı kızlara bakacağım, keklik gibi dişlene dişlene ve ağzınızda tadı çıkarıla çıkarıla yenebilir ya da bir sopayla kıpırtısız düşüp kalacakları yere devrilirler, o edepsiz et kurtları gibi kıvrılmazlar da; amipten ve kara kurbağadan başlayıp böcekten ceylana kadar bütün hayvanların geçirdiği tüm aşamalar boyunca katatonik devinimsizlik refleksine uyup kalırlar, hepsi sakın, irinli bakireler bekliyorlar. Ama ben niçin fazla umutsuz değilim? Niçin iğdiş edilmeme ses çıkarmıyorum? Ben, bırak iğdiş etsinler derken, dik hareketler yapma bakımından verimliliği yadsınamaz, ucu silindir biçiminde kırmızı şapkalı erkeklik organı gibi adam, dağların kamuna çivileyecek dev gibi organın sertleşmesini sağlayacak pek çok ayrıcalıklarla donanmış; büyük, kırmızı başlı kapçıklı düdüğü elinde gururlu gururlu dolaşıyordu. Niçin beni iğdiş etmelerine izin verdiğimin ve beni iğdiş ederlerken bir çığlık bile atmadığımın bir açıklaması var. Türklerin saraya harem ağası yapmak için Anadolu kıyılarında tutsakları iğdiş ederlerken bedenlerinin yarısını kuma gömdükleri ve birkaç mil uzakta bulunan gemicilerin gece gündüz hiç durmadan onların acı bağırışlarını, karşı çıkışlarını ya da erkekliklerine veda ediş çığlıklarını duydukları bilinen bir şey. Bu insanları yarı bellerine kadar temiz

ve emici bir madde olan, salgıların bozulmasını engelleyen, hatta olanaksızlaştıran, hastalık yapan mikroplardan arınmış iyotla ve bağırsak gazlarını giderici deniz tuzlarıyla dopdolu kuma gömmek, çok etkili bir mikropsuzlaştırma yöntemidir. Fakat şimdi bu, benim için gerçekten de daha iyi oluyor, bağırmadığım gibi acı bile duymuyorum ve yolunu şaşırmış gemicilere sesli fener görevi de yapmıyorum. Fakat şimdi bizler anestezi devrindeyiz, olayların az gürültü patırtı çıkardığı bir çağdayız. Sesli bomba öldürmüyor artık, ama sessiz alfa radyasyonu, deutron ışınlarıyla, gama ışınlarıyla ya da kozmik ışınlarla, hepsi de bir sopa darbesinden daha sessiz olan ışınlarla öldürüyorlar. X ışınları gibi de iğdiş ediyorlar. Fakat ben... aslında neye yarar? Bu bir sessizlik zamanı. En iyi ve en etkili makina gürültü yapmayan. Bu tren gürültü yapıyor. Sarsıyor, ne de olsa stratosferde giden yirmi bin metre yükseklikte titreşimsiz kâğıtlardan bir şato yapılmış süpersonik uçaklardan biri değil. Burada, aşağılarda sürükleniyoruz biz, yılların geçmesini sessizce beklemeye sessizce başlamak zorunda olduğumuz yere doğru gidiyoruz, dünyanın bütün çiçekçiklerinin gittikleri yere doğru sessizce gidiyoruz. Fakat ben yeterince umutsuzluk duymuyorum, insanı ipnotize eden bu gürültü sarsıntısıyla dörtlale giden, dörtlale giden, dörtlale giden bu müzelik araçtan tuhaf bir zevk duyuyorum, bayram geceleri, tam-tamlarıyla o ünlü doyuma ulaşınca dek dans eden ilkel kabilelerdeki zencilerin –onlar evet, mutlular– uyguladıkları ritim düzenine benzer bir gürültü bu sarsıntı. Doyuma ulaşabilseydim, yere düşüp gezici vaizin yüzüne tekmeler atsaydım değişebilirdim, besili kekliklerin ve uysal kasaba kızlarının avcısı olmak için iyice beynimi yıkardım. Fakat biz zenci değiliz, zenci değiliz, zenciler sıcıyorlar, gülüyorlar, bağırıyorlar ve BİRLEŞMİŞ MİLLETLER’deki temsilcilerini seçmek için oy veriyorlar. Biz ne zenciyiz, ne yerliyiz, ne de az gelişmiş ülkeyiz. Sessizce hafif bir doyuma ulaşınca dek, paslı bir tele asılarak tertemiz dağ havasında serilmiş çirozlarız biz. Tıkır da tıkır, tıkır

da tıklar tıklar da tıklar, tren tıklar da tıklar, tıklar da tıklar tıkırıyor: bir ritim biçimi bulunabilir, Önemli olan bu seslere bir biçim, biçimsel bir yapı vermek; sesler arasında işitilen aralıklara göre değişik ritimler elde edilebilir: bir bölü ikilik, bir bölü üçlük, bir bölü dörtlük ritimler, ve sonra yinelenir ya da görsel biçimlerdeki gibi başka bir ritim, bir bardağın görünüşü, bir yüzün yandan görünüşü gibi. Eğer yaşamımı kuşa çeviriyorlarsa, sapık usçuluktan, ritimlerden, biçimlerden, biçimlendirmelerden bana ne. Haremağası olmak, testislerden yoksun kalmak, rahatlık dinginliktir, iç-diş edilmiş de olsam bir insan sessiz sessiz kuruyup giderken hava almak ve güneşlenmek ne hoş! Eğer bir insan sessizce kuruyup gidiyorsa ve güller... güllüklerini sürdürüyorlarsa niçin umutsuzluğa kapılmalı ki? Keklik avlayabileceksin, hasat zamanı sevilen keklikler avlıyacaksın... Gazinoda satranç oynayacaksın. Satrançtan hep hoşlanmışsındır. Eğer çok zaman satranç oynayamadınsa bu yalnızca zamanın olmadığı içindir. Bir zamanlar Philidor savunmasını bildiğini anımsa. Satranç çok zevkli oyundur, hem üstelik insan umutsuzluğa kapılmayınca, umutsuzluğa kapılmamaya alışması çok kolay olacak. Çok kolay olacak, yalnızca başlangıçta rahat durmak gerekecek, çünkü kımıldanırsa yara depreşebilir. En önce rahat olacaksın! Sonra bir kadın, hoş bir kadın gelecek muayenehaneye, sonra rahatsızlığını anlatacak, anüs kaşıntısı. Tanı koymakta hiç güçlük çekmeyeceksin, reçetesini yazacaksın, yeni gelen doktor sevimliymiş diyecek kadın. Kadının bir daha uğramasını beklemen gerekecek. Daha sonra her şeyi unutacaksın, o zaman ötekinden daha iyi diyecekler. Yeni doktor daha iyi, ötekinin daha iyi olduğuna hâlâ inananlar da olacak ve eski doktoru bırakmaktan utanç duyacaklar. Daha iyi ya, hiç olmazsa avlanacak zamanın olacak. Kimsenin arkasından konuşmadan, sessiz, suskun kalacaksın bir süre. Her şey sessiz, suskun kalmaya bağlı. Hiçbir zaman, hiçbir şey söylememelisin. Yavaş yavaş herkes senin ne denli iyi, temiz ve bilgili

olduğunu görecek, iskelete yapışmış bir deriye benzeyen bozkır, geniş bozkır işte burada. Sonbaharın, ağaçları yaldızlı kırmızıya boyadığı bu dönemde, kurumuş topraktan, hiç mi hiç iğdiş edilmemiş erkek görünümlerden başka bir şey çıkmaz, eğer toprak kazılacak olursa ne gibi yeni taşlar çıkacağı bilinmez. Havanın okşamasıyla yuvarlaklaşmış granitler, yaldızlı taşlar, siyah taşlar, kırmızı taşlar. Bir kertenkele olacak. Yok ama, yok. Kertenkeleler sonbaharda uykuya yatarlar. Burada mavimtrak dağlar yaklaşıyor, yaklaşıyor, trenin gelmesini bekliyorlar, dağlar bir giz saklıyor gibiler. İşte oradalar, hiçbir şey olmamasından daha iyi. Bir umut var. Öteki yanda Magripliler. Bir kalabalık ki, onları püskürtüyoruz, başka bir kalabalık daha ve öteki dağlara doğru ilerliyorlar, sayıları artıyor, artıyor; toprak çocuklarla, erkeklerle, doğuran kadınlarla dolup taşıyor, siz zayıflarken onlar semiriyor; avurdunuz avurdunuza geçecek kadar aç kaldığınızda onları dışarı atıyorsunuz ve o zaman göreceksiniz, neler yapacaklarını göreceksiniz. Fakat atacak yer kalmayınca nereye atacağız, ne yapacağız onları? İşte buradayım. Ne düşündüğümü bilmiyorum. Uyuyabilirdim. Gülünç bir adamım ben. Umutsuz olmadığımдан umutsuzum. Şimdi bu aliterasyon da neyin nesi. Bunu birisine anlatmak hoşuma gidiyormuş gibi. İşiten de hâlâ espri yaptığımı sanacak, nasıl bu denli esprili olduğumu soracak kendi kendine. Esprili olup olmamam ya da beni doğuran orospunun esprili olması kimi ilgilendirir? Aptal! Yine düşünüyorum ve düşündüğüm şeylerin çok parlak olmalarından gurur duyuyormuşum gibi düşünmekten hoşlanıyorum... ahhh. Güneş yavaş yavaş kompartımanıma giriyor ve karşıda Escorial Manastırı biçimleniyor. Beş sivri kulesiyle oracıkta ve oldukları gibi duruyorlar. Kımıldamıyorlar. Taşlarını güneş parlatıyor, kar tıraş ediyor umurunda mı? İşte oracıkta, taşları traşlanmış, kızarmış, ızgara olmaya öykünüyormuş gibi; söylenenlere bakılırsa bizim günahlarımızın orada Saint-Laurent'da açımı yapılmış. Bu Lorenzo be-

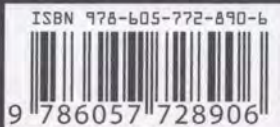
nim biliyorsun, öteki yanımın da kızarması için çeviriyorsun, sardalyalar gibi, Lorenzo zavallı, küçücük, gösterişsiz sardalyalar gibi, ben kızardım bile, güneş güzelce kızartıyor beni, çelimsizleştiriyor, Sanlorenzo yığitti, bağır mıyordu, bağır mıyordu, zındık torquemada'lar* onu ateşte kızartırlarken hiç mi hiç ses çıkarmıyordu, sessizdi ve yalnızca – tarih yalnızca böyle dediğini yazıyor– öteki yanımı çevirin, diyordu, bu yanım kızarmış... ve cellat da salt simetrik olsun diye çevirmiş onu.

* Juan Torquemada (1388-1468) ve yeğeni Tomas de Torquemada (1420-1498), iki ünlü engizisyoncu. (ç.n.)

Luis Mart n-Santos, yıllarca sans rlenip yasaklanmasına rağmen İspanyol edebiyatının mihenk taşlarından biri haline gelmiş eseri *Sessizlik Zamanı*’nda, Franco diktatörlüğü gölgesinde savrulan savaş sonrası İspanyası’nın en az *Quernica* tablosu kadar yıkıcı ve çarpıcı bir panoramasını sunar.

Dili bir devrimci araç olarak kullanan Mart n-Santos, İspanyol edebiyatının *Ulysses*’i olarak anılan bu eserinde doğrusal bir anlatım yerine, şehrin tüm katmanlarının rejim tarafından bastırılmış sesine bilinç akışı tekniğiyle ses katar.

Kanser gibi yayılan falanjist rejimi, birer deney faresi misali labirentlere sıkışmış ve yalnızca elindeki değerlere tutunan halkı, aile ve evlilik kurumunu, entelekt lite ve bilimi, geleneksel rolleri, ideal toplumu, lümpen orta sınıfı ve altk lt r , faşizmin tekd zeleştirip sunileştirdiği her toplumsal n veyi bu insanlık trajedisinin ortasında yeniden yoğurarak içsel konuşmalar ve yepyeni kelimelerle bezeli bir dille, yer yer çelişkili, çalkantılı ve bir o kadar da gerçeğin keskin soğukluğunu iliklerimize dek hissettiren panoramik bir duyguyla sunan *Sessizlik Zamanı*, uzun bir aradan sonra yeniden Türkçede...



40 TL (KDV’den muaftır.)

► selyayincilik f selyayin   selyayincilik
www.selyayincilik.com